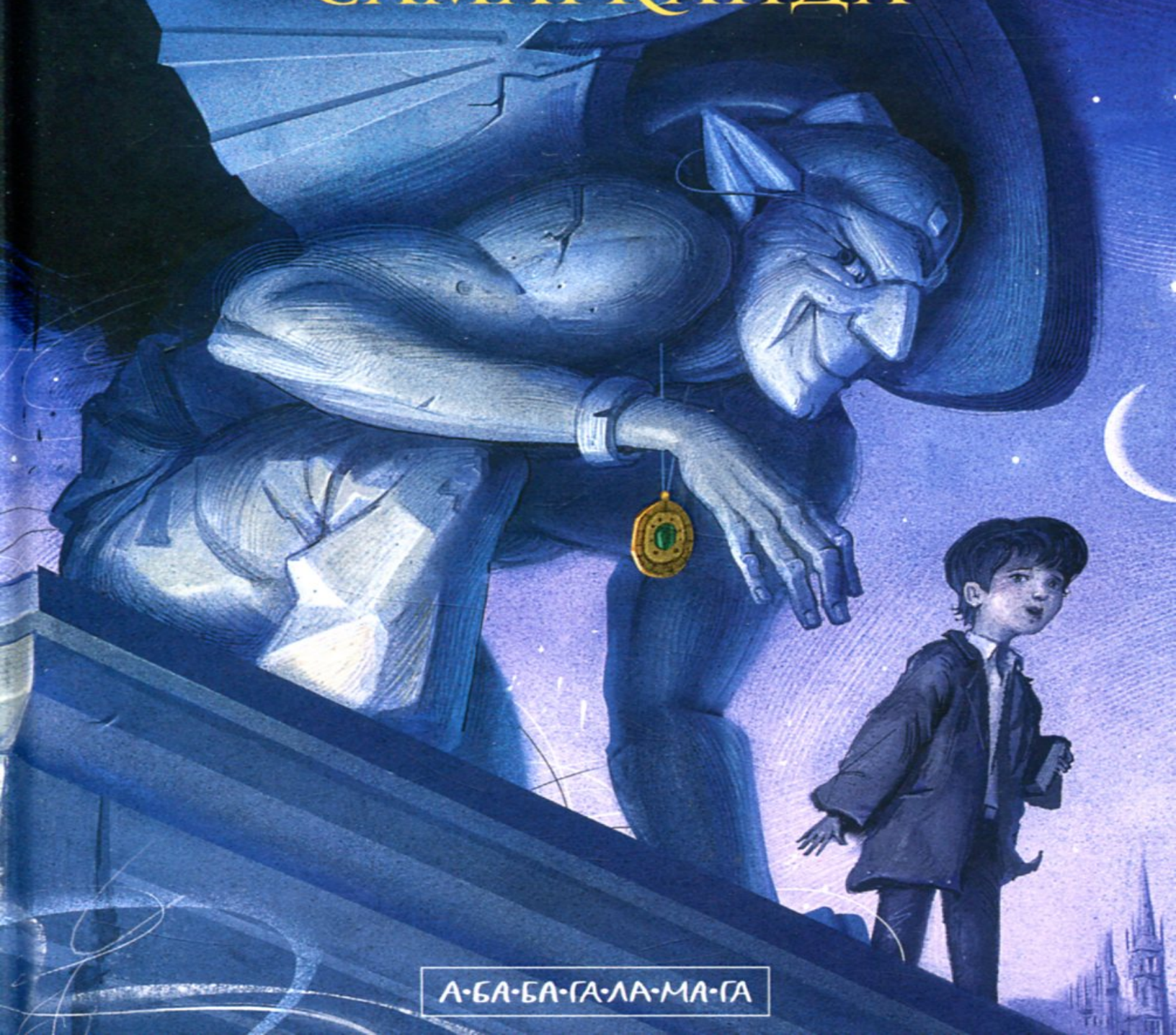

ДЖОНАТАН СТРАУД

БАРТИМЕУС

АМУЛЕТ
САМАРҚАНДА

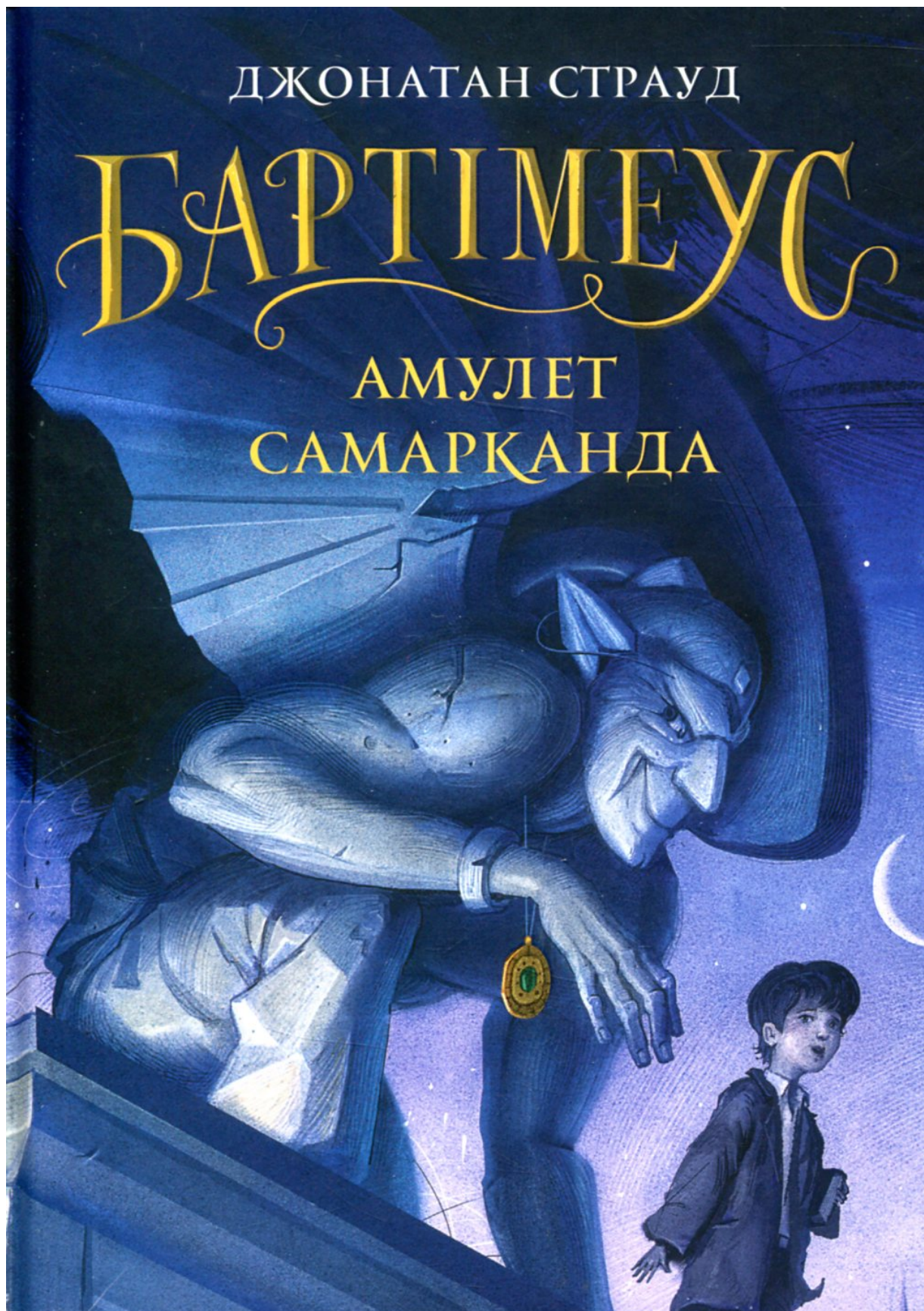
А·БА·БА·ГА·ЛА·МА·ГА

ДЖОНАТАН СТРАУД

БАРТИМЕУС

АМУЛЕТ
САМАРҚАНДА

Джонатан Страуд

Амулет Самарканда

ТРИЛОГІЯ БАРТІМЕУСА:

КНИГА ПЕРША

З англійської переклав

Володимир Панченко

АМЎЛЕТ
САМАРКАНДА

A·BA·BA·GA·AA·MA·GA

«Це перший дитячий письменник з часів «Мандрів Гуллівера», що так майстерно поєднує моторошні фантастичні пригоди з яскравим гумором... Дія роману надзвичайно кінематографічна, проте найчудовіше в ньому — тонке сатиричне відображення сучасності. Фінал книжки чарує своєю неоднозначністю. Зловісний світ, вигаданий Страудом, сповнений химерності та енергії».

Аманда Крейт, «The Times»

«Зацікавившись цією новою трилогією, ви не помилитесь... Дотепні зауваження джина у вигляді коментарів роблять цей роман по-справжньому особливим — і одразу викличуть у читачів бажання дізнатись, що ж було далі».

Грейн Куні, «The Bookseller»

«Насправді єдина суттєва подібність між Страудом і Ролінг полягає в тому, що вони не вважають своїх юних читачів дурнішими чи ранимішими за дорослих».

«*The New York Times*»

«Голос Страуда — достатньо чіткий і щирий для того, щоб переконати будь—кого з тих, хто має сумніви. Його герої вплутуються у змову, що має на меті повалити уряд, — і це врешті дає нам прекрасний твір, гідний показу на великому екрані. До того ж, це чудова пригодницька річ для дітей — сповнена гумору, дії, напруження й чарів... її цілком можна обговорювати на ігровому майданчику».

Ліндсі Фрейзер, «Glasgow Sunday Herald»

«Обидва герої — і джин, і хлопець — діють у світі, описаному з надзвичайно захопливими подробицями... Пригоди Натаніеля й Бартімеуса по-справжньому тішитимуть нас більш ніж на 400 сторінках. Розповідь майстерно переходить від першої до третьої особи й назад; голос Бартімеуса — насмішуватий і зухвалий, тоді як історія Натаніеля зворушливо й тонко показує нам, як хлопець намагається утвердитись у світі, який завжди його зневажав».

Ніколета Джонс, «Sunday Times»

«Ця книжка тягла мене до себе, неначе магнітом... Важко сказати, яка її частина сподобалася мені найбільше, бо вона вся чудова. Не можу дочекатися наступної книжки трилогії. Раджу прочитати цей твір усім, хто має 9 чи більше років».

Сем Бейкер (10 років), Інсвіч

«Це найприголомшливіша з усіх історій про джинів... Вона ніби переносить вас до іншого світу».

Гарві Вайнштейн, співголова кінокомпанії «Miramax Films»

«Драматична, дотепна й абсолютно гіпнотично приваблива історія».

Ніколас Такер, «Independent»

Jonathan Stroud

THE AMULET SAMARKAND

The First Book of Bartimaeus Trilogy

THE AMULET OF SAMARKAND: © Jonathan Stroud, 2003

First published in Great Britain by Doubleday,

an imprint of Random House Children's Books

Право Джонатана Страуда на авторство цього твору застережене відповідно до Акту про авторське право, дизайн і патенти, 1988.

Книга оцифрована спільнотою **БУКХАБ**. Якщо вам сподобалась дана книга, обов'язково придбайте паперову.

Ця та сотні інші оцифрованих книг в телеграм каналі "БУКХАБ"
[@bukhab](https://t.me/bukhab)

БУКХАБ

Місце кльових людей

Для Джини

Частична
перша

Фартишус

У кімнаті хутко холоднішало. Штори взялися льодом, а люстра обросла товстою крижаною кіркою. Нитки розжарювання в лампочках скулились і потьмяніли, а свічки, що стриміли звідусіль, ніби поганки, — затріпотіли й згасли. Померкла кімната наповнилася жовтою, задушливою сірчаною хмарою, в якій крутились і корчили розпливчасті чорні тіні. Здалека долинув багатоголосий гамір. Щось із силою натиснуло на двері, які вели на сходи. Двері вигнулися всередину — деревина аж застогнала. Підлогою затупали невидимі ноги, а невидимі уста зашепотіли прокльони з-за ліжка й з-під стола.

Сірчана хмара перетворилася на товстий стовп диму, що викидав тонкі щупальця. Вони лизали повітря, наче язика, й тут-таки задкували. Стовп завис усередині пентакля, запінився й полинув угору, мов дим над вулканом. На одну ледь відчутну мить усе завмерло. А тоді серед диму з'явилося двоє жовтих вирячених очей.

То ж був новачок — я захотів налякати його.

І це мені пречудово вдалося. Десь за метр від мене, в другому пентаклі — меншому, заповненому іншими рунами, — стояв блідий, мов крейда, чорнявий хлопчисько, який тремтів і цокотів зі страху

зубами. Чоло його вкрив піт, що тут-таки перетворювався на паморозь і зі стукотом, наче град, падав на підлогу.

Я, звісно, постарався як слід, та яка з того користь? Йому ж заледве дванадцять років! Очі витріщені, щоки запалі. Сумнівна потіха — страхати до смерті такого жовтодзьоба!^[1]

Отож я просто ширяв у повітрі й сподівався, що закляття визволення не забере в нього багато часу. А сам — заради розваги — оточив його пентакль синім полум'ям. Вогонь удавав, ніби хоче прорватися всередину й схопити хлопчину. Звичайно, то був лише фокус. Я вже все перевірів—і побачив, що печатку накладено правильно. Жодної помилки. На жаль.

Скидалося на те, що цей жовтодзьоб силкується заговорити. Я зрозумів це з тремтіння його вуст — ніби ворушились вони не тільки зі страху. Я прибрав полум'я й замінив його огидним запахом.

Хлопчисько — напрочуд пискляво — заговорив:

— Я велью, щоб ти... ти... — Ну ж бо! — Щоб ти... н-назвав мені... с-своє ім'я!

Еге ж, молодь зазвичай із цього й починає. Безглуздя, та й годі! Він уже знає моє ім'я — і знає, що мені це теж відомо. Інакше як би він мене викликав? Для виклику демона потрібні правильні слова, правильні дії й найголовніше — правильне ім'я. Це ж вам не таксі викликати — слід чітко знати, кого саме тобі треба.

Я вибрав низький, гучний, оксамитовий голос — такий, що лине звідусіль і водночас нізвідки, що від нього в новачків аж ворухнуться чуб на голові:

— Бартімеус.

Хлопчина, почувши це ім'я, гарячково ковтнув слину. Так, це вже добре. Він не дурник — знає, хто я і що я. І знає мою репутацію.

Помовчавши хвилину, щоб іще раз ковтнути слину, він знову заговорив:

— Я знову велью тобі сказати: т—ти... той самий Б—барті—меус, якого за давніх часів викликали, щоб відбудувати зруйновані мури Праги?

Ні, цей хлопчина просто мастак марнувати час! Авжеж, це я. Хто ж інший? Я трохи додав потужності — крига на лампочках узялася тріщинами, мов карамель. Шибка за брудними шторами замерехтіла й загула. Хлопець хитнувся.

— Я — Бартімеус! Я — Сакр аль—Джині, Н'горсо Могутній, Срібноперий Змій! Я відбудував мури Урука, Карнака й Праги. Я розмовляв з Соломоном. Я мчав преріями з прабатьками бізонів! Я охороняв Старе Зімбabwe, аж поки його стіни впали, а шакали пожерли його люд. Я — Бартімеус! Я не знаю жодних хазяїв. Тому я, в свою чергу, питаю тебе, хлопчиську: хто ти такий, щоб викликати мене?

Справляє враження, еге ж? І все — чистісінька правда, що надає моїм словам ще більшої сили. До того ж, я зовсім не хвалився марно. Просто сподівався, що хлопчина з переляку назве своє ім'я — й тоді хай лиш обернеться до мене спиною, а я вже щось придумаю.^[2] Та мені, на жаль, не пощастило.

— Силою пут кола, кутів пентакля й ланцюга рун, я — твій хазяїн! Ти коритимешся моїй волі!

Чути цей стародавній виклик від сухорлявого підлітка з писклявим голосом було особливо прикро. Мені хотілося сказати все, що я про нього думаю, та я подолав спокусу й затяг звичайну відповідь. Що швидше це скінчиться, то краще для мене.

— Яка твоя воля?

Правду кажучи, хлопчина вже встиг мене здивувати. Здебільшого чарівники—новачки спочатку придивляються, а тоді вже розпитують. Вони оглядають вітрини, оцінюють свою міць, але просто підійти і взяти, що хочеться, їм бракує сміливості. Та й узагалі нечасто трапляється, щоб отакому жовтодзьобові вистачило зухвальства викликати такого, як я.

Хлопчина кахикнув. Настав його час. Він багато років совався ночами в ліжку, мріючи про це, замість якоїсь там дівчини чи автомобіля. Я понуро чекав, коли ж він висловить своє жалюгідне прохання. Що ж це буде? Підкинути якусь штуkenцію в повітря? Чи перемістити її з одного кутка кімнати в інший? Чи, може, йому захочеться, щоб я створив ілюзію? Ото повеселюсь тоді: завжди є спосіб витлумачити таке прохання помилково — й геть роздратувати невдачу— прохача^[3]...

— Я велю тобі викрасти Амулет Самарканда з дому Саймона Лавлейса — і завтра на світанку, коли я знову тебе викличу, віддати цей Амулет мені.

— Що?!

— Я велю тобі викрасти...

—Дякую, я добре все розчув.

Я й не думав перечити. Просто так вирвалося. Я навіть про замогильний голос забув.

—Тоді вирушай!

— Зачекай—но хвилину!

Мене трохи занудило — так буває завжди, коли тебе кудись посилають. Огидне відчуття — мовби хтось намагається прошмаркати тобі дорогу на волю. Якщо тобі вистачає зухвальства затриматись, заклиначеві доводиться наказувати тричі, щоб нарешті тебе позбутися. Звичайно, щоправда, ми не дуже опираємось. Та цього разу я не зрушив з місця — двоє вогненних очей серед стовпа шаленого диму.

—Хлопче, ти хоч розумієш, чого ти просиш?

— Я не розмовлятиму й не сперечатимусь із тобою, не гратиму в загадки чи азартні ігри, не...

— Послухай-но, я й сам не дуже хочу розмовляти з таким шмаркачем, як ти, отож облиш усю цю визубрену бридню. Хтось намагається тебе використовувати. Хто? Твій хазяїн, еге ж? Якийсь висохлий боягуз, що ховається за спиною в хлопчиська? — Я зачекав, поки дим трохи розвіється, і мій силует уперше виступив із затінку. — А задумавши з моєю допомогою пограбувати справжнього чарівника, ти двічі граєшся з вогнем. Де ми зараз? У Лондоні?

Хлопчина кивнув. Звичайно ж, це був Лондон! Якийсь огидний дім у центрі міста... Крізь ядучі випари я спробував роздивитись кімнату. Низька стеля, пухирчасті шпалери. На стіні — одна-єдина вицвіла репродукція, якийсь голландський пейзаж. Дивний вибір для хлопчини — йому радше личили б портрети поп—зірок чи футболістів... Чарівники здебільшого конформісти — навіть юні.

— Он як.— мій голос полагіднішав і посмутнішав. — Цей світ такий жорстокий, а ти так мало про нього знаєш.

— Я не боюсь тебе! Ти чув мою волю, а тепер — вирушай!

Другий наказ вирушати. Відчуття таке, ніби моїми нутрощами проїхалась парова машина. Я відчув, як мій силует затріпотів, наче вогник свічки. Еге ж, цей хлопчина має чарівну силу, хоч він і молодий.

— Тобі й не треба мене боятися. Принаймні поки що. Коли Саймон Лавлейс виявить, що його Амулет украдено, він тут— таки з'явиться до тебе. І не зважатиме на твої юні літа.

— Ти мусиш виконати мою волю.

— Так.

Хлопець і справді незворушний. І вкрай нерозумний.

Він махнув рукою. До мене долинули перші слова Спрямованого Болю. Цей хлопчина ладен був завдавати болю.

Я покинув його. І цього разу — без усяких видовищ.

2

Коли я приземлився на верхівку вуличного ліхтаря, лондонські сутінки пронизувала мжичка. Завжди мені отак щастить! Я прибрав вигляд чорного дрозда — жвавої пташини з яскраво—жовтим дзьобом і лискучими перами. За кілька хвилин я був так само вимоклий і наїжачений, як і будь— який інший птах у Гемпстеді. Крутнувши головою, я помітив з іншого боку вулиці величезне букове дерево. Листопадовий буревій уже обніс із нього все листя — тепер воно гнило біля його підніжжя, — та густе гілля все ж таки обіцяло хоч якесь укриття від дощу. Я пролетів над самотнім автомобілем, що тихенько повз кудись широким приміським шляхом, і пурхнув на бук. Уздовж вулиці височіли вілли, оточені високими мурами й вічнозеленими садками; в сутінках їхні потворні фасади білили, мов обличчя мерців.

Я, напевно, був не в гуморі, тому мені все й видавалося таким похмурим. Дратували мене п'ять речей. По—перше — тупий біль, що супроводжував будь—яке фізичне втілення; я відчував його просто— таки кожною пір'їнкою. Можна, звичайно, перевтілитись, щоб трохи затамувати біль, та це приверне до мене зайву увагу — до того ж, у найкритичніший момент. Отож доти, доки я не буду певен, що мене ніхто не бачить, доведеться залишатися птахом.

По—друге — погода. Про неї я вже згадував.

По—третє, я забув про обмежені можливості матеріальних тіл. Зараз, скажімо, мені хотілося почухати дзьоба, і я марно намагався зробити це крилом.

По—четверте, отой хлопчина. Купа загадок, та й годі. Хто він такий? Звідки в нього таке небезпечне бажання? Як мені з ним поквитатися — за те, що він затяг мене до такої справи, перш ніж він помре?

По—п'яте... Амулет. З якого боку не глянь — це надзвичайно могутня річ. Що той хлопчина з ним робитиме, коли одержить його, — я геть-чисто не розумів. Він же не вміє користуватись ним! Може, просто носитиме, наче модну прикрасу? А може, це останнє

захоплення серед чарівників — красти в суперників амулети, наче ті ковпаки з автомобільних дисків? Але ж я ніколи не займався такими крадіжками. А справа ця, здається, не проста — навіть для мене.

Я заплющив пташині очі й відкрив свій внутрішній погляд, на всіх семи рівнях по черзі^[4]. Шукаючи кращого спостережного місця, я озирнувся на всі боки й перескочив на сусідню гілку. Якнайменш три вілли, що видніли вздовж вулиці, мали магічний захист — явний доказ фешенебельності цих місць. Дві дальші вілли я не став вивчати; мене цікавила найближча, що стояла трохи віддалік від бруківки — так, що світло ліхтарів не сягало її. Ось вона, резиденція чарівника Саймона Лавлейса.

На першому рівні все було чисто, та вже на другому власник вілли примудрився навісити захисний ланцюг — він обплутував високий мур садка, наче синя мерехтлива павутинка. Це було ще не все: мерехтіння линуло вгору, утворюючи над невеликим білим будинком величезну осяйну баню.

Непогана штучка, та я з нею впораюсь.

Ні на третьому, ні на четвертому рівні не було нічого. Зате на п'ятому я помітив трьох духів—вартових, що никали в повітрі над самісіньким краєчком муру. Вартові були тьмяно— жовті; кожен пересувався на трьох міцних ногах, що крутилися, наче гвинт. Над гвинтом клубочилась якась розпливчаста маса, а в ній видніли два роти й кілька пильних очей. Вартові безладно ширяли садком. Здалека я видавався дроздом на всіх семи рівнях. Та якщо підберуся ближче, ці духи напевно викриють мене.

На шостому рівні знову було чисто. А на сьомому.. оце вже цікаво. Нічого підозрілого я ніби не бачив — звичайний будинок, звичайна дорога, звичайна ніч... та я відчував — якщо хочете, інтуїтивно — щось там таки причаїлося.

Я почував дзьоб об стовбур. Як слід було сподіватись, тут не бракувало найпотужнішої магії. Я чув про Лавлейса. Він мав репутацію грізного чарівника й безжального володаря. Мені досі щастило — Лавлейс ніколи не викликав мене, й тепер мені аж ніяк не хотілося сваритись ні з ним самим, ні з його слугами.

Та водночас я мусив виконати наказ того хлопчини.

Геть промоклий дрізд пурхнув з гілки й перелетів через дорогу, старанно обігнувши вуличний ліхтар. Він сів на землю біля рогу

огорожі, на невеличкій чахлій моріжок. Там чотири чорні торбини зі сміттям чекали, коли їх уранці підберуть. Дрізд вистрибом сховався за торбинами. Кіт, що спостерігав за птахом з певної відстані^[5], кілька хвилин чекав, поки той випурхне, врешті не діждався — і з цікавості подався за ним. Та ні дрозда, ні будь-якого іншого птаха за торбинами вже не було. Нічогісінько, крім свіжої кротячої нори.

3

Ненавиджу смак глини. Війна не підходить істоті, створеній із повітря й вогню. Набридлиий тягар землі дошкуляє мені щоразу, коли доводиться контактувати з цією стихією. Тому я такий примхливий у перевтіленнях. Птахи — чудово. Комахи — добре. Кажани — непогано. Всілякі швидкі тваринки — так само. Ті, що лазять по деревах, — ще краще. Підземні тварюки — мерзота. Кроти — найгірше.

Та коли мусиш обійти охоронний щит, вередувати не доводиться. Я припустив, що під землю він не сягає, й то була правда. Кріт викопав собі шлях під основою муру. Магічна сигналізація не спрацювала, хоч я разів з п'ять і вдарився головою об камінець^[6]. Я копав далі, і через двадцять хвилин порпання, сопіння й крутіння носом опинився на поверхні.

Кріт обережно вистромив голову з невеличкого земляного пагорбка, що з'явився посеред акуратного Лавлейсового травника^[7]. Звірятко озирнулося, перевіряючи, що тут діється. Вікна першого поверху світилися. Штори було опущено. У вікнах горішніх поверхів, наскільки міг розгледіти кріт, було темно. Над головою височіло сине прозоре склепіння магічного захисту. Один з темно—жовтих вартових тупо качався десь за три метри над живоплотом. Решта двоє, радше за все, перебували по іншій бік будинку.

Я ще раз спробував зазирнути на сьомий рівень. І знову нічого. Знову те саме відчуття таємної небезпеки. Та годі вже.

Кріт повернувся під землю, рушив під корінням трави до будинку — і виринув посеред клумби, прямісінько піднайближчими вікнами. Отут я замислився як слід. Хоч як мені кортіло прокопатися до підвалу, просуватися далі в образі крота не годилося. Слід було придумати інший спосіб.

До волохатих кротячих вух долинув сміх і брязкіт келихів. Звук був напрочуд гучний, ніби лунав зовсім поряд. У стіні — за якісь півметра від мене — видніли потьмянілі вентиляційні ґрати.

Зітхнувши з полегшенням, я перетворився на муху.

4

Ховаючись за вентиляційними ґратами, я оглядав своїми мушиними очима звичайнісіньку вітальню. Товстий пухнастий килим, огидні смугасті шпалери, бридка кришталева штукенція, що вдавала з себе люстру, дві побляклі картини, канапа й два крісла (так само смугасті), низенький столик для кави, а на ньому — срібна таця з пляшкою червоного вина. Келихів на таці не було — їх я побачив у руках в отих двох, що саме сиділи в кімнаті на канапі.

Однією з них була жінка. Досить моложава (для людей це означало, що то була справжня юнка) й досить гарненька, навіть спокуслива. Великі очі, коротко зачесане чорняве волосся. Я мимоволі запам'ятав її риси. Завтра, коли я навідаюся до того хлопчини, приберу її вигляд. Тільки без одягу. Цікаво, як на це зреагує його міцний, але все ж таки хлоп'ячий розум!^[8]

Щоправда, тієї миті мене більше цікавив чоловік, до якого ця жінка всміхалася. Він був високий, худорлявий і гарний якось по—вченому: змащене запашним гелем волосся, невеличкі круглі окуляри, широка усмішка з міцними зубами, випнуте підборіддя. Щось мені підказувало, що це і є той самий чарівник, Саймон Лавлейс, — чи то невловима аура сили і влади, чи хазяйський порух, яким він обвів вітальню, чи невеличке бісеня на другому рівні, що ширяло за його плечем і пильно стежило, чи не чаїться тут, бува, якась небезпека?

Я сердито потер передні лапки. Доведеться подвоїти увагу: це бісеня неабияк утруднює справу!^[9]

Шкода, що я не перетворився на павука. Вони можуть по кілька годин нерухомо сидіти й ні про що не думати. Мухи — істоти нервовіші. Та якщо я переминюся просто зараз, раб чарівника неодмінно помітить мене. Довелося змусити своє тіло припинити й не зважати на біль, що знову взявся дошкуляти мені. Цього разу — під хітиною оболонкою.

Чарівник тим часом захопився промовою. Жінка зирнула на нього очима відданого спанієля, такими дурними й захопленими, що мені захотілося її куснути.

—... це чудова можливість, Амандо. Ти потрапиш до найвишуканішого лондонського товариства! Ти знаєш, що сам прем'єр-міністр хотів подивитись на твою садибу? Так, я зумів цього добитися. Мої вороги кілька тижнів набридали йому своїми огидними наклепами, та він досі має намір провести конференцію в твоїй садибі. Отож, кохана, я досі можу впливати на нього, коли справа того варта. Найголовніше — знати, як зіграти на його вдачі, як підлестити його самолюбству... Між нами кажучи, він — досить—таки слабка людина. Його сильне місце — привабливість, але нині він навіть до цього вдається нечасто. Та й навіщо? Він має досить людей у цивільному, які все зроблять замість нього...

Чарівник торохтів без упину, сиплючи тими чи іншими іменами. Жінка відсърбувала з келиха вино, кивала, здивовано зойкала, коли було треба, й тулилася ближче до нього. Я мало не задзижчав з нудьги [\[10\]](#).

Раптом бісеня насторожилось. Воно обернулось на сто вісімдесят градусів, вирячилось на двері з протилежного боку вітальні й легенько вщипнуло чарівника за вухо. Двері через кілька секунд відчинились, і до кімнати шанобливо ступив лисий лакей у чорній лівреї.

— Пробачте, сер, ваш автомобіль готовий.

— Дякую, Картере. Ми будемо за хвилину.

Лакей пішов. Чарівник поставив свій, досі ще повний, келих на тацю й галантно поцілував жінці руку. Бісеня за його спиною скривилося з огиди.

— Мені вкрай не хочеться їхати, Амандо, але я мушу. Сьогодні я вже не повернуся додому. Можна, я зателефоную тобі? Підемо завтра увечері до театру?

— О, це було б чудово, Саймоне.

— От і гаразд. Мій приятель Мейкпіс саме виставив нову п'єсу. Я негайно замовлю квитки. А тим часом Картер відвезе тебе додому.

Чоловік, жінка й бісеня пішли, залишивши двері відчиненими. Обережна муха за їхніми спинами виповзла зі схованки й тихо перелетіла через кімнату до нового спостережного пункту, звідки було видно передпокій. Наступні кілька хвилин були заповнені жвавою діяльністю: хтось надягав пальто, віддавав накази, ляскав дверима. Аж нарешті чарівник поїхав.

Я вилетів до передпокою. Там було просторо й холодно. Підлога була викладена чорно—білою плиткою, у великих керамічних горщиках росли яскраво—зелені папороті. Я покружляв довкола люстри, дослухаючись. Усюди було тихо. Звуки лунали тільки з кухні, й до того ж цілком невинні: бряжчали тарілки й каструлі, та ще зрідка хтось гучно відригував. Мабуть, кухар слабував на шлунок.

Мені спало на думку застосувати обережний магічний імпульс і за його допомогою з'ясувати, де чарівник ховає свої амулети. Та врешті я вирішив, що це надто ризикована річ. Навіть якщо всередині немає ніякої охорони, імпульс помітять вартові надворі. Що ж, доведеться вирушати на пошуки власною мушиною персоною.

На всіх рівнях було чисто. Я пролетів передпокоєм, а потім, сподіваючись на інтуїцію, вгору вздовж сходів.

Звідти у двох напрямках вів коридор, застелений килимами й завішаний картинами. Мене відразу зацікавив прохід праворуч: там, десь за півдороги до кінця, причаївся спостерігач. Людина прийняла би його за протипожежну сигналізацію, та на інших рівнях були помітні його справжні обриси: на стелі сиділа ропуха з бридкими виряченими очима. Щохвилини вона підстрибувала на місці й крутилася. Коли чарівник повернеться, ропуха доповість йому про все, що трапилося за цей час.

Я спрямував у бік ропухи трохи магії. Зі стелі витекла густа пара і огорнула спостерігача. Поки засліплена ропуха спантеличено стрибала й кумкала, я помчав до дверей у кінці коридору. З усіх дверей, що виходили сюди, тільки ці не мали замкової щілини. До того ж під деревом, пофарбованим набіло, ховалися металеві смуги. Аж дві причини, щоб розпочати саме з цих дверей.

Під дверима була малесенька тріщинка, замала для комахи, та мені все одно до болю хотілося перемінитись. Муха розпливлася струмочком диму, що просяк через тріщинуку — тієї самої миті, коли пара довкола ропухи саме розвіялася.

У кімнаті я перетворився на дитину.

Якби я знав, як звуть отого учня, то навмисне обернувся б на нього — нехай Саймон Лавлейс посушить собі мозок, розплутуючи це викрадення. Та не знаючи його імені, я не мав такої змоги. Отож я перетворився на хлопчика, якого знав — і навіть любив — за давніх часів. Його прах уже давно сплив водами Нілу, тож мій злочин нічим

йому не зашкодить. А мені просто приємно було згадати його. Він був смаглявий, із жвавими очима, в білій пов'язці на стегнах. Хлопчик озирнувся, схиливши за своїм звичаєм голову набік.

У кімнаті не було жодного вікна. Вздовж стін стояло кілька шафок, заповнених усіляким магічним дріб'язком. Здебільшого цей дріб'язок міг придатися хіба що для фокусів^[11]. Та водночас тут було й декілька цікавіших штукочок.

Скажімо, оцей ріг для виклику демонів. Я знав, що він справжній, бо варто було глянути на нього, як мене занудило. Один раз дмухнеш у такий — і всі, хто опиниться в межах чарівникової сили, приповзуть до нього на череві й благатимуть, щоб він щось наказав їм. Жорстоке й дуже давнє знаряддя.

В іншій шафці лежало глиняне око. Колись я вже бачив таке — в голові голема. Цікаво, цей бовдур Лавлейс знає силу такого ока? Навряд. Придбав, мабуть, десь на ярмарку в Центральній Європі — так собі, на пам'ять. Магічний туризм, у біса...^[12] Якщо Лавлейсові не пощастить, колись ця штучка вб'є його.

Тут зберігавсь і Амулет Самарканда — в окремій маленькій шафці, захищений склом і власною репутацією. Я підійшов ближче, перевіривши про всяк випадок рівні. Небезпеки ніби немає, та на сьомому рівні відчутне якесь коливання. Ні, не тут, але десь поблизу. Треба поспішати.

Амулет був невеличкий, зроблений із померклого золота. Він висів на короткому золотому ланцюгу. Посередині видніла овальна нефритова вставка. На золоті було викарбувано нехитрий візерунок — коней на бігу. Коні були головним багатством якогось племені з Центральної Азії, що три тисячі років тому створило цей Амулет, а потім поховало його в могилі однієї зі своїх царівен. Там його й відшукав у 1950—х роках якийсь російський археолог, у якого цю коштовність невдовзі вкрав один чарівник, провідавши про його справжню цінність. Як Амулет потрапив до Саймона Лавлейса, кого заради цього довелося вбити чи обдурити, — я не мав жодної гадки.

Я знову схилив набік голову й прислухався. Довкола було тихо.

Я заніс свою хлоп'ячу руку над шафкою, всміхнувся, мов до дзеркала, — й щосили вдарив кулаком по склу.

Струс магічної енергії збурих усі сім рівнів. Я схопив Амулет і надяг на шию. Потім хутко обернувся. У кімнаті все було так само, та я

відчував, як щось лине сьомим рівнем — і стрімко наближається до мене.

Час нишпорити потайки минув.

Уже майнувши до дверей, я краєм ока помітив, як у повітрі несподівано відкрився портал. Хтось ступив до кімнати, затуливши собою чорний прохід.

Налетівши на двері, я грюкнув по них своїм хлоп'ячим кулачком. Двері склалися навпіл, наче гральна карта. Не марнуючи жодної миті, я кинувся через поріг.

Коли я опинився в коридорі, до мене миттю обернулася ропуха. З її роззявленої пащі вилетіла грудка зеленого слизу — ця тварюка націлялася мені в голову. Я ухилився, грудка влучила в стіну, знищила картину і роз'їла шпалери й тиньк аж до цегли.

Я жбурнув у ропуху закляття Зменшення. Тварина з жалібним кумканням обернулася на малесеньку кульку й лягнулася на підлогу. А я вже мчав далі. Дорогою я створив довкола свого людського тіла Щит — на той випадок, якщо в мене теж чимось пожбурять.

Це рішення виявилось мудрим, бо наступної миті спалахнув зелений вогонь і біля мене просто-таки розірвався згусток енергії: переслідувач застосував закляття Вибуху. Вибух виявився такий потужний, що мене кинуло вперед і я врізався головою в стіну. Зелене полум'я облизнуло мене, залишивши на шпалерах смуги — ніби від пальців велетенської руки.

Я підхопився, струшуючи з себе уламки цегли, і озирнувся.

У кінці коридору на дверях стояла висока чоловіча постать із яскраво—червоною шкірою й шакалячою головою.

— Бартімеусе!

Коридором прокотився ще один Вибух. Я крутнувся в бік сходів — і, коли Вибух розніс на порох ріг стіни, промчав поруччям і проїхав зо два метри чорно—білою підлогою, розстроцивши безліч плиток.

Підскочивши, я поглянув у бік парадних дверей. Крізь матове скло було видно жовтий силует одного з вартових. Цей дурень причаївся в засідці, гадаючи, що його не видно зсередини. Тому я вирішив вийти надвір десь в іншому місці. Розум завжди перемагає грубу силу!

Та будь-що я мав якнайшвидше забиратися звідси. Гамір, який лунав згори, свідчив про гонитву.

Я пробіг через дві кімнати — бібліотеку та їдальню, — щоразу кидаючись до вікна й відступаючи, бо надворі бовванів хтось із жовтих вартових, або навіть і не один. Глупоту цих тварюк, що діяли так безглуздо, можна було зіставити хіба що з моїм небажанням перевіряти, якою саме магичною силою їх озброєно.

Ззаду хтось шалено вигукував моє ім'я. Передчуваючи недобре, я відчинив наступні двері і опинився на кухні. Внутрішніх дверей тут більше не було, зате був прохід, що вів до теплиці, де росли всілякі трави та зелень. За теплицею виднів садок, де в повітрі гасали ті самі троє вартових на своїх триніжках. Щоб виграти час, я наклав на двері позаду себе Печатку. А потім озирнувся — й побачив кухаря.

Кухар глибоко сидів на стільці, виставивши ноги на кухонний стіл. Гладкий, веселий, рум'яний чолов'яга з величезним сікачем для м'яса в руці. Цим сікачем він старанно обрізав собі нігті, кидаючи краєчки точнісінько в камін. Та водночас кухар не зводив з мене своїх маленьких чорних очиць.

Мені зробилося недобре. Цього кухаря, здається, нітрохи не здивувала поява в нього на кухні хлопчика—єгиптянина. Я перевірив його на інших рівнях. Із першого по шостий він був однаковіснійкий — гладкий чолов'яга в білому фартусі. А на сьомому..

Отакої.

— Бартімеусе!

— Фекварле!

— Як ся маєш?

— Непогано.

— Щось давненько тебе не було.

— Якось так.

— Шкода, еге ж?

— Еге ж... Ну ось я й тут...

— А й справді.

Під час цієї милої бесіди з-за дверей без упину лунали Вибухи. Та моя Печатка трималася міцно. Я спробував усміхнутись якнайлагідніше.

— Джабор і досі такий вразливий?

— Еге ж, такий самий. Тільки здається мені, Бартімеусе, що тепер він став ще голодніший. Це, мабуть, єдина зміна. Подивишся, то він

ніколи не буває ситий — навіть тоді, як щойно попоїсть. А нині — ти й сам це бачиш — таке трапляється нечасто.

— Що ж це — «не годуй собак, щоб лютіші були»? Так, мабуть, чинить ваш хазяїн? Скільки ж у нього сили, щоб тримати в неволі вас із Джабором?

Скривившись в усмішці, кухар пожбував до каміна ще один краєчок нігтя. Ніготь застряг у тиньку на стелі.

— Ти ж знаєш, Бартімеусе, що в добірному товаристві таких слів не кажуть. Просто ми з Джабором граємо з далеким прицілом.

— Авжеж, авжеж.

— До речі, про різницю в силах... Я помітив, що ти волієш не звертатися до мене на сьомому рівні. Це якось нечемно. Хіба ти боїшся мого справжнього вигляду?

— Ні, Фекварле. Просто мене від нього нудить^[13].

— Дякую. До речі, Бартімеусе, я в захваті від твого вигляду. Дуже мило. Я бачу, тебе обтяжує один амулет... Може, зробиш ласку зняти його й покласти на отой стіл? Тоді, якщо ти скажеш мені, на якого чарівника працюєш, я постараюся зробити так, щоб наша зустріч не завершилась фатальним для тебе чином.

— Красно дякую. Але ж ти знаєш, що я не можу цього зробити^[14].

Кухар устромив свій сікач у стіл.

— Поговорімо щиро. Ти можеш. І зробиш. Я проти тебе нічого не маю. Можливо, ми колись знову працюватимемо разом. Та нині я зв'язаний — так само, як і ти. І теж мушу

виконувати свій обов'язок. Отож усе, як завжди, зводиться до сили. Можливо, я помиляюсь, але мені здається, що сьогодні ти не в найкращій формі — інакше ти вийшов би парадними дверима, прибивши дорогою триногів. А так вони ганяли тебе туди—сюди, аж поки загнали до мене.

— Я просто хотів порозважатися.

— Гм-м... Бартімеусе, може, годі вже посуватися до вікна? Таку витівку помітить навіть людина.^[15] До того ж, надворі на тебе все одно чекають тринози. Віддай Амулет — інакше переконаєшся, що твій кволий Щит нікуди не годиться.

Сказавши це, він підхопився й простяг руку. Запанувала мовчанка. З-за моєї Печатки досі було чути Вибухи. Еге ж, уяви Джаборові бракує, зате впертості в нього — надміру. Нічого, ці двері й самі ще

досить міцні. В садку ширяли троє вартових, зирячи на мене всіма своїми очима. Я озирнувся, шукаючи виходу.

— *Амулет*, Бартімеусе.

Я поволі, по-театральному підняв руку і взявся за Амулет. А потім відскочив ліворуч. І тієї самої миті зняв Печатку з дверей. Фекварл, вилаявшись, спробував зробити якесь закляття, та завершити його не встиг: його накрив потужний Вибух, що проломився крізь стіну на тому самому місці, де раніше була Печатка. Фекварла відкинуло назад, у камін, і засипало уламками стіни.

Я тим часом пробився до теплиці — саме тоді, коли до кухні ступив Джабор. Поки Фекварл вибирався з-під уламків, я вискочив у садок. Вартові, вибалушивши очі, кинулись на мене. На кінцях їхніх ніг з'явилися пазурі, схожі на коси. Я зробив Ілюмінацію — найяскравішу, яку тільки міг. Садок залило сліпучим світлом, ніби тут вибухнуло сонце. Вартовим обпало очі — вони аж зацвірінчали з болю. Перескочивши через них, я помчав садком, ухиляючись від магічних блискавок, що били з будинку. Кілька дерев ці блискавки таки спопелили.

Я забіг у дальший кінець садка — між купою компосту й косаркою — й там перескочив через мур. Потім продерся крізь синю магічну сітку — в ній залишилася дірка у вигляді хлоп'ячого силуету. Тут—таки звідусіль долинув дзенькіт сигналізації.

Я важко впав на бруківку; Амулет хилитався в мене на грудях. З-за муру було чути тупіт копит: хтось явно мчав чвалом. Пора, здається, змінити зовнішній вигляд.

Соколи-сапсани — найпрудкіші птахи в світі. Переслідуючи здобич, вони здатні розганятися до двохсот кілометрів на годину. Та навряд чи хтось із них набирав такої швидкості в горизонтальному польоті над дахами Північного Лондона. Багато хто сказав би, що таке взагалі неможливо — надто коли на шиї в птаха висить важкий Амулет.

Досить лише зазначити, що коли Фекварл із Джабором нарешті вибралися до гемпстедського завулку й створили там невидиму перешкоду — яку, щоправда, відразу пробило автомобілем, — мене ніде не було видно.

Я давно вже встиг утекти.

Натанієль

— Насамперед, — казав наставник, — нам треба вбити в твою нещасну черепушку один факт. Але так, щоб ти ніколи вже не забув його. Знаєш, що це за факт?

— Ні, сер, — відповів хлопчик.

— Ні?! — кошлаті брови наїжачились в удаваному подиві. Хлопчик, немов під гіпнозом, стежив, як вони зникли під густими білими пасмами волосся. Соромливо сховавшись там на одну мить, брови суворо й рішуче опустилися назад. — Ні? Тоді я... — Чарівник посунувся вперед. — Тоді я розкажу тобі.

Він поволі склав пальці «дашком» — так, що його вістря вказувало на хлопчика.

— Запам'ятай ось *що*, — тихо промовив наставник. — Демони дуже підступні. Вони неодмінно нашкодять тобі, якщо зможуть. Розумієш?

Хлопчик і далі стежив за його бровами. Він не міг відвести від них очей. Зараз брови хутко опустилися вниз і зійшлися на перенісці, мов дві стріли. Ворушилися вони напрочуд жваво — піднімалися, опускалися, нахилилися, згиналися, то разом, а то поодиночі. Ця дивовижна подоби́зна са́мостійного життя чарувала хлопчину. До того ж він зрозумів, що стежити за бровами набагато краще, ніж дивитися наставникові в очі.

Чарівник погрозово кахикнув:

— Розумієш?

— О... так, сер.

— Гаразд. Ти кажеш «так», і я певен, що саме це ти й маєш на увазі. Проте... — одна брова замислено піднялася. — Я все-таки не певен, чи справді ти зрозумів це.

— О, так, сер... зрозумів, сер. Демони дуже підступні й неодмінно зашкодять тобі, якщо зможуть, сер, — хлопчик схвильовано засовався на подушці. Йому кортіло довести наставникові, що він справді уважно його слухає. Надворі літнє сонце вигравало на траві й бруківці: п'ять хвилин тому під вікнами проїхав візок морозивника. Однак до кімнати чарівника проникали лише поодинокі промінці, що сочилися крізь щілини довкола важких червоних штор; усередині панувала задуха. Хлопчикові хотілося, щоб урок мерщій закінчився, і його відпустили.

— Я слухав якнайуважніше, сер, — сказав він.

Наставник кивнув:

— Ти коли—небудь бачив демона?

— Ні, сер. Тобто лише в книжках.

— Підведися.

Хлопчик хутко підхопився, мало не послизнувшись, тоді незграбно виструнчився й заходився чекати дальших наказів. Наставник недбало показав пальцем на двері в себе за спиною:

— Знаєш, що там?

— Ваш кабінет, сер.

— Добре. Спустися сходами й зайди до цієї кімнати. Там у дальньому кутку стоїть мій стіл. На столі — коробка. В коробці — окуляри. Надягни їх і принеси мені. Зрозумів?

— Так, сер.

— От і чудово. Рушай.

Під пильним наставниковим оком хлопчик підійшов до дверей, збитих із нефарбованих вузлуватих дощок. Хлопчикові не одразу вдалося впоратись із важкою мідяною ручкою, однак торкатися холодного металу було приємно. Двері нечутно обернулися на змашених завісах, і хлопчик, переступивши поріг, опинився на сходах, покритих килимовою доріжкою. Стіни було обклеєно гарненькими

квітчастими шпалерами. Крізь невеличке віконце струменіло лагідне сонячне світло.

Хлопчик обережно подався сходами вниз. Тиша й світло заспокоїли його, затамували частину його жахів. Він ніколи ще тут не бував і уявляв кабінет свого наставника хіба що за бабусиними казками: чучела крокодилів, очі в склянках і таке інше страховиння. Хлопчик сердито прогнав від себе ці видива. Ні, він анітрохи не боїться.

Внизу він побачив інші двері, подібні до перших, але менші, прикрашені посередині червоною пентаграмою. Хлопчик крутнув ручку й штовхнув двері; вони неохоче відчинилися — заважав товстий килим на підлозі.

Затамувавши подих, хлопчик ступив усередину. І тут-таки розчаровано зітхнув. Тут усе було таке *звичайнісіньке!* Довга кімната з книжковими полицями по стінах. У дальшому кутку — великий дерев'яний стіл, біля нього — м'яке шкіряне крісло. На столі — підставка з ручками, якісь папери, старенький комп'ютер і невелика металева коробочка. За вікном височів великий каштан у всій своїй літній красі. Сонячне світло, проходячи крізь його листя, набувало зеленого відтінку.

Хлопчик рушив до стола.

На півдорозі він зупинився і озирнувся.

Нічого. І все-таки його мучило дивне відчуття... Відчинені двері, крізь які він пройшов якусь хвилину тому, чомусь непокоїли його. Він пошкодував, що не зачинив їх за собою міцніше... Хлопчик труснув головою. Він усе одно зараз піде назад.

Чотири хуткі кроки підвели його до стола. Хлопчик знов озирнувся. Ні, він напевно щось чув...

У кімнаті було порожньо. Хлопчик прислухався насторожено, мов кролик у кущах. Ні, не чути нічого — хіба що гомін далекої вулиці.

Вирячивши очі й захекавшись, він обернувся до стола. Металева коробочка виблискувала на сонці. Хлопчик потягся до неї через стіл. У цьому не було особливої потреби — він цілком міг би обійти стіл і легко взяти її, — та йому чогось хотілося впоратись якнайшвидше, взяти те, що йому наказали, й податися геть. Отож хлопчик перекинувся через стіл, простяг руку—та коробочка була надто далеко. Хлопчик подався вперед і спробував зачепити коробочку пальцями, та

натомість перекинув підставку з ручками. Ручки розсипалися на всі боки.

Під пахвами в хлопчика виступив холодний піт. Бідолаха гарячково кинувся підбирати ручки й складати їх назад у підставку.

Аж тут у нього з-за спини долинуло чиєсь хрипке хихотіння.

Хлопчик обернувся, тамуючи крик. Проте в кімнаті досі нікого не було.

На мить хлопчина заляк зі страху, притулившись спиною до столу. Потім щось ніби ворухнулось у нього всередині. «Облиш ці ручки, — зашепотів внутрішній голос. — Ти прийшов сюди по коробочку». Хлопчик поволі рушив круг стола — спиною до вікна, щоб пильнувати кімнату.

Хтось стукнув у вікно — тричі, наполегливо. Хлопчик озирнувся: нікого. Лише вітерець погойдує каштанове гілля.

Нічого й нікого.

Аж тут одна ручка покотилася зі стола на килим. Упала вона нечутно, та хлопчик помітив її краєм ока. Друга ручка почала качатись туди—сюди — спочатку поволі, тоді все швидше й швидше. Несподівано вона крутнулась, відштовхнулась від комп'ютера й полетіла на підлогу. За нею — ще одна, далі третя. Нарешті всі ручки закрутились і покотились до країв стола, зіштовхуючись, падаючи, застигаючи.

Хлопчик мовчки дивився. Аж ось упала остання ручка.

Хлопчик не ворухився.

Хтось гучно зареготав просто в нього над вухом.

Скрикнувши, хлопчик махнув рукою, та нічого не намацав. Не стримавшись, він обернувся до стола. Тепер коробочка була просто перед ним. Хлопчик ухопив її й тут-таки випустив: розжарений на сонці метал обпik йому долоню. Коробочка вдарилась об стіл, з неї зіскочила кришка. З коробочки випали окуляри в роговій оправі. За мить хлопчик підхопив їх і майнув до дверей.

Позаду нього щось з'явилося. Хлопчик відчув, як воно стрибає йому на спину.

Він був уже біля дверей, бачив сходи, що вели нагору — до наставника.

Аж тут двері з ляскотом зачинилися.

Хлопчик узявся смикати за ручку, бити кулаками в дошки, з плачем кликати наставника, — та все було марно. Хтось шепотів щось йому на вухо, та хлопчик не розбирав слів. Він перелякано штовхнув рукою двері, та лише забив пальці.

Тоді озирнувся й поглянув на порожню кімнату.

Звідусюди лунав шурхіт, тихенький стукіт і шелест — ніби по килиму, по книжкових полицях і навіть по стелі повзли якісь невидимі істоти. Просто в нього над головою вітерець колихнув чиюсь легеньку тінь.

Затамувавши страх і сльози, хлопчик нарешті заговорив.

— Стій! — вигукнув він. — Згинь!

Шелест, шурхіт і стукіт умить ущухли. Тінь зупинилася. В кімнаті запанувала тиша.

Хлопчик, переводячи подих, ще раз озирнувся і оглянув кімнату. Не чути ані звуку.

Тоді він згадав про окуляри, що їх досі стискав у руці. Крізь клейкий туман страху просочився спогад: наставник наказав спочатку надягти їх, а тоді вже повертатися. Може, якщо він це зробить, двері відчиняться й можна буде спокійно піднятися сходами?

Тремтячими пальцями хлопчик розправив дужки й начепив окуляри.

І побачив правду.

Кабінет був заповнений сотнями маленьких демонів. Вони сиділи на головах один в одного, мов насінини в дині чи горіхи в торбині, штовхаючись ліктями й наступаючи сусідам на обличчя. їх було стільки, що під ними не видно було килима. Вони сиділи на столі, звисали з полиць і люстри, ширяли в повітрі й жадібно зирили на хлопчика. Дехто балансував на довгому носі родича або чіплявся за його ногу. Всюди було видно їхні хвости, крила, роги, бородавки, зайві руки, ноги, пащі та очі. Всюди було повно луски, волосся й такого іншого — в найнесподіваніших місцях. Дехто мав дзьоб, дехто — хоботок, і майже всі — зуби. Демони були найрізноманітніших кольорів, що поєднувались найхімернішим чином. І всі вони щосили намагалися поводитись якнайтихіше, аби переконати хлопчика, що тут нікого немає. їм справді коштувало неабияких зусиль стояти нерухомо, незважаючи на посмикування хвостів та крил, на мимовільне ворущіння їхніх надзвичайно жвавих ротів.

Тієї самої миті, коли хлопчик надяг окуляри, вони зрозуміли, що тепер він здатен їх бачити.

І з радісним криком накинулись на нього.

Хлопчик заволав, притулився спиною до дверей і сповз на підлогу. Він підняв руки, щоб хоч якось захиститись, і скинув з носа окуляри. Засліплений, він перевернувся на живіт— і скрутився клубочком, задихаючись від моторошного шурхоту крил, луски та пазурів.

Через двадцять хвилин, коли наставник прийшов за ним і розігнав бісенят, хлопчик лежав на тім самім місці. Бідолаху перенесли до його кімнати. Цілу добу потому він не міг нічого їсти. Та поволі отямився й знов узявся до навчання.

Наставник більше ніколи не згадував про цю пригоду. Проте наслідок цього уроку — ненависть і жах, що пробились у його учневі в тій сонячній кімнаті, — задовольнив його.

То був один з найперших Натаніелевих життєвих уроків. Він ніколи й ні з ким не говорив про цю пригоду, але тінь її назавжди затьмарила його серце. Він мав тоді ледве якихось шість літ.

Такі потужні магичні предмети, як Амулет Самарканда, мають одну неприємну рису — їх оточує своєрідна аура^[16]. Вона привертає увагу не менше, ніж голий на похороні. Я розумів: тільки—но Саймон Лавлейс дізнається про моє зухвальство, як негайно розішле своїх шпигунів на пошуки аури Амулета. І що довше я залишатимусь на одному місці, то певніше хтось із них помітить мене. Хлопець викличе мене лише на світанку^[17], тож мені доведеться пережити ще кілька неспокійних годин.

Кого цей чарівник міг послати за мною навздогін? Навряд чи він має під своїм началом багато джинів, яких можна порівняти за силою з Фекварлом або Джабором. Та він напевно спроможний зібрати кодро слабших слуг і відрядити їх на лови. З дрібнотою — на зразок фоліотів — я впораюсь одним своїм кігтем, та якщо вони налетять зграєю — (а я вже добряче натовився) — то мені буде непереливки^[18].

Домчавши з Гемпстеда до берега Темзи, я вмоствився під карнизом одного покинутого будинку. Почистивши дзьобом пір'я, заходився дивитись на небо. Невдовзі я помітив там сім червоних вогняних куль, що пливли на невеличкій висоті. Діставшись до середини річки, вони розділилися: три кулі рушили далі на південь, дві — на захід, а решта

дві — на схід. Я заховався глибше під дах, однак помітив, що аура Амулета посилилася, коли найближча з куль рушила за течією й зникла з очей. Я стривожився. Через кілька хвилин я перелетів на той бік Темзи і влаштувався там на підйомному крані: тут саме зводили багатоквартирний будинок для чарівників середнього достатку.

П'ять хвилин минуло в мовчанці. Вода вирувала, омиваючи брудні палі пристані. Місяць заховався за хмарами. Аж раптом усі вікна покинутого будинку на тій боці спалахнули болісно— зеленим світлом; там почали нищпорити невиразні тіні. Здається, вони там нічого не знайшли, бо світло врешті померкло, перетворилося на серпанок, впливло з вікон і полинуло за вітром. Будинок знову занурився в темряву. Я негайно злетів і стрімко, від вулиці до вулиці, помчав на південь.

Мій шалений танець над Лондоном тривав половину ночі.

Куль-шпигунів^[19] виявилось навіть більше, ніж я боявся (їх, вочевидь, викликав не один чарівник), і вони раз по раз з'являлись недалеко від мене. Щоб уберегтися, я мусив без упину перебиратися з місця до місця, та все одно мене двічі мало не зловили. Одного разу я облітав діловий квартал і мало не натрапив на кулю, що пливла мені назустріч; другий шпигун помітив мене, коли я, геть—чисто зморений, задрімав на березі в Грін-Парку. Обидва рази я встиг утекти раніше, ніж до шпигунів підійшла допомога.

Та врешті я знесилився. Потреба постійно підтримувати фізичну форму виснажувала мене й поїдала коштовну енергію. Тому я вирішив діяти по-іншому — знайти якусь місцинку, де ауру Амулета глушитимуть інші магичні випромінювання. Настав час загубитися серед Натовпу, серед Простолюду. Інакше кажучи, серед людей. Я вже достатньо зневірився, щоб удатися до такого.

Я полетів назад до центру міста. Навіть цієї пізньої години на Трафальгарській площі, довкола колони Нельсона, було повнісінько туристів. Вони купували дешеві талісмани в кіосках—автоматах, затиснутих між лавками. Над площею здіймалася безладна мішанина магичних випромінювань. Чудове місце для того, щоб по-справжньому загубитися.

Перната блискавка впала з нічного неба й зникла у вузькій щілині між двома кіосками. Невдовзі звідти вийшов хлопчик— єгиптянин із сумними очима й заходився прощтовхуватись крізь натовп. На ньому

були нові сині джинси, біла футболка й чорна пілотська куртка, а ще — здоровенні білі кросівки, в яких без упину розв'язувались шнурки. Хлопчик швидко змішався з натовпом.

Я відчував, як Амулет пече мені груди. Раз по раз він випромінював спекотні хвилі — подвійні, наче удари серця. Я щиро сподівався, що довколишня мішанина аур перебиває цей сигнал.

Здебільшого тутешня магія була чистісінькою «показухою». На площі юрмилися ліцензовані шарлатани, що продавали дрібні амулетики й цяцьки — те, що дозволено владою^[20]. Американські і японські туристи жадібно порпались у купах барвистих камінців та скелець, шукаючи відповідні знаки Зодіаку для всіх своїх родичів, а бадьорі продавці — кокні терпляче сплавляли їм свій крам. Якби не фотоспалахи, я міг би уявити, що це Карнак. Довкола чинилися обладунки, лунали радісні вигуки, сяяли усмішки. Така собі вічна картина довірливості й жадоби.

Однак на площі можна було відшукати й дещо серйозніше. Подекуди біля входів у шатра стояли спокійні, зосереджені люди. Відвідувачів у ці шатра пропускали по одному. Там, вочевидь, було щось по-справжньому цінне, бо біля кожного такого шатра тинявся вартовий — зазвичай у вигляді голуба. Я намагався обминати цих вартових — хтозна, може вони чутливіші, ніж здається.

Траплялися серед натовпу й чарівники. Навряд чи вони тут щось купували — радше за все, просто вибралися погуляти з нічної зміни у Вайтголлі. Одного з цих чарівників, розкішно вбраного, супроводжував на другому рівні біс — він скакав навздогін за господарем; від інших, убраних простіше, пахтіло фіміамом, потом та восковими свічками.

Була тут і поліція — кілька звичайних констеблів і двоє мордатих патланів з «нічної варти». Ця парочка виявляла свою присутність лише настільки, наскільки це було потрібно.

Довкола площі без упину мерехтіли вогні фар; автомобілі мчали міністрів та інших чарівників з їхніх кабінетів у будівлі Парламенту до клубів на Сент—Джеймсі. Я перебував прямисінько під віссю велетенського колеса влади, що простиралося до самісіньких меж імперії. Тут, якщо пощастить, я просиджу аж до тієї миті, коли мене нарешті викличуть.

А може, й не просиджу.

Я саме походжав повз непоказний кіоск і роздивлявся на викладений у ньому крам, коли відчув, що за мною стежать. Озирнувшись, я оглянув натовп. Юрба людей. Я перевірів сусідні рівні — жодної загрози. Звичайне стадо худоби, по—людському недоумкувате. Я знов обернувся до кіоску й недбало взяв «Моє чарівне люстерко™» — шматок дешевого скла, оправлений у рожеву пластмасу і розмальований паличками, котиками й чарівницькими ковпаками.

Знову! Я рвучко обернувся. У натовпі утворилася прогалина — просто навпроти мене, — і я побачив низеньку гладеньку чарівницю, зграйку підлітків довкола кіоску й полісмена, що підозріливо позирав на них. До мене їм усім, здається, байдуже. Та помилитись я не міг — мої відчуття ніколи не підводять мене. Треба бути наготові! Я взявся розглядати люстерко і влаштував з цього справжню виставу. «ЩЕ ОДИН ЧУДОВИЙ ДАРУНОК З ЛОНДОНА, СТОЛИЦІ СВІТОВОЇ МАГІЇ! — вигукувала етикетка на звороті люстерка. — ЗРОБЛЕНО В ТАЙВА...»

Недобре відчуття повернулося. Я озирнувся спритніше від kota — й цього разу вдало! Я спіймав погляд спостерігача. Тобто спостерігачів — їх було двоє, хлопець і дівчина серед тієї компанії підлітків. Вони не встигли відвести очі. Хлопець мав років з п'ятнадцять — його обличчя рясно пообсідали прищі. Дівчина була молодша, проте її очі дивилися холодно й жорстоко. Я навмисне вирячився на них. Чому я стривожився? Це звичайні люди, вони не можуть побачити, хто я такий насправді. Нехай собі дивляться.

Через кілька секунд вони не витримали й відвели очі. Я стелю плечима й хотів податися геть. Чоловік за прилавком гучно кахикнув. Я акуратно поклав «Моє чарівне люстерко™» на місце, широко всміхнувся й пішов собі.

Підлітки вирушили за мною.

Я помітив їх біля сусіднього кіоску: вони визирали з-за прилавка з цукровою ватою. Трималися вони вкупі — шестеро чи семеро. Чого їм треба? Обнишпорити мої кишені? Навіщо ж вони причепилися до мене? Довкола безліч багатших і перспективніших кандидатів. Заради перевірки я пристав до низенького, заможного зовні туриста з величезним фотоапаратом і товстими окулярами. Якби я хотів когось

обікрасти, то розпочав би саме з нього. Та коли я облишив його й зробив у натовпі коло, підлітки подалися за мною.

Дивна річ. І неприємна. Мені не хотілося міняти вигляд і тікати звідси. Я втомився й хотів лиш одного — спокою. Мені й без того треба якось дотягти до світанку.

Я прискорив кроки. Підлітки — так само. Ми зробили три кола площею, аж поки я відчув, що цього вже досить. Двоє полісменів спостерігали за нашим кружлянням, і схоже було, що вони скоро зупинять нас — хоча б заради того, щоб їм не паморочилось у голові. Пора тікати. Хай там чого хочуть ці шмаркачі, але я не бажаю привертати до себе зайву увагу.

Недалеко саме був підземний перехід. Я помчав сходами вниз, проминув вхід до метро й вискочив з іншого боку, через дорогу від центральної площі. Підлітки щезли — мабуть, так само кинулися в перехід. Ось він, мій шанс! Я хутенько майнув за ріг, проскочив повз книгарню й зник у завулку. І тихенько почекав там у затінку, за сміттєвим баком.

Завулком проїхала пара автомобілів. За мною ніхто не гнався.

Моїм обличчям ковзнула усмішка. Я вирішив, що втік від них.

І помилився.

7

Хлопчик—єгиптянин поволі пройшов завулком, зо два рази повернув праворуч і опинився на одній із численних вулиць, що променями розходились від Трафальгарської площі. Дорогою я переглядав свої плани.

Про площу слід забути. Там забагато цієї нестерпної юні. Щоправда, якщо я знайду укриття неподалік, аура Амулета буде так само непомітною для шпигунів. Можна заховатися за якимось сміттєвим баком і там перечекати до ранку. Це єдиний вихід. Я надто втопився, щоб знову линути в небеса.

До того ж, я хотів про дещо поміркувати.

Давній біль повернувся й тьохнув у грудях, череві, кістках. Ні, це все-таки шкідливо — так довго залишатися в тілі. Як людям щастить перебувати в ньому й не божеволіти — цього я, мабуть, ніколи не зрозумію^[21].

Я простував темною, холодною вулицею, позираючи на своє віддзеркалення в чорних квадратах вікон. Хлопчик зіщулився, ховаючи голову від вітру, й засунув руки в кишені куртки. Подошви кросівок шаркотіли об асфальт. Уся постать хлопчика чудово виявляла огиду, яку я саме відчував. Амулет із кожним кроком важко бився об мої груди. Якби моя воля, я тут-таки зірвав би його й пожбурих у найближчий смітник, перш ніж ображено покинути тілесну оболонку. Та мене неволив наказ того хлопчиська^[22]. Я мусив берегти Амулет.

Я звернув убік, далі від автомобілів. Темні громади будинків, що височіли обабіч вулиці, просто гнітили мене. Міста взагалі мені не до душі — так само, як підземелля. А Лондон — найогидніше з усіх міст: холодне, сіре, смердюче й вогке.

Ліворуч вів ще один завулок, геть засипаний мокрим картоном і газетами. Я машинально перевірів сусідні рівні й нічого не виявив. Цього я, власне, й сподівався. Перші два під'їзди я проминув з міркувань чистоти. В третьому було сухо — там я й сів.

Настав час обміркувати події цієї ночі. Ніч випала клопітка. Тут були й отой блідий хлопчисько, і Саймон Лавлейс, і Амулет, і Джабор,

і Фекварл... Справжнісінька пекельна суміш. Проте що мені до неї? Віддам на світанку Амулет і радо забуду про всю цю історію.

Про всю, крім мого рахунку до хлопчиська. Йй—право, він мені за це заплатить. Якщо ви змусили Бартімеуса Урумського ночувати в якомусь вест—ендському завулку, то не чекайте, що це так просто вам минеться. Насамперед я дізнаюсь його ім'я, а тоді...

Стривайте, а це що таке?..

Кроки в завулку... Кілька пар ніг. Наближаються.

Можливо, це просто збіг. Адже Лондон — величезне місто. На вулицях повно людей. І по завулках теж. Може, хто вирішив скоротити собі дорогу додому. Пройти тим самим завулком, де випадково надумав сховатись я.

Однак у збіги я не вірю.

Я сховався глибше в затінок і наклав на себе закляття Маскування. Шар тугих чорних ниток огорнув мене, і я злився з темрявою. Йй заходився чекати.

Кроки наближались. Цікаво, хто це? Патруль нічної поліції?

Фаланга чарівників, послана Саймоном Лавлейсом? Напевно, кулі —шпигуни все-таки знайшли мене.

То були не полісмени й не чарівники. То були підлітки з Трафальгарської площі.

П'ятеро хлопців і одна дівчина — за старшу. Вони простували завулком і раз по раз недбало озиралися на всі боки. Я трохи заспокоївся — заховався я добре, та й тут, далеко від натовпу, мені нема чого боятись. Хлопці, звичайно, росляві й хамовиті — та все-таки це звичайнісінькі підлітки в джинсах і шкірянках. На дівчині теж були чорна шкірянка й розкльошені штани — такі, що з них можна викроїти ще одну пару для карлика. Підлітки ступали, шаркотячи ногами по розкиданому сміттю. Аж раптом мені сяйнуло, що вони поводяться неприродно тихо.

Сумніваючись, я знову перевірів наступні рівні. Нічого підозрілого, просто шестеро дітлахів.

Я сидів у своїй схованці й чекав, поки вони пройдуть повз мене.

Дівчина виступала попереду. Ось вона порівнялася зі мною.

Я позіхнув, почувуючись у безпеці під захистом чарів.

Один з хлопців ляснув дівчину по плечу.

— Тут, — промовив він, показуючи на мене.

— Взяти його! — наказала дівчина.

Перш ніж я вгамував свій подив, троє найміцніших хлопців скочили в під'їзд і накинулись на мене. Щойно вони торкнулись ниток Маскування, чари розвіялись і зникли. За мить мене огорнула хвиля запахів нездорової шкіри, дешевого лос'йону для гоління й поту. Мене копнули, зацідили по голові, а потім безцеремонно поставили на ноги.

Тоді я нарешті отямився. Кінець кінцем, я — Бартімеус!

Завулок осяяла коротка яскрава блискавиця. Камені під'їзду ніби обпекло вогнем.

На мій подив, хлопці не відпустили мене. Двоє тримали за зап'ястки, ніби пара кайданків, а третій — ззаду за стан.

Я повторив свій трюк із більшим зусиллям. З найближчої вулиці долинула автомобільна сигналізація. Цього разу я сподівався визволитись: обпечені трупи, врешті-решт, нікого не зможуть втримати^[23].

Одначе хлопці стояли на місці — тяжко дихали, але далі тримали мене. Ні, щось тут було не так.

— Тримайте його міцніше, — звеліла дівчина. Я поглянув на неї, вона — на мене. Дівчина була трохи вища за моє нинішнє втілення, кароока, чорнява. Двоє хлопців стояли обабіч неї, мов почесна варта. Мені вже уривався терпець.

— Чого ви хочете? — запитав я.

— У тебе там дещо висить на шії, — промовила дівчина занадто вже рівним і владним для такого юного віку голосом. Як на мене, їй було років тринадцять.

— Хто це тобі сказав?

— Бовдуре, цю штуку вже дві хвилини як видно. Випала з-під футболки, коли ми тебе трусонули.

— Еге ж, правда.

— То давай її сюди.

— Ні.

Дівчина стонула плечима:

— То візьмемо самі. І тобі капець.

— А ви не знаєте, хто я такий насправді? — промовив я з легенькою погрозою в голосі. — Ти ж не чарівниця.

— Твоя правда, — чвиркнула вона крізь зуби.

— Чарівник не наважувався б займати такого, як я.

Я вирішив спочатку як слід полякати їх, хоч це й важко зробити, коли тебе тримають за руки двоє кремезних телепнів.

Дівчина холодно вишкірилась:

— А чарівник зумів би так упоратись із твоїми витівками?

Отут вона мене зачепила. Чарівник насамперед не підійшов би до мене й на гарматний постріл без усіляких амулетів і пентаклів. Далі йому знадобилася б допомога демонів, щоб побачити мене під чарами Маскування. І, нарешті, він мусив би викликати сильного джина, щоб подолати мене. Якби взагалі наважився на таке. Та це дівчисько зі своїми приятелями впорались зі мною власними силами і не бачили тут нічого дивного.

Годилося б пригостити їх добрячим закляттям Вибуху, та я надто вже втомився для таких штук. Я навмисне зареготав:

— Хе—хе! Я ж просто граюся з вами.

— Та годі вже, не бреши.

Я спробував іншу тактику:

— Правду кажучи, ви мене зацікавили. Я вражений вашою хоробрістю. Мало хто насмілювався б так поводитися зі мною. Якщо ти назвеш мені своє ім'я й мету, я пожалію тебе. Може, я навіть допоможу тобі. В мене є чимало можливостей.

На мій превеликий жаль, дівча затулило вуха:

— Не спокушай мене, демоне! Я не піддамся тобі.

— Авжеж, нащо тобі ворогувати зі мною, — лагідно відповів я. — Дружити зі мною набагато вигідніше.

— Ні те, ні інше мене не цікавить, — відповіла дівчина, опустивши руки. — Мені треба тільки те, що висить у тебе на шії.

— Цього ти не дістанеш. Але ти ще маєш час утекти. Не кажучи вже про те, яка небезпечна сама ця річ, я ще й влаштую, щоб сюди позбігалася вся нічна поліція, наче горгони з пекла. Ти ж не хочеш повернути їхню увагу?

Це змусило її трохи завагатись. Я скористався цим.

— Не будьте наївними, — провадив я. — Тільки подумайте: ви хочете вкрасти в мене дуже потужну річ. Вона належить одному страшенно могутньому чарівникові. Якщо ви хоча б торкнетесь її, він знайде вас умить і злупить з вас шкіру живцем.

Не знаю вже, чи то погрози, чи то докори так подіяли, але дівчину це явно спантеличило — судячи з того, як вона підібгала губи.

Я спробував поворухнути ліктем. Хлопець, що тримав мене, буркнув і вчепився в мою руку ще міцніше.

Десь недалеко залунала сирена. Дівчина та її вартові збентежено озирнулись, приглядаючись до темряви завулка. З хмарного неба впали перші краплі дощу.

— Годі вже. — сказала дівчина й ступила до мене.

— Обережно! — попередив я.

Вона простягла руку. Я поволі розтулив вуста. Вона спробувала вхопитися за ланцюг Амулета.

За мить я перетворився на нільського крокодила з роззявленою пащею. І вхопив її за пальці. Дівчина скрикнула й відскочила швидше, ніж я сподівався. Мої зуби клацнули просто біля кінчиків її нігтів. Я заборсався в руках своїх мучителів і знову спробував ухопити її. Дівчина заверещала, послизнулася й сіла просто на купу сміття, збивши з ніг одного зі своїх вартових. Моє несподіване перетворення захопило хлопців зненацька — насамперед того, хто тепер тримав мене впоперек лускатогу тулуба. Він розчепив пальці, та двоє інших усе ще тримали мене. Мій довгий важкий хвіст хлиснув ліворуч, тоді праворуч, залюбки зацідивши по їхніх довбешках. їхній мозок — якщо він там був — добряче струснувся, щелепи відпали, а руки розчепилися.

Один з двох вартових дівчини хутко отямився, сягнув рукою під куртку й витяг звідти щось блискуче. Коли він пожбурих цєю штукою в мене, я знову перетворився.

Мушу сказати, що швидке перетворення з великої тварини (крокодила) на невелику (лиса) — річ нівроку непогана. Три пари рук, що ледве стримували міцне лускате тіло, раптом виявили, що хапають повітря, а жмуток рудого хутра й спритних кігтів тим часом вислизнув від них — і впав на землю. Тієї самої миті срібна блискуча штука пролетіла через те місце, де щойно було крокодиляче горло, й потрапила в металеві двері.

Лис помчав завулком, ледве торкаючи лапами слизьку бруківку.

Спереду долинув пронизливий свист. Лис зупинився. По стінах і бруківці замерехтіли промені ліхтарів. Затупали ноги. Це саме те, що мені треба, — нічна поліція!

Коли промінь ліхтаря майнув у мій бік, я легенько скочив у сміттєвий бак. Голова, тулуб, хвіст — готово. Промінь ковзнув

стінками смітника й полинув далі завулком.

Далі з'явилися люди. Вони горлали, свистіли й бігли туди, де я залишив дівчину та її приятелів. Потім щось загарчало, нестерпно засмерділо — повз людей промчав якийсь великий собака й зник у темряві.

Лис тихенько скрутився між подертим пакунком на сміття і коробкою з порожніми пляшками й слухав, нашорошивши вуха. Гамір поволі вщухав, і до нього — здавалося лисові — додалося стривожене собаче виття.

Потім галас ущух остаточно. В завулку запанувала тиша. Лис самотньо причаївся серед сміття й вичікував.

Натанієль

Артур Андервуд був чарівником середнього рівня й працював на Міністерство внутрішніх справ. Самотньою й трохи сварливою вдачі, він жив зі своєю дружиною Мартою в Гайгейті, у величному будинку георгіанської доби.

Пан Андервуд ніколи не мав учнів — та й не хотів їх мати. Він працював сам—один, і це його цілком задовольняло. Проте він знав, що рано чи пізно настане і його черга, й він буде змушений — як і всі інші чарівники — взяти до себе дитину.

Звичайно ж, одного разу ця неминуча подія сталася. З Міністерства зайнятості надійшов лист із тією самою жахливою вимогою. Пан Андервуд із похмурою покорою виконав свій обов'язок. У призначений день він вирушив до міністерства, щоб забрати свого безіменного вихованця.

Він пройшов мармуровими сходами поміж двома гранітними колонами й ступив до гамірного вестибюлю. То було широке безлике приміщення з двома рядами дерев'яних дверей. Вестибюлем сновигали службовці міністерства — виходили з одних дверей, щоб негайно зникнути в інших. З протилежного боку височіли дві статуї колишніх міністрів, виконані в героїчному стилі, а між ними заховався стіл, завалений паперами. Пан Андервуд підійшов до нього. Лише зблизька він розгледів за паперовим бастіоном маленького усміхненого секретаря.

— Добридень, сер, — привітався секретар.

— Я — Андервуд, помічник міністра. Прибув, щоб забрати свого учня.

— А... так—так, сер. Я чекав на вас. Вам треба лише підписати кілька документів... — секретар заходився порпатись у найближчому стосі паперів. — Тільки одну хвилину. А потім ви заберете його з кімнати відпочинку.

— «Його»? То це хлопчик?

— Так, хлопчик, п'ятиліток. Дуже кмітливий, якщо вірити тестам. Зараз він, мабуть, трохи приголомшений... — секретар знайшов потрібні папери й витяг з-за вуха ручку. — Зробіть ласку, розпишіться на кожній сторінці...

Пан Андервуд поставив кілька закарлюк.

— А його батьки... вони, сподіваюсь, уже пішли?

— Так, сер. їх аж нетерплячка брала піти. Як завжди: взяли гроші і втекли, якщо ви мене розумієте, сер. Добре, хоч попрощалися з хлопчиком.

— А заходів безпеки вжито?

— Його свідоцтво про народження вилучено й знищено, сер. А хлопчикові суворо звеліли забути своє колишнє ім'я й нікому його не називати. Зараз його офіційно не існує. Ви можете розпочати з чистого аркуша, сер.

— Чудово, — зітхнувши, пан Андервуд намалював останню закарлюку й повернув папери секретареві. — Якщо це все, то я, мабуть, заберу його.

Проминувши кілька мовчазних коридорів, він нарешті відчинив важкі, обшиті панелями двері і опинився в яскравій кімнаті, повній іграшок, що мали втішати бідолашних дітей. Там, між вишкіреним коником—гойдалкою та пластмасовою лялькою—чаклуном у кумедному ковпачку, він знайшов маленького блідого хлопчика. Помітно було, що хлопчик тільки—но плакав, але тепер, на щастя, перестав.

Він байдуже подивився на пана Андервуда почервонілими очима. Той кахикнув.

— Я — Андервуд, твій наставник. Віднині розпочинається твоє справжнє життя. Ходімо зі мною.

Хлопчик гучно шморгнув. Пан Андервуд помітив, що в малого небезпечно тремтить підборіддя, з деякою огидою він узяв хлопчика за

руку, змусив підвестись і повів коридорами вниз, де чекав автомобіль.

Дорогою назад, до Гайгейта, чарівник зо два рази намагався заговорити з малим, та хлопчик лише тихо плакав. Панові Андервуду це не сподобалось. Він сердито пирхнув, облишив хлопчину і увімкнув радіо, щоб послухати репортаж із змагання з крикету. Малий завмер на задньому сидінні, втупившись у власні коліна.

Дружина зустріла пана Андервуда на дверях. У руках вона тримала тацю з печивом та кухликом гарячого какао. Жінка відразу повела хлопчика до затишної вітальні, де в каміні палало полум'я.

— Це якийсь глушман, Марто, — буркнув пан Андервуд. — Ані слова не промовив.

— Чого ж ти дивуєшся? Він переляканий, бідолашко. Залиш його мені.

Пані Андервуд була низенька, гладенька жіночка з коротко стриженим сивим волоссям. Вона посадила хлопчика біля каміна й запропонувала йому печива. Малий немовби й не помітив її.

Минуло півгодини. Пані Андервуд весело торохтіла про все, що тільки спадало їй на думку. Хлопчик випив трохи какао й тихенько з'їв одне печиво, проте здебільшого мовчки сидів і роздивлявся на полум'я. Аж нарешті пані Андервуд дещо придумала. Вона сіла біля малого і обняла його за плечі.

— А тепер, любий, нам треба домовитись, — мовила вона. — Я знаю, що тобі звеліли нікому не називати свого імені, але для мене ти можеш зробити виняток. Якщо я зватиму тебе просто «хлопчик», ми ніколи не зрозуміємо одне одного до ладу, еге ж? Отож скажи мені своє ім'я, а я тобі — своє, потайки. Гаразд? Ти киваєш? От і чудово. Я — Марта. А ти ?

Хлопчик тихенько шморгнув і прошепотів:

— *Натаніель.*

— Яке гарне ім'я, любий! Не бійся, я не скажу нікому. Тобі вже краще? Візьми ще печива, Натаніелю, й ходімо. Я покажу твою спальню.

Нагодувавши, умивши й поклавши спати малого, пані Андервуд повернулася до чоловіка: той саме працював у себе в кабінеті.

— Нарешті він заснув, — сказала вона. — Він, здається, приголомшений. І це не дивно — його ж покинули батьки. Це просто огидно — забирати таке мале дитинча з родини.

— Так заведено, Марто. Треба ж звідкілясь набирати учнів.

Чарівник промовисто втупився в книжку. Його дружина ніяк не зреагувала на цей натяк.

— Краще б його залишили з батьками, — вперто провадила вона. — Або принаймні дозволили вряди—годи бачитися з ними.

Пан Андервуд утомлено закрив книжку й поклав її на стіл.

— Ти сама пречудово знаєш, що це неможливо. Він мусить забути своє ім'я, інакше згодом будь—який ворог зможе йому зашкодити. А як він зможе його забути, коли бачитиметься з рідними? До того ж, його батьків ніхто не силував кидати свого вилупка. Вони самі хотіли його позбутися, це ж правда, Марто, інакше вони не відгукнулися б на оголошення. Все чесно й щиро. Вони одержали добрі гроші, він — змогу зробити блискучу кар'єру на службі, а держава — нового учня. Все дуже просто. Всі виграли. Ніхто нічого не втратив.

— І все ж...

— Мене це не хвилює, Марто, — пан Андервуд простяг руку по книжку.

— Якби чарівникам дозволили мати власних дітей, цій жорстокості можна було б запобігти.

— Цей шлях веде до створення династій, сімейних спілок... а закінчується кровною ворожнечею. Перечитай свої книжки з історії. Марто, пригадай, що коїлось в Італії! А за хлопця не тривожся. Він малий. І скоро про все забуде. Краще приготуй мені щось повечеряти.

Будинок чарівника Андервуда був з тих споруд, що знадвору здаються скромними, простими й величними, а всередині ховають справжню плутанину сходів та коридорів. Поверхів у будинку було п'ять: льох із полицями, заповненими пляшками вина, ящиками сухих грибів і коробками фруктів: перший поверх із вітальнею, їдальнею, кухнею та оранжереєю; другий і третій поверхи, зайняті ванними, спальнями й кабінетами, й нагорі — мансарда. Саме там і спав Натаніель — під вибіленими кроквами гостроверхого даху.

Щоранку на світанні його будив гомін голубів. У стелі було невеличке віконце. Якщо влізти на стілець, крізь нього можна було помилуватися лондонським обрієм, огорнутим сірим серпанком дощу. Будинок стояв на пагорбі, й звідти розлягався чудовий краєвид. У сонячні дні Натаніелеві було видно навіть радіовежу Кришталевого палацу, що височіла з іншого краю міста.

В Натанієлівій спальні стояли дешева дерев'яна шафа, невеличкий комод, стіл, стілець і поличка з книжками. Щотижня пані Андервуд ставила до вази на столі свіжі квіти з садка.

З найпершого злочасного дня дружина чарівника взяла Натанієля під своє крильце. Хлопчик їй подобався, й вона була з ним ласкава. Вдома вона частенько зверталася до нього на ім'я, хоч як це не любив її чоловік.

— Ми взагалі не повинні знати імені цього вилупка, — наполягав пан Андервуд. — Це заборонено! Коли йому виповниться дванадцять, він дістане нове ім'я — і з цим ім'ям його знатимуть як людину і як чарівника до кінця життя. А зараз це неправильно...

— Хто про це знатиме? — заперечувала дружина. — Ніхто. А бідолашну дитину це дуже тішить.

Вона була єдиною, хто кликав хлопчика на ім'я. Вчителі, що приходили, звали його «Андервуд», за прізвищем наставника. А сам наставник називав його просто «хлопчиком».

Натаніель відповідав пані Андервуд щирою відданістю, сприймав кожне її слово й беззаперечно слухався.

Коли минув перший тиждень його життя в наставника, господиня принесла малому подарунок.

— Це тобі, — сказала вона. — Трохи стара й сумна, але тобі, гадаю, сподобається.

То була картина — човни в невеликій бухточці, оточеній низькими, наполовину затопленими берегами. Фарби так потемніли, що подробиці важко було розгледіти, проте Натанієлеві картина відразу сподобалася. Він дивився, як пані Андервуд вішає її над його столом.

— Ти будеш чарівником, Натаніелю, — сказала господиня. — Це найвища честь, що випадає будь-якому хлопчикові або дівчинці. Твої батьки зважились на найвищу жертву, дозволивши тобі обрати цю шляхетну долю. Ні, не плач, мій любий. Ти повинен бути сильним, старатися щосили й добре вчитися. Ходи-но сюди, до вікна. Стань на цей стілець. А тепер подивися отуди. Бачиш там, удаліні, маленьку башточку?

— Оту?

— Ні, любий, це адміністративна будівля. Оту невеличку, брунатну, ліворуч. Це Парламент, дитинко. Там засідають найкращі чарівники, щоб правити Британією й нашою імперією. Це туди щодня їздить пан

Андервуд. Якщо ти старанно вчитимешся й слухатимешся наставника, то теж коли—небудь туди їздитимеш, і я тобою пишатимусь.

—Так, пані Андервуд.

Натаніель дивився на башточку, аж поки йому заболіли очі. Він добре запам'ятав цю будівлю. їздити до Парламенту.. Коли—небудь так і станеться. Він старатиметься, щоб пані Андервуд пишалася ним.

Поволі — чималою мірою завдяки ласці пані Андервуд — Натаніелева туга за домом почала вщухати. Спогади затьмарилися, біль затамувався — хлопець майже забув, що мав колись власних батьків. Сприяла цьому й безупинна рутинна робота та навчання: це забиало майже увесь Натанієлів час, і йому просто було ніколи сумувати. Кожен день починався з того, що пані Андервуд будила його стукотом у двері.

— Чай на сходах. Пити, а не мити ноги.

Це ритуальне зауваження з'явилося після того ранку, коли Натаніель, ще напівсонний, ішов до ванної і влучив ногою точнісінько по кухлику з окропом. Гарячий чай вихлюпнувся просто на стіну. Пляма, наче засохла кров, зосталася там на довгі роки. На щастя, наставник так і не дізнався про цю пригоду. Він ніколи не піднімався в мансарду.

Умившись у ванній поверхом нижче, Натаніель надягав сорочку, сірі штани, сірі гольфи, незручні чорні черевики і — якщо було холодно — теплого светра, що його купила для нього пані Андервуд. Він старанно зачісувався до високого дзеркала у ванній і хутко оглядав у ньому самого себе — худорлявого, блідого хлопчика. Потім він, узявши свої зошити, бічними сходами йшов на кухню. Поки пані Андервуд готувала для нього вівсянку та грінки, він намагався закінчити вчорашнє домашнє завдання. Пані Андервуд частенько тут допомагала йому.

— Азербайджан? Здається, його столиця — Баку.

— Баку—у?

— Еге ж. Поглянь у себе в атласі. А навіщо це тобі?

— Пан Перселл сказав, що цього тижня я мушу вивчити увесь Середній Схід. Усі країни та іншу бридню.

— Даремно ти так... До речі, грінки вже готові. Тобі справді слід вивчити всю цю «бридню», щоб ти зміг перейти до цікавішої науки.

— Але ж це так *нудно!*

— Це тобі так здається. Я бувала в Азербайджані. Баку, звичайно, неабияка глухомань, зате це важливий центр вивчення афритів.

— А хто це такі?

— Вогняні демони. Другий за силою різновид духів. У горах Азербайджану потужна вогняна стихія. Саме там зародився зороастризм. Його прихильники шанували божественний вогонь в усіх живих істотах. Якщо ти шукаєш какао, то воно тут, за вівсянкою.

— Пані Андервуд, а ви бачили там джина?

— Щоб побачити джина, не треба їхати до Баку, Натаніелю... І не розмовляй, будь ласка, з повним ротом. Ти всю мою скатертину засипав крихтами. Ні, джин сам прийде до тебе — а надто тут, у Лондоні.

— А коли я побачу фрита?

— *Африта*, Натаніелю. Скоро, якщо добре вчитимешся. їж мерщій. Пан Перселл, напевно, вже чекає на тебе.

Після сніданку Натаніель збирав свої підручники і йшов до кабінету на другому поверсі, де на нього справді чекав пан Перселл. То був молодик із білявим волоссям, яке він раз по раз пригладжував, марно силкуючись заховати зализини. На ньому завжди були трохи завеликий сірий костюм і неоковирно строката краватка. Звали його Волтер. Він нервувався з першого—ліпшого приводу, а розмови з паном Андервудом (що вряди—годи траплялися) просто—таки виводили його з себе. Як наслідок, він вихлюпував своє роздратування на хлопця. Перселл був надто порядний, щоб поводитись із Натаніелем по—брутальному — учень працював сумлінно й старанно, — зате чіплявся до кожної його помилки, аж скавулячи з люті, мов те розлючене собача.

Пан Перселл не навчав Натаніеля магії. Він сам анітрохи на ній не знався. Натомість він викладав хлопцеві численні інші предмети — насамперед математику, сучасні мови — французьку й чеську — географію та історію. Особливу увагу він приділяв політиці.

— Ану ж бо, юний Андервуде, — міг сказати пан Перселл, — що є основним призначенням нашого вельмишановного уряду?

Натаніель замислювався.

— Ну ж бо! Ну ж бо!

— Правити нами, сер?

— *Захищати* нас! Не забувай, що наша країна перебуває в стані війни. Прага досі утримує долини на схід від Богемії, а ми намагаємось не пропустити її війська до Італії. Нинішні часи небезпечні. Агітатори й шпигуни вільно почуваються в Лондоні. Щоб зберегти Імперію цілою, нам потрібен сильний уряд, а *сила* — це магія. Уяви собі країну без чарівників! Це неможливо — жалюгідний *простолюд* при владі! Запанує хаос, а за ним неминуче настане вороже вторгнення. Тільки наші правителі рятують нас від анархії. Ось чого ти повинен прагнути, хлопчику. Стати членом уряду й правити з честю! Запам'ятай це.

— Так, сер.

— Честь — найважливіша риса чарівника, — провадив пан Перселл. — Чарівник володіє великою силою й мусить користуватись нею розважливо. В минулому траплялося, що безчесні чарівники намагалися влаштовувати державні перевороти. Й щоразу в них нічого не виходило. Чому? Бо проти них боролися справжні чарівники, на чиєму боці були честь і справедливість.

— Пане Перселл, а *ви* чарівник?

Учитель пригладив волосся й зітхнув:

— Ні, Андервуде. Мене... не обрали. Але все-таки я служу країні, чим можу. А тепер...

— То ви простолюдин?

Пан Перселл ляснув долонею по столу:

— Тут, коли твоя ласка, запитую я! А тепер бери транспортир. Переходьмо до геометрії.

Невдовзі після того, як Натаніелеві виповнилось вісім років, його навчальна програма розширилася. Він почав вивчати хімію й фізику, а ще — історію релігії й кілька стародавніх мов, зокрема латину, арамейську та іврит.

Цим усім Натаніель займався з дев'ятої години ранку до обіду. В обід він спускався на кухню — там пані Андервуд залишала для нього кілька бутербродів, загорнутих у папір.

Друга половина дня тривала по—різному. Два дні на тиждень Натаніель і далі займався з паном Перселлом. Ще два дні його вивчали до басейну, де гладкий вусань—тренер просто виснажував його важкими тренуваннями. Хлопчина плавав цим басейном туди—сюди — всіма можливими стилями — в товаристві таких самих мокрих

дітлахів. Натаніель був надто соромливий та й надто втомлений, щоб заводити з цими дітьми розмови, а вони, відчуваючи це, тримались від нього осторонь. Так уже в дитячому віці Натаніель відчув, що таке самотність і зневага.

Ще два дні були присвячені музиці (четвер) і малюванню (субота). Музики Натаніель боявся навіть більше, ніж плавання. Його вчитель, пан Сіндра, був товстий і запальний; коли він ішов, численні його підборіддя аж коливалися. Натаніель уважно стежив за цими підборіддями: якщо вони тремтіли більше, ніж зазвичай, це напевно віщувало близький спалах гніву. Такі спалахи траплялися раз по раз. Пан Сіндра ледве стримував лють щоразу, коли Натаніель надто швидко виконував гаму, плутовав ноти чи помилявся в сольфеджіо, — а бувало це частенько.

— Як ти збираєшся викликати ламію цим брязкотом?! — аж верещав пан Сіндра, — Як?! Просто жах! Ану, давай сюди!

Він забирав у Натаніеля ліру, тулив її до своїх широченних грудей і грав сам, натхненно заплющуючи очі. Чарівна мелодія наповнювала кабінет. Короткі товсті пальці пурхали над струнами, наче сардельки в танці. Пташки на дереві за вікном мовчки слухали. Натаніелеві очі повнилися слізьми. Перед ним, наче привиди, пропливали спогади з далекого минулого...

— А тепер — ти!

Музика обривалася на пронизливій ноті, й пан Сіндра тицяв ліру назад Натаніелеві. Хлопець брався за струни. Пальці його тремтіли й німіли. Перелякані пташки за вікном аж падали з гілля. Щоки пана Сіндри трусились, наче холодець.

— Бовдуре! Негайно припини! Ти хочеш, щоб ламія зжерла тебе? Її треба зачарувати, а не розлютити! Облиш цей нещасний інструмент. Бери флейту.

Флейта чи ліра, співи чи брязкальце — все, до чого брався Натаніель, викликало лише обурення та відчай учителя. Натомість уроки малювання минали спокійно й тихо.

Вчителька панна Лютієнс — лагідна й струнка, мов вербичка, — була єдиною з учителів, з ким Натаніель міг розмовляти відверто. Як і пані Андервуд, їй не сподобалось, що її учень «безіменний». Вона спитала в хлопця — звичайно ж, потайки — його ім'я, й Натаніель назвав його без жодних вагань.

— А чому, — запитав він у панни Лютієнс якось навесні, коли вони сиділи в кабінеті, а з прочиненого вікна повівав легенький вітерець, — чому я повинен увесь час копіювати цей візерунок? Це так важко й нудно. Краще я намалював би садок, чи цю кімнату... чи вас, панно Лютієнс...

Учителька засміялася:

— Малювати з натури годиться художникам, Натаніелю. Чи багатим панночкам, яким нема чого робити. Ти ж — не художник і не багата панночка. Олівець потрібен тобі не для цього. Ти — кресляр, ремісник. Ти мусиш уміти відтворювати будь—який візерунок — швидко, впевнено й, найголовніше, точно.

— Просто це здається таким безглуздом, — тихо заперечив хлопець.

— Це аж ніяк не безглуздо, — наполягала пані Лютієнс. — Ану, я подивлюся, що в тебе виходить... Непогано, Натаніелю, непогано. Тільки поглянь... тобі не здається, що ця півкуля в тебе більша, ніж в оригіналі? Отут — бачиш? А ще ти залишив дірку в цій галузці — а це вже серйозна помилка.

— Але ж *невеличка*. А все інше — добре. Хіба ні?

— Річ не в тім. Якщо ти копіюватимеш пентакль і залишиш у ньому дірку — що вийде? Це може коштувати тобі життя. Ти ж не хочеш померти через таку дрібницю, Натаніелю?

— Ні.

— От і гаразд. Ти просто не повинен робити помилок. Інакше загинеш, — панна Лютієнс умостилася зручніше в кріслі. — А тепер повтори все спочатку, без помилок.

— Панно Лютієнс!

— Пан Андервуд не став би потурати тобі, — вчителька замислено помовчала. — Та, судячи з твого крику душі, марно чекати, що зараз ти досягнеш більшого. Отож на сьогодні — досить. Йди погуляй у садку. Свіже повітря тобі не зашкодить.

Садок для Натаніеля був найкращим прихистком. Тут ніколи не відбувалося жодних уроків. Довгу, витягнуту садову ділянку оточував високий цегляний мур. Улітку цим муром плівся квітучий плющ, а над моріжком простирали своє гілля шість яблунь. У середині садка розрослися два кущі азалії, за якими був тихий закуточок, майже невидимий з вікон будинку. Тут росла висока волога трава. Каштан, що

височів за муром, кидав тінь на кам'яну лавочку, позеленілу від лишайників. Біля лавочки стояла мармурова фігура людини, що тримала в руці роздвоєну блискавку. На людині був сурдут вікторіанської доби, а на обличчі їжачилися короткі бакенбарди, наче роги в жука—рогача. Статуя померкла від часу й негоди, вкрилася мохом, але досі справляла враження могутньої енергії і сили. Натаніеля вона просто зачарувала — він навіть якось запитав у пані Андервуд, хто це такий. Та господиня лише всміхнулася.

— Запитай у свого наставника, — відповіла вона. — Він знає все.

Однак хлопець на таке не наважився.

Саме сюди, до цього тихенького місця з його самотою, лавочкою й статуєю, Натаніель приходив, коли йому треба було перепочити перед уроком у свого суворого, грізного наставника.

9

Поки йому не виповнилося вісім років, Натаніель бачився з наставником лише раз на тиждень. Відбувалось це щоп'ятниці, по обіді, й перетворювалось на величний ритуал. Пообідавши, хлопець ішов до себе нагору, щоб умитись і змінити сорочку. Рівно о пів на третю він мав стояти перед дверима читальні на другому поверсі. Йому слід було постукати тричі, й тоді зсередини лунав дозвіл увійти.

Наставник безжурно сидів у плетеному кріслі біля вікна. Обличчя його залишалось в затінку, а світло з вулиці огортало постать чарівника туманним серпанком. Натаніель заходив, і довга рука показувала йому на завалену подушками канапу біля протилежної стіни. Хлопчик сідав туди і, ледве тамуючи хвилювання, намагався ловити кожне слово, кожен тон наставника, щоб нічогосінько не прогавити.

Поки Натаніель був ще малий, чарівник зазвичай лише розпитував його про те, як тривають уроки, обговорював з ним вектори, алгебру, просив коротко переказати історію Праги чи викласти по—французьки основні події хрестових походів. Майже щоразу відповіді задовольняли його: Натаніель був дуже здібним учнем.

Часом наставник несподівано велів хлопцеві замовкнути й сам починав розмову про цілі та обмеження в магії.

— Чарівник, — говорив він, — має владу. Він напружує волю й добивається результату. Він може чинити зло й заради власної користі, й заради шляхетної мети. Наслідок його дій може бути як добро, так і зло. Та по-справжньому поганим можна назвати лише невмілого чарівника. Що свідчить про те, що чарівник невмілий?

Натаніель совався на подушках:

— Утрата ним влади.

— Правильно. Влади над необхідними силами. Якщо виключити з цієї влади магію, що залишиться?

Натаніель погойдувався туди—сюди:

— Е-е...

— Три «С», хлопчику, три «С». Ану, повороши мозком,

— Сила, Секрет, Самозбереження, сер.

— Правильно. А який секрет найбільший?

— Духи, сер.

— Демони, хлопчику. Називай їх так, як є насправді. Про що ніколи не можна забувати?

— Демони дуже підступні й неодмінно завдадуть шкоди, якщо зможуть, сер, — голос Натаніеля тремтів.

— Добре, добре. Пам'ять у тебе чудова. Тільки стеж за вимовою — в тебе язик наче рогом став. Варто тобі вимовити хоч один склад закляття неправильно — й демон негайно скористається твоєю помилкою.

— Так, сер.

— Отже, демони — найбільший із секретів. Простолюд знає про їхнє існування й знає, що ми можемо з ними спілкуватися. Ось чому простолюдини так бояться нас! Але вони не знають повної правди — того, що всією своєю силою ми зобов'язані демонам. Без допомоги духів ми лише дешеві штукарі й шарлатани. Наш єдиний великий дар — уміння викликати демонів і підкорювати їх своїй волі. Якщо ми робимо це правильно, вони мусять коритися нам. Якщо ж ми зробимо хоч найменшу помилку, ці тварюки накинуться на нас і роздеруть на клапті. Ми ходимо над прірвою, хлопчику. Скільки тобі років?

— Вісім, сер. Через тиждень буде дев'ять.

— Дев'ять? Гарзд. Отже, з наступного тижня ти вивчатимеш магію належним чином. Пан Перселл добре попрацював, давши тобі всі необхідні базові знання. Відтепер ми зустрічатимемось двічі на тиждень. Я почну знайомити тебе з основними засадами нашої роботи. А сьогодні ми закінчимо заняттям з івриту — ти повториш абетку й полічиш від одного до дванадцяти. Починай.

Під наглядом наставника і вчителів Натаніелева освіта хутко посувалася вперед. Він радо розповідав про свої успіхи пані Андервуд і млів від її похвальних слів. Вечорами він дивився у вікно на далеке жовте сьайво, що огортало будівлю Парламенту, і мріяв про день, коли він увійде туди як чарівник, як один з міністрів вельмишановного уряду.

Через два дні після його дев'ятого дня народження, коли він сидів за сніданком, до кухні увійшов наставник.

— Облиш усе й ходи зі мною, — наказав чарівник.

Натаніель пішов за ним до кімнати, що слугувала наставникові бібліотекою. Пан Андервуд зупинився біля широкої полиці, заставленої томами всіх розмірів та кольорів — від оправлених шкірою словників стародавніх мов до зачитаних жовтих книжечок у паперових палітурках із таємничими знаками на корінцях.

— Це твоє читання на три найближчі роки, — сказав наставник, ляснувши по верху полиці. — Коли тобі буде дванадцять, ти муситимеш знати все, що написано в цих книжках. Здебільшого це середньоанглійська, латинська, чеська мови та іврит, хоч є окремі праці коптською — наприклад, серед описів єгипетських поховальних ритуалів. Тут тобі знадобиться коптський словник — ось він. Твоє завдання — все це прочитати. Я не маю часу панькатися з тобою. А пан Перселл і далі навчатиме тебе мов. Зрозумів?

— Так, сер... Сер?

— Що, хлопчику?

— А коли я все це прочитаю, сер, я знатиму все, що треба? Тобто... для того, щоб стати чарівником? Тут так багато всього.

Наставник пирхнув і промовисто підняв брови.

— Озирнися, — звелів він.

Натаніель озирнувся. Біля дверей стояла шафа, що височіла аж до стелі. В ній стояли сотні книжок — товстих, запилюжених, — і, навіть не розкриваючи їх, можна було сказати, що всі вони надруковані дрібним шрифтом у дві колонки. Хлопцеві стало ніяково.

— Опрацюй це все, — сухо сказав наставник, — і тоді ти зможеш чогось досягти. У цій шафі зберігаються описи заклять і ритуалів, потрібних для виклику серйозних демонів. Але ти почнеш у цьому вправлятися тільки тоді, коли матимеш дванадцять років. А доти викинь це все з голови. На твоїй полиці, — він знову постукав по ній, — є всі необхідні тобі підготовчі знання. Поки що цього тобі цілком вистачить. А тепер ходи зі мною.

Вони зайшли до кабінету, де Натаніель ніколи ще не бував. На брудних, невідомо чим заляпаних полицях стояли численні пляшки й пробірки, наповнені різнобарвною рідиною. У деяких пляшках щось плавало: що саме, Натаніель сказати не міг, бо товсте випукле скло пляшок викривляло їхній вміст і робило його химерним та загадковим.

Наставник сів за простий дерев'яний стіл і показав Натаніелеві на табурет навпроти. А потім посунув до хлопця вузьку коробку.

Натаніель відкрив її — всередині була пара окулярів. Давній спогад змусив хлопчину здригнутися.

— Бери їх, хлопчику. Вони не кусаються. Отак. А тепер поглянь на мене. Подивись мені в очі. Що ти бачиш?

Натаніель неохоче послухався. Йому дуже важко було дивитись у неспокійні світло—карі очі старого. Думки хлопця ніби заціпеніли. Він не побачив нічого.

— Ну ж бо?

— Е-е... пробачте, але я...

— Подивися на краєчок райдужної оболонки. Що ти там бачиш?

— Е-е...

— Бовдуре! — вигукнув з відчаєм чарівник і відтяг нижню повіку.
— Хіба не бачиш? Лінзи, хлопчику! Контактні лінзи! Навколо зіниці ока! Бачиш?

Натаніель придивився знову, й цього разу розгледів довкола райдужної оболонки тоненьке, майже примарне кружальце.

— Так, сер, — охоче повідомив він. — Бачу.

— Нарешті! Ну, гаразд, — наставник зручніше вмовстився на стільці. — Коли тобі буде дванадцять років, стануться дві важливі події. По—перше, тобі дадуть нове ім'я, й ти його приймеш. Навіщо це потрібно?

— Щоб демони не дізналися мого імені, даного при народженні, й не здобули наді мною влади, сер.

— Правильно. Ворожі чарівники тут так само небезпечні. По—друге, ти одержиш свою першу пару лінз і носитимеш їх постійно. Вони дозволять тобі дивитися крізь ілюзії демонів. До того часу ти користуватимешся цими окулярами, але тільки з мого дозволу. Й нізащо не винось їх із цього кабінету. Зрозумів?

— Так, сер. А як вони дозволяють бачити крізь ілюзії?

— Коли демони матеріалізуються, вони можуть перейняти всі манери того, кого вдають. І не лише в царстві матерії, але й на інших рівнях буття. Я невдовзі розповім тобі про ці рівні, а зараз не питай мене ні про що... Деякі демони вищого рангу можуть навіть робитися невидимими — їхній підступній винахідливості немає меж. Лінзи — й меншою мірою окуляри — дозволять тобі бачити на кількох рівнях водночас, даючи тим самим змогу проникати крізь ілюзії. Ось, поглянь...

Наставник обернувся до захаращеної всячиною полиці, що висіла в нього за спиною, й дістав велику скляну пляшку, закорковану й запечатану воском. Там у зеленкуватій рідині плавав здохлий щур — геть вицвілий, укритий рідкою бурою шерстю. Натаніель скривився. Наставник це помітив.

— Що це, по—твоєму, таке? — запитав він.

— Щур, сер.

— Який?

— Бурий. *Rattus norvegicus*, сер.

— Добре. Любиш закинути по—латинськи? Чудово. Щоправда, цілком неправильно, але все ж таки добре. Ніякий це не щур. Візьми окуляри й подивися ще раз.

Натаніель виконав наказ. Окуляри були важкі й муляли перенісся. Натаніель подивився крізь товсті димчасті скельця: йому знадобилося зо дві секунди, щоб зосередити погляд на пляшці. А потім скрикнув: щур зник! На його місці з'явилася маленька чорно—червона істота з губчастою голівкою, комашиними крильцями й зморшкуватим, мов гармоніка, черевцем.

Очі істоти були розплющені, з них аж променіла гіркота. Натаніель зняв окуляри й поглянув ще раз. У пляшці, як і раніше, плавав бурий щур.

— Отакої!

Наставник буркнув:

— Багрянний Причепа. Спійманий у медичному інституті юридичної корпорації Лінкольна. Дрібненький демон, зате неабиякий поширювач чуми. Може вдавати щура лише на матеріальному рівні. На всіх інших помітна його істинна сутність.

— Він мертвий, сер? — запитав Натаніель.

— Гм—м... Мертвий? Мабуть, так. А якщо ні, то вкрай розлючений. Він сидить у цій пляшці вже років з п'ятдесят. Дістався мені в спадок від мого старого наставника.

Чарівник повернув пляшку на місце.

— Бачиш, хлопчику, — провадив він, — навіть найменші демони злі, небезпечні й віроломні. З ними ніколи не можна забувати про обачність. Поглянь сюди.

З-за хімічного пальника пан Андервуд дістав скляну скриньку: здавалося, ніби вона зовсім без вічка. У скриньці метушилися шість

малесеньких істот, раз по раз натикаючись на стінки своєї в'язниці. Здалеку вони скидалися на комах, та зблизька Натаніель помітив, що для цього в них забагато ніжок.

— Так звані комашки, — пояснив наставник. — Найпростіший різновид демонів. Про їхні розумові здібності навіть не йдеться. їхню істинну форму можна побачити й без окулярів. Проте й вони можуть бути небезпечні, якщо вирвуться з-під контролю. Бачиш оці жовтогарячі жальця під їхніми хвостиками? Вони спричинюють дуже болісні пухлини на тілі жертви — гірші, ніж жала бджіл чи ос. Ці комашки — чудовий спосіб будь—кого покарати: чи набридливого суперника. .. чи неслухняного учня.

Натаніель подивився, як розлючені комашки б'ються об скло, й горячково кивнув:

— Так, сер.

— Злі дрібні тваринки, — наставник відсунув скриньку. — Та варто промовити належне закляття, й вони виконають будь—який наказ. Тим самим вони демонструють — на найнижчому рівні — засади нашого мистецтва. Ми маємо небезпечні знаряддя, з якими слід уміти поводитись. А тепер будемо вчитись захищатися.

Невдовзі Натаніель зрозумів: йому ще не скоро дозволять самостійно вправлятися з магічним знаряддям. Двічі на тиждень він займався з наставником — і вже кілька місяців тільки й робив, що записував. Він вивчав принципи пен— таклів і мистецтво рун. Дізнався про належні ритуали очищення, які слід було виконувати, перш ніж заклинати демонів. Порався з товкачем і ступкою — готував пахощі, що вабили потрібних духів і відганяли непотрібних. Виготовляв свічки найрізноманітніших форм і розставляв їх у найрізноманітнішому порядку. Проте його наставник так ні разу нікого й не викликав.

Натаніелеві ж кортіло перейти до практики. На дозвіллі він читав книжки з бібліотеки. Він дивувався пану Перселла своєю ненаситною жадобою знань. Завзято працював на уроках панни Лютієнс, застосовуючи навички креслення пентаклів, здобуті під пильним поглядом очиць свого наставника. І увесь цей час окуляри припадали пилом на полиці кабінету.

Панна Лютієнс була єдиною, з ким Натаніель поділився своїм відчаєм.

— Терпіння, — сказала вона йому. — Терпіння — найвища чеснота. Поспішиш — людей насмішиш. А це дуже боляче. Завжди залишайся спокійним і водночас зосередженим на своїй меті. А тепер, якщо ти готовий, намалюй це ще раз — тільки з зав'язаними очима.

Лише через півроку Натаніель уперше побачив, як викликають демона. На його превеликий жаль, сам він був при цьому лише глядачем. Наставник сам намалював пентаклі зокрема й додатковий, призначений для Натаніеля. Він не дозволив учневі навіть запалити свічки й — що було найгірше — надягти окуляри.

— Що ж я без них побачу? — боронився хлопець, хоч досі ніколи не розмовляв так із наставником. Пан Андервуд примружив очі, й Натаніель тут-таки замовк.

Спочатку ритуал розчарував хлопчину. Після залять — їх Натаніель, на своє задоволення, здебільшого зрозумів, — чомусь нічого не сталося. В кабінеті війнуло легеньким вітерцем, і все. Порожній пентакль залишався порожнім. Наставник стояв поряд, заплющивши очі, наче сонний. Натаніелеві стало нудно. В нього затерпли ноги. Демон, мабуть, вирішив не приходити. Аж тут хлопчина злякано помітив, що кілька свічок у кутку кімнати впали. Стос паперів спалахнув — і вогонь побіг на всі боки. Натаніель скрикнув і ступив...

— Стій на місці!

Натаніелеве серце мало не зупинилося зі страху. Він так і заляк, піднявши ногу. Наставник уже розплющив очі й гнівно дивився на учня, а потім гучно промовив сім Слів Вигнання. Вогонь у кутку згас, а разом з ним пропав стос паперу. Серце в хлопчини забилося так, ніби хотіло вискочити з грудей.

— То ти зібрався вийти з кола, еге ж? — Натаніель ще ніколи не чув, щоб його наставник говорив таким єхидним голосом. — Я ж казав тобі: деякі з них залишаються невидимими! Вони — майстри ілюзій і знають тисячі способів дурити й спокушати нас. Один крок, і ти сам спалахнув би, мов свічка! Подумай про це як слід. Підеш сьогодні спати без вечері. Забирайся до своєї кімнати!

Наступні заняття тривали вже спокійніше. Озброєний лише звичайними почуттями, Натаніель спостерігав за демонами, що з'являлися в найрізноманітніших подобах. Деякі скидалися на звичних тварин — окатих котів та собак, бідолашних кульгавих хом'ячків, яких

хлопцеві так хотілося взяти на руки. Гарненькі пташки стрибали всередині кола й щось дзьобали. Одного разу просто з повітря дощем посипався яблуневий цвіт, і кімнату наповнили п'янки пахощі, що нагнали на хлопчину дрімоту.

Натаніель навчався протистояти будь—яким спокусам.

Деякі невидимі духи насилали на нього огидний сморід, від якого хлопця нудило. Деякі чарували ароматами, що нагадували про панну Лютієнс чи пані Андервуд. Інші лякали всілякими страхітливими звуками: шепотом, бурмотінням, тріскотом — таким, ніби щось рветься. Було чути чийсь дивні благальні голоси: спершу пронизливі, далі все нижчі та нижчі, й нарешті, басовиті, мов поховальні дзвони. Проте Натаніель залишався глухим до всього цього гамору й ніколи вже не намагався вийти з кола.

Через рік Натаніелеві дозволили надягати окуляри під час залять. Тепер він міг бачити багатьох демонів у справжній їхній подобі. Проте деякі, трохи могутніші, зберігали свій ілюзорний вигляд навіть на інших рівнях. Натаніель спокійно і впевнено давав собі раду з цими ілюзіями. Його навчання тривало успішно — так само, як міцніли його навички самовладання. Він став твердіший, упертіший, рішуче поривався до нових знань. Усі години свого дозвілля витрачав на нові книжки та рукописи.

Наставник тішився успіхами свого учня, а Натаніель, попри всю свою нетерплячку, радів уже з того, чого встиг навчитися. Їхні взаємини стали вельми плідними, хоч і не дуже теплими. Можливо, так тривало б і далі, якби не страшна історія, що сталася влітку — незадовго до одинадцятого Натаніелевого дня народження.

Ранок урешті настав.

На східному обрії затріпотіли перші скупі промінці. З-за доків поволі піднімалося сонце. Я зустрів його радісним вигуком. Годі вже баритися.

Ніч була клопітка, а часом навіть принизлива. Я без кінця мусив то ховатись, то тікати, то казна—де тинятись — оббігав, мабуть, із половину Лондона. До мене чіплялося тринадцятилітнє дівчисько. Мені довелося шукати прихистку в смітєвому баку. Й тепер, на додачу до всього, я сидів, згорблений, на даху Вестмінстерського абатства й прикидався кам'яною химерою. Мало що можна вигадати гірше!

Перший сонячний промінь торкнувся краєчка Амулета, що висів на моїй порослій лишайником шиї. Амулет засяяв, наче люстерко. Я мимоволі затулив його лапою — про всяк випадок, хоч насправді це не дуже хвилювало мене.

На смітнику в завулку я просидів години зо дві — досить, щоб відпочити й просякнути ароматом гнилих овочів. Потім мені сяйнула думка дістатися до абатства й прикинутися кам'яною химерою. Там мене захищала безліч усілякого магічного знаряддя всередині будівлі

— його аура маскувала сигнал Амулета^[24]. Зі свого нового спостережного пункту я бачив кілька куль—шпигунів, проте жодна з них так і не підлетіла до абатства. Морок урешті розвіявся, чарівники втомилися, а кулі в небі зникли разом з нічною пільмою. Гонитва відступила.

Коли зійшло сонце, я з нетерпінням заходився чекати виклику. Той хлопчина сказав, що покличе мене на світанку. Та він, напевно, проспав, як і всякий малолітній лінюх.

Тим часом я порядкував свої думки. Одна з них була цілком очевидною: хлопчисько лише лялька в руках якогось дорослого чарівника, що воліє залишитися в тіні й перекласти провину за крадіжку на малого. Здогадатись про це неважко. Жоден хлопець такого віку не доручить мені такої крадіжки з власного розуму.

Можливо, цей невідомий чарівник хоче завдати удару Лавлейсові і здобути владу над силою Амулета. Якщо це справді так, він занадто ризикує. Судячи з масштабів гонитви, від якої я ледве втік, крадіжка Амулета стривожила принаймні кількох могутніх осіб.

Саймон Лавлейс, навіть сам—один, — серйозна проблема. Вже те, що йому служать (і коряться) Фекварл і Джабор водночас, — річ вельми промовиста. Коли він настигне хлопця, я малому не позаздрю.

А ще оте дівчисько — «не чарівниця» — та її приятелі, що протистояли моїй магії й дивилися крізь мої ілюзії. Я вже кілька століть не зустрічався з такими людьми і, правду кажучи, неабияк зацікавився, натрапивши на них тут, у Лондоні. Щоправда, важко сказати, чи усвідомлюють вони самі істинне значення власної сили. Дівча, здається, навіть не розуміє, що таке Амулет Самарканда. Просто знає, що то цінна штучка, яку варто роздобути. Воно ніяк не пов'язане ні з Лавлейсом, ні з хлопцем. Дивна річ... Цікаво, як воно взагалі до цього вплуталося?

Та вже цур йому, не моя то справа. Сонячне проміння осяяло дах абатства. Я дозволив собі позіхнути й трохи вигнути крила.

Цієї миті й пролунав виклик.

У мене ніби вчепилася тисяча рибальських гачків. Мене потягло в кількох напрямках водночас. Якби я противився надто довго, саме моє єство могло б розірвати на шматки, та зараз я не мав жодного інтересу зволікати. Мені кортіло швидше здихатись Амулета — й по всьому.

Щиро сподіваючись цього, я скорився закляттю, зник з верхівки даху..

... і негайно з'явився в кімнаті хлопця. Я озирнувся.

— Гаразд. Ну то й що?

— Я наказую тобі, Бартімеусе, зізнатися: чи виконав ти своє завдання сумлінно й...

— Звичайно, виконав. Що це тобі — блискітка для маскараду? — Я торкнув своїм химерним кігтем Амулет, що висів у мене на грудях. — Ось він, Амулет Самарканда. Він був у Саймона Лавлейса. Тепер він у тебе. А невдовзі знову повернеться до Лавлейса. Бери його й тішся наслідками. До речі, про твій пентакль: що це за руни? І ота додаткова лінія?

Хлопчина випнув груди:

— Це пентакль Адельбранда.

Я ладен був заприсягтися, що він гордовито всміхнувся. Надто вже неприродний вираз обличчя для такого шмаркача!

Пентакль Адельбранда. Еге ж, потрапив я в халепу. Я заходився оглядати зірку й коло, шукаючи хоч найменшої похибки в намальованих крейдою лініях. А потім вирячився на самі руни й символи.

— Ага! — гаркнув я. — Ти зробив тут помилку! Ти розумієш, що це означає?..

Я напружився, мов кіт, готовий стрибнути.

Хлопчина водночас почервонів і зблід — обличчя його взялося плямами, нижня губа затремтіла, а очі мало не повилазили з ямок. Він уже був ладен кинутися до цього пен— такля — одначе не зробив цього, і в мене нічого не вийшло^[25]. Він ще раз поспіхом перевірів руни на підлозі.

— Прехитрий демоне! Тут немає помилок — пентакль утримує тебе, як раніше!

— Гаразд, я збрехав, — я зменшився й згорнув свої кам'яні крила під горбом. — То ти хочеш одержати цей Амулет, чи ні?

— П—поклади його до цієї п—посудини.

У найвужчому місці між двома колами на підлозі стояла невеличка чаша з пісковіку. Знявши з шиї Амулет, я з невимовним полегшенням кинув його до чаші. Хлопчина нахилився до неї. Я уважно стежив за

ним краєм ока: якщо його нога, навіть один-єдиний палець ноги опиниться за межами кола, я вхоплю його швидше, ніж богомол муху.

Проте хлопчисько був занадто розумний. Він дістав з кишені потріпаної куртки паличку. На її кінчику стирчав дротяний гачок, що дуже скидався на розігнуту канцелярську скріпку. Після кількох обережних спроб хлопчина зачепив цим гачком краєчок чаші й затяг її до свого кола. Далі підняв Амулет за ланцюжок і скривився.

— Пхе, як смердить!

— Я тут не винен. Усі претензії — до Розергайтського колектора стічних вод. І, звичайно ж, до себе самого. Я цілу ніч тільки й робив, що тікав від погоні, і все через тебе. Тобі ще пощастило, що мені вдалося з цього викрутитись.

— За тобою гналися? — нетерпляче запитав він. — До чого тут нетерплячка, хлопче? Спробуй краще страх.

— Половина всіх лондонських демонів! — я заплющив свої кам'яні очі й клацнув дзьобом. — Май на увазі, хлопче: вони йдуть сюди, жовтоокі й хижі, готові схопити тебе. Ти безпорадний перед їхньою силою! Тобі залишився єдиний шанс: випусти мене з цього кола, і я врятую тебе від їхніх лабет... [26]

— Думаєш, я такий дурний?

— На це відповідь сам Амулет у твоїх руках. Та вже цур йому. Я виконав завдання. Бажаю тобі приємно провести решту твого короткого життя! Прощай!

Я замерхтів і почав розвіюватись. Із підлоги знявся тоненький стовпчик пари — ніби для того, щоб поглинути мене й понести геть. Та це, на жаль, були тільки мрії. Пентакль Адельбранда показав це наочно.

— Ти не можеш піти! В мене є інше завдання для тебе, ошуканцю.

Найбільше — навіть більше за повторний полон! — мене дратували оці його старомодні словечка. «Прехитрий демоне», «ошуканцю» — так уже років з двісті ніхто не говорить. Відразу видно, що він набрався цього по старовинних книжках.

Та словечка словечками, а хлопець каже правду. Здебільшого звичайні пентаклі зв'язують тебе лиш на одне доручення. Виконав — і гуляй собі. Якщо знову знадобишся чарівникові, йому доведеться воловодитися з викликом від самого початку, а це неабияк утомлює. Проте пентакля Адельбранда це не стосується: його додаткові лінії та

закляття зачиняють двері, й ти мушиш залишитись і виконувати дальші накази. Це складна магічна формула, для неї потрібні дорослі сила й зосередженість. Тому я вирішив перейти в наступ.

Я дозволив парі розвіятись.

—То де ж він?

Хлопчина тим часом заклопотано крутив Амулет у блідих руках. Він байдуже позирнув на мене:

— Хто?

— Хазяїн, наставник, сирій кардинал — той, хто стоїть за твоїм тронем! Той, хто втяг тебе до цієї невеличкої крадіжки, хто навчив тебе, що слід говорити й малювати. Той, хто тихенько сидітиме в затінку, коли Лавлейсів джин потягне твоє розтерзане тіло лондонськими дахами. Він вигадав якусь гру, про яку ти нічогосінько не знаєш, і зіграв на цьому твоєму незнанні й хлоп'ячому марнославстві.

Це зачепило хлопця. Його уста трохи скривилися.

— Цікаво, що він тобі сказав? — провадив я навмисне лагідним, співучим голосом. — «Молодець, хлопчику, я ніколи ще не бачив такого здібного малого чарівника. Скажи—но, а чи хотів би ти викликати могутнього джина? А чи зміг би? Ану, спробуймо! Пожартуймо з кого-небудь — украдьмо в нього амулет...»

Хлопчина засміявся. Несподівана реакція! Я думав, що він обуриться чи злякається. Аж ні — він засміявся.

Востаннє крутнувши Амулет у руках, хлопець нахилився й сховав його до чаші. Ще одна несподіванка! А потім виштовхнув чашу з кола — за допомогою тієї самої палички з гачком.

— Що ти робиш?

— Візьми його назад.

— Не потрібен він мені!

— Візьми його назад, кажу!

Мені не хотілося по—дурному сперечатись із дванадцятирічним хлопцем — надто ще й з таким, що зумів нав'язати мені свою волю. Тому я дотягся до чаші й підібрав Амулет.

— І що ж далі? Попереджую: коли Саймон Лавлейс прийде сюди, я не триматимусь за цю штучку. Я з поклоном поверну її господареві. І покажу на штору, за якою ти тремтітимеш зі страху.

— Зачекай.

Хлопчина дістав із внутрішньої кишені куртки щось блискуче. Не пам'ятаю, чи згадував я, що його куртка була на три розміри більша, ніж треба. Колись, вочевидь, вона належала якомусь неохайному чарівникові, бо навіть зараз — після старанного ремонту — мала на собі сліди вогню, крові й пазурів. Я подумки побажав хлопчиськовій такої самої долі.

Тепер він тримав у лівій руці начищений диск — бронзове магичне дзеркало. Зробивши правою рукою кілька пасів, хлопець зосереджено втупився в металеву поверхню. Невдовзі полонений біс — мешканець дзеркала, не знаю вже, хто саме, — обізвався. На диску з'явилося туманне зображення; хлопчина придивився до нього уважніше. Я стояв надто далеко, аби побачити щось у дзеркалі, та мені й без того було на що подивитися.

Я оглядав кімнату. Я шукав хоч якоїсь зачіпки до його імені. Листа з адресою, мітки з пральні на одязі. Таке мені вже траплялося. Ні, я, звичайно ж, не сподівався довідатися його справжнього імені... для початку вистачило б і офіційного^[27].

Мені, однак, не пощастило. Найпромовистіше, найпотаємніше місце в кімнаті — його робочий стіл — було старанно застелене щільною чорною тканиною. Шафа з одягом стояла в кутку зачинена. Комод — так само. Серед свічок я помітив тріснуту вазу з квітами. Дивна, нівроку, подробиця! Навряд чи він сам туди поставив її: хтось, виходить, ним опікується.

Хлопчина ще раз махнув рукою, й поверхня дзеркала потьмяніла. Він засунув диск назад до кишені, а потім несподівано поглянув на мене. Ого! Зараз щось станеться!

— Бартімеусе, — промовив він. — Я велю тобі взяти Амулет Самарканда й заховати його в магичному сховищі чарівника Артура Андервуда. Заховати так, щоб він нічого не помітив.

І зробити це так потаємно, щоб ніхто — ні людина, ні дух, ні на цьому, ні на будь-якому іншому рівні, — не помітили тебе ні дорогою туди, ні дорогою назад. Після того я велю тобі негайно повернутися до мене — невидимо й нечутно, — й чекати дальших наказів.

Випаливши це одним духом, хлопчина аж посинів^[28]. Я насупив свої кам'яні брови.

— Гаразд. Де це нещасне сховище?

Хлопець ледь помітно всміхнувся:

— Унизу.

11

Унизу.. Це справді здивувало мене.

— Підставляєш свого наставника? От уже змієня!

— Навіщо мені підставляти його? Просто мені треба, щоб ця річ була в безпеці, під захистом його сили. Ніхто не шукатиме Амулет там. — Він помовчав. — А якщо шукатиме...

—То ти будеш поза підозрою. Звичайна витівка чарівника. А ти здібний учень!

— Ніхто його там не шукатиме.

— Ти так гадаєш? Подивимося!

Та будь-що я не міг сидіти й сперечатись тут увесь день.

Я зачарував Амулет, зменшивши його й перетворивши на павутинку, що пливе в повітрі. Потім я туманом просочився крізь дірку в найближчій дошці, пробрався крізь порожній простір між поверхами і, перекинувшись павуком, обережно проліз крізь щілину в стелі кімнати поверхом нижче.

Я опинився в порожній ванні. Двері були відчинені. Я з усіх своїх вісьмох ніжок побіг тинькованою стелею. Мої щелепи аж трусилися з обурення. От уже зухвалий хлопчисько!

Підставити іншого чарівника—річ звичайна. Так би мовити, природна^[29]. Зробити це з власним наставником — теж не диво, як не брати до уваги, що цьому шмаркачеві лише дванадцять років. Дорослі чарівники, ті сваряться раз по раз — аж до смішного. Але робити таке на початку кар'єри, коли тільки вивчаєш правила гри...

Чому я був так певен, що той чарівник — наставник хлопця? Доти, доки стародавні традиції не зруйнуються — й магії не почнуть навчати всіх разом, у школах (а це навряд), іншого пояснення просто не може бути. Чарівники жадають влади, яку їм дають знання, — жадають пристрасно, як жебраки золота. Отож вони ревно бережуть свою мудрість і вкрай неохоче діляться нею. Ще з часів Серединних Магів учні завжди живуть у своїх наставників — один наставник, один учень. І навчання відбувається таємно, в секреті. Від зикуратів до

пірамід, від священних дубів до хмарочосів — за минулі чотири тисячі років нічого не змінилося.

Отож, підсумуймо: здається, цей невдячний хлопчисько заради власного порятунку готовий накликати на голову свого безневинного наставника гнів могутнього чарівника. Правду кажучи, це неабияк мене вразило. Навіть якщо взяти до уваги, що він у змові з кимось дорослим — можливо, з ворогом наставника, — для такого хлопчини це надзвичайно хитромудрий задум.

Навшпиньки, на своїх вісьмох ніжках, я пробрався в коридор, а тоді побачив наставника.

Про цього чарівника — пана Артура Андервуда — я досі не чув. Тому й припустив: це, мабуть, якийсь дрібний штукар, що шахрує на забобонах і ніколи не наважується турбувати таких високих істот, як я. Звичайно ж, коли він пройшов до ванної (вчасно я звідти втік), то переконався, що це — звичайнісінька посередність. Певною ознакою цього були всі незмінні прикмети, які простолюд чомусь пов'язує з великою й могутньою магією: нечесана сива грива, довга біла борода, що стримить уперед, мов корабельний ніс, і надзвичайно кошлаті брови^[30]. Я уявив, як він — у чорному оксамитовому вбранні — прямує лондонськими вулицями, й волосся майорить за його спиною. В руках він повинен мати ціпка з золотим набалдашником, а на плечах — розкішного плаща. А може, навіть, і високого капелюха. Еге ж, примітне видовище. Надто як порівняти з тим, який він зараз: без упину наступає на довгі піжамні штанини й чухає собі місця, про які не годиться згадувати вголос, а під пахвою в нього стирчить згорнута газета.

— Марто! — гукнув він, перш ніж зачинити за собою двері.

Зі спальні визирнула маленька товста жіночка — на щастя, одягнена.

— Що, любий?

— Ти, здається, казала, що покоївка вчора прибирала кімнати.

— Так, любий, прибирала. А що сталося?

— Онде зі стелі звисає павутиння. І в ній такий брудний павук. От гидота! Цю покоївку треба звільнити.

— Ой, і справді брудний. Не турбуйся, я з нею поговорю. Зараз я все приберу сама.

Великий маг недовірливо пирхнув і зачинив двері. Жінка хитнула головою й, мугикаючи якусь веселеньку пісеньку, подалася вниз. «Бридкий» павук зухвало змахнув двома ніжками й побіг стелею, тягнучи за собою павутинку.

Мені знадобилося кілька хвилин, щоб відшукати вхід до робочого кабінету — він містився під сходами. Отам я й застряг. Двері було захищено від непроханих гостей оберегом у формі пентаграми — п'ятикутної зірки. Досить простенька штучка. Здавалося, ніби зірку намальовано облупленою червоною фарбою. Та коли якийсь необачний зайда відчинить двері, пастка спрацює, й «фарба» повернеться до первісного стану—з пентаграми вибухне вогняна блискавка.

Як на мене, звучить непогано. Та насправді — штучка до дурного проста. Може вразити хіба що надміру цікаву покоївку, та аж ніяк не Бартімеуса. Я захистив себе Щитом, торкнув ніжною верхній край дверей — і тут-таки відскочив на метр.

У червоних контурах пентаграми з'явилися тоненькі жовтогарячі жилки. За секунду намальовані лінії розпливлися, а потім з верхнього променя зірки вдарив струмінь вогню, відскочив від стелі й линув до мене.

Я був готовий, що зараз мій Щит зазнає удару, однак цього так і не сталося. Полум'я обігнуло мене і влучило в павутинку, яку я тяг за собою. Павутинка відразу всотала його — випила з пентаграми увесь вогонь, наче сік через соломинку. За мить усе скінчилося. Полум'я пропало. Зникло в павутинці, а та залишилася так само холодною.

Я здивовано озирнувся. На дерев'яних дверях кімнати видніла чорна, мов вугілля, пентаграма. Поки я зирив на неї, оберіг знову почав червоніти — поновлював заряд для наступного зайди.

Аж тут я зрозумів, що сталося. Авжеж! Амулет Самарканда зробив те, що й слід амулетові, — захистив свого носія^[31]. І до того ж непогано. Без жодних труднощів висотав з оберега увесь заряд. От і чудово, мені це підходить. Знявши Щит, я проліз у щілину між дверима й одвірком — і опинився в кабінеті Андервуда.

За дверима пасток уже не було — на жодному з рівнів. Ще одна прикмета, що цей чарівник — не з найвищих. Я пригадав захисний ланцюг, що оточував будинок Саймона Лавлейса, — той ланцюг я подолав лише з чистісінького зухвальства. Якщо хлопець гадає, що під

«захистом» його наставника Амулет буде в безпеці, то помиляється. Кімната була охайна, хоч і запорошена. Серед іншого там була замкнена шафа — саме в ній, напевно, Андервуд зберігав свої скарби. Я проліз туди крізь замкову щілину й протяг за собою павутинку.

Всередині я влаштував невелику Ілюмінацію. На трьох скляних полицях було старанно розкладено всілякий магічний дріб'язок. Деякі штучки — скажімо, Гаманець Бляхаря з потаємною кишенькою для «зникнення» монет, — узагалі не були чарівні. Я, мабуть, надміру завищив свою оцінку, назвавши цього Андервуда «посередністю». Я навіть трохи пожалів старого недотепу. Сподіваюся, Саймон Лавлейс ніколи не добереться до нього.

У дальшому кутку шафи стояв яванський птах—тотем; його дзьоб і пера аж посивіли від пороху. Я проволік павутинку між гаманцем і кролячою лапкою часів короля Едварда й заховав її за тотемом. Чудово. Тут її ніхто не знайде — хіба що шукатимуть навмисне. Врешті я розвіяв чари й повернув Амулетові його звичайний вигляд і розмір.

Своє завдання я виконав. Залишалося тільки повернутися до хлопця. Я без жодного клопоту покинув шафу та кабінет і вирушив нагору.

Отут і почалося найцікавіше.

Звичайно ж, я подався назад на горище й саме піднімався стелею над сходами, коли хлопчина зненацька пройшов повз мене. Він понуро плентався за дружиною чарівника; його, напевно, щойно витягли з кімнати.

Я вмить підбадьорився. Хлопець потрапив у халепу й, судячи з його обличчя, сам це розумів. Він знав, що я десь недалеко, до того ж вільний. Він знав, що я вирушу назад, бо велів мені «негайно, невидимо й нечутно повернутися до нього й чекати дальших наказів». Він розумів, що це дає тепер мені змогу ходити вслід за ним — слухати, дивитися, дізнаватись про нього більше, — й нічого з цим не міг зробити. І не зможе, аж доки повернеться до своєї кімнати і стане в пентакль.

Одне слово, ситуація вийшла з-під його контролю. Це небезпечно для будь-якого чарівника.

Обернувшись, я вирушив навздогін за ними. Мене ніхто не чув і не бачив — саме так, як мені було наказано.

Жінка привела хлопця до дверей на першому поверсі.

— Він тут, любий, — сказала вона.

— Гаразд, — відповів хлопчина. Голос у нього був покірний і сумний, що мені дуже сподобалось.

Вони увійшли: жінка — першою, хлопець — за нею. Двері зачинилися так швидко, що я мусив викинути вперед зо дві павутинки, аби встигнути залетіти всередину. Чудовий трюк — шкода, що його ніхто не бачив. Та що вдієш — мені звеліли бути «невидимим і нечутним».

Ми опинилися в напівтемній їдальні. Чарівник, Артур Андервуд, самотньо сидів за темним полірованим обіднім столом; перед ним стояли чашка, тарілочка й срібний кавник. Він саме заглибився в газету. Коли жінка з хлопцем увійшли, він саме перегорнув сторінку й знову склав газету навпіл, навіть не позирнувши на них.

Жінка підійшла ближче до стола.

— Артуре, Натаніель прийшов, — сказала вона.

Павук позадкував і сховався в темному куточку біля дверей. І навіть почувши ці слова, залишився нерухомим — так, як це вміють павуки. Та всередині його аж струснуло з радощів.

Натаніель! Гаразд. Непогано для початку.

Я радо побачив, як хлопчина скривився. Очі його бігали туди—сюди — він, безперечно, шукав, чи я тут.

Чарівник не подав жодного знаку, що почув дружину, — так і сидів, утупившись у газету. Дружина заходилася порядкувати мізерний букетик із засушених квітів, що стояв на каміні. Тепер я здогадався, звідки взялася ваза з букетом у кімнаті хлопця. Засушені квіти — чоловікові, свіжі — учневі. Цікаво.

Андервуд знову розгорнув газету, перекинув сторінку, склав її навпіл і продовжив читання. Хлопчина мовчки стояв і чекав. Тепер, коли я перебував за межами кола — тобто поза владою хлопця, — я міг роздивитись його уважніше. Свою потріпану куртку він скинув, і тепер на ньому було скромніше вбрання — джемпер і сірі штани. Мокре волосся було зачесане назад. Під пахвою хлопець тримав стос паперу. Словом, зовсім інша людина.

Він не мав жодних особливих прикмет — ані родинок, ані шрамів, ані ще чогось помітного. Чорнявий, гостролиций. Шкіра дуже бліда. Стороння людина сказала б, що це звичайнісінький, нічим не примітний хлопчисько. Та я був мудріший і упередженіший, тож

помітив і проникливі чіпкі очі, й пальці, що нетерпляче стукотіли по стосові паперу, а головне — його насторожене обличчя, ладне щомиті змінитися так, як від нього хочуть. Зараз, скажімо, він удавав покору та увагу, приємні будь—якому старому марнославцеві, та водночас озирався на всі боки, шукаючи мене.

Я вирішив полегшити йому задачу. Коли він поглянув у мій бік, я зо два рази переступив ніжками й бадьоро ворухнув черевцем. Хлопчина помітив мене, ще дужче зблід і закусив губу. Зараз він нічого не може зі мною вдіяти, не викривши свого задуму.

Поки я отак танцював, Андервуд раптом сердито буркнув і лягнув долонею по газеті.

— Ти тільки поглянь, Марто, — мовив він. — Цей Мейкпіс знову засмічує театри своєю східною бриднею. «Лебеді Аравії»... Ти чула, питаю я тебе, про такі сентиментальні дурниці? І на тобі — всі квитки розпродано аж до кінця січня! Отака нісенітниця.

— Всі квитки вже розпродано? Ой, Артуре, а я хотіла б піти...

— Ось тобі цитата: «Про те, як гарненька дівчина—місіонерка з Чізвіка закохалася в смаглявого джина...» — це не просто романтична балаканина, це ж досить небезпечно! Вони просто дурять людей!

— Але ж, Артуре...

— Марто, чи бачила ти коли—небудь джина? Чи траплявся тобі хоч один «чорноокий джин, погляд якого розтоплює серце»? Розтоплює обличчя — таке ще можливо.

— Звичайно, Артуре, твоя правда.

— Мейкпісові слід би про таке знати. Ганьба! Я неодмінно втрутився б, та він щось дуже приятелює з прем'єр-міністром.

— Так, любий. Хочеш іще кави?

— Ні. Краще б прем'єр не марнував час на світські розваги, а допомагав моєму Департаментові внутрішніх справ. Ще чотири крадіжки, Марто, чотири за останній тиждень!.. І знову — різні цінні предмети. Я вже казав тобі, що так ми полетимо сторч головою! — він обережно відгорнув рукою вуса й звично підніс чашку до вуст. Пив довго, гучно відсьорбуючи. — Марто, кава зовсім прохолола. Принеси, будь ласка, ще.

Дружина поспіхом рушила з кімнати. Коли вона вийшла, чарівник відклав газету і нарешті зробив ласку подивитись на свого учня.

— Ти тут, — буркнув він. — Нарешті.

Попри всі тривоги, хлопчина відповів напрочуд спокійним голосом:

— Так, сер. Ви посилали по мене, сер.

— Еге ж. послав. Я поговорив з твоїми вчителями — і всі вони, крім пана Сіндри, задоволені твоїми успіхами. — Хлопчик хотів уже подякувати наставникові, але той промовистим порухом звелів йому мовчати. — Небом присягаюся: після того, що ти накоїв минулого року, ти не заслуговуєш таких оцінок. Та все ж — як не рахувати окремих помилок, на які я раз по раз звертав твою увагу, — ти досяг певного успіху в основних дисциплінах. Тому, — він витримав драматичну паузу, — я вирішив, що тобі пора здійснити свій перший виклик демона.

Останню фразу він промовив велично й повільно — задля того, щоб хлопчина пройнявся шанобливим настроєм. Та Натаніелеві — тепер я, на свою превелику радість, міг так його звати, — було до того байдуже. Його думки займав павук.

Андервуд помітив, що учень схвильований. Він владно постукав по столу, щоб привернути увагу хлопця.

— Послухай-но мене, хлопчику! — мовив він. — Якщо ти отак тремтітимеш від першої—ліпшої думки про виклик демона, то ніколи не станеш чарівником. Хороший чарівник не боїться нічого. Зрозумів?

Хлопчина змусив себе перевести погляд на наставника:

— Так, сер. Звичайно, сер.

— До того ж, під час виклику я буду біля тебе, в додатковому колі. Підготую з десятків захисних заклять і візьму з собою розмариновий порошок. Ми почнемо зі слабенького демона — з бісеняти—жабуна^[32]. Якщо все пройде з успіхом, ми перейдемо до виклику мулера^[33].

Старий чарівник був напрочуд неуважний: він не помітив зневажливих вогників в очах хлопчини. Він чув лише його ввічливі, в міру нетерплячі слова.

— Так, сер. Я не можу цього дочекатися, сер.

— Чудово. Ти вже маєш контактні лінзи?

— Так, сер. Мені прислали їх минулого тижня.

— Добре. Залишилось тільки одне питання, а саме...

— З тими дверима, сер?

— Не смій переривати мене, хлопчику! Це питання — а я відкладу його, якщо ти будеш такий зухвалий, — це вибір твого офіційного імені. Ми візьмемося до цього сьогодні ж по обіді. Принесеш мені до бібліотеки «Альманах імен Лоува», й ми разом підберемо тобі ім'я.

— Так, сер, — ледве чутно відповів хлопчина. Плечі його поникли. Йому не треба було дивитись, як я радо пританцьовую в своєму павутинні, аби пересвідчитись, що я все почув і все зрозумів.

То «Натаніель» — це не його офіційне ім'я! Це його справжнє ім'я! Цей дурник викликав мене раніше, ніж відмовився від свого справжнього імені. Й тепер воно мені відоме!

Андервуд засовався в кріслі.

— Ну, чого ти ще чекаєш, хлопчику? Зараз нема часу байдикувати. Тобі пора на уроки! Давай—но, мерщій!

— Так, сер. Дякую, сер.

Хлопець поплентався до дверей. А я з радощів пішов у повітрі перевертом, відштовхнувшись усіма вісьмома ніжками, й подався за ним.

Тепер він був у мене в руках. Він знає моє ім'я, а я — його. У нього — шість років досвіду, а в мене — п'ять тисяч і десять. За таких умов можна виграти чимало очок.

Я прямував за ним усю дорогу. Хлопчина ледве переступав ногами. Ну ж бо, ворущися! Повертайся до свого пентакля.

Я помчав уперед — мені кортіло розпочати змагання.

Чудово, тепер ми поговоримо по—іншому!

Натаніель

Одного разу влітку, коли Натаніелеві було вже десять років, він сидів зі своєю вчителькою на кам'яній лавці в садку й малював з натури каштан, що височів над муром. Сонце вигравало на червоній цеглі. На мурі байдикував сіро—білий кіт, ліниво помахуючи хвостом. Легенький вітерець ворухив листки дерева й доносив ледь чутний аромат квітучих азалій. Мох на статуї людини з блискавкою яскраво зеленів у сонячному промінні. Дзижчали комахи.

То був день, коли все змінилося.

— Терпіння, Натаніелю.

— Ви вже стільки разів говорили це, панно Лютієнс.

— І, безперечно, повторю ще раз. Ти надто невгамовний. Це твоя найбільша вада.

Натаніель роздратовано взявся штрихувати тінь на малюнку.

— Як це прикро! — вигукнув він. — Він ніколи нічого не дозволяє мені! Хіба що розставляти свічки, курильниці та інший мотлох. Я це можу зробити навіть сонний і стоячи на голові! Він навіть забороняє мені розмовляти з ними.

— Правильно, — рішуче промовила панна Лютієнс. — Натаніелю, не забувай: я просила тебе зобразити світлотінь. Без жодних різких ліній.— Це просто смішно! — скривився Натаніель. — Він навіть не розуміє, що я можу. Я прочитав усі його книжки і...

— Усі?

— Ну, не зовсім... Усі, що на тій полиці. Він казав, що їх мені вистачить до дванадцяти років. А мені немає ще й одинадцяти, панно Лютієнс. Я вже вивчив усі слова Управління й Контролю... ну, більшу частину. Я міг би віддати наказ джинові, якщо пан Андервуд викличе його для мене. Але ж він не дозволяє мені навіть спробувати.

— Я навіть не знаю, Натаніелю, що гірше — твої вихвалання чи твоя нетерплячка. Облиш краще сердитись через те, чого ти поки не маєш, і радій тому, що в тебе вже є. Скажімо, цьому садкові. Я дуже рада, що ти придумав улаштувати наш нинішній урок саме тут.

— Я намагаюсь частіше сюди приходити. Тут мені краще думається.

— Нема нічого дивного. Тут тихо, самотньо... В Лондоні мало таких місць, тож дякуй долі.

— А він тут завжди зі мною, — Натаніель показав на статую. — Він мені подобається, хоч я й не знаю, хто це такий.

— Хто це такий? — панна Лютієнс відірвала погляд від альбому, хоч рука її працювала далі. — Відповідь дуже проста. Це Гледстон.

— Хто?

— Гледстон. Хіба ти не знаєш? Ви ж вивчаєте з паном Перселлом нову історію?

— Ми вивчаємо сучасну політику.

— Це теж політика, й не дуже давня. Гледстон жив близько ста років тому. Він був великим героєм тієї доби. По всій країні стоять тисячі його статуй. І цілком по заслuzі — з твоєї точки зору. Ти багатьом йому завдячуєш.

— Як це? — спантеличено перепитав Натаніель.

— То був наймогутніший чарівник з усіх, що ставали колись прем'єр-міністрами. Він владарював тридцять років вікторіанської доби. Саме він підкорив групи чарівників, що ворогували між собою, державній владі. Хіба ти не чув про його поєдинок із чаклуном Дізраелі у Вестмінстерському сквері? Ні? То піди й подивися. Там досі видно обпечені плями. Гледстон був славний своїм надзвичайним завзяттям і впертістю. Він ніколи не відступав, навіть коли програвав.

— Он як... — Натаніель подивився на суворе обличчя, що визирало з-під мохового килима. Кам'яна рука міцно стискала блискавку, цілячись нею у ворога.

— Панно Лютієнс, а чому відбувся той поєдинок?

— Як я розумію, Дізраелі непоштиво відгукнувся про Гледстонову подругу. То була його велика помилка. Гледстон ніколи й нікому не дозволяв зачіпати його честь або честь його друзів. Він був дуже могутній і міг кинути виклик будь— кому, хто його скривдить.

Панна Лютієнс здула з паперу графітовий порошок і почала прискіпливо оглядати малюнок.

— До того ж, Гледстон більше за всіх прислужився магічному піднесенню Лондона. На той час Прага залишалася наймогутнішим містом світу, хоч її час уже давно минув. Застаріле, занепаде місто, де чарівники розважалися бійками в нетрях гетто. Гледстон опрацював нові цілі й нові шляхи. Він придбав деякі магічні реліквії й залучив сюди багато іноземних чарівників. І Лондон став таким, яким він є донині, — чи то на краще, чи на гірше. Цим, як я щойно сказала, ти йому й завдячуєш.

Натаніель здивовано поглянув на неї:

— А чому «чи то на краще, чи на гірше»? Що тут поганого?

Панна Лютієнс прикусила губу:

— Нинішня система дуже вигідна для чарівників — і для тих небагатьох щасливців, хто пристав до них. І набагато менш вигідна для всіх інших. А тепер покажи, що в тебе виходить.

Щось у голосі панни Лютієнс роздратовало Натаніеля. Йому пригадалися уроки пана Перселла.

— Не смійте так говорити про уряд! — вигукнув він. — Без чарівників країна залишилася б беззахисною! До влади прийшов би простолюд, і держава просто зруйнувалася б! Чарівники віддають своє життя служінню країні! Не забувайте про це, панно Лютієнс, — він сам почув, як різко звучить його власний голос.

— Я певна, що ти, коли виростеш, теж неодмінно присвятиш своє життя служінню країні, — так само незвично різко відповіла панна Лютієнс. — Та насправді, Натаніелю, чарівники є аж ніяк не в усіх країнах. Багато хто чудово обходиться й без них.

— Ви, здається, багато про це знаєте...

— Багато, як для скромної вчительки малювання? Й це так дивує тебе?

— Ну, ви ж лише простолюдинка... — Натаніель раптово замовк і почервонів. — Пробачте, я не хотів...

— Саме так, — коротко відповіла панна Лютієнс. — Я справді простолюдінка. Але ж чарівники не володіють монополією на знання. Жодною мірою. І, до того ж, знання і розум — цілком різні речі. Коли —небудь ти сам у цьому переконаєшся.

Кілька хвилин вони мовчки працювали над малюнками. Кіт на мурі ліниво проганяв осу, що кружляла над ним. Нарешті Натаніель обірвав мовчанку.

— Панно Лютієнс, а ви не хочете стати чарівницею? — тихенько запитав він.

Учителька сухо засміялася.

— Я не маю такого привілею, — відповіла вона. — Ні. Я просто вчителька малювання — й щаслива з того.

Натаніель спробував завести розмову по—іншому:

— А що робите, коли ви не тут? Тобто... не на моїх уроках?

— Звичайно ж, навчаю інших учнів. Що мені, по—твоєму, йти додому й там нудитись? Пан Андервуд платить мені не так багато, щоб я нудилася. Я мушу працювати.

— Он як...

Натанієлеві ніколи не спадало на думку, що панна Лютієнс може мати інших учнів. Від цієї новини в нього боляче тьохнуло серце.

Панна Лютієнс, напевно, відчула це. Трохи помовчавши, вона додала вже лагідніше:

— Будь—що, Натанієлю, я з нетерпінням чекаю наших уроків. Це найкращий момент за увесь мій робочий тиждень. Із тобою цікаво, хоч ти надто нетерплячий і думаєш, ніби знаєш усе. Вище голову! Ану, покажи мені, як у тебе вийшов каштан.

Кілька хвилин вони обговорювали всілякі художні тонкощі і їхня розмова повернулася у звичне мирне річище. Та вже невдовзі урок перервала несподівана поява схвильованої пані Андервуд.

— Натанієлю! — вигукнула вона. — Ось де ти!

Панна Лютієнс і Натаніель шанобливо підхопилися з лавочки.

— Я всюди шукала тебе, хлопчику, — засапано промовила пані Андервуд. — Я думала, ви в робочій кімнаті...

— Пробачте, пані Андервуд, — почала панна Лютієнс. — Нині такий чудовий день...

— Нічого, нічого. Все гаразд! Просто чоловік звелів негайно покликати Натанієля. У нього зараз гості — він хоче показати їм свого

учня.

— Ось бачиш, — тихо сказала панна Лютієнс, поки вони хутко прямували додому. — Пан Андервуд зовсім не зневажає тебе. Якщо він вирішив познайомити тебе з іншими чарівниками, то він дуже задоволений тобою. Він хоче тобою похвалитися!

Натаніель кволо всміхнувся, та не відповів нічого. Думка про зустріч з іншими чарівниками неабияк його збентежила. Всі ці роки йому ніколи не дозволяли потрапляти на очі колегам наставника, які часом з'являлися в домі. Його завжди випроваджували на горище чи висилали з учителем кудись нагору, геть з очей. Нинішня несподіванка була якщо не моторошна, то принаймні бентежна й нова. Хлопець уявив кімнату, повну високих, замислених могутніх людей, які дивляться на нього поперх сивих борід і шовкових плащів, У нього затремтіли коліна.

— Вони у вітальні, — сказала пані Андервуд, завівши Натаніеля до кухні. — Ану, я подивлюся на тебе... — намочивши пальця, вона хутенько стерла з хлопцевої скроні смугу від грифеля. — Цілком пристойний вигляд. Гаразд, іди.

Натаніель угадав: у кімнаті справді було повно людей. Там панувала спека — від скупчення тіл, запаху чаю та спроб завести світську розмову. Проте щойно він зачинив за собою двері й ступив до єдиного вільного місця біля різьбленого комоду, уявна велична картина товариства могутніх людей розвіялася без сліду.

Тут він не вгадав анітрохи.

Жодного плаща у вітальні не було. Стриміли, щоправда, кілька борід, та всім їм було далеко до бороди наставника. Чоловіки були вбрані здебільшого в темні костюми з так само темними краватками; лише дехто дозволяв собі якийсь виразний штрих — скажімо, сірий жилет або носовичок у нагрудній кишені. Всі були взуті в чорні блискучі черевики. Натаніелеві здалося, що він потрапив на вечірку трунарів. Ніхто не скидався на Гледстона ні силою, ні поведінкою. Дехто був низенький, дехто — старий і роздратований, і до того ж майже всі були гладкі й незграбні. Вони захоплено розмовляли, сьорбали чай, гризли печиво, й ніхто не говорив так гучно, щоб перекрыти загальний гомін.

Натаніель був украй розчарований. Засунувши руки в кишені, він глибоко зітхнув.

Його наставник поволі пробирався крізь натовп, тиснучи гостям руки й раз по раз тихенько регочучи — саме тоді, коли хтось намагався жартувати. Помітивши Натаніеля, він порухом покликав його до себе. Хлопець підійшов, протиснувшись між тацею з чаєм і чиїмось огрядним черевом.

— Ось і хлопчик, — буркнув чарівник, незграбно ляснувши Натаніеля по плечу. Троє чоловіків поглянули на нього. Один був літній, сивий, з червоним і зморшкуватим, мов перезрілий помідор, обличчям. Другий — середнього віку добродій з одутлим лицем та водянистими очима; шкіра його здавалася холодною та слизькою, наче в риби на прилавку. Третій був молодший і гарніший, із зачесаним назад волоссям, круглими окулярами й сліпучо—білими зубами, схожими на пластини ксилофону. Натаніель мовчки вирячився на них.

— Не дуже вражає, — мовив слизький. Він пирхнув і щось ковтнув.

— Він повільно вчиться, — відповів Натанієлів наставник, досі ляскаючи хлопця по плечу. Зрозуміло було, що пан Андервуд почуввається ні в сих ні в тих.

— Ледар, значить? — перепитав сивий. Він говорив з таким акцентом, що Натаніель ледве розбирав його слова. — З хлопцями таке трапляється. Треба бути наполегливим.

— А ви його б'єте? — запитав слизький.

— Нечасто.

— Дарма. Це стимулює пам'ять.

— Скільки тобі років, хлопчику? — запитав молодик.

— Десять, сер, — чемно відповів Натаніель. — У листопаді буде одинадцять...

— Ще два роки до того, як вам буде з нього хоч якась користь, Андервуде, — молодик поведився так, ніби Натаніеля тут зовсім не було. — І обходиться він вам, гадаю, недешево?

— Тобто його утримання? Звичайно.

— Ще й жере, напевно, як той тхір.

— Ненажера, значить? — кивнув з жалем сивий. — З хлопцями таке трапляється.

Натаніель ледве стримував гнів.

— Я не ненажера, сер, — заперечив він якнайчемнішим голосом.

Сивий ковзнув по ньому поглядом і тут-таки відвернувся, ніби нічого й не почув. Проте наставник досить боляче ляснув Натаніеля по плечу.

— Гаразд, хлопчику. Йди роби уроки, — сказав він.

Натаніелеві й самому хотілося звідси піти. Та щойно він рушив до дверей, як молодик в окулярах підняв руку.

— Бачу, язичок у тебе гострий, — зауважив він. — І старших ти не боїшся.

Натаніель промовчав.

— Може, тобі не здається, що ми не тільки старші, а й кращі?

Він промовив це байдуже, та в голосі його чітко пролунали різкі нотки. Натаніель зрозумів: сам він тут ні до чого, просто молодик таким чином намагається допекти його наставника. Він відчував, що мусить відповісти, проте це запитання так його спантеличило, що хлопець просто не розумів, що тут можна сказати.

Молодик по-своєму витлумачив його мовчання.

— Він, напевно, вважає, що ми не гідні розмовляти з ним! — мовив він до колег і всміхнувся.

Слизький пирхнув зі сміху, затуливши рота долонею, а сивий скрушно хитнув головою:

— Те—те—те...

— Іди собі, хлопчику, — повторив Натанієлів наставник.

— Зачекайте—но, Андервуде, — промовив з усмішкою молодик. — Спочатку погляньмо, чого ви навчили цього шмаркача. Ото буде потіха! Ходи-но сюди, хлопче.

Натаніель поглянув на наставника, однак той відвернувся. Хлопчина поволі й неохоче поплентався назад. Молодик бундючно ляснув пальцями й заходився сипати запитаннями:

— Скільки класифікованих типів духів відомо нині?

— Тринадцять тисяч сорок шість, сер, — без жодної зупинки відповів Натаніель.

— А некласифікованих?

— Петроній пише про сорок п'ять тисяч, а Дзаваттіні — про сорок вісім тисяч, сер.

— В якому вигляді з'являються демони карфагенської підгрупи?

— Заплаканих немовлят, сер. Або самого чарівника за його юних літ.

— Що треба зробити, щоб не випустити такого демона?

— Змусити його випити діжку осячого молока.

— Гм—м... Яких запобіжних заходів треба вжити перед викликом василіска?

— Надягти дзеркальні окуляри, сер. І поставити дзеркала з боків пентакля, щоб василіск міг дивитись лише туди, де буде написано наказ.

До Натаніеля повернулася впевненість. Усі ці прості речі він вивчив уже давно; до того ж, його тішило, що його правильні відповіді просто—таки сердять чарівника. Слизький припинив хихотіти, а сивий, що слухав хлопця, схиливши голову набік, навіть зо два рази кивнув і буркнув щось схвальне. Наставник гордовито всміхався. «Це не твоя заслуга, — розлючено думав Натаніель. — Ти нічого не навчив мене. Все це я *прочитав* сам!»

Навала запитань несподівано вщухла. Молодик, здається, замислився.

— Гаразд, — сказав він нарешті. Тепер молодик говорив пихато й повільно. — Назви мені Шість Слів Управління. Будь-якою мовою.

Артур Андервуд спробував заперечити:

— Саймоне, це нечесно! Він ще не може цього знати!

Однак тієї самої миті заговорив і Натаніель, що вже встиг погортати окремі книжки з наставникової шафи:

— *Appage, Mane, Ausculda, Se Dede, Pare, Redi*: З'явся, Залитися, Слухай, Корися, Виконуй, Повернися.

Закінчивши, він переможно глянув в очі молодикові.

Слухачі схвально загомоніли. Наставник уже не ховав усмішки, слизький підняв брови, а сивий насмішкувато скривив уста й ледь чутно прошепотів: «Браво!» Проте молодик лише стенив плечима, ніби все це була дурниця. Він дивився так бундючно, що Натаніелеві гордощі змінилися лютим гнівом.

— Тепер, мабуть, вимоги вже не ті, — сказав він, дістаючи з кишені носовичка й стираючи з рукава уявну пляму, — якщо відсталого учня хвалять за те, що ми всотували ще з материнським молоком.

— Ви просто не любите програвати, — відповів Натаніель.

На мить запанувала мовчанка. Потім молодик щось гавкнув, і Натаніель відчув, як на його плечі лягло щось маленьке й важке. Невидимі руки вчепилися хлопцеві у волосся й смикнули з такою

дикою силою, що його обличчя запрокинулося до стелі, й він скрикнув з болю. Натаніель спробував підняти руки, та виявив, що їх щось міцно притиснуло до боків; його тіло ніби обкрутив якийсь велетенський язик. Він не бачив нічого, крім стелі; чийсь тоненькі пальці полоскотали його незахищене горло. Переляканий Натаніель покликав наставника.

Хтось підійшов до нього — але не наставник, а той самий молодик.

— Зухвалий бешкетнику, — тихо промовив він. — Що ти тепер робитимеш? Зможеш сам звільнитися? Ні. Дивовижна річ, еге ж? Ти безпорадний. Ти вивчив кілька слів, а сам ні до чого не здібний. Це, сподіваюсь, навчить тебе, що не варто зачіпатись, коли не можеш оборонитись. А тепер — забирайся з моїх очей.

Хтось захихотів просто над Натаніелевим вухом і, боляче відштовхнувшись, злетів з його плечей. Тієї ж миті хлопець відчув, що його руки вільні. Голова похилилася, з очей линули сльози. Сльози текли від болю — його надто сильно смикнули за волосся, — та Натаніель боявся, що їх приймуть за рюмсання боягуза. Він хутко витер рукавом обличчя.

У кімнаті було тихо. Всі чарівники припинили розмовляти й дивилися на хлопця. Натаніель поглянув на свого наставника, мовчки благаючи підтримки чи допомоги, та очі Артура Андервуда палали гнівом — і цей гнів, схоже, був спрямований на учня. Хлопець відповів наставникові таким самим поглядом, тоді обернувся, перетнув кімнату — чарівники без жодного слова розступилися перед ним — і вийшов.

І обережно, тихенько зачинив за собою двері.

Блідий і байдужий, він подався вгору сходами.

Дорогою йому зустрілася пані Андервуд, що саме спускалася вниз.

— Ну, любий? — поцікавилася вона. — Показав себе? Чи щось негаразд?

Натаніель від сорому й горя не міг дивитись їй в очі. Він хотів мовчки пройти повз вітальню, та в останню мить зупинився.

— Усе гаразд, — відповів він. — Скажіть, будь ласка, чи не знаєте ви, що це за чарівник — в окулярах і з такими великими, білими зубами?

Пані Андервуд замислилась:

— Це, напевно, Саймон Лавлейс, Заступник міністра торгівлі. Зуби в нього справді чудові, еге ж? Кажуть, ніби він — справжня зірка на

сході. Ти з ним познайомився?

— Так, познайомився.

«... Ти ні до чого не здібний...»

— З тобою справді все гаразд? Ти такий блідий!

— Дякую, пані Андервуд. Я піду нагору.

— Пані Лютієнс чекає на тебе в кімнаті для занять.

«... Ти безпорадний...»

— Я вже йду, пані Андервуд.

Проте Натаніель вирушив не до кімнати для занять. Він поволі подався до наставникового кабінету, де виблискували на сонці запорошені пляшки.

Натаніель підійшов до робочого стола, вкритого плямами й борознами. На ньому лежали діаграми, над якими він працював учора.

«... Ти не можеш оборонитись...»

Хлопець зупинився і взяв маленьку скляну коробочку, де дзижчали й крутилися шість істот.

«Ми ще побачимо.»

Так само повільно Натаніель наблизився до шафи й висунув одну з шухляд. Шухляда була така покороблена, що застрягла на півдорозі. Хлопець зо два рази смикнув її, поставивши скляну коробочку на стіл. У шухляді серед інших інструментів лежав невеличкий сталевий молоток. Натаніель узяв його, підібрав коробочки і, не засунувши на місце шухляду, покинув осяяний сонцем кабінет.

Зупинившись на сходах, у прохолодному затінку, він подумки повторював Слова Управління. Комашки ще гучніше задзижчали у своїй коробочці; вона аж затремтіла в Натанієлевих руках.

«... Ти ні до чого не здібний...»

Гості вже розходилися. Двері відчинились, і з'явилося кілька чарівників. Пан Андервуд випровадив їх до виходу. Було чути звичайні люб'язні слова прощання. Ніхто не помітив блідого хлопця, що стежив за ними зі сходів.

Треба назвати належне ім'я *після* трьох перших команд, але *перед* останньою... Це неважко — якщо, звичайно, не затинатися. Натаніель ще раз подумки повторив потрібні слова. Так, усе гаразд.

Із дому вийшли ще кілька чарівників. Натанієлеві пальці аж захололи, однак там, де вони торкалися коробочки, на шкірі виступила плівка поту.

Аж нарешті з вітальні вийшли молодик та два його товариші. Вони жваво розмовляли, регочучи зі слів слизького. Потім ліниво, неквапом підійшли до Натаніелевого наставника, що чекав їх біля дверей.

Хлопець міцно стис молоток. Руку зі скринькою він витяг перед собою. Скринька тремтіла.

Сивий подав руку панові Андервуду. Молодик ішов наступним і вже позирав надвір, ніби кудись поспішав.

Натаніель гучно вимовив перші три слова, назвав ім'я Саймона Лавлейса й додав завершальну команду. А потім розбив скриньку.

Брязнуло скло, залунало несамовите дзижчання. Скляні друзки дощем посипались на килим. Шість маленьких демонів вирвались із в'язниці й помчали вниз, вистромивши свої нетерплячі жала.

Чарівники ледве встигли підняти голови, як комашки вже наздогнали їх. Троє з них націлились просто в обличчя Саймонові Лавлейсу. Він підняв руку й хутко накреслив якийсь знак. Комашки вмить перетворились на вогненні кулі, відлетіли до стін і там вибухнули. Решта три демони порушили наказ. Двоє накинулись на слизького: той скрикнув, відсахнувся, перевалився через поріг і впав на садову стежку. Комашки покружляли в повітрі й ринули на нього, шукаючи незахищених місць. Слизький відчайдушно замолотив руками, та марно: демони все-таки кусьнули його кілька разів, і після кожного такого укусу лунав страшений крик. Шоста комашка помчала до сивого: той ніби нічого й не робив, та за кілька дюймів від його обличчя демон зупинився, перекинувся в повітрі, втратив рівновагу й приземлився біля Саймона Лавлейса. Той розтоптав її на місці.

Артур Андервуд перелякано спостерігав за цим, та нарешті отямився. Він підбіг до слизького, що качався по клумбі, й гучно ляснув у долоні. Дві мстиві комашки заціпеніли й попадали на землю.

Натаніель зрозумів, що розумніше буде відступити.

Він потихеньку пробрався до кімнати для занять, де панна Лютієнс сиділа за столом і читала якийсь часопис. Вона всміхнулася, побачивши Натаніеля:

— Як твої успіхи? Щось надто вже галаслива була вечірка. Я навіть чула, як бряжчало скло.

Натаніель не відповів. Перед його очима досі крутилися три демони, що відлетіли до стіни й там вибухнули. Хлопця затрусило —

він і сам до ладу не знав, чи то зі страху, чи то з гніву й прикрощів.

Панна Лютієнс негайно підхопилася:

— Натаніелю, ходи-но до мене. Що сталося? Ти хворий? Тебе трусить лихоманка!

Вона обняла хлопця. Натаніель притулився обличчям до її боку й заплющив очі. Його щоки палали. Йому було водночас холодно й спекотно. Вчителька про щось питала його, та він нічого не міг відповісти.

Аж раптом двері кімнати відчинилися.

На порозі стояв Саймон Лавлейс: окуляри його виблискували в сонячному промінні. Він вигукнув команду: Натаніеля вирвало з обіймів панни Лютієнс і підкинуло в повітря. На мить він завис між підлогою й стелею і встиг за цей час помітити за спиною в Лавлейса двох його товаришів, а ще далі — свого наставника.

Хлопець почув, як панна Лютієнс щось кричить, аж тут його перевернуло догори ногами, кров линула до голови, стукіт серця перекрив усі звуки.

Потім його розвернуло сідницями догори: голова, руки та ноги безпорадно висіли. Чиясь невидима рука — або палиця — вдарила його нижче спини. Він скрикнув, почав вириватися й хвицатися. Рука вдарила знову, цього разу дужче. Потім ще й ще раз...

Натаніель угамувався задовго до того, як невидима рука скінчила свою роботу. Він висів, не відчуваючи нічого, крім пекучого болю й ганьби покарання. Від того, що все це бачила панна Лютієнс, покарання здавалося ще жорстокішим — таким, що несила було витримати. Хлопцеві хотілося померти на місці. Коли нарешті темрява огорнула його й кудись потягла, він щиро з цього зрадив.

Невидимі руки відпустили його, та Натаніель зомлів ще до того, як ударився об підлогу.

Хлопця на місяць замкнули в його кімнаті й піддали численним новим карам і заборонам. Після першого покарання наставник не розмовляв з ним: увесь цей час до Натаніеля заходила тільки пані Андервуд, що приносила йому їжу й виносила нічний горщик. Хлопчину не водили на уроки, не давали йому жодної книжки. Він сидів у себе і з ранку до вечора дивився туди, де над лондонськими дахами височіла будівля Парламенту.

Він збожеволів би від самоти, якби не знайшов під ліжком загублену колись кулькову ручку. Ручка й кілька старих аркушів паперу допомогли йому скоротати час: він малював усе, що бачив з вікна. Коли ж малювати набридало, Натаніель завзято писав — просто поверх малюнків — докладні, обмірковані плани й нотатки і ховав їх під матрацом, коли чув на сходах кроки. Ці нотатки стали початком його помсти.

На превеликий Натаніелів жаль, пані Андервуд теж було заборонено розмовляти з ним. Хоч хлопець відчував, що господиня його жаліє, це не дуже втішало його. Він заглибився в самого себе й не заговорював з нею. Тому лише через місяць, коли його ув'язнення закінчилось і поновилися заняття, Натаніель дізнався, що панну Лютієнс звільнили.

13

Цілу довгу дощову осінь Натаніель за першої-ліпшої нагоди втікав у сад. Коли погода була сонячна, він брав з собою книжки з наставникової шафи й жадібно ковтав сторінку за сторінкою, а листя падало на кам'яну лавочку і на травник. Коли ж дощило, він просто сидів і дивився на мокрі кущі, а його думки блукали знайомими стежками гіркоти й помсти.

У навчанні Натаніель досяг помітних успіхів, та його душу спалювала ненависть. Усі ритуали виклику духів, захисні закляття, слова сили, що дозволяли приборкати неслухняного демона чи вмить відіслати його, — все це хлопець читав і запам'ятовував. Коли йому траплялося якесь важке місце — закляття шумерською чи коптською мовою, або написане якимось незбагненим рунічним шифром, — Натаніелеві варто було тільки поглянути на сіро—зелену статую Гледстона, щоб повернути собі рішучість.

Гледстон помщався кожному, хто кривдив його. Він захищав свою честь і цим здобув славу. Натаніель мав намір зробити так само, та більше не дозволяв нетерплячці брати над собою верх. Тепер він користувався цією нетерплячкою, щоб підганяти себе. Він добре засвоїв болісний урок і збирався почати діяти тільки тоді, коли буде посправжньому готовий. Протягом довгих, самотніх місяців він невтомно працював, щоб досягти своєї першої мети — принизити Саймона Лавлейса.

Історичні книги, що їх студіював Натаніель, часто описували поєдинки між чарівниками—суперниками. Вряди—годи в цих поєдинках перемагали сильніші маги, та частіше слабшому чарівникові щастило виграти завдяки хитрощам чи підступам. Ні, Натаніель не збирався кидати відкритий виклик своєму лютому ворогові — принаймні до того часу, як сам він виросте й змужніє. Ні, він помститься кривдникові інакшим чином.

Звичайні уроки перетворилися для Натаніеля на нудну перешкоду. Відтоді, як вони поновилися, хлопець навчився вдавати покору й щире каяття. Він намагався переконати Артура Андервуда в тому, що

соромиться свого ганебного вчинку. Натаніель ніколи не скидав цієї машкари — навіть тоді, коли виконував найпростіші та найдурніші завдання. Якщо наставник дорікав йому за якусь дрібну помилку, хлопчина не дозволяв собі ані найменшого прояву незгоди. Він просто схиляв голову й поспішав виправити цю помилку. Зовні Натаніель здавався сумлінним учнем, який без заперечень слухає вчителя й ніколи не скаржиться, що їхні заняття посуваються надто мляво.

Правду кажучи, до цього спричинилося ще й те, що Натаніель більше не вважав Артура Андервуда своїм справжнім наставником. Його наставниками були стародавні чарівники, що розмовляли з ним зі сторінок своїх книжок, дозволяли йому вчитися так швидко, як хотів він сам, і пропонували його жадібному розуму нові й нові дива. Вони не сміялися з нього й не зраджували його.

Артур Андервуд утратив пошану й пошану Натаніеля, коли не схотів захистити його від кепкувань та побоїв Саймона Лавлейса. Хлопець знав, що так робити просто не личить. Кожному учневі товкмачили, що наставник для нього — все одно, що батько. Наставники захищають учнів доти, доки ті самі не зможуть оборонити себе. А от Артур Андервуд не схотів його захистити. Чому? Бо він боягуз, що злякався Лавлейсової сили.

Ба навіть гірше — він вигнав панну Лютієнс.

Із коротких розмов з пані Андервуд Натаніель довідався, що тоді, коли він висів у повітрі, а Лавлейсів біс лупцював його, панна Лютієнс щосили намагалася врятувати свого учня.

Офіційно її звільнили за «нечуване зухвальство», та з кількох натяків було зрозуміло, що вона спробувала вдарити пана Лавлейса, й лише його товариші не дали їй це зробити.

Коли Натаніель думав про це, кров його аж кипіла — навіть дужче, ніж від спогаду про власне приниження. Вона хотіла захистити його, зробити те, що мав робити пан Андервуд — його наставник, — а він її вигнав! Цього хлопець ніяк не міг простити йому.

Після звільнення панни Лютієнс єдиною людиною, що могла хоч трохи втішити Натаніеля, стала пані Андервуд. Її доброта полегшувала дні навчання, холодну байдужість наставника і вчителів. Та посвятити їй в свої наміри хлопець не міг: вони були надто вже небезпечні. Самозбереження й Сила вимагають Секрету. Справжній чарівник радиться лише з самим собою.

Через кілька місяців Натаніель вирішив улаштувати собі перше справжнє випробування — виклик малого біса. Тут був, звичайно, певний ризик. Закляття хлопець добре знав, та досі не мав контактних лінз, що дозволяли стежити за першими трьома рівнями, й до того ж іще не одержав офіційного імені. І те, й інше він мав отримати відразу по досягненні повноліття, але ж Натаніель не міг стільки чекати. Поки що вистачить і окулярів. Що ж до імені, то він просто не надасть демонові змоги його довідатися.

Натаніель украв з кабінету наставника шматок старої бронзової бляхи й після довгих зусиль вирізав з нього кривий диск. Він кілька тижнів шліфував і полірував цей диск, аж поки бронза перетворилася на дзеркало, що виблискувало у світлі свічок і відбивало його власне обличчя без жодної хиби.

Потім хлопець дочекався вихідного дня, коли наставник із дружиною покинули дім. Тільки—но їхній автомобіль від'їхав, Натаніель узявся до роботи. Скрутивши килим у своїй кімнаті, він намалював крейдою на підлозі два прості пентаклі. Хоч у кімнаті було холодно, Натаніеля кинуло в піт. Він завісив штори й запалив свічки. Між колами поставив чашу з горобини й ліщини: чаші вистачало одної, бо цей біс вважався німечним і боязливим. Коли все було готово. Натаніель узяв бронзове дзеркало й поклав його в середину того кола, де мав з'явитися демон. Тоді надяг окуляри, накинув подерту робочу куртку, знайдену в кабінеті наставника, й ступив до свого кола, щоб виголосити закляття.

Натаніелеві пересохло в роті, та він усе ж таки вимовив шість слів закляття й вигукнув ім'я демона. Хлопець трохи захрип і пошкодував, що не приготував собі склянку води. Не можна було помилитися в жодному слові.

Затамувавши подих, Натаніель зачекав дев'ять секунд: за цей час його голос мав долинути крізь порожнечу до Іншого Світу. Потім відлічив ще сім секунд, за які звук імені мав пробудити духа. І нарешті — ще три, за які демон...

Аж тут у колі з'явилося голе немовля, що вимахувало в повітрі ручками й ніжками, ніби пливло на місці. Його жовті очиці похмуро вирячилились на хлопця. Стиснувши червоні губки, бісеня пихато сплюнуло.

Натаніель виголосив слова Ув'язнення.

Немовля сердито загуготіло й замахало рученятами, а його ноги потягло до блискучого бронзового диска. Закляття виявилось надто потужне: немовля витяглося і перетворилось на барвистий потік, що закрутився спіраллю й полинув до дзеркала. На мить у дзеркалі відбилося розгніване бісове обличчя — з носом, розплющеним об поверхню, — а потім його заховав осяйний серпанок, і диск очистився знову.

Натаніель промовив кілька заклять, щоб запечатати дзеркало й перевірити, чи немає якихось пасток. Ні, все було гаразд. Хлопець вийшов з кола. В нього підкошувались ноги.

Перший виклик демона вдався йому якнайкраще.

Полонений біс виявився понурим і нахабним, та за допомогою невеличкого закляття, подібного до електричної іскри, Натаніель примусив його переказувати далекі події. Біс умів передавати підслухані розмови й відтворювати їх на диску. Своє саморобне, але цілком дієздатне магічне дзеркало хлопець зберігав зовні, під виступом даху. За його допомогою він дізнався багато цікавого.

Для початку він звелів бісеняті показати кабінет наставника. Натаніель стежив за Андервудом цілий ранок і виявив, що той увесь час «висить» на телефоні, намагаючись не відставати від політичних подій. Старого не покидала нав'язлива думка, що його вороги з Парламенту тільки й думають, як би його підставити... Натаніеля це зацікавило, та подробиці виявились такі нудні, що він невдовзі облишив це шпигунство.

Потім хлопець розшукав панну Лютієнс. Поверхню дзеркала затягло серпанком, потім він розвіявся, й Натаніель — йому аж тьохнуло серце — побачив свою вчительку такою, як раніше: усміхненою й заклопотаною... Зображення трохи зсунулось, і в дзеркалі з'явився малий, щербатий хлопчисько—учень. Він щось гарячково малював в альбомі й дослухався до кожного слова панни Лютієнс. Натаніелеві запекло очі від горя та ревнощів. Приглушеним голосом він наказав зображенню зникнути й скреготнув зубами, почувши зловтішний бісів регіт.

Далі Натаніель звернув увагу на свій головний об'єкт. Якось пізно ввечері він звелів бісові показати йому Саймона Лавлейса, та натомість — на свій превеликий подив — побачив на полірованій бронзі личко немовляти.

— Що ти робиш? — обурився Натаніель. — Я наказав тобі — виконуй!

Немовля скривилось і несподіваним басом промовило:

— Не виходить. Цей чолов'яга хитрий. Чуєш? Понаставляв перешкод. Я не певен, чи обійду їх. Можу потрапити в халепу, якщо ти мене зрозумієш...

Натаніель погрозливо махнув рукою:

—То це. по-твоєму, неможливо?

Немовля знову скривилось і обережно висолопило гострий язичок, ніби зализуючи давню рану:

—Та ні. Просто важко.

—Тоді роби, що велять.

Бісеня тяжко зітхнуло й зникло. Після короткої перерви на диску поволі з'явилося зображення. Воно блимало й пливло, ніби в погано налаштованому телевізорі. Натаніель вилаявся. Він уже хотів виголосити закляття Кари, та врешті подумав, що це найбільше, на що спроможний цей біс. Хлопець схилився над диском і заходився щосили роздивлятись...

Якийсь чоловік сидів за столом і щось швидко друкував на комп'ютері.

Натаніель примружив очі. То був сам Саймон Лавлейс.

Бісеня завбачливо причаїлось на стелі, й Натаніель добре бачив кімнату чарівника. Щоправда, зображення було трохи викривлене, ніби крізь лінзу «риб'яче око». В кімнаті панували сутінки: світло линуло тільки від лампи на Лавлейсовому столі. Позаду висіли темні штори — довгі, від стелі аж до підлоги.

Чарівник друкував далі. На ньому були смокінг і краватка з ослабленим вузлом. Зо два рази Лавлейс почухав носа.

Несподівано в дзеркалі знову з'явилося немовля.

— Більше не можу, — засапано промовило воно. — Втомився. Та й, правду кажучи, годі вже тут тинятися. Ще матимемо халепу.

— Ти залишатимешся там стільки, скільки я звелю, — заперечив Натаніель. Він виголосив закляття, й немовля заплющило очі з болю.

— Гаразд, гаразд! Як ти можеш так поводитися з дитиною, чудовисько!

Дитяче личко зникло, і в дзеркалі з'явилося попереднє зображення. Лавлейс досі сидів на тому самому місці й друкував. Натаніелеві

хотілося розібрати, що за папери лежать на столі в чарівника, та він знав, що маги часто носять із собою сенсори для виявлення чужих чарів. Ні, підходити ближче не слід. Звідси теж непогано видно...

Аж тут Натаніель підскочив.

У кімнаті Саймона Лавлейса був ще один чоловік — він стояв у затінку біля штор. Хлопець не бачив, як він увійшов. Не бачив цього й чарівник, що далі стукотів по клавіатурі, сидячи спиною до незнайомця — високого кремезного чолов'яги в шкіряному дорожньому плащі аж до п'ят. І плащ, і чоботи в нього були геть заляпані брудом. Широка чорна борода ховала більшу частину обличчя: над нею виблискували в темряві очі. Від самісінького погляду на нього Натаніелеві стало моторошно.

Незнайомиць, вочевидь, щось сказав або видав якийсь звук, бо Саймон Лавлейс несподівано здригнувся й обернувся.

Зображення заблимає, потьмяніло, потім проступило знову. Натаніель, вкотре вилаявшись, нахилився ще нижче. Сцена в дзеркалі тим часом уже змінилася. Гість і господар були тепер поряд: незнайомиць підійшов до стола. Саймон Лавлейс щось гарячково говорив до нього. Він простяг руку, та гість коротко кивнув у бік стола. Чарівник кивнув у відповідь, висунув шухляду, дістав звідти полотняну торбину й витрусив її вміст на стіл. Звідти посипалися пачки грошей.

Бронзовий диск уперто й хрипко заговорив:

— Я просто хотів тебе попередити — тільки, будь ласка, більше не лупцюй мене! — що сюди йде якийсь наглядач. Він за дві кімнати звідси. І прямує сюди! Треба тікати, хазяїне, й хутко!

Натаніель прикусив губу:

— Залишайся там до останнього. Я хочу бачити, за що він платить. І запам'ятай їхню розмову.

— Ти сам копаєш собі могилу, хазяїне.

Незнайомиць витяг з-під плаща руку в рукавичці й поволі склав гроші назад у торбину. Натаніель аж підскакував з люті — біс щомиті може звідти втекти, й тоді він, Натаніель, так нічого й не з'ясує.

На щастя, Саймон Лавлейс цілком поділяв його нетерплячку. Він знову простяг руку — цього разу вже наполегливіше. Незнайомиць кивнув і витяг з-під плаща пакунок. Чарівник негайно вхопив пакунок і заходився здирати обгортку.

— Він на дверях! — вигукнув біс. — Тікаймо!

Проте Натаніель усе—таки встиг помітити, як його ворог упорався з обгорткою й дістав з пакуночка щось блискуче, а потім зображення зникло.

Він виголосив коротку команду, і в дзеркалі неохоче з'явилося личко немовляти.

— Ще не все? Дай мені хоч трохи поспати! О—ох, як близько він був. Нас мало не схопили!

— Про що вони говорили?

— Стривай-но... про що вони говорили? Ні, я чув якісь уривки, хоч слух у мене вже не той після такого тривалого ув'язнення...

— Кажі негайно!

— Отой здоровань майже нічого не казав. Ти часом не помітив червоні плями в нього на плащі? Ду-у-уже підозрілі... Навряд чи то кетчуп. Ще й свіжі, я понюхав... То що ж він казав? «У мене». А потім іще: «Гроші наперед». Небалакучий, я сказав би.

— То був демон?

— Судячи з твоїх грубощів, ти маєш на увазі шляхетного мешканця Іншого Світу? Ні. То була людина.

— А що сказав чарівник?

— Ну, той був балакучіший. Навіть надміру. «Він у тебе?» З цього він почав. А потім запитав: «А як ти його?.. Ні, не треба подробиць. Просто віддай його мені». Отак випалив це все — й дістав грошенята.

— Що то було? Що за річ? Ніхто не говорив?

— Уже й не знаю, чи пригадаю... Ні, стривай! Не треба мене бити, я ж усе розповідаю! Той здоровань віддав пакуночок і сказав...

— Що?

— Тихо—тихо, ледве чутно...

— *Що він сказав?!*

— Сказав: «Амулет Самарканда твій, Лавлейсе». От що він сказав.

Натаніелеві знадобилося ще шість місяців, перш ніж він відчув, що готовий. Він удосконалював свою майстерність, вивчав нові, дедалі сильніші закляття й змушував себе плавати в басейні щодня, аби стати сильнішим. І справді, він змужнів і тілом, і духом.

Більше йому ніколи не щастило побачити свого ворога. Невідомо, чи помітили їх тоді, чи ні, та бісові вже не вдавалося підібратися так близько до Лавлейса. Та Натаніель і без того вже знав усе, що треба.

Весну змінило літо. Натаніель сидів у садку, обмірковував і шліфував свій план. Він йому подобався, бо вирізнявся простотою й ще однією, важливішою рисою: ніхто в світі не знав про справжню Натаніелеву силу. Наставник лише тепер замовив для нього лінзи й заговорив про те, що взимку вони перейдуть до найпростіших заклять демонів. Для наставника, вчителів і навіть пані Андервуд хлопець був учнем без особливих талантів. Нехай це так і буде — аж доки він викраде в Саймона Лавлейса його Амулет.

Ця крадіжка повинна стати початком, випробуванням сили, а вже потім, якщо все вийде добре, він поставить свою пастку.

Залишалося тільки знайти слугу, здатного це зробити. Когось досить кмітливого й могутнього, щоб виконати цей план, але не такого, щоб він загрожував самому Натаніелеві. Час для підкорення найсильніших демонів ще не настав.

Хлопець простудіював усі праці з демонології, що були в наставника. Він вивчив записи з багатьох минулих століть. Прочитав про менших слуг Соломона і Птолемея.

І нарешті зробив свій вибір: Бартімеус.

«Я знав, що після повернення на горище на нас чекає добряча бійка, тож підготувався до неї як слід. Насамперед вирішив, який мені прибрати вигляд. Щось таке, щоб хлопчина неабияк розлютився, втратив здоровий глузд і забув геть про все, — а отже, хоч як химерно це звучить, мої страхітливі подоби тут не годилися. Було потрібно щось людське. Дивно, але чарівники дратуються значно більше, коли їх ображає людина, а не привид чи розлючений крилатий змії. Чому це так — не питаєте: такий уже в людей мозок.

Я подумав, що найкраще буде прибрати вигляд хлопчика — такого самого віку, щоб розбудити в хлопчині почуття суперництва. Жодних проблем. Птолемеєві, коли ми з ним зналися, було чотирнадцять. Нехай буде Птолемеї.

Після цього мені залишилося тільки пригадати свої найкращі контрзакляття і радо передчувати своє швидке повернення додому.

Проникливі читачі, напевно, вже помітили, що я повеселішав. І це чистісінька правда — бо я дізнався Ім'я цього хлопчиська. Ім'я, яке він отримав при народженні^[34].

Слід, однак, віддати йому належне: він не ухилився від бійки. Діставшись до своєї кімнати, хлопець хутко натяг куртку, скочив до

свого пентакля й гучно покликав мене. Міг би й не горлати так: я й без того був перед ним.

За мить у другому колі з'явився хлопчина—єгиптянин у вбранні лондонського підлітка. Я хитро посміхнувся:

— Натаніель, виходить? Ти ба! Й нітрохи тобі не личить. Я подумав би, що тебе звать простіше — Берт, скажімо, або Чак.

Хлопчина зблід зі страху та гніву. В його очах я помітив переляк. Він ледве опанував себе й відверто збрехав:

— Це не моє справжнє ім'я. Справжнього навіть мій наставник не знає.

— Еге ж, еге ж. Я, по—твоєму, дурник?

— Думай собі що хочеш. Я наказую...

Я власним вухам не вірив — цей жовтодзьоб намагався доручити мені щось іще! Зареготавши просто йому в обличчя, я зухвало взявся в боки й перервав його:

— Наказуєш? А мозок у тебе не закипить?

— Я наказую тобі...

— На себе, шмаркачу, поглянь!

У хлопця мало піна з рота не полізла, так він розлютився^[35]. Тупнувши ногою, мов дитина, що ледве навчилася ходити, він забув про все й кинувся в атаку, як я й сподівався. То знову був Спрямований Біль — улюблена зброя шибайголів^[36].

Хлопець вигукнув закляття, і я почув, як його пута скручують мене.

— *Натаніель*, — ледь чутно прошепотів я й додав слова належного контрзакляття.

Пута негайно ослабли й розширились, мов кола на воді. Коли вони вийшли за межі пентакля, хлопчина побачив крізь окуляри, що пута наближаються до нього. Він коротко гаркнув, на якусь мить знову злякався, та врешті все-таки згадав слова Скасування. Щойно він вигукнув ці слова, як пута зникли.

Я обтрусив з рукава куртки уявний порох.

— Ти диви, — зауважив я. — Мало сам собі голову не зняв.

Якби хлопчина вчасно зупинився, він зрозумів би, що сталося. Та для цього він був надто роз'ярений. Мабуть, вирішив, що зробив якусь помилку, переплутав щось у заклятті. Відсапуючи, він заходився

пригадувати свій набір огидних витівок. Потім лягнув у долоні й знову заговорив.

Правду кажучи, я не чекав такого потужного закляття, як Коло Стимулювання. З п'яти вершин пентакля, в якому я перебував, з тріскотом та сичанням вистрілили вгору осяйні стовпи блискавок. Ці блискавки ніби застигли на одну— єдину мить, а вже наступної миті з кожного стовпа вилетів горизонтальний промінь, і ці промені прохромили мене, наче списи. Моє тіло прошили електричні розряди. Скрикнувши, я впав на підлогу й заборсався.

Та все-таки мені вдалося процідити крізь стиснуті зуби: «Натаніель!» — і додати контрзакляття. Воно подіяло негайно. Розряди припинились, і я безсило розтягся на підлозі. Блискавки вдарили на всі боки. Хлопчина впав ниць — і вчасно: тільки—но він ударився об підлогу, його куртку за спиною пробив електричний розряд — досить потужний, щоб убити його на місці. Інші блискавки полетіли в бік ліжка й стола: одна розколола навпіл вазу з квітами, а решта потрапили в стіни, поцяткувавши їх чорними зірочками. Видовище було пречудове.

Куртка задерлася й накрила хлопця з головою. Він потихеньку піднявся й визирнув з-під неї. Я по—дружньому показав йому великого пальця:

— Молодець. Якщо далі отак працюватимеш і не робитимеш дурних помилок, то врешті станеш справжнім дорослим чарівником.

Хлопець не відповів нічого. Він важко встав з підлоги. На щастя, впав він точнісінько вниз і досі перебував під захистом свого пентакля. Це, однак, не дуже займало мене: я чекав на його наступну помилку.

Та хлопчина вже оговтався. Десь із хвилину він мовчки стояв і міркував.

— Краще відпусти мене, — підказав я. — Бо твій старий Андервуд зараз прийде подивитися, що тут за шарварок.

— Ні, не прийде. Ми надто високо.

— Тільки на два поверхи.

— Він глухий на одне вухо. Нічого не чує.

— А його дружина...

— Замовкни! Я думаю. Ти зробив це двічі... що ж то було? — він лягнув пальцями. — Зрозуміло! Моє ім'я! Ти скористався ним, щоб відбити мої закляття, хай тобі грець!

Виразно піднявши брови, я заходився розглядати свої нігті:

— Може, й так, а може, й ні. Моє діло — знати, а твоє — гадати.

— Годі! — знову тупнув ногою хлопчисько. — Не смій так розмовляти зі мною!

— Як саме?

— Так, як ти щойно розмовляв! Ти говориш, як шмаркач!

— З ким поведешся, від того й наберешся, друже.

Я щиро тішився: мені таки вдалося роздратувати його. Він добряче розлютився через утрату імені. За кілька секунд він уже приготувався до нової атаки: я прибрав таку саму позу — тільки оборонну, як у борця сумо. Птолемеї був заввишки з цього хлопчину, так само худорлявий і чорнявий, тож вийшло дуже гарно й симетрично^[37].

Хлопчина ледве опанував себе. Відразу було помітно, що він гарячково перебирає в пам'яті всі свої уроки, силкуючись пригадати щось на такий випадок. Він уже зрозумів, що обстріл каральними закляттями тут не зарадить: я просто спрямую їх проти нього самого.

— Я знайду інший спосіб, — похмуро бурмотів він. — Ось побачиш...

— Ой, як страшно, — відповідав я. — Аж лихоманка трусить.

Хлопчина серйозно замислився. Під очима в нього набухли темні мішки. З кожним новим закляттям він просто виснажував сам себе, а мене це влаштовувало якнайкраще. Бувало, що дехто з чарівників падав мертвим від перенапруження. Таке в них, бідолах, неспокійне життя.

Думав хлопець довго. Я навмисне позіхнув і швиденько створив собі годинника, щоб можна було втомлено подивитись на нього.

— Може, спитаєш поради в хазяїна? — запропонував я. — Він би допоміг тобі.

— Хто? Мій наставник? Ти, мабуть, жартуєш.

— Та ні, не цей старий дурень. А той, хто нацькував тебе на Лавлейса.

Хлопчина спохмурнів:

— Ніхто не цькував мене. І жодного хазяїна я не маю.

Тепер настала моя черга дивуватися.

— Я все робив сам, — додав хлопець.

Я аж свиснув:

— Ти хочеш сказати, що викликав мене сам—один, власними зусиллями? Непогано... як на твій вік! — я вирішив додати трохи лестошів. — Гаразд, тоді, коли твоя ласка, я зроблю тобі невеличкий дарунок. Тобто дам пораду. Зараз тобі краще відпустити мене. Тобі треба перепочити. Ти давно дивився в дзеркало? Ні. не в магічне, без бісеняти. Твоє обличчя вже зморшками береться. Не дуже добре для твого віку. А що буде далі? Сивина? Що ж ти робитимеш, коли зустрінеш свого першого сукуба^[38], першу джинію? Пошлеш її під три чорти?

Я розумів, що надто забалакався, та нічого не міг із цим удіяти. Мені було ніяково. Хлопчисько дивився на мене, щось міркував, і його обличчя мені не подобалось.

— До того ж. — провадив я. — коли я піду, ніхто не дізнається. що Амулет Самарканда в тебе. Ти зможеш таємно користуватись ним. Це ж неоціненна річ! Усі тільки й прагнуть заволодіти ним. Я тобі цього ще не казав, та в місті до мене причепилось якесь дівча, хотіло забрати Амулет собі.

Хлопчина знову спохмурнів:

— Що за дівча? Чого воно хотіло?

— Обшукати мене, — я не став згадувати, що це їй майже вдалося.

Хлопець стенив плечима:

— Мене цікавить не Амулет, а Саймон Лавлейс. Він принизив мене, й за це я збираюся його знищити.

— Надмірна ненависть шкідлива, — зауважив я.

— Чому?

— Ну..

— Я відкрию тобі секрет, демоне, — провадив він. — За допомогою своєї магії я побачив, як Амулет Самарканда потрапив до Саймона Лавлейса^[39]. Кілька місяців тому якийсь незнайомиць — смаглявий, чорнобородий, закутаний у плащ — прийшов до Лавлейса вночі і приніс йому Амулет. А натомість одержав гроші. То була таємна зустріч.

Я зневажливо пирхнув:

— Ну то й що? Це звичай усіх чарівників — тобі годилося б це знати. Вони обожають усе таємне, навіть без потреби.

— Тут було дещо більше. Я бачив це з їхніх очей — і Лавлейса, й незнайомця. Вони коїли щось незаконне, щось... А плащ того бороданя

був заляпаний свіжою кров'ю.

— Що тут такого? Вбивства давно вже стали частиною гри. На себе поглянь: тобі ледве шість років, а ти вже палаєш помстою.

— Дванадцять.

— Яка різниця? Ні, тут нічого надзвичайного немає. А чолов'яга в закривавленому плащі, вочевидь, працює на якусь відому фірму. Погортай телефонний довідник, неодмінно її там знайдеш...

— Я хочу з'ясувати, хто він такий.

— Гм—м... Чорнобородий і в плащі? Ці прикмети звужують коло підозрюваних до якихось п'ятдесяти п'яти відсотків лондонських чарівників. Для цього треба лише виключити всіх жінок.

— Замокни! — хлопчині, здається, почав уриватись терпець.

— А що таке? Здається, ми так мило розмовляємо...

— Я знаю, що Амулет Самарканда було вкрадено. Когось було вбито заради нього. Коли я з'ясую, кого саме вбили, то викрию Лавлейса й подивлюся, як його знищать. Я підкину Амулет — так, щоб підманити лиходія й водночас насторожити поліцію. Його спіймають на гарячому. Та спершу я хочу дізнатися все про нього й про те, що він замислює. Хочу довідатись про його таємниці, справи, друзів — про все! Мені треба розвідати, в кого Амулет перебував раніше, що там сталося й чому Лавлейс украв його. Тому я наказую тобі, Бартімеусе...

— Хвилинку! Ти нічого не забув?

— Чого саме?

— Того, що я тепер знаю твоє ім'я, маленький Натті! А отже, маю над тобою певну владу. Тепер усе не так просто, еге ж?

Хлопчина знову замислився.

— Тепер ти не заподієш мені шкоди так легко, — вів далі я. —

Це серйозно обмежує твою волю маневру. Спробуй чимось пожбурити в мене, і я відразу це відіб'ю.

— Я досі можу зв'язати тебе своєю волею. Ти й зараз мусиш слухатися моїх наказів.

— Це правда. Твої накази—умови, за якими я взагалі перебуваю в цьому світі. Я не можу порушити їх під страхом Полум'я Знищення^[40]. Але я чудово можу дошкуляти тобі, водночас виконуючи твої ж накази. Що, скажімо, заважає мені, стежачи за Саймоном Лавлейсом, тим часом виказати тебе якомусь іншому чарівникові? Досі я цього не робив лише зі страху перед можливими наслідками. Але тепер мені

нема чого боятися. Навіть якщо ти чітко заборониш мені доносити на тебе, я знайду інший спосіб завдати тобі халепи. Скажімо, згадаю твоє істинне ім'я в розмові з кимось із знайомих. Лиш уяви, що я можу накоїти, — й ти вже ніколи не зможеш заснути з переляку.

Безперечно, мені вдалося залякати його. Хлопчина закліпав, мовби шукаючи вади в моїх міркуваннях, та я був спокійний. Наказувати джинові, що знає твоє ім'я, це все одно, що кидати запалені сірники на фабриці феєрверків. Рано чи пізно неодмінно зіткнешся з наслідками. Найбільше, що міг зробити цей хлопчисько, — відпустити мене й сподіватися, що за його життя мене більше ніхто не викличе.

Так я думав. Та насправді цей жовтодзьоб виявився надзвичайно розумним і кмітливим.

— Ні, — поволі промовив він. — Я не зможу тебе зупинити, якщо ти захочеш мене зрадити. Але можу потурбуватися, щоб ти постраждав разом зі мною. Так, так... — він заходився порпатись у кишені своєї подертої куртки. — Де ж це вона... Ага! — у руці його з'явилася невеличка пом'ята бляшанка з написом «Міцний дідуган».

— Це ж тютюн! — вигукнув я. — Хіба ти не знаєш, що від куріння помирають?

— Там давно вже нема ніякого тютюну, — зіпнув хлопчисько. — Мій наставник зберігає в таких бляшанках ароматичні трави. Зараз тут розмарин.

Він трохи підняв вічко. За мить я відчув бридкі пахощі розмарину, і в мене стало дибки волосся. Деякі трави дуже шкідливі для самої нашої сутності, і розмарин—одна з таких рослин. Тому чарівники намагаються припасти його якомога більше^[41].

— Я б на твоєму місці викинув цю гидоту й насипав доброго тютюню, — порадив я. — Все ж таки корисніше.

Хлопчина закрив бляшанку.

— Я збираюся дати тобі завдання, — мовив він. — Щойно ти підеш, я накладу закляття Нескінченного Ув'язнення. Воно прив'яже тебе до цієї бляшанки. Спрацює це закляття не відразу, а через місяць. Якщо тим часом — з будь-якою причини — я не скакую його, тебе зтягне до цієї бляшанки, й ти сидітимеш у ній, аж поки її хто—небудь відкриє. Як тобі подобається така думка—просидіти кілька століть у бляшанці з розмарином? Колір обличчя в тебе буде просто чудовий.

— А ти метикуватий хлопчисько, — понуро промовив я.

— А якщо надумаєш пручатися, я сьогодні ж прив'яжу до бляшанки цеглину й кину її в Темзу. Отож не сподівайся, що тебе швидко визволять.

— Я й не сподіваюся.

Це була чистісінька правда. Так, я оптиміст, але не божевільний^[42].

Хлопчисько дивився на мене з огидно—переможною усмішкою — так, ніби ми з ним бавилися на дитячому майданчику й він саме виграв мою найкращу кульку.

— Ну, Бартімеусе, — пирхнувши, мовив він, — що ти на це скажеш?

Я відповів йому чарівною усмішкою.

—А може, облишиш ці дурні витівки з бляшанкою і просто довіришся мені?

— Навіть не сподівайся.

Мої плечі поникли. Отаке воно, життя: хоч як пручаєшся, а чарівник урешті знайде спосіб приборкати тебе.

— Гарзд, Натаніелю, — сказав я. — То чого саме ти від мене хочеш?

Частина
Друга

Натаніель

Коли джин перекинувся голубом і вилетів у вікно, Натаніель зачинив вікно на засувку, заслонив штори і знесилено опустився на підлогу. Обличчя хлопця було мертвотно—бліде, Натаніеля аж трусило від перевтоми. Майже годину він сидів, притулившись до стіни і втупившись у порожнечу.

Він зробив це — подолав демона і знову підкорив його. Залишалося тільки накласти закляття Ув'язнення — і Бартімеус муситиме служити йому доти, доки він, Натаніель, сам цього забажає. Все закінчилося добре. Немає причин для тривоги. Ані найменших.

Так умовляв себе Натаніель. Проте його руки, що лежали на колінах, тремтіли, серце гучно й болісно тьохкало в грудях, і всі запевнення вмить пропадали. Розлютившись, хлопець змусив себе дихати глибше й міцніше зчепив руки, щоб вони перестали тремтіти. Він боїться, і це природно. Ледве ухилився від Кола Стимулювання. Він уперше був так близько до смерті. Звичайно, такі речі не минають без сліду. Зараз він трохи посидить, оговтається, промовить закляття, проїдесться автобусом до Темзи...

Джин знає його ім'я.

Його справжнє, істинне ім'я.

Бартімеус Урумський, Сакр аль—Джині з аль—Аріша... Натаніель дозволив, щоб цей демон дізнався його ім'я. Пані Андервуд вимовила

його, а джин почув, і цієї миті було порушено найголовніше правило. І тепер Натаніель ніколи не зможе заснути з переляку.

Страх залізною рукою здушив йому горло і хлопець мало не задихнувся. Уперше відтоді, як він себе пам'ятав, його очі наповнилися слізьми. Найголовніше правило... хто його порушив, той пропав. Демони будь-що знайдуть спосіб згубити тебе. Тільки надай їм цю змогу, й вони рано чи пізно доберуться до тебе. Часом це триває багато років, та закінчується завжди однаково...

Натаніель пригадав подібні випадки з книжок. От, скажімо, Вернер Празький: він дозволив, щоб його ім'я дізнався служка — дрібненьке бісеня. Бісеня свого часу сказало це ім'я фоліотові, фоліот — джинові, а джин — афритові. Й через три роки, коли Вернер ішов площею Святого Вац— лава, щоб купити копченої ковбаси, його підхопив вихор. Кілька годин потому з неба було чути дикі крики — такі, що городянам, які поспішали в своїх справах, закладало вуха. А на додачу на флюгери й димарі посипалися рештки чарівникового тіла. І це ще не найстрашніша доля, що спіткала неухважного мага. Були ще Паоло Туринський, Септимус Маннінг, Йоганн Фауст...

Натаніель схлипнув, і цей тихий, жалюгідний звук змусив його припинити бідкання. Годі! Він ще живий, і демон досі покірний йому. Або буде покірний, тільки—но хлопець зачарує як слід цю бляшанку. Треба опанувати себе.

Натаніель кволо піднявся на ноги, що аж підгиналися з утоми. Нелюдським зусиллям він загнав свій страх якнайглибше і взявся до підготовки. Перемалював пентаклі, змінив ароматичні трави, запалив нові свічки. Потайки проник до бібліотеки наставника й перевірів заляття. Далі додав до бляшанки розмарину, поставив її в середину кола й почав вимовляти слова Нескінченного Ув'язнення. Через п'ять довгих хвилин йому пересохло в роті, голос захрип, аж тут довкола бляшанки з'явилася сталеву—сіра аура. Вона спалахнула й помалу згасла знову. Натаніель виголосив ім'я Бартімеуса, додав астрологічну дату, з якої заляття мало почати діяти, й завершив його. Тепер бляшанка здавалася такою, як раніше. Хлопець заховав її до кишені куртки, загасив свічки й наклав помальовану підлогу килимом, а потім зморено впав на ліжко.

За годину пані Андервуд, що саме принесла чоловікові обід, вирішила поділитися з ним своїми клопотами.

— Мене хвилює хлопчик, — зауважила вона. — Він майже не торкався до бутербродів. Сів за стіл і сидить, білий як полотно. Ніби цілу ніч не спав. Чи прихворів, чи злякався чогось... — вона помовчала. — Чуєш, любий?

Пан Андервуд тим часом вивчав свою тарілку.

— Марто, а де мангове чатні? Ти ж знаєш — я люблю приправляти ним шинку й салат.

— Чатні закінчилося, любий. То що нам, по—твоєму, треба робити?

— Купити ще. Хіба незрозуміло? Ох, ці жінки...

— Що робити з хлопчиком?

— Гм-м? Ні, з ним усе гаразд. Цей шмаркач хвилюється через Найменування. І через перше закляття біса. Колись я сам цього боявся — мій наставник мусив силоміць заганяти мене до кола, — пан Андервуд засунув у рот шмат шинки. — Скажи йому, щоб він через півтори години зайшов до бібліотеки. І не забув Альманах. Ні, краще через годину... Мені ще треба буде зателефонувати Дювалеві з приводу цих крадіжок, нехай їм дідько!

Тим часом на кухні Натаніель ледве впорався з половиною бутерброда. Пані Андервуд скуйовдила хлопцеві волосся.

— Не сумуй, — сказала вона. — Це Найменування так бентежить тебе? Не варто хвилюватися. Натаніель — хороше ім'я, та на світі є й багато інших, не гірших. Тільки уяви: ти можеш обрати собі *будь-яке* ім'я, яке тобі подобається.

Звичайно, якщо його вже не обрав хтось із нинішніх чарівників. Простолюд такого права не має. їм доводиться жити з одним-єдиним ім'ям.

Господиня клопоталася біля Натаніеля, заливала окропом чайник, шукала молоко — й говорила, говорила, говорила... А Натаніель відчував у кишені важку бляшанку.

— Я трохи погуляю, пані Андервуд, — нарешті сказав він. — Хочу подихати свіжим повітрям.

Пані Андервуд спантеличено поглянула на хлопця:

— Любий мій, тільки не зараз. У тебе скоро Найменування. Твій наставник хоче, щоб ти через годину прийшов до бібліотеки. І не забув Альманах імен. Хоча, щиро кажучи, ти й справді наче слабкий. Свіже

повітря тобі не завадить... Якщо ти вийдеш хвилин на п'ять, наставник нічого не помітить.

— Ні, пані Андервуд, не треба. Краще я залишуся тут.

П'ять хвилин?! Йому треба принаймні години зо дві. Доведеться зайнятись цією бляшанкою пізніше і сподіватись, що Бартімеус тим часом нічого не вигідає.

Пані Андервуд налила чаю і поставила чашку перед Натаніелем.

— Це додасть рум'янцю твоїм щокам. У тебе, Натаніелю, нині великий день. Коли я знову побачу тебе, ти вже будеш кимось іншим. Можливо, зараз я востаннє називаю тебе твоїм ім'ям. Мабуть, мені слід його забути.

«Краще б ви забули його вранці», — похмуро подумав хлопець. Якась маленька зла частинка його душі дорікала пані Андервуд за її легковажну приязнь, однак Натаніель знав, що це несправдливо. Він сам винен, що демон опинився поблизу й почув її слова. Сила, Секрет, Самозбереження... Тепер він не мав ані першого, ані другого, ні третього. Натаніель ковтнув чаю, обпикши собі рота.

***

— Заходь, хлопчику, — наставник, що сидів у високому кріслі біля стола, здавався майже лагідним. Не зводячи очей з Натаніеля, він показав на сусідній табурет. — Сідай. Ти сьогодні, бачу, причепурився? Навіть одягнув жакет, еге ж? Я радий бачити, що ти розумієш важливість цього моменту.

— Так, сер.

— Гаразд. Де наш Альманах? Ану, погляньмо...

Альманах мав блискучі зелені шкіряні палітурки й вузьку закладку, сплетену з бичачої щетини. Його тільки вчора привезли від Ярослава, тож ніхто ще не читав. Пан Андервуд обережно розкрив книжку й поглянув на титульний аркуш.

— Альманах імен Лоува, триста дев'яносто п'яте видання... Як біжить час! Я обирав собі ім'я за триста п'ятдесятим виданням — ти не повіриш! А пам'ятаю так, ніби це було вчора...

— Так, сер, — Натаніель ледве стримався, щоб не позіхнути: далася знака ранкова втома. Та він змусив себе зосередитись і дивився, як наставник, балакаючи без упину, гортає сторінки.

— Альманах, хлопчику, це список усіх офіційних імен, якими користувалися чарівники від золотої доби Праги до наших днів. Багато цих імен використовувались неодноразово. Біля кожного імені зазначено, чи носить його хтось нині. Якщо ні, то ім'я вільне, і ти можеш його взяти. Або придумати власне. Ось поглянь: «Андервуд Артур, Лондон»... Я — другий, хто носить це ім'я. Перший Артур Андервуд був відомий якобіт, здається, близький друг короля Якова Першого. А тепер я мушу поміркувати. Гадаю, тобі варто було б піти за прикладом якогось великого чарівника.

— Так, сер.

— От, скажімо, Теофілус Трокмортон — видатний алхімік і... так, зараз це ім'я вільне. Що, не подобається? А Бальтазар Джонс? Ти, здається, не дуже певен. Так, його приклад наслідувати справді важко. Ти щось хочеш сказати, хлопчику?

— Сер, а Вільям Гледстон вільний? Я так захоплююсь ним.

— Гледстон?! — наставник витріщив очі. — Отакої... Хлопчику, деякі імена такі великі й свіжі в пам'яті, що їх не личить торкатись нікому! Приміряти на себе Гледстонову мантію — неймовірне зухвальство. — чарівник підняв брови. — Якщо ти не можеш запропонувати нічого розумного, я зроблю цей вибір замість тебе.

— Пробачте, сер, я не подумав...

— Честолубство — це чудово, хлопчику, проте його треба приховувати. Якщо ти надто виявлятимеш його, то можеш не дожити до свого двадцятиліття. Чарівникові не слід передчасно привертати до себе увагу — принаймні доти, доки він викличе свого першого мулера. Що ж, продивімося Альманах разом спочатку..

Минуло майже півтори години, перш ніж вибір було зроблено. Наставник, здається, полюбляв невиразних чарівників з невиразними іменами: хлопцеві ледве пощастило ухилитись від перетворення на Фіцгіббона, Трікля, Гумса чи Геллімофрі, а власний Натанієлів вибір щоразу здавався панові Андервуду то надто самовпевненим, то надто хвальковитим. Та врешті рішення таки було прийнято. Натомлений пан Андервуд виголосив офіційну формулу, відшукав належну графу, заніс туди нове ім'я і розписався поряд. Натаніель теж поставив свій підпис у великій клітинці внизу сторінки. Підпис вийшов кострубатий, адже він ставив його вперше. Хлопець мовчки перечитав: «Джон Мендрейк».

Він став третім власником цього імені. Жоден з його попередників не здійснив нічого визначного, проте Натаніелеві було байдуже — все одно краще, ніж Трікль чи Фіцгіббон. Нехай так і буде.

Наставник згорнув папір, заховав його до брунатного конверта і вмоствився глибше у кріслі.

— Що ж, Джоне, — мовив він. — Справу зроблено. Я завірю документ безпосередньо в міністерстві, і з цієї миті розпочнеться твоє офіційне існування. Тільки не думай пишатися! Ти досі майже нічого не знаєш, і сам переконаєшся в цьому завтра, коли спробуєш викликати жабуна. І все-таки перший етап твоєї освіти завершено — завдяки мені.

— Так, сер. Дякую, сер.

— Їй-бо, то були шість довгих, тяжких років. Я частенько сумнівався, чи зумієш ти просунутися далеко, а після торішньої пригоди більшість наставників узагалі викинули б тебе геть. Проте я певен... Ні, нічого. Відтепер ти можеш носити свої лінзи.

— Дякую, сер, — Натаніель ледве стримався, щоб не примружити очі: лінзи він уже носив.

У голосі пана Андервуда з'явилися пихаті нотки:

— Якщо все буде добре, через кілька років ми знайдемо тобі гідну роботу — скажімо, помічника секретаря при якомусь заступникові міністра. Не надто розкішно, та цілком відповідно до твоїх скромних здібностей. Не кожен чарівник може досягти такої поважної посади, як я. Але ти, Джоне, все одно повинен зробити свій, хай навіть невеличкий, внесок у нашу спільну справу. А тим часом ти, як мій учень, допомагатимеш мені в простих магічних операціях, і тим самим хоч трохи віддячиш мені за всі зусилля, які я витратив на тебе.

— Вважатиму за честь, сер.

Наставник махнув рукою, дозволяючи Натаніелеві йти. Хлопець обернувся й скривився. Він був уже на півдорозі до дверей, коли чарівник пригадав дещо нове.

— До речі! — сказав він. — Твоє Найменування відбулося саме вчасно. Через три дні я вирушу до Парламенту — вислухати промову прем'єр-міністра до найповажніших членів уряду. Це надзвичайно важлива подія: він коротко викладе свої найближчі плани стосовно внутрішньої і зовнішньої політики. Учні, що одержали ім'я, теж можуть прийти туди. Якщо ти поводитимешся добре, я візьму тебе з

собою. Це буде для тебе вельми повчально — побачити всіх наших головних чарівників одразу!

—Так, сер. Дуже вам дякую, сер!

Майже вперше на своєму віку Натаніель так захоплено сприйняв пропозицію свого наставника. Парламент! Прем'єр— міністр! Хлопець вискочив з бібліотеки й помчав нагору, до свого вікна, крізь яке було видно далеку будівлю Парламенту на тлі сірого листопадового неба.

Однак Натаніелеві здавалося, ніби вежа купається в сонячному сяйві.

Невдовзі він згадав про бляшанку з-під тютюну, що досі лежала у нього в кишені.

До вечері залишалось ще години зо дві. Пані Андервуд поралась на кухні, а наставник сидів у своєму кабінеті біля телефону. Натаніель потайки вийшов з дому через парадні двері, прихопивши п'ять фунтів з банки для дріб'язку, що її пані Андервуд тримала в передпокої на полиці. Опинившись на вулиці, він сів на автобус, який ішов у південному напрямку.

Чарівники не звикли користуватися громадським транспортом. Натаніель сів на бокове сидіння, якнайдалі від решти пасажирів, проте раз по раз скоса позирав на них. Чоловіки й жінки, молоді й старі: молодь убрана в бляклий одяг, на шиях дівчат блищать прикраси. Вони лаялися, сміялися чи сиділи мовчки, читали газети, книжки, ілюстровані часописи. Так, то були люди, проте без жодної сили — він бачив це відразу. Натаніелеві, з його обмеженим досвідом спілкування, вони здавалися до химерного плоскими. Розмовляли вони ні про що, читали якісь примітивні книжки. Натаніель нічого не міг би про них сказати — хіба те, що більша частина цих людей надто вульгарні.

Через півгодини автобус доїхав до Темзи, до моста Блекфрайарз. Натаніель вийшов, дістався до середини моста й перекинувся через коване поруччя. Був саме приплив: під мостом швидко мчали сірі води, поверхня річки нуртувала. Вздовж набережної тяглися ділові квартали — там уже мерехтіли фари автомобілів і вуличні ліхтарі. Натаніель знав, що будівля Парламенту відразу за вигином річки. Він ще ніколи не був так близько від своєї заповітної мети. Від самої лише цієї думки Натаніелеве серце закалатало.

Ні, про Парламент можна подумати іншим разом. А зараз треба виконати найпотрібніше. Натаніель витяг з однієї кишені пластиковий пакунок і уламок цеглини, з іншої — бляшанку з-під тютюну. Заховавши бляшанку й цеглину до пакунка, він міцно зав'язав його.

Потім хлопець хутко озирнувся. Перехожі, зіщулюючись, поспіхом проходили повз Натаніеля. На нього ніхто й не поглянув. Без жодних вагань Натаніель перекинув пакунок через поруччя й подивився, як він падає. Нижче... нижче... Нарешті пакунок зменшився до білої цятки. Хлопчина ледве помітив кола на воді.

Нарешті. Бляшанка булькнула, наче камінь.

Натаніель підняв комір куртки, захищаючись од вітру, що лютував над річкою. Тепер він у безпеці. Принаймні поки що. Він виконав свою погрозу. Якщо Бартімеус тепер наважиться його зрадити...

Поки він ішов мостом до автобусної зупинки, надворі задощило. Хлопчина замислено плентався і кілька разів мало не зіткнувся з простолюдинами, що йшли йому назустріч. Ті обурювалися йому услід, але хлопець їх не чув. Зараз він думав лише про одне — він у безпеці...

І з кожним кроком його плечі все більше хилились від втоми.

Коли я вилетів з вікна хлопцевого горища, в моїй голові скупчилося стільки суперечливих намірів та складних задумів, що я зовсім не дивився, куди лечу. І як наслідок потрапив просто в димар.

У цьому було щось символічне. Ось що з нами робить фальшива свобода.

Вибравшись із димаря, я пурхнув у небо — один з мільйонів голубів великої столиці. Мої крила купалися в сонячному сяйві, а пера лоскотав прохолодний вітер. Унизу тяглися нескінченні ряди сіро—бурих дахів аж до самісінького обрію, ніби величезне зоране поле. Як цей простір вабив мене! Мені хотілося летіти й летіти, не озираючись, аж поки це кляте місто опиниться далеко позаду. Я міг би так і зробити. Ніхто не зупинив би мене. Ніхто не викликав би мене знову.

Та я не міг піддаватися цій спокусі. Хлопчина чітко дав зрозуміти, що буде, якщо я не підглядатиму за Саймоном Лавлейсом чи спробую обдурити свого юного хазяїна. Звичайно, зараз я міг вирушити, куди мені заманеться. Міг на свій розсуд використати будь-які способи, щоб роздобути потрібні відомості (не забуваючи, що будь-яка шкода, завдана Натаніелеві, обернеться врешті проти мене самого). Звичайно, хлопчина мене не викликатиме — принаймні найближчим часом: він

утомився і мусить перепочити^[43]. У мене є місяць, та я повинен, як раніше, виконувати накази хлопця. Інакше на мене чекає зустріч із «Міцним дідуганом», який, напевно, вже спочиває в густому шарі мулу на дні Темзи.

Свобода — це примара. За неї завжди треба платити.

Поміркувавши так, я зрозумів, що вибір у мене невеликий: треба починати або з відомого місця, або з відомого факту. Місцем була вілла Саймона Лавлейса в Гемпстеді, де напевно коїлася більша частина його таємних оборудок. Мені не хотілося знову пхати туди носа, та я сподівався знайти поблизу зручний спостережний пункт і простежити, хто туди заходить і звідти виходить. Що ж до факту, то він полягав у тім, що Саймон Лавлейс, вочевидь, роздобув Амулет Самарканда незаконним чином. Можливо, мені пощастить відшукати когось, хто більше знає про нещодавнє минуле Амулета, скажімо, про його останнього власника.

З двох цих можливостей візит до Гемпстеду здавався мені кращим початком. Мені принаймні відомо, як туди можна дістатися.

Цього разу я намагався не підбиратися близько до вілли. З іншого боку дороги знайшов будинок, з даху якого було чудово видно браму Лавлейсової вілли. Там я вмоствився на ринві і озирнувся довкола. Порівняно з минулою ніччю, тут відбулися деякі зміни. Захисну сітку відновили й додали до неї ще один рівень. Більшу частину обгорілих дерев уже зрубали й прибрали. На четвертому й п'ятому рівнях було видно кількох червонястих, худорлявих і високих істот, що тихенько никали моріжком.

Ні Лавлейса, ні Фекварла, ні Джабора не було. Одначе я й не сподівався просто так, відразу, виявити щось цікаве. Доведеться з годинку посидіти тут. Я нашорошив пір'я, щоб його не так продувало вітром, і приготувався чекати.

Три доби я просидів на цій ринві. Аж три доби. Для відпочинку цього мені вистачило, та я мало не здурів з болю, адже надто довго пробув в одному втіленні. До того ж, я помирав з нудьги — нічого прикметного так і не відбулося.

Щоранку підстаркуватий садівник шкутильгав довкола вілли й посипав добривом залисину на моріжку — там, куди втрапили Джаборові Вибухи. По обіді він підстригав кущі й розрівнював граблями стежку, а тоді йшов чаювати. Він не звертав жодної уваги на

червонястих тварюк, тим часом як троє з них постійно ширяли над ним, мов хижі птахи над здобиччю. Безперечно, лише суворі умови, накладені під час виклику, заважали їм зжерти садівника.

Щовечора з садиби випливала ціла флотилія куль—шпигунів, щоб нищпорити містом. Сам чарівник не виходив з дому, керуючи звідти спробами відшукати Амулет. Цікаво, а Фекварлові та Джаборові дісталось за те, що вони мене випустили? Хотілося б на це сподіватися.

Вранці третього дня мою увагу привернуло ніжне буркотіння. Праворуч від мене на ринві з'явився гарненький, охайний голубок: він сидів, схиливши голівку набік, і зацікавлено поглядав на мене. Щось у його рисах змусило мене запідозрити, що це самичка. У відповідь я пробуркотів щось зухвале й відвернувся. Голубка грайливо посунулася ближче. Цього мені ще бракувало — закоханої пташки! Я відсунувся далі. Голубка підсунулася ще ближче. Я відсунувся ще далі — і опинився на краю ринви, простісінько над отвором.

Мені хотілося перетворитись на вуличного кота й злякати дурепу так, щоб вона вискочила з власного пір'я, та робити це біля самісінької вілли було надто ризиковано. Я вже готовий був летіти звідти куди завгодно, аж тут хтось нарешті надумав покинути садибу Саймона Лавлейса.

У мерехтливій синій сітці з'явилася маленька кругла дірочка, крізь яку виліз зелений, наче скло, біс із кажанячими крилами й свинячим рилом. Дірочка зникла. Біс змахнув крилами й злетів над вуличними ліхтарями. У лапі він тримав пару конвертів.

Голубка затуркотала просто мені у вухо. Я озирнувся — й мало не натрапив на дзьоб цієї надто вже ніжної красуні. Вона — зі своєю жіночою хитрістю — скористалась нагодою, щоб підсунутися до мене. Моя відповідь була виразна й коротка: голубка дістала кінчиком крила в око й стусана в бік. А я негайно пурхнув у повітря і вирушив навздогін за бісом.

Було зрозуміло, що це посланець, і він несе якесь повідомлення — надто небезпечне або таємне для телефону чи пошти. Мені вже траплялися такі істоти^[44]. Хай там що він зараз несе — це моя перша змога розвідати, чим зайнятий Лавлейс.

Біс пролітав над якимись садками, ширяючи в теплих потоках повітря. Я поспішав за ним, завзято працюючи своїми коротенькими

крильцями. Дорогою я ретельно обміркував ситуацію. Найбезпечніше і найрозумніше буде не чіпати конвертів, які несе посланець, а спробувати натомість заприятелювати з ним самим. Можна, скажімо, перетворитися на такого самого біса, заговорити з ним і втертися в довіру за допомогою кількох «випадкових» зустрічей. Якщо я буду терплячий, дружній і обачний, він неодмінно допоможе пролити світло на всю цю справу..

А можна просто вибити з нього все, що треба. Так буде швидше й певніше. На цьому способі я й зупинився. Отож я далі прямував навздогін за бісом, а біля Гемпстед—Гіс накинувся на нього.

Ми були вже досить далеко від вілли. Я хутко перетворився з голуба на химеру, каменем ринув на нещасного біса, підхопив його в польоті і разом з ним приземлився серед якихось чахлих деревець. Надійно вмовившись на землі, я перехопив його зручніше й трусонув як слід.

— Відпусти! — заверещав він, пацаючи всіма чотирма кігтистими лапами. — Зараз як дам! В'язи тобі скручу!

— Та невже? — я потяг біса в куці й там придавив невеликим каменем. З-під нього тепер стирчали тільки рило й лапи. — Отак, — додав я, сів на камінь і видер у біса конверти. — Спочатку я це прочитаю, а тоді поговоримо. Розкажеш мені все, що знаєш про Саймона Лавлейса.

Не звертаючи уваги на прокльони не на жарт враженого біса, я заходився вивчати конверти. Вони виявилися різні. Один був простий і цілком чистий — ні імені, ні адреси, лише невеличка печатка з червоного сургучу. Другий виявився примітнішим: з м'якого жовтавого паперу й печаткою в формі монограми чарівника — «СЛ». Його було адресовано якомусь Р. Деверо, есквайру.

— По-перше, — запитав я, — хто такий Р. Деверо?

Біс відповів приглушеним, але нахабним голосом:

— Що це ти, смієшся? Руперта Деверо не знаєш? Ти дурень чи хто?

— Одна невеличка порада, — мовив я. — Дуже нерозумно зачіпатися з тим, хто більший за тебе. Надто, коли він уже засунув тебе під камінь.

— Засунь свої поради собі в *****[\[45\]](#)

— Питаю ще раз, — обірвав я його. — Хто такий Руперт Деверо?

— Прем'єр-міністр Британії, о Наймилосердніший і Наймилостивіший!

— Та невже?^[46] Як я бачу, Лавлейс обертається у високих колах. Цікаво, що ж він хоче сказати самому прем'єр-міністру ові...

Я обережно підчепив печатку найгострішим із своїх кігтів, зняв її і акуратно поклав біля себе на камінь, а потім розрив конверт.

Правду кажучи, мені доводилось перехоплювати й дражливіші листи.

«Дорогий Руперте!

Прийміть мої найщиріші вибачення: сьогодні я трохи запізнюся до Парламенту. Я мушу затриматись в одній терміновій справі, пов'язаній із подією, наміченою нами на наступний тиждень; мені вкрай необхідно спробувати залагодити її сьогодні. Я аж ніяк не хотів би, щоб уся підготовка зійшла нанівець. Щиро сподіваюся, що ви пробачите мені запізнення.

Дозвольте скористатись нагодою і ще раз висловити нашу якнайглибшу вдячність за змогу провести цю конференцію.

Аманда вже оновила залу й тепер підбирає для Вашого кабінету нові м'які меблі в новоперському стилі. Вона також замовила безліч Ваших улюблених страв — аж до свіжих жайворонячих язичків.

Ще раз прошу вибачення. Я неодмінно буду присутній під час Вашого виступу.

*Ваш відданий і покірний слуга,
Саймон»*

Ось вона, типова манера чарівників: облесне марнослів'я, від якого в роті аж тхне оливою. А відомостей — раз, два й нема. Що ж, принаймні я міг напевно припустити, яка «термінова справа» затримує Лавлейса: звичайно ж, це викрадення Амулета. І ще одна прикметна подробиця: йому треба будь-що повернути Амулет до початку «події», наміченої на наступний тиждень, — до якоїсь конференції. Що ж до «Аманди», то це та сама жінка, що була з Лавлейсом під час моїх перших відвідин вілли. Слід було б довідатись про неї більше.

Я обережно сховав лист до конверта, взяв печатку і за допомогою невеличкого спалаху розігрів її ззаду. Потім приклав сургуч на місце й

готово! Лист — як новенький.

Далі я відкрив другий конверт. Там був папірець із надряпаною коротенькою запискою:

«Квитків досі немає. Можливо, доведеться скасувати виставу. Будь ласка, поміркуй над цим. Побачимося увечері у П.»

Оце вже цікаво! І набагато підозріліше: ні адреси, ні підпису в кінці. І нічого не зрозуміти — як і в багатьох таємних посланнях. Не зрозуміти принаймні дурневі, що випадково прочитав би цього листа. А я відразу проник за димову завісу балаканини про «квитки». Лавлейс знову мав на увазі зниклий амулет. Хлопчина, здається, казав правду: цьому чарівникові є що приховувати. Пора вже розпитати як слід свого приятеля-біса.

— Гарзд, — мовив я. — Куди ти несеш цей конверт без підпису?

— До садиби пана Скайлера, о Найстрахітливіший. Він мешкає в Гринвічі.

— А що це за пан Скайлер?

— Я гадаю, о Світосяйний Джине, що це колишній наставник пана Лавлейса. Вони часто листуються за мого посередництва. Обидва мають міністерські посади в Уряді.

— Зрозуміло.

Що ж, небагато, але з цього вже можна починати. Що ж вони замислюють? І що це за «вистава», яку, можливо, доведеться скасувати? Судячи з деяких натяків в обох листах, Лавлейс і Скайлер мають намір зустрітися цього вечора в Парламенті і обговорити свої справи. Цікаво послухати, про що вони розмовлятимуть... А тим часом я розпитував далі.

— Саймон Лавлейс... Що ти про нього знаєш? Яку конференцію він влаштовує?

Біс жалісно скрикнув:

— О Сліпучий Променю Світла! Про це я нічого, на превеликий свій жаль, не знаю. Нехай мене засмажать живцем за моє неуцтво! Я, мізерний, просто розношу їхні листи. Вирушаю, куди велять, і приношу відповіді, не гаючи часу. Так було до останньої миті, коли ваша милість підстерегла мене й придавила цим каменем.

— Еге ж. То до кого Лавлейс найближчий? Кому ти найчастіше носиш його листи?

— О Преславний і Високоповажний! Найчастіше він пише до пана Скайлера. Більше ніхто не отримує від нього стільки листів. Усі інші адресати це політики та поважні особи з лондонських вищих кіл. Усе це, звичайно, чарівники, та їхній склад постійно змінюється. Скажімо, лише вчора я носив листи Тімові Гілдіку, міністрові у справах регіонів, Шолто Піннові з «Піннового магічного знаряддя» та Квентинові Мейкпісу, театральному імпресарію, — від нього я також приніс відповідь. Ось таке різноманіття.

— А що це за «Піннове магічне знаряддя»?

— Якби про це запитав хтось інший, о Великий і Страхітливий, я сказав би, що він — несосвітений дурень. Що ж до твоїх вуст, то в них це запитання свідчить лише про твою безмежну простоту — джерело всіх чеснот. «Піннове магічне знаряддя» — це найпрестижніша в Лондоні крамниця магічних артефактів. Вона міститься на Пікаділлі, а Шолто Пінн — її власник.

— Цікаво. То якщо чарівникові треба купити якийсь артефакт, він мусить іти до цього Пінна?

— Так.

— Що?!

— Пробач, о Пречудовий, але мені важко вигадувати для тебе нові титули, коли ти ставиш мені такі короткі запитання.

— Гарзд, облишмо це. Отже, крім Скайлера, ти не можеш нікого виділити серед його знайомих? Ти певен?

— Так, о Найвищий. У нього багато друзів. І нікого з—поміж них я не можу виділити.

— А хто така Аманда?

— Не можу сказати, о Найкращий. Напевно, його дружина. Я ніколи не носив їй листів.

— «Найкращий»? Ти й справді стараєшся? Гарзд. Ще два запитання. По—перше: чи бачив ти коли—небудь високого чоловіка з чорною бородою, в заляпаному брудом плащі та рукавичках? Зовні він дуже похмурий і потаємний. По—друге: хто служить Саймонові Лавлейсу? Я маю на увазі не таку дрібноту, як ти, а могутніх духів — таких, як я. Подумай як слід, і тоді я, можливо, посуну цей камінь убік, перш ніж піти.

Бісів голос посмутнів:

— Я радо задовольнив би всі твої примхи, о Володарю Всього Видимого, але щодо першого твого запитання, то боюся, що я ніколи не бачив такого бороданя. Що ж до другого, то я не маю доступу до внутрішніх покоїв господаря. Там є якісь могутні духи — я відчуваю їхню силу, але, на щастя, ніколи з ними не зустрічався. Я знаю тільки те, що цього ранку господар розмістив у своєму садку тринадцять ненажерливих крелів. Аж тринадцять, коли одного вистачило б з головою! Вони завжди слідкують за мною, коли я приношу листи.

На мить я замислився. Найкраще мені було б вийти на Скайлера. Безперечно, що вони з Лавлейсом щось задумали. Якщо цього вечора мені пощастить підслухати їхню розмову в Парламенті, я напевно дізнаюся, у чому там річ. Але до тієї зустрічі ще кілька годин, а тим часом можна завітати до цього «Піннового магічного знаряддя» на Пікаділлі. Зрозуміло, що Лавлейс роздобув Амулет не там, але в тій крамничці можна буде довідатись про недавнє минуле цієї цяцьки.

Біс під каменем тихенько заворушився.

— Якщо ти вже закінчив, о Всемилоствіший, то дозволиш мені вирушити своєю дорогою? Якщо я запізнюся з листами, мене покарають Розжареним Пунктиром!

— Ну, гаразд.

Будь-хто інший на моєму місці просто ковтнув би це бісеня, що мимоволі опинилось на чужій дорозі, але це не в моєму стилі^[47]. Злізши з каменя, я відкотив його вбік. Розплющений посланець заледве випростався.

— Ось тобі твої листи. Не бійся, я їх не підробив.

— Якби навіть і підробив, що мені до того, о Пресвітлий Метеоре Сходу? Я просто розношу конверти. Звідки мені знати, що там у них? Це мене не обходить.

Щойно вибравшись з халепи, біс повернувся до своїх колишніх бридких манер.

— Нікому не кажи про нашу зустріч. Інакше підстережу тебе ще раз, і тобі буде непереливки.

— Що я, дурень — шукати на свою голову прикрощів? Ні, звісно. Ну, коли я вже не потрібен, то бувай.

Кілька разів змахнувши своїми кажанячими крилами, біс злетів і зник за деревами. Зачекавши зо дві хвилини доки він забереться геть, я

знову перетворився на голуба й полетів над пустищем на південь, до Пікаділлі.

«Піннове магічне зняряддя» належало до тих крамниць, куди наважуються заходити тільки найбагатші чи найсміливіші люди. Крамниця займала вигідне місце на розі Дюк-стріт і Пікаділлі й найбільше скидалася на палац, який навщось притягла сюди компанія спритних джинів, а потім абияк затиснула його між тутешніми одноманітними будинками. По обидва боки широкого сірого бульвару тяглися магічні книгарні й кав'ярні, і на їхньому тлі яскраво освітлені вікна й колони з золотими канелюрами відразу впадали в око. Навіть із повітря аж за милю було чути звідти ауру вишуканої витонченості.

З приземленням мені довелося поморочитись — багато вступів було обсаджено шипами або змащено чимось клейким, щоб відганяти таких капосних голубів, як я. — та врешті я примостився на дорожньому знаку, звідки було чудово видно Піннову крамницю, й заходився спостерігати далі.

Кожна вітрина являла собою пам'ятник претензійності й вульгарності, до яких потай ласі всі чарівники: оздоблене коштовним камінням зняряддя, що обертається на підставках; велетенські лупи над блискучою розкішною перснів та браслетів; автоматичні дженджуристі манекени в італійських костюмах із діамантовими шпильками — й таке інше. Звичайні чарівники в поношеному повсякденному вбранні, проходячи повз крамницю, мимоволі зупинялись, заздрісно зирили на ці вітрини й простували далі, мріючи про багатство й славу. Простолюдинів тут майже не було — у цій частині міста вони зазвичай не з'являлися.

Крізь одну з вітрин я побачив високий прилавок з полірованого дерева, за яким сидів товстелезний чоловік у білому костюмі. Він височів на стільці, немов на сідалі, й заклопотано віддавав накази стосові коробок, що стояв, хитаючись, коло нього. Нарешті пролунала остання команда, товстун відвернувся і коробки попливли через кімнату. За мить вони повернули, і я зумів розгледіти невеличкого кремезного фоліота^[48], який і тяг увесь цей стос. Діставшись до

полиць у кутку, фоліот випростав довгого хвоста й заходився підхоплювати коробки по одній і обережно розкладати по полицях.

Я зрозумів, що товстун — це сам Шолто Пінн, власник крамниці. Біс-посланець згадував, що він — чарівник, і я справді помітив у Пінновому оці монокль у золотій оправі. Саме цей монокль і дозволяв господареві бачити справжню подобу свого слуги, бо на першому рівні фоліот здавався звичайнісіньким хлопцем, вочевидь, щоб не лякати перехожих-простолюдинів. Зовні Шолто видався мені небезпечним чолов'ягою: незважаючи на повноту, його рухи були плавні і впевнені, а очі — швидкі й проникливі. Щось мені підказувало, що перехитрити його нелегко; отож я облишив свій попередній намір перекинутись на людину і спробувати щось витягти з господаря.

Малий фоліот видавався для цього кращою кандидатурою, тож я терпляче ждав зручної нагоди. Коли настав час обідньої перерви, потік відвідувачів, що плив до Пінна, став трохи потужнішим. Шолто ласкаво догоджав покупцям, водночас деручи з них як за рідного батька, а фоліот гасав крамницею, подаючи скриньки, плащі, парасольки та інші замовлені речі.

Після кількох таких покупок обідня перерва закінчилась, і відвідувачі розійшлися. Тепер уже Шолто замислився про своє черево. Давши фоліотові настанови, він надяг кошлате хутряне пальто й пішов собі. Я бачив, як він викликав таксі, заліз туди — і автомобіль зник серед вуличного руху. Чудово. Виходить, якийсь час його тут не буде.

Тим часом фоліот повісив на двері табличку «Зачинено», вмовстився за прилавком і, вдаючи Шолто, набундючився.

Нагода настала. Я змінив свій вигляд. Голуб зник. Натомість у двері крамниці постукав біс—посланець, точнісінька копія того, якого я відлущував у Гемпстеді. Фоліот сердито й здивовано поглянув на мене і махнув рукою: мовляв, забирайся геть. Я постукав знову, тепер уже гучніше. Невдоволено скрикнувши, фоліот підхопився, підбіг до дверей і відчинив їх. Над дверима дзенькнув дзвіночок.

— У нас зачинено.

— У мене лист для пана Шолто.

— Його немає. Зайдіть пізніше.

— Я не можу чекати. Це терміново. Коли він повернеться?

— Десь за годину. Господар пішов обідати.

— А куди він пішов?

— Він не казав мені.

Фоліот поводився пихато й зарозуміло. Він, напевно, вважав, що розмовляти з якимось там бісом — це нижче від його гідності.

— Нічого. Я зачекаю. — Я крутнувся, майнув у відчинені двері, прослизнув під фоліотовою рукою і опинився в крамниці.

— Ти диви, яка тут розкіш!

Переляканий фоліот помчав навздогін за мною:

— Геть! Геть! Пан Пінн наказував нікого не пускати!..

— Та не бійся ти, друже. Я нічого не поцуплю.

Фоліот рішуче загородив від мене найближчу полицку зі срібними кишеньковими годинниками:

— А я й не боюся! Зараз тупну ногою — з'явиться горла й зжере будь-якого злодія! А тепер, будь ласка, забирайся!

— Гарзд, гарзд, — я понуро обернувся до дверей. — Ти надто сильний для мене. До того ж, іще й щасливчик. Не всякого візьмуть на таке розкішне місце.

— Оце ти правду кажеш! — фоліот був забіякуватий, та водночас пихатий і боязкий.

— Тебе, напевно, не б'ють. І не карають Розжареним Пунктиром... — бідкався я далі.

— Авжеж, ні! Я — втілення самого сумління! Господар дуже ласкавий до мене.

Я вже зрозумів, що це за тип. Лестун найгіршого зразка. Мені хотілося його куснути^[49]. Та будь-що він дав мені потрібну зачіпку.

— Ще б пак! — відповів я. — Знає, мабуть, як йому пощастило з таким помічником, як ти. Що йому робити без тебе? Ти переносиш тут усі вантажі. А ще можеш діставати хвостом до горішніх полиць, чи підмітати ним підлогу, чи...

Фоліот обурено взявся в боки:

— Зухвала поганко! Господар шанує мене за важливіші послуги! Він називає мене своїм помічником при покупцях, запам'ятай! Я наглядаю за крамницею, поки він обідає! Я веду рахунки! Я допомагаю шукати речі, потрібні покупцям! Я...

— Стривай-но! Речі? — я аж присвиснув. — Ти хочеш сказати, що він дозволяє тобі поратися з цим крамом? З усім цим магічним знаряддям і амулетами? Брешеш!

Бридка фоліотова пика розпливлася в посмішці:

— Авжеж, дозволяє! Пан Пінн довіряє мені беззастережно!

— Що ж він тобі довіряє? Справжні потужні речі, чи всілякий ярмарковий мотлох, на зразок «руки слави» чи «дзеркала мулера»?

— Звичайно, потужні! Найнебезпечніші та найрідкісніші! Господар завжди хоче бути певен, чи не підсунули йому підробку. Отут йому й потрібна моя допомога.

— Та невже? Справді? І як, трапляється що-небудь знамените?

Я зручно притулився до стіни. Голова цього підлизи вже так розпухла^[50], що він геть забув, як щойно збирався вигнати мене.

— Еге ж, трапляється. Ти, мабуть, про таке й не чув. Ану, пригадаю... Минулого року до нас потрапив браслет з ноги Нефертіті! Оце то була сенсація! Один з агентів пана Пінна викопав його в Єгипті й доправив сюди спеціальним літаком. Мені довірили його чистити! Чистити! Подумай про це наступного разу, коли летітимеш кудись під дощем. Цей браслет купив на аукціоні герцог Вестмінстерський і виклав за нього грубенькі гроші. Подейкують, — фоліот нахилився ближче до мене, — що він купив його в дарунок дружині, страшенно бридкій особі. Цей браслет дарує своєму власникові красу та чари — саме завдяки йому Нефертіті стала дружиною фараона. Хоча звідки тобі про це знати!^[51]

— Умгу..

— Що там у нас іще? Вовча шкура Ромула, шартрезька флейта, череп панотця Бекона... та вже годі, бо я й так набрид тобі.

— Це справді для мене трохи занадто, друже... Послухай-но! Знаєш, про що я чув? Про Амулет Самарканда. Мій хазяїн кілька разів про нього згадавав. Ось його ти, напевно, ніколи не чистив.

Це безневинне зауваження схвилювало фоліота. Він вибалушив очі, й кінчик його хвоста заворушився.

— До речі, а хто твій хазяїн? — зненацька спитав він. — І де твій лист? Щось я в тебе нічого не бачу!

— Зрозуміло, що не бачиш, адже він — тут! — я постукав себе кігтем по голові. — А щодо господаря, то це не секрет. Мій хазяїн — Саймон Лавлейс. Може, ти навіть зустрічав його.

Уплутувати сюди чарівника — ще й задля виправлення становища, — це вже було занадто. Та тільки—но я згадав про Амулет, як фоліотова поведінка вмить змінилась, а мені не хотілося посилювати

його підозри, бо тоді він нізащо не відповів би на мої запитання. На щастя, мої слова його помітно вразили.

— О, пан Лавлейс! Ти в нього новенький, еге ж? А де Нітлз?

— Він минулої ночі загубив листа. От хазяїн і дав йому перцю.

— Справді? Він завжди був нехлюй. Так йому й треба.

Приємна думка про те, що біс—посланець дістав по заслугі, ніби заспокоїла фоліота. Очі його замріяно примружились.

— Еге ж, пан Лавлейс — справжній джентльмен і чудовий клієнт! Завжди ошатно вбраний і такий чемний. Найкращий приятель пана Пінна... То це він згадував про Амулет? Нічого дивного, коли пригадати, що сталося. Брудна була справа. А вбивцю досі не розшукали, хоч минуло вже півроку.

Я одразу нашорошив вуха, хоч намагався цього не показувати. Ніби мимоволі почухавши носа, я зауважив:

— Так, пан Лавлейс про це щось згадував... Що саме там трапилось, він не казав.

— Ну, йому й не личить розводитись перед такою дрібною, як ти. Дехто вважає, що це зробив хтось із Спротиву. Або якийсь чарівник—ренегат. Це більше скидається на правду. Не знаю, чи відомо тобі, що всі ресурси держави...

— То що там скоїлося з Амулетом? Його поцупили?

— Еге ж, украли. Навіть на вбивство пішли. От лихо! Боже мильй! Бідолашний пан Бічем! — ця пародія на фоліота навіть пустила сльозу^[52]. — Ти питаєш, чи не було тут цього Амулета? Звісно, що ні. Він надто цінний, щоб продавати його відкрито. Амулет Самарканда багато років був власністю уряду. Останні три десятиліття він зберігався в Сурреї, у садибі пана Бічема. Найвищий рівень безпеки, портали й таке інше. Пан Бічем часом про це згадував, коли заглядав до нас із паном Пінном. Хороший був чоловік пан Бічем — суворий, але справедливий. Чудовий чоловік. Жаль!

— То хтось викрав Амулет у Бічема?

— Еге ж, півроку тому. Жоден портал не було зламано, вартіві нічого не помітили, а все-таки якось увечері Амулет зник. Пропав! Тільки порожня скринька зосталася. А бідолашний пан Бічем лежав поряд у калюжі крові. Мертвий! Він, напевно, саме був у кімнаті з Амулетом, коли туди вдерлися злодії. Йому перерізали горло — не встиг навіть скрикнути. Яка трагедія! Пан Пінн був дуже засмучений.

— Ще б пак. І справді страшна історія, друже. Страшна!

Я вдавав скорботу — наскільки це можливо бісові, — та в душі радів. Це була та сама крихітка відомостей, якої мені бракувало. Виходить, Саймон Лавлейс таки одержав Амулет через крадіжку і пішов на вбивство, аби тільки заволодіти ним. Отой бородань, якого Натаніель бачив у Лавлейсовому кабінеті, напевно, з'явився туди відразу після вбивства Бічема. Ба більше: чи Лавлейс діяв сам, чи в змові з якоюсь таємною групою, але він украв Амулет в уряді, а це вже — державна зрада. Нехай я буду мулером, якщо хлопчисько не зрадіє цій звістці.

Одне було безперечне: цей малий Натаніель сам не розуміє, яке гадюче кубло він розворушив, наказавши мені поцупити Амулет. Саймон Лавлейс не побоїться нічого, щоб повернути собі цю штучку, і знищить кожного, хто довідається, як він дістав цей Амулет.

Але навіщо він викрав Амулет у Бічема? Що змусило його так ризикувати — накликати на себе гнів цілої держави? Я, звичайно, чув про Амулет, але не знав справжньої природи його сили. Можливо, тут мені в пригоді стане фоліот.

— Мабуть, цей Амулет і справді неабиякий, — зауважив я. — Корисна штучка, еге ж?

— Як я зрозумів зі слів господаря, так. Кажуть, ніби в ньому ув'язнена якась неймовірна сила — хтось із найвіддаленіших країв Іншого Світу, де панує хаос. Він захищає свого власника від будь-якого...

Аж тут фоліот поглянув кудись мені за спину й замовк. На поліровану підлогу впала тінь — досить широка, щоб накрити нас обох. На дверях крамниці задзеленчав дзвіночок, і знадвору долинув гамір Пікаділлі. Я поволі обернувся.

— Ну-ну, Сімпкине, — мовив Шолто Пінн, штовхнувши двері ціпком з набалдашником із слонової кістки. — Приймаєш тут друзів, поки мене немає? Кіт за двері...

— Ні-ні-ні, господарю! Ні в якому разі!

Цей нікчема відгорнув патли з обличчя й позадкував, старанно вклоняючись. Його розпухла голова помітно зменшилась. Оце видовище! Я тим часом спокійненько стояв на старому місці, притулившись до стіни.

— Хіба він тобі не друг?

Голос Шолто був низький, густий і гуркотливий. Коли він лунав, мені чомусь уявлялися сонячні зайчики на потемнілому дереві, натерті воском глеки й пляшки з хорошим червоним портвейном^[53]. То був лагідний голос — здавалося, що він от—от вибухне сміхом. На тонких Піннових вустах грала усмішка, проте його очі залишалися холодними й пильними. Поблизу він виявився навіть більшим, ніж я гадав: не людина, а здоровенний білий мур. У пальто, ще й при поганому світлі, його можна було прийняти за мамонта ззаду.

Сімпкін далі задкував уздовж прилавка.

— Ні, господарю. Це п-посланець, до вас. В-він приніс вам л-листа.

— Ти вражаєш мене, Сімпкіне! Посланець із листом! Неймовірно! Чому ж ти не забрав листа і не відправив посланця геть? У тебе ж повно роботи.

— Ваша правда, господарю. Просто він щойно з'явився...

— Ще неймовірніше! А мені в магічному дзеркалі здалося, що ви вже хвилин із десять чешете тут язиками, мов перекупки. Як це пояснити? Може, мій зір нарешті підупав на старість?

Чарівник дістав з кишеньки жилета монокля, вклав його в належне місце — в ліве око^[54] — й ступив зо два кроки до мене, ліниво махнувши ціпком. Сімпкін відсахнувся, але не сказав нічого.

— Гарзд, — ціпок несподівано повернувся в мій бік. — Де твій лист, бісе?

Я шанобливо торкнувся свого лоба.

— Він у моїй пам'яті, сер. Мій хазяїн вважає його надто важливим, щоб писати це на папері.

— Невже? — він зміряв мене поглядом крізь монокль. — Твій хазяїн — це...

— Саймон Лавлейс, сер!—я віддав салют і виструнчився. — З вашої ласки, сер, дозвольте передати вам лист і піти. Не хочу марнувати вашого часу.

— Будь ласка, — Шолто Пінн підійшов ближче й проникливо подивився на мене вже обома очима. — Передавай.

— Слухаю вас, сер. Ось він: «Дорогий Шолто! Чи запросили тебе на цей вечір до Парламенту? Мене — ні. Прем'єр— міністр, здається, забув про мене, і я почуваюся скривдженим. Дуже прошу, порадь, що мені робити. З найкращими побажаннями — Саймон». Тут усе до єдиного слова, сер.

Це здавалося правдоподібним навіть для мене, та я не хотів ризикувати. Відсалютувавши ще раз, я рушив до дверей.

— Скривдженим? Гм-м... Бідолаха Саймон! — чарівник на хвилину замислився. — Перш ніж іти, скажи своє ім'я, бісе.

— Е-е... Бодмін, сер.

— Бодмін? Гм-м... — Шолто Пінн потер щоку товстим пальцем, на якому виблискував перстень. — Я розумію, Бодміне, що ти поспішаєш повернутися до хазяїна, та спочатку я маю до тебе два питання.

Я неохоче зупинився.

— До ваших послуг, сер.

— А ти чемний біс, одначе... Ну, гаразд. По—перше: чому це Саймон *не міг записати* такий безневинний лист? У ньому немає нічого бунтівного, та його легко може забути такий демон, як ти.

— У мене чудова пам'ять, сер. Це мій особливий талант.

— Нехай так, але все одно дивно... Та годі вже. А, по—друге... — Шолто підступив ще на два кроки й навис наді мною. Навис так, що в своїй нинішній подобі я відчув себе мізерним. — По-друге: чому Саймон не спитав у мене поради сам — п'ятнадцять хвилин тому, за обідом, про який ми з ним домовилися заздалегідь?

Отакої! Пора тікати.

Я майнув до виходу, та Шолто Пінн виявився спритніший. Він стукнув ціпком об підлогу й витяг його перед собою. З ціпка вилетів жовтий промінь. Він ударив у двері — й на всі боки полетіли кулі плазми, що вмиль заморожували все, чого торкалися. Я перевертом пролетів над ними, проскочивши крізь хмару крижаної пари, й приземлився на вітрину з єдвабною білизною. З ціпка вдарив ще один промінь, але я був уже в повітрі. Я перескочив через голову чарівника й гепнувся на прилавок: папери порозліталися.

Хутко обернувшись, я вистрілив Вибухом — він влучив точнісінько в спину чарівникові, й Пінн полетів у бік замороженої вітрини. Його оточувало захисне поле — на інших рівнях воно спалахнуло гарненькими жовтими іскрами, — та хоч мені й не вдалося пробити в Шолто дірку, приголомшило його добряче. Він сидів серед замерзлих шортиків, хапаючи ротом повітря. Я тим часом кинувся до найближчого вікна, маючи намір проскочити крізь нього надвір.

На жаль, я забув про Сімпкина. Він спритно виринув з-під вішака з плащами й націлівся на мене величезним жезлом (з ярличком

«Найбільший розмір»). Я пригнувся. Жезл влучив у скляну вітрину прилавку. Сімпкін відступив, маючи намір повторити удар. Я скочив на нього, вирвав у нього жезл і дав фоліотові такого ляпаса, що топографія його пики помітно змінилася. Рохнувши, Сімпкін звалився на купу капелюшків, а я рушив далі.

Між двома манекенами я помітив вузьку смужку прозорого вигнутого скла, в якому сонячне проміння перетворювалось на ніжну веселку. Гарненька й дуже дорога вітрина. Я пожбурих у неї Вибух. Бруківку обсипало дрібними скляними друзками, а я майнув у діру.

На жаль, було пізно. Розбите скло увімкнуло пастку.

Манекени обернулися.

Їх було зроблено з темного полірованого дерева — такі собі звичайні вітринні опудала. Простий овал на місці обличчя. Легенький натяк на ніс — без жодного сліду очей і рота. Вони демонстрували останній крик моди серед чарівників: чорні костюми—«унісекс» у тоненьку білу смужку з вузькими лацканами, лимонно—білі сорочки з високими крохмальними комірцями, строкаті краватки. Взуття на манекенах не було: з холош проглядали звичайнісінькі заокруглені обрубки.

Коли я стрибнув між манекенами, вони підняли руки, загороджуючи мені дорогу. З рукавів вискочили срібні клинки і з клацанням лягли в безпалі руки. Я надто добре розігнався, щоб зупинитись, але зі мною досі був отой жезл «найбільшого розміру». Я ледве встиг виставити його перед собою: клинки метнулися в мій бік, одночасно описавши в повітрі широкі дуги. Блискучі леза мало не перерубали жезл. Я вцілів, але мій політ було перервано—до того ж, досить—таки рвучко і боляче.

На мить я відчув своєю шкірою холодну ауру срібла^[55], та вже наступної миті випустив жезл і поринув назад. Манекени труснули клинками: жезл упав на підлогу, розвалившись на дві частини. Дерев'яні опудала підігнули коліна й стрибнули...

Я перевертом скочив назад через прилавок.

Срібні леза врзалися в паркет на тому самому місці, де я щойно стояв.

Мені треба було змінити вигляд, і до того ж негайно. Сокіл тут придався б якнайкраще. Та для цього мені просто бракувало часу — я мусив захищатися. Перш ніж я зміркував, що тепер робити, манекени

знову посунули на мене: клинки зі свистом розтинали повітря, завеликі для дерев'яних ший комірці тріпотіли. Майнувши вбік від одного з них, я врзався в купу порожніх коробок для пакування подарунків. Один манекен упав на прилавок, другий — за прилавком. Їхні безликі голови обернулися до мене.

Я відчував, що мені не вистачає сил: забагато перетворень і заклять за такий короткий час. Та поки що я був не безпорадний. Я вдарив закляттям «Інферно» найближчого манекена — того, що впав на прилавок. З—під накрохмаленої білої сорочки вибухнуло синє полум'я і вмить розпливлося по тканині. Краватка скрутилася, піджак почав тліти. Манекен, як я й припускав, не звернув на це жодної уваги^[56]: він знову наставив зброю. Я відступив. Манекен зігнув ноги, готуючись до стрибка. Вогонь лизав його груди: увесь його лакований дерев'яний тулуб уже горів.

Манекен високо підскочив і налетів на мене; полум'я танцювало в нього за плечима, наче плащ. В останню мить я стрибнув убік. Манекен важко вдарився об підлогу. Обгоріле дерево не витримало й зламалося з моторошним тріскотом. Нахилившись під якимось чудернацьким кутом, манекен ступив до мене, аж тут його ноги підкосились, і він перетворився на купу жару, з якої стриміли почорнілі кінцівки.

Я вже хотів зробити те саме з його напарником — той перескочив через вогнище й тепер хутко наближався до мене, — аж тут тихий звук позаду дав мені знати, що Шолто Пінн отямився. Я озирнувся — Шолто напівсидів, і здавалося, ніби по ньому пробігло стадо буйволів. Голова його була кумедно покрита двома бюстгальтерами. Але все-таки досі був небезпечний. Він намацав свій ціпок, підтяг його ближче й націлив на мене. З ціпка знову вдарив жовтий промінь, але мене на тому місці вже не було, тож плазма огорнула другий манекен. Той саме стрибнув — і промінь влучив у нього в польоті. Манекен умить заляк, упав на підлогу і розколовся на дюжину шматків.

Шолто вилаявся й люто озирнувся. Довго мене шукати йому не довелося. Я балансував на полицях просто над ним. Полиці були заставлені папками, педантично розташованими за абеткою, і гарно розкладеними щитами, статуетками й старовинними скриньками: все це, безперечно, було вкрадено у законних власників і привезено сюди з усього світу. Ці штучки, напевно, коштували цілого капіталу. Я

притулювся спиною до стіни, міцно вперся ногами в полицю й відштовхнувся.

Полиці рипнули й захиталися.

Шолто почув цей звук. Він підняв голову. Очі його вирячилися з переляку. Я штовхнув полиці ще раз — з усієї своєї люті. Я думав про безпорадних джинів, ув'язнених у понівечених манекенах.

Полиці нарешті зрушили з місця. Першим упав невеличкий єгипетський глечик. Відразу за ним — скринька для пахощів з тікового дерева. Далі полиці здригнулись, і вся споруда з дивовижною швидкістю звалилася на приголомшеного чарівника.

Шолто не встиг і скрикнути, коли увесь цей магічний мотлох полетів йому на голову.

З Пікаділлі долинув ляскіт заліза — там зіткнулися автомобілі. Над рештками чудової вітрини Шолто знялася хмара ладану й поховального пилу.

Вся ця вистава мене цілком задовольнила, та бути обережним ніколи не завадить. Я уважно оглянув полиці — під ними ніщо не ворушилося. Я не знав, чи виявився Піннів Щит досить потужним, щоб порятувати господаря. Мене, однак, це й не обходило: головне, що тепер я міг забратися геть.

Я знову рушив до діри у вітрині. І знову мені перегородили шлях.

Сімпкін!

Я зупинився в повітрі.

— Будь ласка, — мовив я, — не марнуй мого часу. Я вже одного разу розмалював тобі пику.

Фоліотів ніс, що раніше гордовито здіймався, тепер висів, наче палець невдало вивернутої рукавички. Сімпкін здавався вкрай обуреним.

— Ти завдав шкоди господареві, — прогугнявив він.

— Отож! Тобі слід було б танцювати з радощів! — відгаркнув я. — Я б на твоєму місці добив його, а не скиглив над розкиданим крамом, нещасний відступнику.

— Мені треба кілька тижнів, щоб полагодити цю вітрину.

Мені увірвався терпець:

— Зараз я й другу розтрощу тобі, зраднику!

— Запізно, Бодміне! Я увімкнув сигнал тривоги. Поліція буде тут за...

— Еге ж, еге ж!

Зібравши останні рештки сил, я перетворився на сокола. Сімпкін не чекав такого перевтілення від скромного біса— посланця. Він перелякано відсахнувся; я промчав над ним, пустивши йому на голову прощальну капку, й нарешті опинився на вільному повітрі!

Аж тут із цього повітря вилетіли срібні тенета й потягли мене вниз, до бруківки Пікаділлі.

То були Сильця, й до того ж найвищої якості. Вони скрутили мене на всіх рівнях, обліпили пір'я, ноги й дзьоб. Я відбивався щосили, та все було марно: Сильця несли в собі силу землі, найбільш чужої мені стихії, й срібла, дотик до якого був нестерпний. Я не міг змінити вигляд, не міг удатися до будь-якою магії — чи потужної, чи найслабшої. Сутність моя знемагала від самого зіткнення з цими Сильцями, й що дужче я борсався, то гірше почувався.

Через кілька секунд я здався й закляк — обплутана тенетами грудка пір'я. Крадькома я визирав одним оком з-під крила, та мені було видно лише смертоносне плетиво ниток на сірій бруківці, досі ще мокрій після недавнього дощу і вкритій шаром скляного пилу. Звідкілясь мені було чути Сімпкінів регіт — гучний і пронизливий.

А потім на бруківку впала тінь.

Тихенько стукнувши, на плити приземлилися два велетенські тверді копита. Асфальт під ними взявся бульбашками.

Над тенетами попливла пара, насичена мерзенними випарами часнику та розмарину. Мій розум був отруєний. Голова запаморочилась, тіло ослабло...

А потім сокола огорнула темрява і загасила його думки, наче вогник свічки.

Натаніель

Два дні після Найменування були вкрай тяжкі для Натаніеля. Фізично він був геть виснажений: виклик Бартімеуса та їхній магічний герць висотали з хлопця всі сили. Вже дорогою додому з Темзи він почав потроху шморгати носом, а надвечір уже не шморгав, а рохкав, як кабан. Уранці виявилось, що він по-справжньому застудився. Коли він з'явився на кухні — блідий, наче привид, — пані Андервуд вистачило одного-єдиного погляду, щоб тут-таки відправити хлопчину назад до ліжка. Невдовзі вона сама зайшла до Натаніелевої кімнати й принесла пляшку з гарячою водою, бутерброди, шоколадку й чашку чаю з медом та лимоном. Натаніель, укритий ковдрою аж по вуха, прокахикав слова подяки.

— Нема за що, Джоне, — відповіла господиня. — Тільки цього ранку не показуй і носа з кімнати. Адже ми хочемо, щоб ти здоровий поїхав до Парламенту, — вона оглянула кімнату й насупилася. — Щось тут пахне свічками. Й зіллям. Ти часом не практикувався?

— Ні, пані Андервуд, — Натаніель подумки прокляв свою недбалість. Адже він ще ввечері збирався відчинити вікно й провітрити кімнату, але за втомую геть забув про це. — Іноді таке трапляється: сюди долинають запахи з кабінету пана Андервуда.

— Дивна річ. Раніше я такого не помічала.

Вона знову нюхнула повітря. Натаніель аж прикипів очима до краю килима — місця, звідки зрадливо визирав намальований пентакль.

Величезним зусиллям Натаніель відвернувся й захлинувся кашлем. Пані Андервуд, одразу забувши про все, подала йому чашку з чаєм.

— Випий це, любий. А потім спробуй заснути. Я зайду до тебе в обід.

Задовго до того, як пані Андервуд виконала свою обіцянку, вікна в кімнаті було відчинено, саму кімнату провітрено, а підлогу під килимом витерто дочиста.

* * *

Натаніель лежав у ліжку. Нове ім'я, нав'язане паном Андервудом, дивним чином лунало в його вухах. У ньому було щось фальшиве і навіть трохи безглузде. Джон Мендрейк! Пасує якомусь чарівникові з підручника історії, а не застудженому хлопчиськові—шмаркачу Він розумів, що ніяк не може звикнути до нового імені, а забути старе — й поготів...

Забути старе ім'я, одначе, йому не дозволять. Хоча б Бартімеус. Навіть запобіжні заходи — бляшанка з-під тютюну на дні річки — не давали Натаніелю відчуття безпеки. Хоч як він намагався викинути все це з голови, тривога поверталася, переслідувала його, гризла й мордувала, наче нечиста совість. А що, як він забув щось важливе, а демон це помітив?.. А що, як цієї самої хвилини Бартімеус вигадує щось мерзенне, замість того, щоб стежити за Лавлейсом, як йому наказано?

Натаніель совався на зібганих простирадлах, серед помаранчевих шкуринок, і на думку йому спадали різноманітні прикрі речі. Його мучила непереборна спокуса дістати зі схованки своє магічне дзеркало й перевірити, що зараз робить Бартімеус. Та хлопець чудово розумів, що це нерозумно: голова йому йшла обертом, говорив він тихо й хрипко, ледве вистачило сил сісти в ліжку, — де вже йому впоратися з норовистим бісеням. Доведеться поки що облишити джина. Нічого, обійдеться й так.

Завдяки турботам пані Андервуд Натаніель уже третього ранку встав з ліжка.

— Дуже вчасно, — зауважила господиня. — Цього вечора ми виходимо у вищий світ.

— А хто там буде? — поцікавився Натаніель. Він сидів, підбігавши ноги, в куточку кухні й гляндював свої черевики.

— Триста міністрів — членів уряду—з чоловіками й дружинами, кілька учнів—щасливчиків, що вже одержали імена... і ще кілька менших чарівників на цивільній чи військовій службі — тих, що вже роблять кар'єру, але ще не знайомі з потрібними людьми. Ці збори — чудова нагода поглянути, хто зараз у фаворі, Джоне... і хто що зараз носить. На літній зустрічі, в червні, дехто з жінок—міністрів був у сукнях самаркандського стилю. Дуже цікавий стиль, але він, звичайно, не прижився. Що з тобою, Джоне?

Натаніель упустив щітку.

— Нічого такого. Вона просто вислизнула. А чому самаркандського, пані Андервуд? Що в ньому такого модного?

— Навіть гадки не маю. Якщо ти вже впорався з черевиками, почисти свою куртку.

Можливо, уроки допомогли б Натаніелеві затамувати хвилювання, та була субота, й тривога терзала його цілісний день. О третій годині, задовго до призначеного часу, хлопець одягся у свій найкращий костюм і заходився вештатись кімнатами, аж поки наставник визирнув зі спальні й наказав це припинити.

— Годі вже тупати, хлопчику! У мене через тебе голова гуде! Чи, може, ти хочеш залишитися сьогодні вдома?

Натаніель спантеличено крутнув головою й навшпиньки подався до бібліотеки. Там він поринув у пошуки спонукальних заклять для джинів середнього рівня й ненадовго забув про свої тривоги. Час минав, хлопчина працював над складним закляттям Забудленого Маятника, коли раптом до бібліотеки влетів пан Андервуд у своєму найкращому плащі.

— Ось де ти, бовдуре! Я обшукав увесь будинок! Ще хвилина — і ми б пішли без тебе.

— Пробачте, сер... я захопився...

— Чим? Цією книжкою, сонний дурню? Це ж четвертий рівень! Її написано по-коптськи — ти не розбереш у ній ані слова! Ти просто заснув, не виправдовуйся. Ану, ворушися, бо я й справді залишу тебе вдома.

І справді, коли пан Андервуд увійшов до бібліотеки, Натаніель сидів із заплющеними очима: так йому легше було запам'ятовувати. За

всіх цих обставин можна було сказати, що хлопцеві пощастило — йому не довелося вигадувати інших пояснень. Книжка залишилася в кріслі, а Натаніель помчав з бібліотеки навздогін за наставником: серце його мало не вискакувало з грудей. Пробігши за паном Андервудом через передпокій, він вискочив надвір. Там на них чекала усміхнена пані Андервуд у блискучій зеленій сукні й кошлатому боа, недбало обкрученому круг шії. Вона стояла біля великого чорного автомобіля.

Досі Натаніелеві лиш один раз доводилося їздити в автомобілі наставника: нині він зовсім не пам'ятав того випадку. Хлопець сів на заднє сидіння. Його дивувала лискуча шкіра крісел і химерний, ніби несправжній запах соснового ароматизатора під дзеркалом заднього огляду.

— Сиди тихо. І не торкайся скла.

Пан Андервуд суворо поглянув у дзеркало на учня. Натаніель слухняно згорнув руки на колінах, і подорож до Парламенту почалася.

Автомобіль урочисто прямував на південь: Натаніель пильно дивився у вікно. Незліченні лондонські вогні — вуличні ліхтарі, вітрини крамниць, вікна, магічні кулі-шпигуни — мерехтіли на його обличчі. Хлопець оглядав усю цю розкіш, не кліпаючи, й жадібно вбирав усе, що відкривалося його очам. Сама тільки подорож містом була для нього надзвичайною подією: Натаніелеві, що пізнавав світ здебільшого з книжок, нечасто доводилося вибиратися з дому. Щоправда, пані Андервуд часом возила його автобусом купувати одяг чи взуття. А одного разу, коли пан Андервуд був вільний, хлопчину повели до зоопарку. Та покидати Гайгейт йому не щастило майже ніколи, тим паче ввечері.

Як і завжди, Натаніелеві перехопило подих від величчя довколишньої картини — безлічі вулиць і провулків, химерно вигнутих світлових смуг. Будинки здебільшого були не такі, як на вулиці, де мешкав його наставник, — менші й бідніші. Вони тулились один до одного, чи купчились довкола великих будівель без вікон, з плоскими дахами й високими димарями — напевно, тих самих фабрик, де навіщось збирався простолюд. Щоправда, Натаніеля фабрики мало цікавили.

Самого простолюду тут теж не бракувало. Натаніель завжди чудувався, як багато цих людей. Попри темряву і мжичку, вони роїлися, наче мурашки в садку, заходили до крамниць і виходили

звідти, а часом ховались у провулках — по ветхих пивничках, крізь матове скло яких струменіло тепле помаранчеве світло. Біля кожної такої пивнички над дверима висіла куля-шпигун. Коли під нею проходили, куля сіпалась, мов поплавець, і пульсувала темно—червоною барвою.

Автомобіль саме проминав одну з таких пивниць — велику, розташовану навпроти станції метро, — коли пан Андервуд грюкнув кулаком по консолі. Натаніель аж підскочив.

— Ось воно, Марто! — вигукнув наставник. — Найгірше з усіх збіговиськ. Якби моя воля, туди зараз же навідалася б нічна поліція і похапала всіх, хто там є.

— Що ти, Артуре! Тільки не нічна поліція! — стражденним голосом відповіла дружина. — Хіба немає кращих способів перевиховати їх?

— Ти не розумієш, що кажеш, Марто. Покажи мені будь—яку лондонську пивничку, і я відшукаю там таємне збіговисько простолюду. На горищі, в льосі, в таємній кімнаті за баром... Я на це добро надивився — Міністерство внутрішніх справ частенько влаштовує такі облави. От тільки застати нікого не щастить — так само, як і роздобути докази: порожні кімнати, кілька стільців, столів... Повір мені: саме в оцих барлогах корінються всі наші клопоти. Прем'єр — міністрові скоро доведеться вжити заходів, та ці бунтарі ще встигнуть накоїти казна-чого! Куль-шпигунів замало! Треба винищити ці збіговиська дощенту — сьогодні я так і сказав Дювалеві! Тільки мене, звичайно ж, ніхто не слухає.

Натаніель давно навчився не розпитувати наставника, хоч як його цікавила тема розмови. Він просто озирнувся і ще раз поглянув на помаранчеве світло пивниці, що зникало позаду.

Вони саме в'їжджали до центральної частини Лондона: тутешні будинки були вищі й величніші, як і личить столиці Імперії. На дорогах траплялося більше приватних автомобілів, вітрини крамниць дедалі ширшали та яскравішали, а на тротуарах, крім простолюду, було видно й чарівників.

— Як ти там, любий? — запитала пані Андервуд.

— Дякую, пані Андервуд, усе гаразд. А нам ще далеко їхати?

— Ще зо дві хвилини, Джоне, — наставник знову поглянув на учня в дзеркало. — Достатньо, щоб попередити тебе. Цього вечора ти

репрезентуєш мене. Ми будемо в одній залі з найголовнішими чарівниками країни — з такими могутніми людьми, що ти навіть уявити не можеш. Один хибний крок — і ти зруйнуєш мою репутацію. Чув, що сталося з учнем Дізраелі?

— Ні, сер.

— То було на такому самому зібранні. Коли Дізраелі рекомендували гостям, його учень спіткнувся об сходинку. Вдарився в свого наставника, і той перевертом полетів зі сходів і впав на герцогиню Арджайльську — на щастя, дуже огрядну леді.

— Так, сер.

— Дізраелі підвівся і надзвичайно люб'язно попросив у герцогині вибачення. Потім обернувся до учня — той усе ще скиглив на сходах — і лягнув у долоні. На п'ятнадцять секунд зала поринула в п'тьму. А коли п'тьма розвіялась, учня вже не було. На його місці стояла чавунна статуя бридкого хлопчиська. В руках вона тримала щітку на взуття. Тож останні сто п'ятдесят років кожен, хто входить до цієї зали, може виглянцювати собі черевики.

— *Справді, сер? А я побачу цю статую?*

— *Річ не в тім, хлопчику. Якщо ти мене в чомусь підведеш, то я зроблю так, що біля цієї статуї з'явиться новенький вішак для капелюхів. Зрозумів?*

— Так, сер, зрозумів.

Натаніель подумки зазначив собі: треба подивитися формули Скам'яніння. Здається, тут не обійшлося без вельми могутнього африта. Судячи з того, що Натаніель знав про здібності свого наставника, панові Андервуду навряд чи вдасться накласти таке серйозне закляття. Хлопець ледь помітно всміхнувся у темряві.

— Не відходь від мене ні на крок, — провадив пан Андервуд. — Поки я не звелю тобі говорити, мовчи. І не паси очима чарівників, хоч би там що. А тепер — цить! Ми приїхали. Мені треба зосередитись.

Автомобіль сповільнив хід і пристав до процесії таких самих чорних машин, що посувалися широкою сірою дорогою до Вайтгоглу. Вони проїхали повз ряд гранітних пам'ятників чарівникам— войовникам вікторіанської доби, загиблим героям Великої війни, потім повз кілька монолітних скульптур, що втілювали ідеальні чесноти (Патріотизм, Пошану до влади, Подружню вірність і таке інше). За

пам'ятниками височіли багатовіконні фасади будівель, де містився уряд Імперії.

Тепер їхня машина ледве повзла. Натаніель побачив, що на тротуарі купчаться глядачі й мовчки дивляться на автомобілі, що проїжджають. Судячи з усього, настрої у цих людей був похмурий, якщо не ворожий. Більшість із них здавалися німичними й змореними. На відстані від них стояли кремезні чоловіки у сірих мундирах і уважно спостерігали за натовпом. Усі вони — і полісмени, і простолюд — помітно потерпали від холоду.

Натаніель тим часом сидів в автомобілі, в теплі, і в його душі поволі зростало самовдоволення. Він був частиною чинного порядку. І нарешті їхав до Парламенту. Він був поважною особою — не те, що інші. — й це дуже тішило його. Уперше в житті Натаніель пізнав ліниву насолоду легко здобутої влади.

В'їхавши на Парламентську площу, автомобіль повернув ліворуч, до ажурних залізних воріт. Пан Андервуд показав перепустку, хтось подав йому сигнал, і машина, перетнувши викладений каменем двір, спустилася до підземного гаража, освітленого неоновими лампами. Пан Андервуд поставив автомобіль на вільне місце і вимкнув запалювання.

Натаніель щосили вчепився в шкіряне крісло. Його аж трусило від ледве стримуваного хвилювання.

Вони приїхали.

19

Вони пройшли повз нескінченний ряд блискучих чорних автомобілів до металевих дверей. Сповнений передчуттів, Натаніель не міг ні на чому зосередитись. Він був такий неуважний, що майже не поглянув на двох ошатних охоронців, які зупинили їх біля дверей, і не помітив, що його наставник показав охоронцям три пластикові картки. Ті оглянули перепустки і повернули їх. Він ледве розгледів ліфт, обшитий дубовими панелями, й невеличку червону кульку, що спостерігала за ними зі стелі. Лише тоді, коли двері ліфта відчинились і Андервуди вийшли до розкішної Вестмінстерської зали, почуття знову повернулися до хлопця.

Вестмінстерська зала була величезна, з високою склепінчастою стелею й потемнілими з часом сволоками. Стіни та підлогу було зроблено з велетенських полірованих кам'яних блоків; у стрільчастих вікнах видніли барвисті вітражі. В дальшому кінці зали вікна й двері виходили на терасу, що вела до річки. Зі стелі звисали жовті люстри, інші світильники було прикріплено до стін. У залі вже зібралося зо дві сотні людей, та для такого великого приміщення це було майже ніщо, й воно здавалося порожнім. Натаніелеві пересохло в роті. Він зненацька відчув себе маленьким і мізерним.

Він стояв з паном і панею Андервуд біля сходів, що вели до зали. Служник у чорній лівреї нечутно підійшов і прийняв плащ пана Андервуда. Другий слуга люб'язно показав дорогу, й вони подалися сходами вниз.

Тут дещо привернуло Натаніелеву увагу. Тьмяно—сіра статуя — скорчений хлопчина в химерному вбранні. Очі його були вирячені, а в руці він тримав щітку на взуття. Хоч роки трохи згладили риси обличчя статуї, однак на ньому й донині застиг вираз такого відчаю, що Натаніель аж здригнувся. Він поквапився за наставником, стежачи, щоб ненароком не збити його з ніг.

Біля підніжжя сходів вони зупинилися. Слуги розносили келихи з шампанським (якого Натаніелеві хотілось) і з лимонадом (якого він не хотів, але одержав). Пан Андервуд, жадібно ковтнувши зі свого келиха,

заходився стривожено оглядати залу. Пані Андервуд позирала на всі боки з замріяною усмішкою. Натаніель відсorbнув лимонаду й теж озирнувся.

Довкола аж роїлися чарівники — молоді й старі, що розмовляли й сміялися. Зала обернулася на серпанок чорних костюмів і вишуканих суконь, білозубих усмішок і коштовностей, що мерехтіли у світлі ламп. Біля кожного входу бовваніли люди з кам'яними обличчями, в однаковому сірому вбранні. Натаніель вирішив, що це поліція або чарівники зі служби безпеки, готові за першого—ліпшого натяку на безлад викликати джина. Проте сам він навіть крізь лінзи не зміг розгледіти в залі жодної магічної істоти.

Натомість Натаніель помітив кількох бундючних хлопців та дівчат — вочевидь, таких самих учнів, як він. На відміну від нього, всі вони жваво й невимушено розмовляли з іншими гостями. Зненацька хлопчина гостро, аж до болю, усвідомив, як ніяково тут його наставникові з дружиною, самотнім і відчуженим від усіх.

— Може, нам слід поговорити з кимось? — наважився спитати Натаніель.

Пан Андервуд сердито поглянув на нього:

— Я, здається, казав тобі...

Аж тут він загнувся і радо помчав до якогось товстуна, що саме спускався сходами:

— Грегори!

Проте Грегори, здається, не дуже зрадів цій зустрічі.

— О, привіт, Андервуде.

— Який я радий тебе бачити!

Пан Андервуд перегородив товстунові шлях. Він аж пританцьовував з нетерпіння — так йому хотілося побалакати. Пані Андервуд і Натаніель опинилися сам—на—сам.

— А нас він хіба не відрекондує? — роздратовано поцікавився хлопець.

— Не переймайся, любий. Твоєму наставникові треба переговорити з кількома високоповажними особами. А нам ні з ким не треба говорити, авжеж? Зате ми можемо дивитись — це завжди так приємно... — Вона трохи скривилася. — Правду кажучи, мода цього року вельми консервативна.

— Пані Андервуд, а прем'єр-міністр уже тут?

Пані Андервуд витягла шию:

— Ні, любий. Здається, ще ні. Зате отам стоїть пан Дюваль, начальник поліції...

Недалеко від них справді стояв огрядний чолов'яга в сірому мундирі й терпляче слухав двох балакучих молоденьких жіночок.

— Одного разу я зустрічалася з ним. Напрочуд милий джентльмен. І, звичайно, дуже впливовий... Ану, погляньмо, хто тут іще. Божечки, невже... Бачиш оту леді?

Натаніель подивився. Леді була сухорлява, з білявим, коротко підстриженим волоссям. Пальці, що стискали дужку окулярів, скидалися на пташині кігті.

— Це Джесіка Вайтвел. Нібито зі Служби безпеки. Вельми поважна чарівниця. Саме вона десять років тому викрила чеських агентів. Вони викликали й нацькували на неї марида. але вона створила Порожнечу, й демона зтягло туди. Віддамо їй належне — вона зробила це без жодної жертви. Коли виростеш. Джоне, ніколи не ставай їй упоперек дороги.

Пані Андервуд зі сміхом спорожнила свій келих. За плечима в неї вмить з'явився служник і знову наповнив келих майже по вінця. Натаніель теж засміявся. Як це часто траплялося з ним у товаристві пані Андервуд, її невимуженість передалася йому. Хлопцеві трохи полегшало на дупгі.

— Пробачте, пробачте! Дорогу герцогові й герцогині Вестмінстерським.

Повз них поспіхом майнули два служники в лівреях. Натаніеля безцеремонно штовхнули вбік. Крізь натовп ішла сердита невеличка жінка в старомодній чорній сукні і з золотим браслетом на нозі. Поводилась вона владно й пихато; за нею слухняно ступав чоловік зі змореним обличчям. Пані Андервуд вражено поглянула їм навздогін.

— Яка *бридка* жінка! Не розумію, що герцог у ній знайшов?

Вона знову відсърбнула з келиха.

— А там... Божечки, що це з ним?! Це ж Шолто Пінн, крамар.

Натаніель побачив високого, товстого чоловіка в білому лляному костюмі. Він спускався сходами, спираючись на милиці. Здавалося, що кожен порух завдає йому нестерпного болю. Обличчя його вкривали синці, одне око почорніло й заплигло. До нього вмить підскочили двоє служників і провели до крісла біля стіни.

— Щось він ніби нездужає, — зауважив Натаніель.

— І справді. Мабуть, сталося щось страшне. Може, помилився при роботі з якимось артефактом, бідолаха...

Отак, сьорбаючи шампанське, пані Андервуд розповідала Натаніелеві про видатних чоловіків і жінок, що зібралися в залі. То були вершки уряду й вищого світу, найвпливовіші люди Лондона (а отже, і всього світу!) Що більше вона говорила про їхні заслуги, то сумніше ставало хлопцю: він розумів, як далеко йому до всієї цієї величі й могутності. Самовдоволення, що огорнуло його серце раніше, в автомобілі, давно розвіялось і змінилося нестерпним відчаєм. Він кілька разів помічав серед натовпу свого наставника: той крутився біля групок гостей, та видно було, що його ледве терплять чи навіть відверто зневажають. Щоправда, Натаніель ще з тієї пригоди з Лавлейсом знав, що його наставник — нікчема. Тепер це підтвердилось новим доказом. Усі колеги пана Андервуда *теж* вважають його за нікчому. Хлопчина аж скреготнув зубами. Нікчемний учень нікчемного чарівника. Ні, не так він сподівався розпочати життя, він заслуговує на краще...

Аж тут пані Андервуд смикнула його за рукав:

— Ось він! Бачиш його, Джоне? Ось!

— Хто?

— Руперт Деверо. Прем'єр-міністр.

Натаніелеві й на думку не спало, звідки прем'єр з'явився в залі. Виник немовби з нічого — високий, худорлявий, русявий чоловік, що стояв серед бурхливого виру вечірніх костюмів і коктейльних суконь, дивовижним чином зберігаючи витонченість і спокій. Він слухав когось, кивав і тихо всміхався. Прем'єр-міністр! Наймогутніша людина Британії, а може, й цілого світу... Навіть здалека Натаніель відчув теплі лагідні прем'єрові чари; зараз йому хотілося лиш одного — бути поряд із цією людиною, бачити й чути її... Йому здавалося, що після появи прем'єр-міністра зала наповнилась, і кожен — хоч із ким він розмовляє — стежить лише за ним. Та щойно хлопець поглянув на нього, як натовп зімкнувся, і струнка ошатна постать щезла з очей.

Неохоче відвернувшись, Натаніель ковтнув лимонаду й заляк.

Біля сходів стояли двоє чарівників. Вони — чи не єдині з усіх гостей — не звернули жодної уваги на прем'єр-міністра, а жваво розмовляли про щось своє. Натаніелеві перехопило подих — він

упізнав обох: їхні обличчя міцно закарбувались йому в пам'яті, нагадуючи про торішню образу. Сивий дідуган із зморшкуватим лицем: він ще дужче змарнів і згорбився. Молодший — слизький, з довгим волоссям аж до плечей. Лавлейсові друзі. Якщо вони тут, то й сам Лавлейс, може, десь поряд?

Натаніелеві аж закололо в шлунку: цей вияв слабкості неабияк розлютив його. Він облизав пересохлі губи. Спокійно. Боятись нема чого. Лавлейс ніяк не зможе довідатись, що Амулет викрав саме він, — навіть якщо вони зіткнуться ніс у ніс. Його нишпорки повинні зайти до будинку Андервудів, щоб відчутти ауру Амулету. Тож сам він, Натаніель, зараз у безпеці. Та йому, як і всякому справжньому чарівникові, слід скористатись нагодою: підібратися ближче до ворогів і підслухати їхню розмову.

Натаніель озирнувся. Пані Андервуд ніби забула про нього й поринула в бесіду з якимось низеньким, кремезним джентльменом, щиро сміючись. Натаніель почав пробиратись крізь натовп дорогою, що мала привести його до сходів, туди, де стояли двоє Лавлейсових приятелів.

На півдорозі він побачив, як сивий раптом замовк і поглянув угору, на галерею. Натаніель позирнув туди, і в нього тьохнуло серце.

На галереї стояв Саймон Лавлейс, захеканий і розчервонілий. Вочевидь, він щойно приїхав. Лавлейс поспіхом скинув пальто, подав його служникові, поправив лацкани піджака й хутко попрямував до сходів. Зовні він був такий самий, як раніше: окуляри, зачесане назад волосся, енергійні рухи й широкий рот, який розпливався в усмішці щоразу, коли дорогою траплявся якийсь чарівник. Він збіг сходами вниз, відмовився від запропонованого шампанського й подався просто до приятелів.

Натаніель прискорив ходу. За кілька секунд він дістався до вільного місця за півкруглою балюстрадою. Тепер хлопець стояв недалеко від сходів, за різьбленим постаментом, увінчаним кам'яною вазою. З одного боку вази було видно потилицю слизького, з другого — піджак сивого. Лавлейс саме спускався сходами, поспішаючи до друзів, тож його не було видно.

Ваза ховала Натаніеля від чарівників. Підібравшись до постамента, він невимушено притулився до нього. А потім нашорошив вуха, щоб розпізнати голоси ворогів серед навколишнього гамору.

Йому пощастило. До нього долинув Лавлейсів голос, хрипкий і розлючений:

—... і нічого! Я пробував усі способи стимулювання. Кого я тільки не викликав. Та жоден не зміг сказати мені, хто ж йому наказує.

— Пхе! Ви просто марнуєте час, — із помітним акцентом промовив сивий. — Звідки іншим демонам це знати?

— Я звик користуватися будь—якою змогою. Проте... ваша правда. Кулі теж не допомагають. Отож, мабуть, нам доведеться змінити наші плани. Чи одержали ви мого листа? Я вважаю, нам взагалі слід це все скасувати.

— Скасувати? — перепитав третій голос. Напевно, отой слизький.

— Я завжди можу звалити все на дівчину.

— Навряд чи це розумно, — тихо відповів сивий. Натаніель ледве—ледве розчув його слова. — Якщо ви скасуєте конференцію, Деверо ще дужче розсердиться. Він не може дочекатись тих скромних утіх, які ви йому обіцяли. Ні, Сай— моне, треба боротися до останнього. Шукайте далі. Ми маємо ще кілька днів. Усе може налагодитись.

— А якщо ні? Тоді мені кінець! Ви знаєте, скільки коштує це приміщення?!

— Заспокойтесь. Не так гучно, будь ласка.

— Гарзд. Але ж ви розумієте, що я не можу зупинитись! Хай там хто зробив це, він зараз тут. Дивиться на мене й сміється... Коли я дізнаюсь, хто це, я його...

—Тихше, Лавлейсе! — знов утрутився слизький.

— Може, нам *краще* знайти потаємніше місце, Саймоне...

Натаніель, що причаївся за постаментом з вазою, сіпнувся, ніби його вдарило електрикою. Ніяк не можна, щоб вони натрапили на нього. Хлопець негайно майнув убік і загубився серед натовпу. Опинившись на безпечній відстані, він озирнувся. Лавлейс із друзями стояли там, де й раніше; до них причепився якийсь підстаркуватий чарівник і без упину балакав, а приятелям кортіло якнайшвидше його позбутися.

Ковтнувши лимонаду, Натаніель заспокоївся. Він мало що зрозумів з підслуханої розмови, та було ясно, що Лавлейс розлючений, і це його тішило. Щоб дізнатися більше, треба викликати Бартімеуса. Можливо, його раб зараз тут, стежить за Лавлейсом... Щоправда, хлопець нічого такого не бачив — навіть крізь лінзи, але джин цілком спроможний

змінити свою подобу на кожному з перших чотирьох рівнів. Будь-хто з оцих поважних добродіїв може виявитись оболонкою, за якою ховається демон.

Замислившись, Натаніель зупинився поблизу невеличкої компанії чарівниць. Поволі він почав розбирати їхню бесіду:

—... такий гарненький. У нього хтось є?

— Саймон Лавлейс? Так, у нього є якась жінка. От не пригадаю, як її звать...

— Краще не липни до нього, Девіно. Йому більше не фортунить.

— Але ж він наступного тижня проводить конференцію! І *такий* гарненький...

— Він казна—скільки надокучав Деверо, щоб домогтися цієї конференції. Ні, його кар'єрі кінець. Прем'єр уже його не підтримує. Лавлейс ще торік хотів стати міністром внутрішніх справ, та Дюваль йому завадив. Дюваль його ненавидить. Уже й не пам'ятаю, за що.

— А хто це з Лавлейсом? Невже старий Скайлер? Цікаво, кого він викликав, що йому так скривило пику? Біси й ті бувають гарніші...

— Дивні в Лавлейса приятелі, як на міністра. А ото що за слизький тип?

— Такий собі Лайм. З Міністерства сільського господарства.

— Наче дохла рибина...

— До речі, а де триватиме ця конференція?

— Десь за Лондоном. У біса на болоті...

— О, невже? Як прикро! Нас там повбивають якісь копачі...

— Ну, якщо сам прем'єр-міністр цього хоче...

— Страх та й годі.

— *Такий* гарненький...

— Джоне...

— Нічого ти, Девіно, не розумієш. От мені цікаво, де він роздобув такий костюм.

— *Джоне!*

Перед Натаніелем з'явилася пані Андервуд, геть розчервоніла — мабуть, від спеки в залі. Вона потягла хлопця за руку:

— Джоне, скільки можна тебе кликати! Пан Деверо зараз виголосить промову. Нам треба відійти далі — попереду стоятимуть лише міністри. Мерщій!

Вони прослизнули вбік, і тут зацокотіли підбори й зашурхотіли сукні: могутній інстинкт натовпу змусив гостей ринути до невеликої трибуни, завішеної пурпуровою тканиною, — її щойно викотили з якоїсь бічної кімнати. У натовпі Натаніелеві й пані Андервуд дісталось як слід, та врешті їм усе ж таки пощастило проштовхатись до задніх рядів. Вони зупинились поблизу дверей, що виходили на терасу. Відтоді, як вони прибули сюди, гостей значно побільшало. Натаніель подумки підраховував, що в залі було вже кількасот осіб.

Руперт Деверо легенько, по—хлоп'ячому, вискочив на трибуну.

— Пані й панове, міністри! Я дуже радий бачити вас тут сьогодні...

Голос у нього був дуже приємний — низький, але водночас бадьорий і ненав'язливо—владний. Залою прокотилася хвиля вітальних вигуків та оплесків. Пані Андервуд у захваті мало не впустила свій келих із шампанським. Натаніель завзято зааплодував.

— Це надзвичайно приємний обов'язок — звертатися до вас із щорічною промовою, — провадив Деверо. — Адже мені доводиться виступати перед такими чудовими людьми...

Ці слова викликали новий вибух оплесків. Сволоки старовинної зали аж затремтіли.

— Дякую. Сьогодні я радий повідомити вас про успіхи на всіх фронтах — і на внутрішньому, й на зовнішньому. Трохи пізніше я згадаю про це докладніше, а зараз лише скажу, що наші війська відтіснили італійських заколотників до Турина і зайняли укріплені позиції вздовж лінії фронту до кінця зими. Крім того, наші альпійські батальйони знищили чеські експедиційні сили... — голос прем'єра на мить потонув у новому вибуху оплесків, — і численних джинів супротивника.

Деверо трохи помовчав.

— Що ж до внутрішнього фронту, то мирних громадян останнім часом тривожить новий спалах дрібних крадіжок у Лондоні. Лише за останні кілька тижнів було викрадено багато магічних артефактів. Тепер нам усім відомо, що це дії купки зрадників — справжнісіньких нікчем. Проте, якщо їх не зупинити, простолюд може піти за цими відступниками, наче безмозке стадо баранів, яким він, власне, і є. Тому нам доведеться вжити драконівських заходів, щоб покласти край цьому вандалізму. Всіх підозрюваних у підривній діяльності братимуть під

варту без суду. Я певен, що за цих нових можливостей міністерство внутрішніх справ якнайшвидше запроторить цих зрадників за ґрати!

Промова, що раз по раз переривалася оплесками натовпу, затяглася надовго. Конкретних фактів у ній було небагато, та й ті потонули в нескінченних штампах про чесноти уряду й підступність його ворогів. Натаніелеві невдовзі стало нудно. Він намагався слухати далі, але щоразу відчував, як у нього розпливається мозок. Кінець кінцем він облишив ці спроби й заходився роздивлятися навколо.

Обернувшись наполовину, він побачив прочинені двері тераси. За мармуровою балюстрадою було видно чорні води Темзи, в яких відбивалися жовті вогні світильників. Був саме приплив: річка несла свої води під Вестмінстерський міст, а звідти — до порту й далі, до моря.

Хтось, вочевидь, так само знудився і просто вийшов на терасу. Біля плями світла, помітної крізь прочинені двері, Натаніель побачив темну постать. Якийсь необачний гість відверто зневажає прем'єр-міністра... ні, це, здається, хтось із охорони.

Натаніелеві думки полинули геть із зали. Він уявив замулене дно Темзи. Бартімеусова бляшанка, мабуть, уже наполовину занурилася в нього, навіки загублена в підводній темряві.

Краєм ока він побачив, як незнайомиць на терасі поворухнувся, ніби щось виймаючи з-під куртки чи піджака.

Хлопець намагався придивитись пильніше, але темрява надійно ховала незнайомця. Позаду досі лунав солодкий голос прем'єр-міністра:

—... настає доба об'єднання, друзі мої. Ми — еліта чарівників усього світу. Ніхто, крім нас...

Незнайомиць ступив до дверей.

Крізь лінзи Натаніель помітив у пільмі барвистий спалах — відразу на кількох рівнях.

—... наслідуючи наших предків, ми повинні добитися...

Підозрюючи недобре, Натаніель спробував щось сказати, та язик його немовби пристав до піднебіння.

Незнайомиць скочив просто до зали. То був юнак із божевільними темними очима, в чорних джинсах і чорній спортивній куртці; обличчя його було вимашене якимось темним кремом чи пастою. В руках він

тримав яскраво—блакитну кулю завбільшки з великий грейпфрут.
Куля пульсувала, в ній роїлись якісь крихітні білі істоти.

—... заради майбутнього панування. Наші вороги...

Юнак підняв руку. Блакитна куля блиснула в світлі ламп.

У натовпі хтось затамував подих — помітив...

—... і я знову повторюю...

Натаніель роззявив рота в мовчазному крику.

Юнак махнув рукою, і куля злетіла в повітря.

—... наші вороги знемагають...

Куля пролетіла над головами в Натаніеля й гостей.

Політ її ніби гіпнотизував хлопця, як погляд змії гіпнотизує мишу.

У залі вщухли всі звуки, крім ледве чутного гудіння кулі, а потім з натовпу вихопився пронизливий жіночий вереск.

Куля зникла серед юрби. Пролунав брязкіт розбитого скла.

І за якісь півсекунди — вибух.

20

Якщо розбити кулю з елементалями в замкненому просторі, наслідки неминуче будуть руйнівні й жахливі. Що менший простір і що більша куля, то гірші наслідки. Натаніелеві та іншим чарівникам пощастило, що Вестмінстерська зала була така величезна, а розбита куля — відносно невеличка. Та навіть за цих умов наслідок був відчутний.

Щойно скло розбилось, полонені елементалі — вони сиділи там уже багато років і божеволіли один від одного та від нескінченних одноманітних розмов, — ринули геть, якнайдалі від своїх товаришів по нещастю. Повітря, земля, вода й вогонь—усі чотири стихії вирвалися з ув'язнення, нищачи все на своїй дорозі й сіючи хаос. Людей, що стояли поблизу, за секунду кинуло на підлогу, обсипало камінням, обпалило вогнем і обдало струменями води. Майже всі чарівники, наче кеглі, розлетілися на всі боки від місця вибуху. Завдяки тому, що він стояв позаду, Натаніель урятувався від опіків, однак його теж підняло в повітря і грюкнуло об двері, що вели на тересу.

Сильніші чарівники не постраждали анітрохи: вони завжди мали наготові засоби безпеки — здебільшого то були полонені джини з наказом негайно втручатися, тільки—но їхнім господарям загрозуватиме ворожа магія. Магічні Щити всотали чи відбили вогонь, землю та воду і відвернули струмені вітру до стелі. А от слабшим чарівникам та їхнім гостям не пощастило. Декого затиснуло між захисними полями інших магів, і протилежні стихії відлупцювали бідолах так, що ті знепритомніли. Інших хвилі окропу проволокли підлогою й залишили мокрими купками серед зали.

Прем'єр-міністра вже не було: тільки—но куля розбилась об кам'яну підлогу, за кілька метрів від трибуни з'явився темно—зелений африт, обгорнув прем'єра Герметичною Мантією, підхопив його й поніс крізь віконце в даху.

Натаніель, напівпритомний від удару об двері, саме намагався встати, коли побачив, що до нього щодуху мчать двоє чоловіків у сірому. Хлопець упав, чоловіки перескочили через нього й вилетіли на терасу. Коли один з них перестрибував через Натаніеля, у нього

всередині щось гаркнуло. Від цього звуку хлопчині стало дибки волосся. З тераси долинули гамір, бійка, дряпання, що скидалося на скрегіт кігтів об камінь, і два далекі сплески.

Натаніель обережно підняв голову. Тераса була порожня. Накопичена за роки ув'язнення енергія елементалів поволі розвіювалась. Вода збігала крізь щілини в підлозі. Стіни й обличчя гостей були заляпані болотом. Язички полум'я кволо лизали краєчок пурпурової тканини на трибуні. Більшість чарівників уже піднялися на ноги і обтрушувались, чи допомагали піднятися іншим. Дехто досі лежав. Сходами бігли служники. Постраждали помалу озивалися; чути було вигуки, плач і поодинокі запізнілі крики.

Натаніель підхопився, незважаючи на біль у плечі — все — таки він добряче вдарився об двері, — й заходився шукати пані Андервуд. Ноги його ковзали по болоту, що вкривало підлогу.

Товстун у білому стояв, спираючись на милиці, і розмовляв із Саймоном Лавлейсом та сивим дідуганом. Здається, ніхто з них не постраждав від нападу елементалів, хіба що Лавлейсове чоло прикрасила гуля, та ще тріснули окуляри. Коли Натаніель проходив повз них, вони обернулись — і, напевно, разом виголосили закляття, бо перед ними зненацька з'явилися шість високих худорлявих джинів у сріблястому вбранні. Чарівники віддали наказ, і демони знялися в повітря й вилетіли через терасу геть.

Приголомшена пані Андервуд сиділа на підлозі. Натаніель присів навпочіпки біля неї:

— Пані Андервуд, з вами все гаразд?

Її підборіддя було вимащене болотом, а волосся над одним вухом трохи обгоріло, та загалом вона, здається, не постраждала. Натаніель мало не заплакав з радощів.

— Так, так, Джоне. Не обіймай мене так міцно. Добре, що тебе не зачепило. А де Артур?

— Не знаю, — Натаніель оглянув мокрий натовп. — Ось він!

Його наставник, вочевидь, не встиг скористатися потужним захистом — якщо судити з бороди, що тепер скидалася на стовбур, розбитий блискавкою. Ошатні сорочка й піджак майже згоріли, залишилися тільки почорнілий жилет і трохи підпалена краватка. Штаням теж не пощастило: тепер їхній пояс був занизький, а холоші — зависокі. Пан Андервуд стояв біля купки чарівників, убраних так

само, і його червоне, вимащене сажею обличчя палало праведним гнівом.

— Здається, він живий, — зауважив Натаніель.

— Джоне, ходи й допоможи йому. Ходи, ходи. Зі мною все гаразд. Мені просто треба трішки посидіти.

Натаніель боязкувато підійшов до наставника. Хтозна — Андервудові цілком могло спасти на думку звинуватити в усьому його.

— Сер? З вами все...

Наставник ніби й не помітив хлопця. Його очі під почорнілими бровами горіли люттю. Він гордовито прикрив груди лахміттям, на яке перетворився піджак, і застебнув його на єдиний уцілілий гудзик. Потім поправив краватку й трохи скривився — вона була ще гаряча. А тоді рішучим кроком рушив до найближчої групи гостей. Натаніель, не дуже певний, що йому робити, подався за ним,

— Хто це був? Ви бачили? — нетерпляче запитав Андервуд.

Жінка, чия сукня перетворилася на мокру ганчірку, хитнула головою:

— Все сталося так швидко.

Кілька інших гостей кивнули.

— Щось вилетіло ззаду..

— Можливо, через портал. Ці чарівники—відступники...

До розмови втрутився білявий чоловік із писклявим голосом:

— Кажуть, хтось увійшов через терасу..

— Та ви що! А служба безпеки?

— Пробачте, сер...

— Якби гадаєте, це часом не Спротив?..

— Лавлейс, Скайлер і Пінн уже послали демонів—нишпорок.

— Сер...

— Негідник, мабуть, скочив у Темзу й поплив.

— Сер! Я його бачив!

Андервуд нарешті обернувся до Натаніеля:

— Що?! Що ти кажеш?

— Я бачив його, сер. Того хлопця на терасі...

— На Бога, якщо ти брешеш...

— Ні, сер. Це було перед тим, як він кинув цю штуку. Він тримав у руках блакитну кулю. Забіг крізь двері й кинув її, сер. Чорнявий хлопець, трохи старший за мене. Худорлявий, у темному вбранні...

здається, у куртці. Я не бачив, куди він подівся після того, як кинув кулю. То була куля з елемента— лями, сер, не дуже велика. Може, то й не чарівник — таку річ може розбити хто завгодно...

Натаніель зупинився, щоб перевести подих, і раптом зрозумів, що зопалу виявив набагато більші магичні знання, ніж личить учневі, який ще не викликав свого першого мулера. Та ні Андервуд, ні решта чарівників, здається, цього не помітили. На мить вони заціпеніли, розбираючи Натаніелеві слова, тоді відвернулись від нього й заторохтіли навперейми: кожному кортіло першим висловити свою думку з цього приводу.

— Це, напевно, Спротив! Але хто туди входить — чарівники чи простолюд? Я завжди казав...

— Андервуде, внутрішні справи — це ваша парафія. Чи не викрали останнім часом у когось кулю з елементалями? А якщо викрали, то яких заходів було вжито?

— Я не можу цього сказати, це службова інформація...

— Що ви там бурмочете у свій залишок бороди, друже? Ми маємо право знати!

— Пані й панове...

Цей тихий голос умить угамував присутніх. Гамір одразу вщух, і всі обернулися до Саймона Лавлейса, що стояв поруч із групою чарівників. Волосся його знову було зачесане назад. Та й загалом — попри розбиті окуляри та гулю на лобі — він не розгубив своєї звичної ошатності. Натаніелеві пересохло в роті.

Лавлейс хутко оглянув гостей темними очима.

— Будь ласка, не чіпайте бідолашного Артура, — мовив він. Його обличчям майнула усмішка. — Він, бідолаха, не винен у цьому безладі. Нападник, здається, проник сюди з боку річки.

Якийсь бородань показав пальцем у бік Натаніеля:

— Ось і хлопець каже те саме.

Лавлейсові очі поглянули на хлопчину і, впізнавши, трохи розширились.

— О, юний Андервуде! Ти його бачив?

Натаніель кивнув.

— Ти спостережливий, як завжди. Андервуде, він уже має ім'я?

— Е-е... так. Джон Мендрейк. Я вже зареєстрував його.

— Гаразд, *Джоне*, — темні очі знов утупилися в Натаніеля. — Безперечно, тобі радітимуть. Поки що жоден з гостей, кого я встиг розпитати, не може нічого сказати. Можливо, з тобою захоче поговорити поліція.

— Так, сер, — ледве вимовив Натаніель.

Лавлейс обернувся до інших:

— Нападник підплив до тераси човном, проліз по стіні й перерізав горлянку охоронцеві. Тіла ми не знайшли, зате виявили калюжу крові: убивця, вочевидь, кинув труп до Темзи. Так само ймовірно, що після нападу злочинець стрибнув у воду й поплив за течією. Можливо, він потонув.

— Нечувана річ! — обурився бородань. — Що собі думає Дюваль? Поліція мала цьому запобігти.

Лавлейс підняв руку:

— Цілком з вами згоден. Однак мушу сказати, що два полісмени відразу кинулися навздогін за злочинцем. Може, їм пощастить щось виявити, хоч на воді слідів не залишається. Я теж послав джина оглянути береги. Більше мені, на жаль, нема чого додати. Нам слід радіти, що не постраждав прем'єр — міністр і не вбито жодної високої особи. Як на мене, зараз нам усім краще повернутися додому й причепуритися, а також перевдягтися. За деякий час, звичайно, нас повідомлять про все. А тепер — з вашого дозволу..

Усміхнувшись на прощання, Лавлейс подався до іншої групи гостей. Чарівники дивилися йому вслід, роззявивши роти.

— От уже зухвалець... — бородань зневажливо пирхнув. — Гадає, ніби він — єдиний помічник міністра торгівлі. Дограється до того, що коли-небудь на нього чекатиме африт... Гаразд уже. Я тут більше не стовбичитиму, а ви як собі хочете.

Бородань пошкutilьгав геть. Інші подалися за ним. Пан Андервуд мовчки підійшов до дружини, заклопотаної розмовою з якимось подружжям з міністерства закордонних справ — вони саме порівнювали свої синці, — й покинув розгромлену Вестмінстерську залу. Натаніель підтюпцем вирушив за ними.

— Я тільки сподіваюся, — промовив наставник, — що вони хоч тепер наважаться виділити мені додаткові фонди. А як ні, то чого вони ще чекають? Теж мені міністерство — шість нікчемних чарівників! Що я їм, чудотворець?!

На початку дороги в автомобілі панували мовчанка й запах паленої бороди. Коли ж вони виїхали з центру Лондона, Андервуд несподівано розбалакався. Його ніби щось мучило.

— Ти ні в чому не винен, любий, — лагідно мовила пані Андервуд.

— Ні, але провину зіпхнуть на мене! Ти ж чув, хлопчику? Вони накинулись на мене! І все через оті крадіжки!

Натаніель вирішив скористатись нагодою і запитав:

— Які крадіжки, сер?

Андервуд розлючено стукнув по керму.

— Оті, що їх влаштовує так званий Спротив! По всьому Лондону в неуважних чарівників крадуть магічне знаряддя. Таке, як оця куля з елементаліями. Пам'ятаю, що кілька таких куль *поцупили* зі складу ще в січні. За останні два роки таких крадіжок стає дедалі більше, а я мушу цьому всьому давати раду! Тоді, коли в Міністерстві внутрішніх справ тільки шість чарівників!

Натаніель сміливо посунувся вперед:

— Пробачте, сер, а що це за Спротив?

Андервуд надто швидко завернув за риг і мало не збив якусь літню леді, ще й перелякав її, грюкнувши кулаком по сирені.

— Збіговисько зрадників, яким не до вподоби, що влада в наших руках! — гаркнув він. — Ніби не ми зробили цю країну багатою й великою! Хто вони такі — невідомо нікому, та їх, вочевидь, не так багато. Купка простолюду, що збирається по молитовних будинках. Кілька божевільних бунтарів, які зневажають магію і все, що робиться за її допомогою.

— То вони не чарівники, сер?

— Звичайно ж, ні, дурню! У тому й річ! Це простолюди — простісінький, як гній! Вони ненавидять нас і все чарівне, хочуть скинути уряд! Гадають, ніби це можливо.

Андервуд проскочив на червоне світло, нетерпляче махнувши рукою пішоходам: ті поспіхом позадкували на тротуар.

— Навіщо ж тоді вони крадуть магічні предмети, сер? Вони ж ніби ненавидять усе чарівне.

— Хтозна? У них спотворене мислення. Це ж тільки простолюди. Може, вони сподіваються таким чином підірвати наші сили... Ніби втрата кількох артефактів може щось вирішити! Проте дещо з цих предметів можуть використовувати й простолюдини — ти сам це бачив

сьогодні. Може, вони накопичують зброю для майбутніх заворушень — скажімо, за вказівкою якогось іноземного уряду... Поки ми не розшукаємо їх і не витрусимо з них усе, нічого сказати не можна.

— Це був їхній перший напад, сер?

— Такого рівня — перший. Досі траплялися тільки дурниці... як— от підкидання мулерових дзеркал до службових автомобілів. Кілька чарівників постраждали. Один навіть потрапив в аварію. А поки він лежав непритомний, у нього з машини вкрали портфель з кількома магічними предметами. Звичайно, цей бовдур потім мав серйозні проблеми. Та зараз цей Спротив зайшов надто далеко. Ти казав, що той нападник був молодий?

— Так, сер.

— Цікаво... Якщо вірити рапортам, на місці інших злочинів теж бачили молодь. Та чи молоді вони, чи старі, ці злодії пошкодують за все, коли їх спіймають. Після нинішньої пригоди кожного, в кого знайдуть викрадене чарівне майно, покарають якнайсуворіше. Будь певен, легко вони не помруть. Ти щось сказав, хлопчику?

В Натаніеля мимоволі вихопився приглушений звук — чи то вереск, чи то хрипіння. Перед його очима постав Амулет Самарканда, украдений і схований десь у кабінеті Андервуда.

Хлопець мовчки хитнув головою.

Автомобіль востаннє звернув за ріг і виїхав на темну, мовчазну дорогу. Андервуд поставив машину на стоянці перед домом.

— Запам'ятай, хлопчику, — мовив він. — Тепер уряд повинен діяти рішуче. Вже наступного ранку я вимагатиму розширення нашого штату. А потім ми, можливо, почнемо ловити цих злодіїв. А коли спіймаємо, то розірвемо їх на шматки.

Тряснувши дверцятами, він вийшов з автомобіля; в салоні знову війнуло паленою бородою. Пані Андервуд озирнулася. Натаніель заціпеніло сидів, утупившись у порожнечу.

— Вип'єш перед сном гарячого какао, любий? — запитала вона.

Темрява, що огортала мій розум, розвіялась. Я знову був зосереджений і готовий до дії, мов скручена пружина, а всі мої відчуття загострилися до краю. Пора тікати.

Та дарма.

Мій розум працює на кількох рівнях відразу^[57]. Я можу водночас мило розмовляти, складати закляття і обмірковувати різні способи втечі. Це дуже корисна здібність. Та нині мені вистачило одного-єдиного рівня свідомості, щоб побачити: про втечу поки що не йдеться. Я потрапив у велику халепу.

Та гаразд уже, почнімо спочатку. Принаймні я міг потурбуватися про свій вигляд. Опритомнівши, я одразу відчув, що остання прибрана мною форма наполовину зникла. Сокіл розплився густою маслянистою хмаринкою, яка тепер майоріла в повітрі, ніби її коливав невидимий приплив. Насправді ця субстанція — найближча до моєї істинної сутності^[58], наскільки це можливо для перебування в земному рабстві. Та, попри всю свою шляхетну природу, зовні ця хмаринка не дуже вабила око^[59]. Я швидко перевтілювався у худорляву жіночку в простенькій сорочці, а потім додав ще пару ріжків на голові.

Покінчивши з цим, я насторожено озирнувся.

Я стояв на невеличкому кам'яному постаменті чи стовпі заввишки зо два метри. На першому рівні здавалося, ніби довкола все чисто, але на інших рівнях — із другого по сьомий — мене оточувала рідкісна гидота: маленька, надзвичайно потужна енергетична сфера. Її утворювало тонке біле плетиво силових ліній, що виходили з верхівки стовпа — просто з-під моїх струнких ніжок — і схрещувались над моєю витонченою голівкою. Не варто було й торкатися цих енергетичних тенет, щоб розуміти: вони вмить відкинуть мене назад, завдавши нестерпного болю.

У моїй в'язниці не було жодного отвору чи проріхи. Вибратись із неї я не міг. Я застряг у цій сфері, мов та дурна золота рибка в акваріумі.

Але пам'ять у мене, на відміну від золотої рибки, була добряча. Я пам'ятав, що відбулося після того, як мене схопили біля крамниці Шолто. Пам'ятав срібні Сильця, що впали на мене. Бруківку, що бралася бульбашками під розжареними копитами африта. Пахощі розмарину й часнику, що душили мене, наче руки вбивці, і відбирали свідомість. Шалену лють: мене, Бартімеуса, схопили серед лондонської вулиці! Та годі вже, шаленітимемо потім. Зараз треба зберігати спокій і пильнувати нагоди.

Моя сфера містилась у великій, дещо старомодній кімнаті. Стіни було збудовано з сірого каміння, а вгорі чорніли важкі дерев'яні сволюки. Крізь одне—єдине вікно проникало кволе світло, що ледве пробивалося крізь порошинки, що кружляли в повітрі; його промінець ледве сягав підлоги. Вікно було перекрито магічним бар'єром — таким самим, як моя в'язниця. У кімнаті височіло ще кілька стовпів, подібних до того, на якому стояв я. Майже всі вони були порожні — тільки на одному балансувала невеличка, яскрава й дуже щільна блакитна куля. Важко було сказати напевно, та мені здалося, ніби в цій кулі проглядався скорчений силует якоїсь істоти.

Жодних дверей у стінах не було, та це мало про що свідчило. У магічних в'язницях завжди вистачало порталів. Вийти з такої кімнати —чи увійти до неї — можна лише крізь ворота, що відчиняються за одночасним наказом кількох довірених чарівників—сторожів. Отож вибратися звідси буде вкрай непросто, навіть якщо мені пощастить вирватися з моєї сфери.

Та й самі сторожі навряд чи стали б тут у пригоді. Периметром кімнати мляво крокували два здоровенні джини—утуку^[60]. Один з них мав чубату орлячу голову з хижим скривленим дзьобом і настовбурченим пір'ям; другий — голову бика, з чиїх ніздрів вилітали хмаринки слинобризок. За своєю ходою обидва скидалися на кремезних чоловіків. У величезних міцних руках вони стискали списи зі срібними вістрями. Важкі оперені крила спочивали на мускулястих спинах. Очі джинів без упину сновигали: їхній тупий, похмурий погляд не проминав жодного дюйма кімнати.

Я тихенько, по—дівочому, зітхнув. Еге ж, радіти тут нема чому.

Проте я досі ще не переможений. Якщо взяти до уваги рівень в'язниці — досить—таки серйозний, — то я, напевно, в руках уряду. Однак це ще слід перевірити. Насамперед треба якнайбільше витягти з моїх сторожів^[61].

Я легенько свиснув. Ближчий утуку, орлодзьобий, озирнувся — й вістря списа глянуло в мій бік.

Я звабливо всміхнувся:

— Привіт.

Витягши червоний, гострий пташиний язик, утуку засичав, неначе змія. Наставляючи й далі списа, він підійшов до мене.

— Обережніше з цією штучкою, — попередив я. — Нерухома зброя завжди справляє сильніше враження. А ти ніби збираєшся прохромити шампуром шмат зефіру.

Орлодзьобий зупинився біля мене. Він стояв на підлозі, а я — на стовпі у два метри заввишки, та наші очі опинилися на одному рівні. Сторож завбачливо волів не наближатися до осяйних стін моєї сфери.

— Гавкнеш щось іще, — мовив утуку, — і я швидко нароблю в тобі дірок, — він показав на вістря свого списа. — Це срібло. Якщо не замовкнеш, воно легко пройде і крізь сферу, і крізь твою шкіру.

— Вагоме зауваження, — погодився я, відгорнувши волосся з чола. — Що ж, здаюся на твою милість.

— Отак буде краще, — утуку відійшов, та до пустелі його розуму раптом заблукала самотня думка. — Мій товариш, — додав він, показавши на бикоголового, що стояв віддалік і зирив на нас своїми червоними очицями, — каже, ніби десь уже бачив тебе.

— Оце вже навряд.

— То було давно. І зовні ти був не такий. Та він каже, що напевно знає твій запах. Лише ніяк не пригадає, де й коли ви зустрічалися.

— Може, й так. Мені доводилось чимало мандрувати. Тільки в мене погана пам'ять на обличчя. Тож нічим не можу зарадити. До речі, а де ми зараз?

Я спробував змінити тему, бо відчував, що так розмова невдовзі поверне на битву біля Аль—Аріша, й це мені не дуже сподобалося. Якщо цей бикоголовий бився там і згадає моє ім'я...

Чубата голова утуку трохи задерлася догори — він міркував над моїм запитанням.

— Можу й сказати. Шкоди від того не буде, — нарешті відповів він. — Ми в Тауері. У Лондонському Тауері.

Він промовив це з помітним задоволенням, з кожним словом стукаючи ратищем списа об кам'яну підлогу.

— Он як. І що, це добре?

— Не для тебе.

На думку мені одразу спала низка зухвалих відповідей, але я ціною великих зусиль стримався й промовчав. Я аж ніяк не хотів, щоб у мені нарobili дірок. Утуку рушили своїм звичним маршрутом, однак я помітив, що бикоголовий підходить дедалі ближче, раз по раз вдихаючи повітря своїм огидним мокрим носом.

Коли він опинився так близько від моєї сфери, що пара з його ніздрів із шипінням осіла на заряджених енергією білих нитках, він приглушено загарчав.

— *Я знаю тебе*, — промовив він. — *Знаю* твій запах. Так, то було давно... та я його не забуду. Я знаю твоє ім'я.

— Може, в нас є спільні друзі?

Я стривожено спостерігав за вістрям його списа. На відміну від орлодзьобого, бикоголовий зовсім не вимахував зброєю.

— Ні... ми вороги...

— Це просто жах, коли щось крутиться в голові, а що саме — пригадати не можеш, — зауважив я. — Хіба не так? Думаєш, думаєш, а пригадати не виходить — і все через те, що якийсь дурень заважає тобі, балакає, не дає зосередитись.

— Замокни! — люто гаркнув бикоголовий. — Я майже пригадав!

Кімната здригнулася. Затремтіла спочатку підлога, а потім стовп. Бикоголовий умить обернувся, підбіг до непримітної частини стіни і

виструнчився. За кілька метрів від нього так само завмер орлодзьобий. Між ними в повітрі з'явився овальний шов; унизу він розійшовся, проріз у просторі розширився і перетворився на арку. З-за арки до кімнати ступили два силуети, поволі набуваючи кольору та об'єму — по мірі того, як вони долали в'язку порожнечу порталу. Обидві постаті були людські, хоч вони так відрізнялися між собою, що в це важко було повірити.

Одним з цих двох виявився Шолто.

Він був так само товстий, але помітно кульгав, і взагалі здавалося, ніби йому болить усе тіло. Я щиро зрадів, побачивши, що замість ціпка, який стріляє плазмою, у нього в руках пара звичайнісіньких милиць. Обличчя було таке пожмакане, ніби з нього щойно зліз слон, і я ладен був заприсягтися, що крамарів монокль обмотано клейкою стрічкою. Під оком виднів величезний синець. Я мимоволі посміхнувся. Хоч моє становище було скрутне, мені ще залишалось з чого порадіти.

Поряд із пом'ятою тушею Шолто його супутниця здавалася ще худорлявішою, ніж насправді. Вона добряче скидалася на чаплю: сірий жакет, довга чорна спідниця, коротко підстрижене біляве волосся. Обличчя її — самі очі та вилиці — було цілком безбарвне. Очі — й ті ніби вилиняли: два тьмяні мармурові уламки кольору дощової води, вправлені в череп. Із пишних рукавів виглядали довгі пальці з гострими, наче скальпелі, нігтями. Жінку оточував аромат влади й небезпеки. Утуку, грюкнувши закаблуками, віддали їй салют, а портал зник, щойно вона лягнула пальцями.

Зі своєї сфери я дивився, як вони наближаються, — товстий і худорлява, кульгавий і згорблена. Здорове око Шолто пильно стежило за мною крізь монокль.

За кілька метрів від мене вони зупинилися. Жінка знову клацнула пальцями, і, на мій подив, кам'яні плити, на яких вони стояли, поволі знялися в повітря. Полонені біси в каменях сердито бурчали, піднімаючи тягар, та загалом плити посувалися досить—таки плавно: ані ривків, ані хитань. Невдовзі плити зупинились, і двоє чарівників, піднявшись на один рівень зі мною, подивилися на мене. Я відповів холодним, байдужим поглядом.

— Отямився, еге ж? — запитала жінка. Її голос нагадував бите скло у відерці з льодом^[62]. — Чудово. Тоді ти, можливо, станеш нам у

пригоді. Насамперед, як тебе звать? Я не хочу марнувати час, називаючи тебе Бодміном. Ми проглянули документи й знаємо, що це несправжнє ім'я. Єдиний джин, який носив його, був убитий під час Тридцятилітньої війни.

Я стенив плечима й нічого не сказав.

— Ми хочемо знати твоє ім'я, мету твого візиту до крамниці пана Пінна і все, що тобі відомо про Амулет Самарканда. Але передусім ми хочемо знати, хто твій хазяїн.

Змахнувши волосся з очей, я пригладив його. Мій погляд утомлено блукав кімнатою.

Жінка не виявляла ні гніву, ані нетерпіння; її голос звучав так само рівно.

— Не хочеш поводитись розважливо? — запитала вона. — Можеш усе розповісти нам зараз або пізніше — як собі хочеш. До речі, пан Пінн не сподівається від тебе розумних речей. Тому він і прийшов сюди. Він хоче подивитися, як ти мучитимешся.

Я підморгнув побитому Шолто.

— А тепер ти підморгни мені, — покепкував я, хоч насправді мені було не до жартів. — Хороша вправа для підбитого ока.

Чарівник вишкірив зуби, але не відповів ні слова. Жінка поворухнула рукою, і її плита ковзнула вперед.

— Ти зараз не в тому становищі, щоб нахабніти, демоне. Дозволь мені пояснити тобі все. Ти — в Лондонському Тауері, де відбувають покарання всі вороги уряду. Ти, напевно, чув про це місце: вже півтори сотні років тут ув'язнюють різноманітних чарівників та духів. Жоден з них не вийшов звідси без нашої волі. Цю камеру оточено трьома рівнями магічних замків. Простір між цими рівнями постійно охороняють горли та утуку — цілі батальйони. Та навіть щоб дістатись до них, ти повинен вибратися зі сфери, а це неможливо. Це Куля Скорботи. Варто тобі лише торкнутися її, як вона розтерзає твою сутність. Варто мені наказати, — вона вимовила якесь слово, й силові лінії сфери здригнулись і ніби потовщали, — й куля трохи зменшиться. Ти, звичайно, так само поменшаєш, тож на початку врятуєшся від опіків та пухирів. Але куля може меншати до нескінченності, а ти—ні.

Я мимоволі позирнув на сусідній стовп—той, що з блакитною щільною кулею. У тій кулі теж когось замкнули, й тепер там спочивали рештки того в'язня. Куля стискатиметься, аж доки в ній не залишиться

місця для полоненого. Відчуття було таке, ніби дивишся на здохлого павука на дні темної скляної пляшки.

Жінка перехопила мій погляд.

— *Саме так*, — підтвердила вона. — Сподіваюся, дальші пояснення зайві?

— Якщо я *все* розкажу, — вперше звернувся я до неї, — що станеться зі мною потім? Хто вам завадить так чи інакше вичавити з мене сік?

— Якщо ти допоможеш нам, ми тебе відпустимо, — пообіцяла жінка. — Який нам сенс убивати рабів?

Вона говорила так щиро й цинічно, що я майже повірив їй. Майже, але не зовсім.

Перш ніж я зреагував на її слова, Шолто Пінн кахикнув, повертаючи жінчину увагу. Кволим голосом, ніби йому боліли ребра, він промимрив:

— Напад... Спротив...

— О, так! — жінка знов обернулася до мене. — Твої шанси зростуть, якщо ти розкажеш нам про пригоду, яка сталася минулого вечора, вже після твого арешту..

— Стривайте, — перервав я. — Скільки я пролежав у вас неприємний?

— Трохи менше доби. Нам слід було допитати тебе ще вчора, але ця пригода, про яку я щойно згадала... Ми зняли з тебе срібні тенета лише півгодини тому, раніше нам було не до того. Правду кажучи, мене вразило, як хутко ти опритомнів.

— Нічого дивного. У мене багатий досвід.^[63] То що це за пригода?.. Розкажіть мені, що трапилось.

— Напад терористів, які називають себе «Спротивом». Вони проголошують ненависть до магії в усіх її проявах. Та водночас ми вважаємо, що вони певним чином пов'язані з нею. Можливо, через джинів. Чи ворожих чарівників.

Знову цей Спротив! Сімпкін теж про нього згадував. Він гадав, що саме вони викрали Амулет. Одначе в цьому насправді винен Лавлейс — можливо, він і стоїть за цим останнім шарварком.

— Що ж то був за напад?

— Куля з елементалями. Її кинули в натовп. Дурниця.

Ні, це не Лавлейсова витівка. Він, здається; чистісінький інтриган — з тих, що віддають накази про вбивства, сидячи в садку та смакуючи бутерброд з огірком. До того ж, судячи з його листа до Скайлера, їхній задум мав здійснитися дещо пізніше.

Аж тут мої міркування перервав сторонній звук — гарчання мого давнього приятеля Шолто.

— Годі вже цієї балаканини! Він нічого не розкаже вам із власної волі. Стисніть кулю, дорога Джесіко, щоб ця тварюка заверещала! Ми з вами надто заклопотані люди, щоб цілий день стовбичити у цій комірчині.

Щілина, що правила на жінчиному обличчі за рот, уперше розтяглася в посмішці.

— Бачиш, демоне? Панові Пінну урвався терпець, — мовила жінка. — Йому все одно, чи говориш ти, чи мовчиш, аби куля працювала. Та я завжди волію дотримуватись належної процедури. Я вже казала тобі, чого ми хочемо. Тепер твоя черга говорити.

Запанувала мовчанка, сповнена, так би мовити, непевності. Звичайно, можна було б сказати, що в моїй душі змагалися бажання виказати Натаніеля й намір виконати своє доручення, що моє личко раз по раз бралось тінню сумніву, а мої кати з нетерпінням чекали, що ж я врешті вирішу. Еге ж, можна, та це було б неправдою^[64]. Насправді то була набагато тяжча, нестерпніша й відчайдушніша мовчанка, під час якої я намагався приготуватися до болю, що чекав на мене.

Я, зрозуміло, з величезною охотою виказав би їм Натаніеля. Сказав би їм усе — ім'я, адресу, навіть розмір взуття, якби це їх цікавило. Розповів би їм заодно про Лавлейса з Фекварлом і пояснив, де саме схований Амулет Самарканда. Я співав би, мов канарка, — аби тільки слухали. І все ж таки... якщо я це зроблю, мені кінець. Чому? По—перше, існує чимала ймовірність, що мене все одно розчавлять у цій кулі. По—друге, навіть якщо мене відпустять, Натаніеля вб'ють або іншим чином доведуть до непритомності — і сидіти мені тоді на дні Темзи в бляшанці від «Міцного дідугана». На саму лише думку про запах розмарину мені закрутило в носі^[65].

Краще вже швидко згинутися в кулі, ніж без кінця нидіти в бляшанці. Тому я потер своє гарненьке підборіддя й заходився чекати неминучого.

Шолто буркнув і поглянув на жінку. Вона постукала пальцем по годиннику.

— Час вийшов, — мовила вона. — Ну ж бо?

Аж тут, наче в погано написаному романі, відбулося неймовірне. Я вже ладен був відповісти їм останнім холодним, але дотепним кпином, як раптом відчув усередині знайомий біль. Ніби незліченні розжарені клешні щипали мене, впливаючись у мою сутність...

Мене викликали!

22

Я вперше відчув, що вдячний цьому хлопчиськові. Оце справді вчасно! Дивовижний збіг обставин! Тепер я можу щезнути в них з-під носа, дематеріалізований викликом, поки вони роззявлятимуть роти, наче злякані риби. Якщо поспішити, я ще встигну помахати їм ручкою, перш ніж зникнути.

Я скрушно хитнув головою.

— Який жаль, — усміхнувся я. — Я охоче допоміг би вам. Справді. Але мені пора. Можливо, невдовзі ми ще пограємось у камеру тортур. Тільки дещо трішки виправимо. Я буду зовні, а ви — всередині кулі. Отож тобі, Шолто, краще заздалегідь сісти на дієту. А тим часом ви обоє — ой! — можете прочистити собі мозок... О-о-о!

Так, я визнаю, що це був не найдотепніший із моїх кпинів, та мені заважав біль виклику. Мене сіпало навіть гірше, ніж зазвичай — болісніше, але менш енергійно...

До того ж, і тривало це довше.

Припинивши кепкування, я скорчився на верхівці стовпа. Подумки я благав, щоб хлопчина якнайшвидше забрав мене звідси. Що там у нього сталося? Хіба він не розуміє, як мені погано? Я навіть не міг до ладу скорчитися — силові лінії сфери були надто близько.

Через дві надзвичайно неприємні хвилини зашморг виклику послабшав, а далі зовсім зник, залишивши мене в жалюгідній позі — клубком, з головою, затиснутою між колінами, і руками, зчепленими на потилиці. Я ледве підняв голову — моє тіло судомило від болю, — і обережно відгорнув волосся з очей.

Я досі перебував усередині кулі. Обидва чарівники так само були на місці, вони дивились на мене крізь стіни моєї в'язниці й посміхались.

Еге ж, тут не до жартів. Я похмуро випростався — мене досі мучили залишки болю, — й непокірно поглянув на них. Шолто захихотів.

— На це справді варто було подивитись, люба Джесіко, — мовив він. — Гляньте, який у нього вишуканий вираз обличчя.

Жінка кивнула.

— *Чудовий збіг обставин*, — відповіла вона. — Я така рада, що ми опинились тут саме цієї миті й побачили виклик. Хіба ти досі не зрозумів, дурню? — її кам'яна плита підпливла трохи ближче. — Я ж казала тобі: вибратись із Кулі Скорботи неможливо, навіть за викликом! Твою сутність замкнено у цій сфері. Навіть твій хазяїн не зможе визволити тебе!

— Нічого, вона щось придумає, — відказав я й тут-таки прикусив язика, ніби шкодуючи за своїми словами.

— *Вона?* — білявка зіщулила очі. — Твій хазяїн — жінка?

— Він бреше, — хитнув головою Шолто Пінн. — Авжеж, бреше. Джесіко, я втомився. До того ж, у мене зараз ранковий масаж у візантійській лазні. Як на мене, цій істоті потрібен додатковий стимул. Може, трохи підбадьоримо її?

— Пречудова ідея, любий Шолто.

Жінка п'ять разів клацнула пальцями. Щось загуло, затремтіло. Пора негайно перетворюватись! Я кинув на це останні рештки своєї енергії і, тільки-но меретхливі лінії сфери наблизилися до мене, перелився в нову подобу. Худорлявий кіт, вигнувши спину, відскочив від стін кулі, що стрімко стискала.

За кілька секунд сфера зменшилася на третину. Мої котячі вуха виразно чули гудіння її огидної енергії, та між мною і стінами ще залишалася чимала відстань. Жінка знову клацнула пальцями, й куля сповільнила своє зменшення.

— Дивовижно... — звернулася білявка до Шолто. — В останню мить він обернувся пустельним котом. *Цілком* по—єгипетськи. У нього, напевно, чималий досвід.

Жінка знову звернулася до мене:

— Куля стискатиметься й далі, демоне. Часом — швидше, часом — повільніше, аж поки зменшиться до крапки. За тобою постійно спостерігатимуть. Тож, якщо захочеш поговорити, тільки скажи нам. Інакше — прощай.

Кіт у відповідь засичав і плюнув. Це був єдиний доступний мені спосіб висловити свою думку.

Плити повернулися і опустилися на свої місця. Шолто з жінкою ступили до арки, й портал поглинув їх. Шов у повітрі розвіявся; стіна зробилася такою, як раніше. Орлоподібний і бикоголовий знову

заходилися марширувати кімнатою. Смертоносні білі лінії сфери гули, світилися і потроху наближались.

Кіт скрутився клубком на верхівці стовпа і якнайщільніше підігнув хвіст до тулуба.

Впродовж наступних кількох годин моє становище помітно погіршало. Кота спочатку вистачило надовго, але все ж таки куля поволі стиснулася так, що мені довелося притиснути вуха до голови, а кінчик хвоста вже починав підсмалюватись.

Довелося перетворюватися далі. Я знав, що за мною стежать, і тому не зробив першого, що спадало на думку, — не обернувся блохою. Тоді, напевно, куля просто стиснулася б швидше, щоб дістати до мене. Натомість я перебрав цілу череду пухнастих і лускатих тварин, не надто випереджуючи мерехтливі ґрати своєї в'язниці. Спочатку я став зайцем, потім — мавпочкою, далі — скромною польовою мишею... Якби скласти до купи всі мої подоби, вийшов би непоганий зоомагазин. Та в пригоді це врешті не ставало.

Хоч як я міркував, придумати план утечі мені не вдавалося. Я можу затагти час, щось вигадати, піддурити цю жінку, та невдовзі вона з'ясує, що я брешу, і все одно прикандичить мене. Еге ж, мої справи — швах.

До того ж, цей паскудний хлопчисько ще двічі спробував викликати мене. І обидва рази довго не міг угамуватися — мабуть, думав, що минулого разу десь помилився. Він так мене допик, що я майже вирішив виказати його.

Майже, та не зовсім. Здаватися ще не пора. Хтозна, що може трапитися?

— Ти бував в Ангкор-Томі?

Знову бикоголовий. Силкується пригадати, хто ж я такий.

— Що?

Тим часом я був уже мишею. Мені хотілося мати величний і незворушний вигляд, але миші чомусь завжди здаються скривдженими.

— Ну, в Кхмерській імперії. Я працював на тамтешніх чарівників, коли вони завойовували Таїланд. Ти до цього не причетний? Може, підтримував заколотників?

— Ні^[66].

— Ти певен?

— Авжеж, певен! Ти мене з кимось плутаєш. Та забудьмо про це на хвилинку. Послухай-но... — миша по-змовницьки притулила лапку до рота й зашепотіла: — Я бачу, що ти розумний хлопець. Ти бачив світ, ти бував у найвойовничіших імперіях. У мене є могутні друзі. Допоможи мені звідси вибратись, і вони вб'ють твого хазяїна, а ти станеш вільний.

Якби цей бикологовий мав трохи більше розуму, я заприсягся би, що він дивиться на мене з недовірою. І все-таки я далі вів своєї.

— Скільки ти вже сторожуєш тут? П'ятдесят років? Сто? Хіба це життя для утуку? Тебе можуть запроторити до такої самої кулі, як мене,

Голова утуку наблизилася до ґратів. З його ніздрів заструменіла пара, і на моєму хутрі повисли клейкі краплини.

— Що це за друзі?

— Гм—м... один марид — дуже великий, і чотири африти, набагато дужчі за мене... Ти міг би приєднатися до нас...

Голова з гарчанням відсахнулася.

— Я що тобі, дурень?

— Ні-ні, — стенула плечима миша. — Це все отой орлодзьобий. Він казав, що тобі не можна розповідати про наш план. Звичайно, якщо тобі нецікаво...

Миша, крутнувшись і трохи підскачівши, обернулася до утуку спиною.

— Що?! — бикоголовий поспіхом оббіг стовп, наставляючи вістря списа на кулю. — Ану, обернися до мене! Що сказав Ксеркс?

— Агов! — орлодзьобий уже поспішав до нас із дальшого кутка кімнати. — Що тобі до мене? Ану, негайно припини балачки з в'язнем!

Бикоголовий ображено втупився в нього:

— Хочу й балакаю! Що я тобі, дурень? Що це там у вас за план?

— Мовчи, Ксерксе! — гучно прошепотів я. — Благаю, мовчи!

Утуку скреготнув дзьобом:

— План? Я не знаю про жодні плани. Він бреше тобі, Базтуку. Що він там казав?

— Усе гаразд, Ксерксе, — радо відгукнувся я. — Я нічогосінько не казав про... ти знаєш, про що.

Бикоголовий змахнув списом:

— Здається, це мені пора питати тебе, Ксерксе! Про що ти змовляєшся з полоненим?!

— Та ні про що, бовдуре...

— Хто бовдур? Я?!

Забувши геть про все, обидва — ніс проти дзьоба, випнуті м'язи, нашорошене пір'я — з вигуками заходилися бити один одного в броньовані груди. Все, готові! Утуку завжди легко було піддурити. Про мене вони вже не пам'ятали, й мене це чудово влаштовувало. За інших обставин я охоче подивився б, як вони вчепляться один одному в горло, та зараз це видовище було невеликою втіхою — надто вже в серйозну халепу я потрапив.

Куля тим часом стискалася далі, тож я знову зменшився. Цього разу перетворився на жука—скарабея. Великої користі це не обіцяло, та все ж таки хоч трохи відтягало неминучий кінець. Після перетворення мені стало трохи просторіше: я заходився бігати верхом стовпа й махати крильцями з люті та відчаю. Ох цей Натаніель! Якщо пощастить вибратись, я йому так помщуся, що це ввійде до легенд і кошмарів мого народу! Мене, Бартімеуса, який розмовляв з Соломоном і Гайяватою, ворог чавить, наче жука!.. Ні! Я все одно знайду вихід...

Я гасав туди-сюди й думав, думав...

Та виходу не існувало. Смерть невблаганно підступала зусібіч. Моє становище погіршало вкрай.

Аж тут долинув рев, вибухнув струмінь пари, й переді мною спалахнуло червоне шалене око.

— Бартімеус!

Ні, трапляється й гірше. Цей бикоголовий облишив сварку з товаришем. Він несподівано пригадав, хто я такий.

— Я впізнав тебе! — гарчав він. — Твій голос! Так, це ти — нищитель мого народу! Нарешті! Я чекав цієї миті двадцять сім століть!

Коли тобі кидають в обличчя такі звинувачення, важко придумати відповідь.

Утуку підняв свого срібного списа й переможно закричав. Вони завжди так кричать, перш ніж завдати смертельного удару.

Я відчайдушно, але марно затріпотів крильцями.

Натаніель

Цей день став найгіршим у Натанієловому житті. Хоч вони повернулися з Парламенту пізно, хлопець ніяк не міг заснути. Натаніеля дедалі дужче тривожили останні слова наставника, що досі лунали йому в голові: «Кожного, в кого знайдуть викрадене чарівне майно, покарають якнайсуворіше». *Якнайсуворіше...* А що таке Амулет Самарканда, як не викрадене чарівне майно?

З одного боку, хлопчина був певен, що Лавлейс і сам у когось викрав цей Амулет. Саме для того, щоб це довести, Натаніель дав доручення Бартімеусу. З іншого ж боку, зараз володіє цим майном саме він, тобто, радше кажучи, Андервуд. Якщо Лавлейс, чи поліція, чи хтось із уряду знайде Амулет у їхньому домі... чи навіть якщо сам Андервуд виявить його у себе в кабінеті... Натанієлові страшно було подумати, що тоді станеться.

Те, що розпочиналося як особиста помста ворогові, нині перетворилося на вкрай ризиковану справу. Тепер Натаніель мусив боротися не тільки з Лавлейсом, а й з урядом — з його довгими руками. Він уже чув про скляні призми з прахом зрадників, що висять на мурах Тауєру. Промовиста деталь, еге ж... Ні, накликати на себе гнів уряду — це нерозумно.

Коли небом розпливлося передранішнє світло, Натаніель був певен тільки в одному: чи знайшов Бартімеус якісь докази, чи ні, треба негайно позбутися Амулета. Повернути крадене Лавлейсові і будь—яким способом навести на нього поліцію. Та для цього йому знову—таки потрібен джин.

А Бартімеус уперто не з'являвся.

Натомлений аж до болю в кістках, цього ранку Натаніель тричі викликав демона. І всі три рази джин так і не з'явився. За третьою спробою хлопець уже схлипував зі страху, бурмотів закляття абияк, геть забувши, що один-єдиний помилковий звук може коштувати йому життя. Закінчивши, він знесилено вирячився на коло: «Приходь! Приходь!..»

Ані диму, ані запаху, ані демона.

Вилаявшись, Натаніель завершив закляття, копнув горщик із пахощами — так, що той полетів через кімнату, — а сам упав на ліжку. Що сталося? Якщо Бартімеус відшукав спосіб ухилитися від наказу.. Ні, це неможливо. Ще жодному демонові, як відомо, це не вдавалося. Хлопчина в безсилій люті стукнув кулаком по ковдрі. Ні, нехай цей джин тільки з'явиться — він дорого заплатить за це запізнення. Дістане на свою голову Зазублений Маятник!..

Але що ж робити зараз?

Може, скористатися дзеркалом? Ні, краще пізніше. Три невдалі виклики поспіль зморили Натаніеля вкрай. Бібліотека наставника — ось із чого варто розпочати. Можливо, він знайде там інші, сучасніші способи заклинати духів. А може, там є щось і про хитрощі, які дозволяють джинам ухилитися від наказів.

Підхопившись, Натаніель хвищнув ногою килим, щоб захвати крейдяні кола на підлозі. Прибирати часу немає. Через дві години він повинен з'явитися до наставника для виклику бісеняти—жабуна. Хлопчина безпорадно застогнав: ще цього йому бракувало! Жабуна він може викликати навіть спросоння. До того ж, наставник змусить його по кілька разів перевіряти кожну лінію й кожну фразу, тож ритуал забере принаймні кілька годин. Отак безглуздо марнувати силу! Що за дурень його наставник!

Натаніель вирушив до бібліотеки. Помчавши вниз сходами, він налетів просто на пана Андервуда, що саме піднімався нагору.

— Малий негіднику! Ти ж міг мене вбити!

— Сер! Пробачте, сер! Я не хотів...

— Гасаєш сходами, наче безголовий простолюдин! Чарівник ніколи не забуває про свої манери. Що це тут тобі, іграшки?

— Сер! Пробачте, будь ласка... — помалу оговтавшись, промовив Натаніель. — Я просто йшов до бібліотеки, щоб перевірити закляття перед викликом. Пробачте, що я так захопився.

Слухняний тон учня справив потрібне враження. Андервуд досі відсапував, але його обличчя полагіднішало.

— Гаразд. Ти не мав на думці злого, я не повинен докоряти тобі. Насправді я йшов до тебе, щоб попередити: сьогодні я, на жаль, заклопотаний. Сталося дещо серйозне, тож я мушу.. — він замовк. Брови його зійшлися над переніссям. — Чим це так пахне?

— Що, сер?

— Цей запах... це від тебе, хлопчику, — наставник посунувся ближче й шморгнув носом.

— Я... пробачте, сер, я... вранці забув умитись. Пані Андервуд уже зробила мені зауваження.

— Я кажу, хлопчику, не про твій запах, хоч який він неприємний. Ні, це радше схоже на розмарин... Так! І лавр... і сушло Святого Івана... — очі наставника раптом вирячились і спалахнули в напівтемряві. — Це пахощі для виклику демона! Їх чути від тебе!

— Ні, сер...

— Не переч мені, хлопчику! Як це... — в очах пана Андервуда майнула підозра. — Джоне Мендрейку, я хочу бачити твою кімнату! Веди мене туди!

— Ні, сер, там страшенний безлад... мені соромно...

Наставник виструнчився. Його очі аж палали, борода найжачилась. Він ніколи ще не здавався Натанієлеві таким високим — можливо, ще й через те, що Андервуд стояв сходиною вище. Хлопчина мимоволі зіщулився.

Чарівник підняв пальця і показав на сходи:

— Ану, вперед!

Натаніель безпорадно скорився. Він мовчки вирушив до себе, чуючи за спиною важкі наставникові кроки. Коли хлопець відчинив двері кімнати, звідти виразно повіяло зіллям та восковими свічками. Натаніель знічено побокував, а пан Андервуд, зігнувшись — стеля тут була низька, — увійшов до мансарди.

Кілька секунд наставник оглядав кімнату. Видовище й справді було промовисте: перекинутий горщик із барвистими патьоками зілля на підлозі; кілька дюжин свічок, що тліли на столі і вздовж стін; грубі томи, взяті з Андервудових книжкових полиць. Не видно було лише пентаклів — їх ховав килим. Натаніель подумав, що це допоможе йому викрутитись. Він кахикнув:

— Я все поясню вам, сер.

Проте наставник не звернув на учня жодної уваги. Ступивши вперед, він хвицнув ногою краєчок килима. Краєчок відлетів убік, відкривши частину кола й кілька зовнішніх рун. Андервуд нахилився й відгорнув килим цілком: тепер було видно увесь малюнок. Якусь хвилину чарівник вивчав написи, а потім сердито обернувся до хлопця:

— Ну?

Натаніель ковтнув слину. Він розумів, що тепер йому немає пробачення, та все ж таки вирішив спробувати.

— Я просто тренувався малювати пентаклі, сер, — почав він непевним голосом. — Просто хотів подивитися, що вийде. Звичайно ж, насправді я нікого *не викликав*, сер. Я не наважився б...

Він замовк. Наставник тим часом ткнув однією рукою в середину більшого пентакля. Там після появи Бартімеуса залишилася велика обвуглена пляма. Другою рукою Андервуд показав на численні сліди вогню по стінах: їх залишив вибух від Кола Стимулювання. Натаніель схилив голову:

— Е-е...

На мить йому здалося, що пан Андервуд зараз забуде про всякі манери. Обличчя наставника скривилося з гніву. Він хутко ступив до Натаніеля, вже заносючи руку для удару. Хлопчина відсахнувся, та Андервуд раптом опустив руку.

— Ні, — захекано промовив він. — Ні. Мені треба подумати, що з тобою зробити. Сотні разів ти не слухався мене. Ти ризикував власним життям і життям усіх, хто мешкає в цьому домі. Ти займався магією, вищою за твоє розуміння: я бачу тут «Компендіум Фауста» й «Вуста Птолемея»! Ти викликав — чи намагався викликати — джина якнайменш чотирнадцятого рівня! Ти навіть хотів зв'язати його пентаклем Адельбранда. На таке навіть я не наважився б. Те, що ти, безперечно, зазнав невдачі, анітрохи не зменшує міри твого злочину. Дурний хлопчиську! Невже ти не розумієш, що ця істота може зробити

з тобою, якщо ти допустиш хоч найдрібнішу помилку? Невже всі мої уроки пропали даремно? Я ще рік тому повинен був зрозуміти, що ти не гідний довіри — після тієї огидної, жорстокої, спрямованої проти моїх гостей витівки, яка мало не знищила мою кар'єру?! Слід було позбутись тебе ще тоді, коли ти був безіменний. Ніхто не засудив би мене! Але тепер, коли ти маєш ім'я — і воно з'явиться в наступному виданні «Альманаху», — тебе вже так просто не здихаєшся. Посиплються запитання, доведеться оформлювати безліч документів, моє судження знову піддадуть сумніву! Ні, спочатку я мушу поміркувати, що з тобою робити, хоч мені зараз так і кортить викликати Кривдника й довірити тебе його ласкавому піклуванню.

Він помовчав, щоб трохи перепочити. Натаніель утомлено сів на край ліжка — сили покинули його.

— Повір мені, — провадив наставник, — я не пробачу своєму учневі такого зухвалою непослуху. Якби мене не викликали негайно до міністерства, я покарав би тебе просто зараз.

А тим часом посидь отут під замком, аж доки я повернуся. Та спершу, — він ступив до шафи й відчинив дверцята, — я перевірю, чи не приховав ти тут іще якихось сюрпризів.

Наступні десять хвилин хлопець міг лише сидіти й по— дурному дивитися, як його наставник обшукує кімнату. Андервуд обнишпорив шафу, комод, повикидавши звідти увесь Натанієлів скромний гардероб. Він знайшов кілька пластикових торбинок з пахощами, невеличкий запас кольорової крейди й записи, зроблені Натаніелем поза уроками. Тільки магічне дзеркало, сховане під черепицею, залишилося на місці.

Пан Андервуд згріб до купи пахощі, книжки, крейду та записи.

— Повернуся з міністерства й прочитаю, що ти тут накарлював, — пообіцяв він. — З'ясую докладно, що ти накоїв, перш ніж тебе покарати. А поки що — сиди тут і думай про свої гріхи та погублену кар'єру.

Не додавши більше ні слова, чарівник вийшов з мансарди й замкнув за собою двері.

Скам'яніле Натанієлеве серце ніби поринуло на дно глибокого, темного колодязя. Він нерухомо сидів на ліжку й слухав, як дощ тарабанить об скляне віконце і як унизу його розлючений наставник ляскає дверима, гасаючи з кімнати до кімнати. Аж нарешті гуркіт парадних дверей сповістив його, що пан Андервуд покинув будинок.

Минуло невідомо скільки часу, аж поки Натаніеля привело до тьми клацання ключа в замку. Його серце аж тьохнуло зі страху. Невже наставник так швидко повернувся?

То була пані Андервуд, що несла на таці тарілку томатного супу. Поставивши тацю на стіл, вона пильно поглянула на хлопця. Натаніель ніяково відвернувся.

— *Ну то що*, — звичним лагідним голосом спитала господиня, — ти задоволений собою? Судячи з того, що розповів мені Артур, ти вчинив дуже негарно.

Вибух гніву наставника спантеличив Натаніеля. Але кілька слів докору, сказані пані Андервуд, просто—таки пронизали його серце. Втративши останні рештки самовладання, хлопчина подивився на неї очима, повними сліз,

— О, Нат... Джоне! — він ще ніколи не чув такого жалю в її голосі. — Чому ти не міг ще трішки потерпіти? Правду казала панна Лютієнс: нетерплячка — твоя найголовніша вада! Ти спробував побігти, перш ніж навчився ходити, і тепер я не знаю, чи простить тебе коли-небудь твій наставник,

— Ніколи не простить. Він сам це сказав мені, — ледве чутно промовив Натаніель, тамуючи сльози.

— Він дуже сердитий на тебе, Джоне. І недарма.

— Він сказав, що моя... моя кар'єра погублена...

— Я не здивуюсь, якщо саме цього ти й заслужив.

— Пані Андервуд!

— Ну, можливо, якщо ти щиро й чесно розкажеш йому про все, що накоїв, він прислухається до тебе. Можливо.

— Ні. Він надто розгніваний.

Пані Андервуд сіла коло Натаніеля і обійняла його за плечі.

— Невже тобі здається, ніби ти — перший учень чарівника, що замахнувся на непосильну задачу? Таке частенько трапляється з найталановитішими. Артур не тямить себе з гніву, але твої успіхи, скажу тобі щиро, дуже вразили його. Ти повинен в усьому зізнатися. Це йому сподобається.

Натаніель шморгнув носом:

— Ви справді так гадаєте, пані Андервуд?

Звичний лагідний затишок, яким віяло від господині, та її спокійний розважливий тон пом'якшили Натаніелеву гордість. Може,

це й правда. Можливо, він і справді *повинен* в усьому зізнатися...

— Я теж намагатимусь заспокоїти Артура, — провадила тим часом пані Андервуд. — Хоч ти, здається, цього й не заслуговуєш. Тільки поглянь, на що ти перетворив кімнату!

— Зараз я все приберу, пані Андервуд! Просто зараз...

Натаніелеві трохи відлягло від серця. Може, *справді* буде краще розповісти наставникові про свої підозри щодо Лавлейса та Амулета. Це буде боляче, але найпростіше.

— Спочатку з'їж суп, — пані Андервуд підвелася. — І подумай як слід, що ти скажеш наставникові, коли він повернеться.

— А чому пан Андервуд поїхав до міністерства? Сьогодні ж неділя, — запитав Натаніель, підбираючи одяг і ховаючи його назад до шафи.

— Через надзвичайну подію, любий. Посеред Лондона спіймали якогось негідника—джина.

Натаніелеві аж мороз пробіг поза шкірою.

— Джина?

— Так. Я не знаю до ладу, що там трапилось. Він нібито вдавав одного з бісів пана Лавлейса. Вдерся до крамниці пана Пінна і влаштував там страшенний погром. Туди послали африта, і того джина швидко зловили. Саме зараз його допитують. Твій наставник думає, що цього джина послали оті крадії артефактів, що про них тепер стільки говорять. А може, й хтось із Спротиву. Тому Артур хоче бути присутнім на допиті. Не переймайся цим зараз, Джоне. Краще подумай, що ти скажеш наставникові. І помий підлогу до блиску!

— Гаразд, пані Андервуд.

— От і молодець. Тацю я заберу трохи згодом.

Тільки-но за господинею зачинилися двері, Натаніель майнув до віконця, рвучко відчинив його й засунув руку під мокру холодну черепицю. Діставши звідти бронзовий диск, він поспіхом зачинив вікно, щоб кімнату не заливало дощем. Диск був холодний: Натаніелеві довелося згаяти кілька хвилин, перш ніж у дзеркалі з'явилося невдоволене дитяче личко бісеняти.

— Отакої! — промовило воно. — А я вже думав, що ти про мене забув. Ну що, відпустиш мене нарешті?

— Ні, — Натаніель був не в тому гуморі, щоб сваритися з бісами. — Бартімеус. Знайди його. Я хочу бачити, де він і що робить. Негайно. Інакше я закопаю цей диск у землю.

— Ти що, не з тієї ноги сьогодні встав? Хіба не можна попросити по-доброму? Гаразд, я пошукаю. Тільки спочатку скажу, що мені траплялись і простіші накази, навіть від тебе...

Бурмочучи й кривляючись, личко немовляти зникло — лише для того, щоб з'явитися знову, неясно, ніби здалека.

— Ти сказав — Бартімеус? Бартімеус Урукський?

— Так! А хіба їх багато?

— Навіть не повіриш, пане Гнівливцю. Гаразд, заспокойся. Це забере трохи часу.

Личко зникло. Натаніель жбурнув дзеркало на ліжку, тоді передумав і сховав його під матрац, подалі від чужих очей. Тамуючи тривогу, він заходився прибирати кімнату і тер підлогу доти, доки з неї зникли останні сліди пентаклів, і навіть масні плями від свічок не дуже впадали в око. Далі Натаніель акуратно поскладав свій одяг і все повернув на місце. Потім з'їв суп: той уже прохолов.

Пані Андервуд, що саме повернулася по тацю, схвально оглянула кімнату.

— От і чудово, Джоне, — мовила вона. — А тепер причепурися сам і вмийся, поки є час... Що це таке?

— Де, пані Андервуд?

— Я ніби чула чийсь голос.

Натаніель теж почув його — глухий вигук з-під ліжка.

— Це, здається, внизу, — прожебонів він. — Може, хтось прийшов?

— Гадаєш? Піду подивлюся.

Спантеличена пані Андервуд пішла, зачинивши за собою двері.

Натаніель відкинув матрац.

— Ну?! — гаркнув він.

У бісеняти під очима з'явилися зморшки, а личко здавалося неголеним.

— Що — «ну»? — огризнулося воно. — Я зробив усе, що міг. Більшого не проси.

— Показуй!

— Ось, дивися.

Личко зникло. Його змінив лондонський краєвид. Ззаду простяглася срібна стрічка — напевно, Темза, вздовж якої купчилися темні склади й корабельні. Через дощ важко було роздивитися щось до

ладу, та Натаніель відразу побачив у центрі дзеркала величезний замок, оточений нескінченно високими, сірими мурами. Посередині замку височіла чотирикутна вежа, над якою майорів британський прапор. Унизу, в дворі, метушилися чорні поліцейські фургони й легіони крихітних фігурок — до того ж, не всі з—поміж них були людські.

Натаніель знав, що він бачить, але його розум відмовлявся сприймати правду.

— До чого ж тут Бартімеус? — сердито спитав він.

Бісеня втомлено й понуро відповіло:

— Як я зрозумів, він там. Я простежив його сліди до центру Лондона — вони були вже холодні. Сліди ведуть сюди, та я не можу підібратися до Тауера ближче, ніж зараз. Ти сам чудово це знаєш. Там надто багато пильних очей. Навіть на такій відстані мене помітили кілька зовнішніх куль—шпигунів. Я смертельно зморився... Щось іще? — перепитав він, не дочекавшись від Натаніеля жодної відповіді. — Мені б хоч трохи подрімати...

— Ні, це все.

— Перша твоя розумна думка за цілий день, — зауважив біс, але так і не зник. — Якщо Бартімеус там, то він потрапив у серйозну халепу, — невимушено додав він. — Ти ж не посилав його до Тауера?

Натаніель мовчав.

— *Отакої!* — провадив біс. — Тоді і в тебе, виходить, халепа. Майже так само серйозна! Я навіть підозрюю, що саме зараз він називає ім твоє ім'я.

Біс посміхнувся, вишкіривши дрібні гострі зубки, зневажливо пирхнув і зник.

Натаніель сидів нерухомо, стискаючи дзеркало в руках. У кімнаті помалу сутеніло.

A large, stylized cursive signature of the name 'Bartimaeus' in black ink, centered on the page.

Поставте навпроти жука-скарабея, завбільшки з сірникову коробочку, чотириметрового велетня з бичачою головою, зі срібним списом у руках, і ви самі зрозумієте, що вийде з такої сутички, надто коли жук ув'язнений у невеличкій кулі, яка за найменшого дотику спалює його сутність. Я, звичайно, постарався зробити все, що міг, — завис над верхівкою колони у кволій надії ухилитися від невблаганного списа. Та надія ця, правду кажучи, була досить непевна. Зараз цей здоровило з блошачим мозком розчавить мене. Що швидше, то краще.

Отож я трохи здивувався, коли пронизливий бойовий клич утуку був перерваний іншим вигуком — тієї самої миті, коли спис уже мав розвалити мені голову.

— Стій, Базтуку!

Це кричав орлодзьобий, наполегливо і владно. Якщо вже утуку щось задумав, вибити цей намір з його довбешки вкрай важко. Бикоголовий неохоче зупинив руку зі списом, проте й далі тримав вістря над кулею.

— Чого тобі ще, Ксерксе? — пирхнув він. — Не стій на дорозі моєї помсти! Двадцять сім століть я чекав, поки Бартімеус опиниться в моїх руках...

— То почекаєш іще хвилину. Нікуди він не дінеться. Чуєш щось? Що воно таке?..

Базтук схилив голову набік. Я всередині кулі згорнув крильця, щоб не дзижчати, і теж прислухався. Ніби тихенький стукіт... Такий тихенький, що навіть незрозуміло, звідки він лунає.

— Дурниця. Мабуть, робітники десь надворі. Чи люди знову марширують. Тільки те й роблять. А тепер замовкни, Ксерксе.

Базтукові не хотілося марнувати час на балаканину. Він підняв спис, і на його руці напружилися м'язи.

— Це не робітники. Це десь поблизу, — пір'я на Ксерксовій голові настовбурчилось, помітно було, що він хвилюється. — Облиш Бартімеуса й піди подивися. Я хочу знати, що там коїться.

Базтук вилаявся і важко затупотів геть. Вони з Ксерксом узялися обходити кімнату, мало не тулячись вухами до каменів, і кожен цитькав на товариша, щоб той, мовляв, тупотів не так гучно. А стукіт тим часом тривав — тихий, нерівний і, до того ж, невідомо звідки.

— Нічого не розумію... — Базтук ударив у стіну списом. — Ніби й звідусіль, і нізвідки. Стривай—но! Може, це *він*... — утуку люто позирнув на мене.

— Я не винен, ваша честь, — відповів я.

— Не будь дурнем, Базтуку, — підхопив орльодзьобий. — Він у кулі, й не може чаклувати за її межами. Ні, це хтось інший... Треба, напевно, здійснити тривогу.

— Але ж у нас нічого *не сталося!* — бикоголовий, здається, запанікував. — Вони нас покарають. Дай мені спершу хоч убити Бартімеуса. Я не можу втратити такої нагоди.

— Мені здається, вам обов'язково слід викликати допомогу, — порадив я. — Це щось таке, з чим ви самотужки не впораєтесь. Може, жук-короїд. Або дятел, що заблукав.

З Базтукових ніздрів вибухнув цілий гейзер пари.

— Це вже занадто, Бартімеусе! Зараз ти помреш!.. — Аж тут він змовк. — А може, це й *справді* короїд? Просто...

— Короїд у кам'яній споруді? — пирхнув Ксеркс. — Оце вже навряд.

— Навряд? А коли це ти став таким усезнайком?!

Сварка спалахнула знову. Мої вартові налітали один на одного й штовхалися. Кожного дратувала товаришева глупота, а ще я піддавав

обом люті, часом єхидно під'юджуючи їх.

Стукіт не вщухав. Я давно вже визначив, звідки його чути: з-за стіни, недалеко від одного-єдиного віконця. Я далі дражнив утуку, а сам раз по раз поглядав у той бік — і за кілька хвилин помітив, як із щілини між двома плитами тихенько сиплеться кам'яний пил. За мить там утворилася малесенька дірочка, і пил посипався швидше. Отвір хутко більшав. Видно було, що його просвердлює щось невеличке, гостре й чорне.

На мій превеликий жаль, Ксеркс із Базтуком, утомившись від біганини кімнатою, вирішили трохи перепочити і зупинилися біля самісінького отвору. Рано чи пізно вони неодмінно помітили б, як звідти сиплеться пил. Тому я вирішив зробити свій останній хід.

— Гей, ви, пожирачі піску! — вигукнув я. — Місяць освітлює трупи ваших товаришів! Шакали тягнуть їхні голови на потіху своїм дитинчатам!^[67]

Як я й сподівався, Базтук негайно припинив штовхати Ксеркса в крилатий бік, а Ксеркс випустив з пальців Базтуків ніс. Обидва поволі обернулися до мене. З їхніх очей на мене глянула смерть. Гаразд, поки що все йде, як треба. Я підрахував: тому, хто свердлить діру, треба ще з півхвилини, щоб закінчити роботу. Якщо ж він гаятиметься, я помру — чи від Базтукової або Ксерксової руки, чи від кулі, що стислася вже до розмірів невеличкого грейпфрута.

— Базтуку, — чемно промовив Есерко, — я дозволяю тобі вдарити першим.

— Дякую, Ксерксе, — відповів Базтук. — А потім ти пошаткуєш рештки, як тобі буде завгодно.

Піднявши списи, вони рушили до мене. Стукіт за їхніми спинами несподівано вщух, і з отвору в стіні — вже досить великого — з'явився здоровенний блискучий дзьоб, що скидався на ковадло. За ним пролізла чубата чорна голова з очіцями—намистинками. Очиці хутко закліпали, закликаючи до мовчанки, і птах — аж ніяк не попташиному — нарешті протиснувся до кімнати.

Величезний чорний крук, стрепенувшись, сів біля краю отвору. Тільки—но його хвіст покинув дірку, в ній з'явився ще один дзьоб.

Утуку тим часом уже підійшли до моєї колони. Базтук заніс назад руку.

Я кахикнув:

—Агов, що це там у тебе ззаду?

— На мене такі витівки не діють, Бартімеусе! — вигукнув Базтук. Рука його поворухнулась, і спис почав опускатися. Аж тут навперейми йому майнула чорна блискавка, вчепилася в ратище списа і видерла його з рук утуку. Базтук приголомшено скрикнув і озирнувся. Ксеркс озирнувся так само.

Крук сидів на порожній колоні і акуратно тримав спис у дзьобі.

Базтук нерішуче ступив до нього.

Крук нарочито недбало стиснув дзьобом сталеве ратище. Спис, клацнувши, розвалився навпіл. Половинки попадали на підлогу.

Базтук заляк.

Другий крук випурхнув з отвору й сів на сусідню колону. Обидва сиділи мовчки й, не кліпаючи, зирили на утуку.

Базтук поглянув на товариша.

— Ксерксе?..

Орлодзьобий застережливо цокнув язиком:

— Здіймай тривогу, Базтуку. А цих залиш мені.

Відштовхнувшись ногами, він злетів у повітря. Пролунав звук, ніби розірвалося полотно, — утуку розправив свої широченні білі крила. Тоді змахнув ними раз, іще раз... Ксеркс знявся аж до стелі, потім згорнув крила й помчав униз, головою вперед, із занесеним у руці списом, — жива блискавка, та й годі.

Він наближався до крука. Крук тим часом спокійно чекав.

У Ксерксових очах промайнув сумнів. Він підлетів до крука майже впритул, але той навіть не поворухнувся. Сумнів змінився страхом. Ксеркс відчайдушно залопотів крилами, силкуючись уникнути зіткнення...

Крук розтулив дзьоб.

Ксеркс закричав.

Стрімкий, ледь помітний порух, тоді ляскіт — і звук, ніби хтось щось ковтнув. На камені біля колони, кружляючи в повітрі, впало кілька пір'їн. Крук сидів так само нерухомо, замислено дивлячись удалину. Ксеркс зник.

Базтук притулився до стіни, де мав відкритися портал, і гарячково шукав щось у торбинці на поясі. Другий крук лїниво перескочив з колони на колону, ближче до утуку. Болїсно скрикнувши, Базтук кинув спис. У крука він не влучив: спис аж по ратище встромився в колону.

Скрушно хитнувши головою, птах розправив крила. Базтук рвучко розкрив торбинку й витяг звідти маленький бронзовий свисток. Підніс його до вуст...

Ще один невловимий порух — майже невидимий вихор. Базтукові слід віддати належне: він був нівроку спритний. Я встиг побачити, як він нахилив голову, буцнув рогами... і тут вихор поглинув його. А потім пропав разом з Базтуком. Крук незграбно опустився на підлогу: з його крила сочилася зелена кров.

Скарабей заметушився всередині кулі.

— Чудово! — вигукнув я, намагаючись кричати не надто вже пискливо. — Не знаю, хто ви такі, але заберіть мене звідси...

Я раптом замовк. Через кулю мені було видно незнайомців тільки на першому рівні — саме на ньому вони здавалися круками. Вони й самі, вочевидь, зрозуміли це і на одну—єдину мить показали свої справжні подоби. То був коротенький спалах, однак мені його цілком вистачило. Я впізнав обох.

Жук усередині кулі ковтнув слину.

— Ось ви хто... — промовив я. — Привіт.

— Привіт, Бартімеусе, — відповів Фекварл.

25

— І тобі привіт, Джаборе, — додав я. — Як приємно, що ви завітали до мене.

— Ми подумали: чи не самотньо тобі тут, Бартімеусе? — Найближчий ворон — той, що з пораненим крилом, — затремтів і перетворився на кухаря. У кухаревій руці зяяла велика рана.

— Ні, аж ніяк. Уваги тут мені не бракує.

— Отож-бо й воно, — кухар підійшов ближче, щоб оглянути мою кулю. — Одначе! Тобі тут і справді непереливки.

Я знехотя захихотів.

— Гаразд уже, приятелю. Годі жартувати. Може, ти знаєш спосіб якось допомогти мені? Бо я вже відчуваю, як тиснуть бар'єри.

Кухар почував одне із своїх підборідь.

— Це буде нелегко. Є в мене один спосіб...

— От і добре!

— Перетворися на блоху чи ще якогось паразита. Це подарує тобі ще кілька хвилин життя, перш ніж ця куля розчавить твою сутність.

— Дякую за корисну пораду, — я вже потроху задихався, бо стінки кулі стискалися дедалі дужче. — А може, ти краще знешкодиш цю кулю і випустиш мене звідси? Я буду безмежно вдячний...

Кухар підняв палець:

— Мені спав на думку ще один спосіб. Ти розкажеш нам, де схований Амулет Самарканда. Якщо зробиш це негайно, ми знешкодимо кулю швидше, ніж вона знищить тебе самого.

— Ні, зробімо краще навпаки.

Кухар тяжко зітхнув:

— Здається, тобі зараз не до того, щоб...

Його слова обірвало якесь далеке виття. Кімнату знову струснуло.

— Зараз відкриється портал, — хутко сказав я. — В отій дальшій стіні.

Фекварл поглянув на другого крука, що досі сидів на колоні, роздивляючись свої кігті.

— Джаборе, зроби таку ласку..

Крук ступив уперед і обернувся високим червоношкірим чоловіком із шакалячою головою. Перетнувши кімнату, він зупинився біля дальшої стіни, виставив ногу вперед і витяг руки.

Кухар обернувся до мене:

— А тепер, Бартімеусе...

Куля вже почала мене припікати.

— Спочатку нам треба домовитися, — запропонував я. — Ми обидва знаємо: якщо я скажу тобі, де зараз Амулет, ти покинеш мене тут помирати. Так само ми знаємо, що за цих обставин я не казатиму тобі правди, хоча б зумисне. Таким чином, усе, що ти почувеш від мене з цієї кулі, не матиме сенсу. А отже, тобі краще буде визволити мене звідси.

Фекварл сердито постукав по краєчку моєї колони.

— Прикро. Але певною мірою ти правий.

— Ти чуєш, як виє сирена, — провадив я. — Чарівники, що запроторили мене сюди, щось згадували про легіони горл та утуку. Навіть Джабор навряд чи подумає ковтнути їх усіх. То, може, наша бесіда продовжиться трохи пізніше?

— Згоден, — Фекварлове обличчя майже наблизилося до кулі, що була вже завбільшки з мандарин. — Без нас ти нізащо не втечеш із Тауера, Бартімеусе. Отож і не думай хитрувати. Мушу тебе попередити, що я дістав два накази. Перший — довідатися, де зараз Амулет. Другий — знищити тебе, якщо не вдасться виконати перший. Ти, напевно, знаєш сам, який наказ мені приємніше виконувати.

Фекварл відійшов. Аж тут у дальшій стіні проступила овальна тріщина й перетворилася на арку порталу. З темряви один за одним почали виступати блідолиці горли^[68] з тризубцями й срібними сітками в тонких руках. Щойно вони виходили з порталу, їхні Щити ставали непробивними. Та поки горли залишалися в арці, Щити слабшали, і їхні сутності — на єдину мить — слабшали так само. Джабор уміло скористався цим і закинув у портал три Вибухи один за одним. Арку осяяли яскраво—зелені спалахи. Горли жужмом попадали на підлогу — наполовину в порталі, наполовину вже в кімнаті. Та з-за них сунули інші, з огидою переступаючи через трупи своїх товаришів. Джабор знову стрельнув.

Фекварл тим часом теж не байдикував. Він дістав з кишені куртки залізне кільце завбільшки з браслет, причеплене до кінця дерев'яної

палички. Я позирнув на цю штуку з недовірою^[69]:

— І що мені з цим робити?

— Стрибнути крізь кільце, що ж іще. Уяви, що ти вчене собаченя в цирку. Тобі це неважко, Бартімеусе. Свого часу ти й не таке виробляв.

Обережно тримаючи паличку двома пальцями, Фекварл підніс залізне кільце до поверхні кулі. Силові лінії несамовито зашкварчали, розступилися й зімкнулися довкола кільця. Всередині його в силовому полі відкрився прохід.

— Лавлейс навмисне посилив стійкість цього кільця до магії, — пояснив Фекварл. — Та воно все одно не вічне. Я порадив би тобі не баритися.

Він сказав правду. Краї кільця почали братися бульбашками. Для жука прохід був уже замалий, тож я зібрав останні сили й нарешті перекинувся мухою. Без зайвого шарварку я трохи покружляв усередині кулі, щоб розігнатись як слід, і стрілою промчав крізь кільце на волю.

— Чудово, — зауважив Фекварл. — Бракує тільки барабанного бою.

Муха сіла на підлогу і перетворилася на вкрай сердитого сокола.

— Будь певен, гострих відчуттів мені вистачило, — відповів я. — Що тепер?

Фекварл пожбурих розтоплене кільце на підлогу.

— А тепер нам пора тікати.

Срібний тризубець розітнув повітря і впав між нами, брязнувши об кам'яні плити. Джабор поволі задкував від порталу, наполовину заваленого горлячими трупами. Туди вже підходив новий загін вартових, головним чином утуку, захищених спільним Щитом. Цей Щит відбивав і без того ослаблі Джаборові Вибухи й відсилав їх назад до кімнати. Нарешті одному горлі вдалося—таки продертись крізь портал, і він, наставивши зброю, рушив уздовж краю Щита. Джабор поцілів у нього Вибухом — удар влучив у хирляві груди горли, і вартовий без найменшої шкоди для себе поглинув спалах. Обдарувавши нас крижаною усмішкою, горла ринув уперед, орудуючи в повітрі сіткою.

Фекварл перетворився на крука і ледве відірвався від землі, тягнучи поранене крило. Я в подібні сокола подався за ним — прямісінько до дірки в стіні. Поряд зі мною майнула сітка, в стіну влетів тризубець.

— Джаборе! — вигукнув Фекварл. — Тікаймо!

Я озирнувся. Джабор зчепився з горлою: здавалось, ніби силі джина немає кінця. Проте з порталу сунули нові незліченні вартові. Мені стало байдуже, я думав лише про те, як прослизнути до дірки. За моєю спиною кімнату струснув шалений вибух, і я почув скажене шакаляче виття.

* * *

У темряві вузького тунелю Фекварлів голос лунав приглушено і якось химерно.

— Ми майже на волі. Тепер тобі краще перетворитись на крука.

— Навіщо?

— Тут їх цілі дюжини. Ми змішаємося з ними, щоб виграти час. Так нам легше буде потрапити за мури.

Хоч як мені не хотілося слухатись Фекварлових порад, та я й гадки не мав, що чекає нас зовні. Насамперед нам треба накивати п'ятами з Тауера, а втекти від Фекварла я зможу й пізніше.

— Ти вже перетворився?

— Так. Раніше я такого не робив, та це, здається мені, неважко.

— Джабора позаду не чуєш?

— Ні.

— То нічого. Він нас наздожене. Тепер слухай: вихід просто переді мною. Отвір закрито Маскуванням, вони не повинні знайти його. Швиденько вилітай і рушай просто вниз. Побачиш кухонний двір — круки злітаються туди по недоїдки. Там зустрінємось. Тільки не надто трапляй на чужі очі.

Спереду долинуло дряпання, а потім зненацька спалахнуло світло. Фекварл зник, і я побачив обриси виходу, закритого сіткою з маскувальних ниток. Я підскочив до бар'єру, натиснув на нього дзьобом і просунув голову в холодне листопадове повітря.

Не марнуючи ані миті, я пробрався крізь діру, розправив крила й ковзнув униз, до кухонного двору.

Спускаючись, я швиденько озирнувся й переконався, що до безпеки мені ще далеко: лондонські дахи видніли десь за численними круглими вежами й високими фортечними мурами. Мури обходили вартові, а небом хаотично гасали кулі— шпигуни. Тривогу вже зняли! Згори

лунала сирена, а недалеко — в центральному, найкраще обгородженому дворі — цілі батальйони полісменів мчали в якомусь незрозумілому мені напрямку.

Я сів у невеличкому бічному дворі: від загальної паніки мене тепер відділяли дві будівлі, що прилягали до головної вежі. Бруківка була закидана промасленими хлібними скоринками й шкуринками від шинки, за якими полювала галаслива зграя голодних круків.

Один крук тихенько побокував до мене.

— Бартімеусе, ти *бовдур*?

— А що сталося?

— У тебе синій дзьоб. Негайно переміни його!

Врешті, це була моя перша спроба перетворення на крука. Та й перетворюватись довелося потемки. Чого він іще чекав? Та зараз мені було не до суперечок. Я вмить перефарбував дзьоба.

— Вони все одно побачать нас крізь маскування, — сказав я. — Тут, мабуть, тисячі всіляких вартових.

— Так, але часу нам треба небагато. Вони ще не знають, що ми — круки. Якщо ми змішаємось зі зграєю, вони витратять кілька зайвих секунд, щоб розпізнати нас. Зграя — це все, що нам потрібно для втечі...

Щойно сотня круків спокійно дзьобала холодні шкуринки, чудово ладнаючи і між собою, і з довколишнім світом. Та вже наступної миті Фекварл відкрив їм свою справжню подобу на першому рівні. Це тривало півсекунди, та їх цілком вистачило. Чотири круки здохли просто на місці, ще кілька повернули свій сніданок назад, а решта злякано помчали геть, лопотячи крилами в повітрі. Ми з Фекварлом опинилися в самісінській середині зграї і теж щосили вимахували крилами, повертаючи, піднімаючись і спускаючись разом з усіма, — одне слово, намагаючись нізащо не відставати.

Зграя летіла над пласким верхом головної вежі. Над нею майорів величезний прапор, і люди—вартові дивилися звідти вниз, на води Темзи. Далі зграя спустилась і промчала через сірий двір з іншого боку вежі. Там серед плацу було намальовано зо два десятки звичайних робочих пентаклів, і я, пролітаючи мимо, встиг помітити, як із тих пентаклів з'являється ціла компанія духів — їх саме викликав загін чарівників у сірих мундирах. Духи були не вельми потужні, переважно хвалені біси^[70], проте в такій кількості й вони могли завдати нам

неабияких прикросців. Я щиро сподівався, що крукам не захочеться сісти у цьому дворі!

Птахи, одначе, взагалі не виявляли бажання сідати. Їх досі підганяв страх, і вони кружляли серед мурів Тауеру. Кілька разів вони линули в напрямі зовнішнього муру й щоразу повертали назад. Мені вже схотілося облишити їх і спробувати втекти самому, аж тут на фортечних зубцях з'явився якийсь химерний вартовий — темно—синій, на чотирьох павучих ногах, — і я тут-таки передумав: щось він мені не сподобався. Після полону й стількох вимушених перетворень я так нато— мився, що не ризикував зачіпатися з невідомою силою.

Аж нарешті ми зупинилися в іншому дворі: з трьох боків його оточували будівлі, а з четвертого до муру здіймався крутий насип, порослий зеленою травою. Круки посідали на цей насип і заходилися шкутильгати по ньому, беспорядно дзьобаючи землю.

Фекварл підскочив до мене: одне крило він досі тяг, і з нього не переставала цебеніти кров.

— Ці птахи нізащо не хочуть летіти, — зауважив я. — Вони шукають тут поживи.

Крук кивнув:

— Вони допомогли нам дістатись сюди — й гаразд. Це зовнішній мур. Тільки перебратись через нього — і ми на волі.

—Тоді рушаймо!

—Хвилинку. Мені треба перепочити. До того ж, Джабор...

— Джабор мертвий.

— Ти погано знаєш його, Бартімеусе, — Фекварл тицьнув дзьобом у понівечене крило, відсуваючи його вбік від закривавленої рани. — Зараз, хвилинку... Клятий утуку! Я й не думав, що він такий спритник!

— Біси йдуть, — прошепотів я.

Цілий батальйон бісів саме пропливав крізь арку в дальньому кінці двору. Ось вони розсипались віялом — і заходились прискіпливо оглядати кожен камінець. Згряя круків ще ховала нас, але довго так тривати не могло.

Фекварл виплюнув на траву ще одне перо. Там воно, перш ніж розтанути, перетворилось на кривулясту смужку драглистої маси.

— Гаразд. Угору, через мур — і на волю. Тільки нізащо не зупиняйся.

Я чемно змахнув крилом:

—Тільки після вас, сер.

— Ні—ні, Бартімеусе. Лети *перший*, — крук розім'яв свою здоровенну лапу з гострими кігтями. — А я полечу позаду. Отож, будь ласка, не здумай тікати.

— Ач, який ти підозріливий.

Біси тим часом підбиралися ближче, нюхаючи землю, наче собаки. Я злетів — і стрілою помчав до зубчастого муру. Знявшись вище, я помітив вартового, що походжав галереєю. То був невеличкий фоліот. До голови в нього збоку була прив'язана пом'ята мідяна сурма. Він, на жаль, теж помітив мене. Перш ніж я зреагував, фоліот притулив мундштук до вуст і коротко й пронизливо засурмив. Йому негайно відповіли — уздовж усього муру загули сурми: різко й хрипко, гучніше й тихіше, вщухаючи десь удалині. Сталося неминуче: наше маскування викрили. Розчепіривши кігті, я ринув на вартового. Фоліот заверещав, утратив рівновагу й полетів униз. Пурхнувши через мур, я промчав над крутим насипом з чорного каміння й землі і полинув до міста, геть від Тауеру.

Не було часу ні гаятись, ні оглядатись. Я линув уперед, щодуху працюючи крилами. Внизу промайнули широка, сіра, повна машин магістраль, гаражі з пласкими дахами, якась вузька дорога, вкритий рінню берег, заворот Темзи, корабельні, пристань, ще одна дорога... Ого! Не все так погано — я ще не розучився тікати з полону! Від Тауеру мене відділяє вже ціла миля. Ще трохи, і скоро я зможу..

Я підняв голову й сторопіло закліпав. Що за лихо?! Лондонський Тауер височів просто переді мною. Над головною баштою кружляв натовп знайомих силуетів. То я прилетів назад?! Щось не так із моєю орієнтацією в просторі. Я стрімко розвернувся, обігнувши якийсь димар, і помчав назад. З-за спини долинув Фекварлів голос:

— Стій, Бартімеусе!

— Ти що, не бачиш їх? — гаркнув я через плече. — Зараз вони спіймають нас!

Я прискорив політ, не звертаючи уваги на Фекварлові наполегливі крики. Дахи мерехтіли піді мною. Внизу промайнула каламутна Темза — я кулею пролетів над нею, а потім...

Лондонський Тауер — точнісінько такий самий. Тепер знайомі силуети розбилися на групи й порозсипалися, наздоганяючи кулі—шпигуни. Одна така група рушила просто на мене. Всі мої інстинкти

вимагали негайної втечі, та я був надто спантеличений. Я сів на дах. Через кілька секунд до мене підсів Фекварл і, ледве віддихавшись, вибухнув лайкою:

— Бовдуре! Ми ж повернулися назад!

Тільки тепер я все зрозумів.

— Ти хочеш сказати, що...

— Той перший Тауер був дзеркальною ілюзією. Нам слід було просто пролетіти крізь нього.^[71] Лавлейс попередив нас із Джабором, а ти не хотів мене слухати! Хай тобі грець, Бартімеусе! Тобі й моему пораненому крилу!

Над муром з'явилося ціле військо джинів. Від них нас відділяла тільки дорога. Фекварл сховався за димар:

— Тепер нам не втекти.

Аж тут мені сяйнула натхненна думка:

— Нічого. Тут десь був світлофор.

— Ну то й що? — Фекварлова чемність дала помітну тріщину.

— Нічого. Поїдемо попутною машиною.

Пильнуючи, щоб стіни будинку ховали мене від джинів, я пурхнув з даху і полетів до перехрестя, де черга автомобілів чекала на зелене світло. Я сів на бруківку, біля хвоста цієї черги. Фекварл рушив за мною.

— От і гаразд, — мовив я. — Пора перетворюватись.

— На кого?

— На будь—кого з міцними пазурами. Мерщій — світло зараз переміниться.

Перш ніж Фекварл надумав перечити, я скочив на бордюр і майнув під найближчий автомобіль, намагаючись не дуже зважати на огидний запах мастила, бензинові випари та нудотну вібрацію, що відчутно посилилась, коли невидимий водій піддав газу. Без усякого жалю я попрощався з пір'ям крука і обернувся стигійським бісеням, справжнім клубком із м'язів та пазурів. Я вже сподівався, що Фекварл не встигне приєднатись до мене, — аж тут, на жаль, поряд зі мною з'явилося ще одне бісеня. Воно похмуро висіло між колесами, не зводячи з мене очей.

Дорогою ми майже не розмовляли. Мотор гарчав надто вже гучно. Та й на стигійських бісенят перетворюються заради їхніх зубів і пазурів, а не язиків.

* * *

Минула вічність, перш ніж автомобіль зупинився. Водій покинув машину й пішов собі. Запанувала мовчанка. Застогнавши, я розчепив свої пазурі і впав на дорожній гудрон. Мене нудило й від хитавиці, й від усіляких високотехнологічних запахів^[72]. Фекварл почувався аж ніяк не краще. Без жодного слова ми перетворились на пару літніх, трохи потріпаних котів, вишкандибали з-під автомобіля, пробігли моріжком і зникли в густих кущах. Тільки там ми нарешті змогли перепочити, прийнявши свій улюблений вигляд.

Кухар утомлено сів на пеньок.

— Ти заплатиш за це, Бартімеусе! — відсапнув він. — Я ніколи ще так не мучився...

Хлопчисько-єгиптянин усміхнувся:

— Але ж спрацювало-таки! Ми в безпеці.

— Я пробив своїм кігтем бензобак. Мене геть залило цією гидотою. Шкіра аж прищами взялася...

— Годі вже скиглити!

Я обережно визирнув з-за листяної завіси. Дорога, сільські будиночки, садки. Довкола нікого немає, тільки поряд в алейці якесь дівчатко бавиться з тенісним м'ячиком.

— Мабуть, ми в передмісті. Десь на околиці Лондона, — припустив я. — А може, й далі.

Фекварл щось буркнув під ніс. Я обережно позирнув на нього. Він знов оглядав рану, завдану Базтуковим списом. Вона не гоїлася. Фекварл помітно підупав на силі.

— Навіть із цією раною я впораюся з тобою, Бартімеусе. Ходи-но сюди, — кухар нетерпляче махнув рукою. — Я мушу дещо тобі сказати.

Я слухняно сів на землю, підібгавши ноги, як робив колись Птолемея. Тільки не дуже близько від Фекварла — від нього страшенно тхнуло бензином.

— По-перше, — мовив він, — свою частину угоди я виконав. Я врятував тебе — це я можу сказати чесно. Тепер твоя черга. Де Амулет Самарканда?

Я завагався. Бляшанка, що лежить на дні Темзи, не дозволяла мені тут-таки назвати Натове ім'я та особистий номер. Так, я завдячую

Фекварлові втечею, та спершу мушу подумати про себе самого.

— Послухай-но, — відповів я. — Ти тільки не подумай, що я невдячний. Просто для мене це вкрай нелегко. Мій хазяїн...

— Помітно слабший за мого, — нетерпляче подався вперед Фекварл. — Напруж свій недолугий мозок, Бартімеусе, й хвилину поміркуй. Лавлейс дуже хоче одержати свій Амулет назад. Так хоче, що наказав нам з Джабором *вдертися* до найсекретнішої урядової в'язниці, щоб порятувати життя такого жалюгідного раба, як ти.

— І справді, — погодився я.

— Тільки уяви, як це було небезпечно — і для нас, і для нього. Він ризикував усім. Це багато про що свідчить.

— *Навіщо* ж йому Амулет? — перервав я Фекварла.

— Цього я сказати тобі не можу, — кухар затарабанив пальцями по краєчку носа й промовисто всміхнувся. — Зате скажу інше, Бартімеусе. Приєднуйся до нас — це в твоїх інтересах. Наш хазяїн далеко піде, якщо ти мене розумієш.

Я пирхнув:

— Так говорять усі чарівники.

— Він далеко піде. *Найближчим* часом. Найближчими днями. Тільки для цього йому вкрай потрібен Амулет.

— Можливо. Та яка *нам* з того користь? Такі балачки я чув уже не раз. Чарівники використовують нас, щоб зміцнити свою владу, а потім знову зв'язують нас присягою... Що *нам* з того?

— У мене є план, Бартімеусе...

— Еге ж, еге ж, у всіх нас є плани. Та жоден з них не скасовує того факту, що я досі зв'язаний своїм початковим завданням. І покарання...

— Покарання можна *перетерпіти!* — сердито труснув головою Фекварл. — Коли ти втік з Амулетом, Лавлейс дав мені такого прочухана, що моя сутність дотепер не відновилася остаточно! Правду кажучи, саме наше існування в цьому світі — ні, не треба вибачень, Бартімеусе, я знаю, що тобі до мене байдуже! — ніщо інше, як черга покарань. Не змінюється нічого, крім отих клятих чарівників! Здохне один — відразу з'явиться наступний, викопає з пороку наші імена й знову викличе нас! Чарівники міняються, а ми мучимось.

Я стенив плечима:

— Ми, здається, про це вже розмовляли. Чи не у Великому Зімбабве?

Фекварлове завзяття згасло вмить. Він кивнув:

— Може, й так. Тільки я відчуваю зміни — й ти теж повинен відчувати їх, якщо не оглух і не осліп. Занепад імперії завжди приносить із собою неспокій: заворушення на вулицях, гризню між чарівниками, що показалися від розкошів та влади... Ми з тобою частенько це бачили. За таких обставин у нас є чудова нагода діяти. Наші хазяї *ледащіють*, Бартімеусе. І це надає нам більшу свободу.

— Оце вже навряд.

— Лавлейс — один з таких розледащілих. Він могутній — то правда, — але нерозважливий. Ще тоді, як він уперше викликав мене, його дратувало, що він недостатньо впливовий як міністр. Він тільки й марить, як би перевершити великих магів минулого, вразити світ своїми досягненнями. І, як наслідок, він носиться зі своїми зв'язками в коридорах влади, наче собака з протухлою кісткою. Марнує час на нескінченні інтриги, змови, невпинні спроби взяти верх над суперниками... і просто не може зупинитися. До того ж, він не один. В уряді повно таких, як Лавлейс, і дехто — ще нерозважливіший за нього. Ти знаєш цей тип: коли ставки чарівника завеликі, він зазвичай довго не живе. Рано чи пізно він зробить помилку, й тоді настане наша черга. Рано чи пізно прийде наш день.

Кухар подивився на небо.

— Час іде, — провадив він. — Ось моя остання пропозиція: покажи мені, де Амулет, і я обіцяю, що в нагороду — попри будь—яке покарання, — Лавлейс візьме тебе на службу. Твій хазяїн — хай там хто він! — не стане Лавлейсові впоперек дороги. А ми з тобою, Бартімеусе, з ворогів перетворимось на партнерів. Непогана зміна, авжеж?

— Чудова, — підтвердив я.

— *Або...* — Фекварл згорнув руки на колінах і приготувався до рішучих дій. — Або ти помреш просто зараз, серед цих непоказних кущів у передмісті. Ти знаєш сам: тобі ніколи не щастило подолати мене. Тебе завжди рятував випадок^[73]. Цього разу на таке не сподівайся.

Поки я міркував над цією вагомою заявою і про те, як мені найкраще втекти, нас перервали. Зашурхотіло листя, і щось маленьке, прослизнувши крізь гілля, підкотилося до наших ніг. Тенісний м'ячик.

Ми з Фекварлом підхопились, та ховатися було вже запізно. Хтось продирався крізь кущі.

То була та сама дівчинка, що бавилася на стежці. Років їй було десь із шість. Веснянкувате личко, розпатлане волосся, завелика футболка завдовжки аж до брудних колін. Дівчатко втупилося в нас — зацікавлено й водночас стривожено.

На кілька секунд усі заціпеніли. Дівчинка дивилася на нас, ми з Фекварлом — на неї. Потім вона заговорила.

— Від вас тхне бензином, — сказала дівчинка.

Ми не відповіли. Фекварл поворухнув рукою. Я розгадав його прикрий намір.

Чому я втрутився? З чистісінького себелюбства. Фекварл на мить облишив мене, й це стало пречудовою змогою для втечі. А якщо я при цьому врятував дівчинку... це було тільки справедливо. Врешті, саме вона підкинула мені цю ідею.

Я запалив на кінчику пальця невеличку Іскру і кинув її в кухаря.

Долинув тихий звук, що скидався на сичання газового пальника, і Фекварл перетворився на жовтогарячу вогняну кулю. Коли ж він заревів — так, йому було не дуже приємно, — й незграбно закрутився, підпалюючи кущі, дівчатко з плачем кинулось навтьоки.

Ідея справді була непогана. Я вчинив так само^[74].

За кілька секунд я вже був у повітрі і щодуху мчав до Гайгейта, до мого придуркуватого хазяїна.

Натаніель

Вечоріло, і нестерпний страх дедалі дужче стискав Натаніелеве серце. Хлопчина походжав кімнатою, наче леопард кліткою, й почувався так, ніби потрапив до дюжини пасток водночас. Так, двері було замкнено — фізично він не міг звідси вийти, але це було найменшою з усіх його проблем.

Саме зараз його слуга Бартімеус ув'язнений у Тауері. Його піддають усім тортурам, на які здатні чарівники високого рангу. Якщо демон справді влаштував бійку в центрі Лондона, так йому й треба. Але ж Натаніель — його хазяїн. Він відповідає за злочини свого слуги. А це означає, що скоро його так само шукатимуть.

Під тортурами кожен забуде про загрозу Нескінченного Ув'язнення. Бартімеус назве їм Натаніелеве ім'я, й сюди негайно прибуде поліція. А потім...

Тремтячи зі страху, Натаніель згадав учорашній вечір і понівеченого Шолто Пінна. Еге ж, наслідки навряд чи будуть приємні.

Навіть якщо станеться диво й Бартімеус мовчатиме, залишається Андервуд. Натаніелів наставник уже обіцяв позбутися свого учня — а може, він учинить і щось гірше. Тепер Андервуду залишається тільки розібрати поспіхом начеркані записи, щоб точно дізнатися, кого саме викликав його учень. Далі чарівник вимагатиме, щоб хлопець зізнався в усьому. Натаніель уявив, якими способами переконання може при цьому скористатися його наставник, і йому аж мороз пробіг поза шкірою.

Що ж робити? Пані Андервуд запропонувала вихід: порадила хлопцеві просто розповісти всю правду. Та від самої думки про те, що доведеться відкрити свої таємниці озлобленому й жовчному наставникові, Натаніеля занудило.

Облишивши на деякий час ці роздуми, хлопчина викликав утомленого біса і, незважаючи на його обурення, знову відрядив його стежити за Тауером. Він злякано дивився з безпечної відстані, як розгнівані орди зеленекрилих демонів кружляли над мурами, наче сарана, а потім зненацька порозліталися на всі боки.

— Справляє враження, еге ж? — долинув голос із дзеркала. — Вищих джинів ліпше не займати. Хоча хтозна?—додав він. — Може, хтось із них уже шукає тебе!

— Знайди Андервуда! — гаркнув Натаніель. — Де він зараз і що робить?

— Що, рушаймо нижче? Так—так, Артур Андервуд... На жаль, нічого не вийде. Він теж у Тауері, й туди не проберешся. Можна хіба припустити, — бісеня захихотіло, — що він саме розмовляє з твоїм приятелем Бартімеусом.

Далі спостерігати за Тауером було марно. Натаніель заховав дзеркало під ліжку. Авжеж, справи кепські. Доведеться в усьому зізнатися. Розповісти про все наставникові, якого хлопець нітрохи не шанував, який не зміг захистити його, плазував перед Лавлейсом. Натаніель ясно уявляв, як Андервуд вихлюпне на нього свій гнів через причіпки, знуцання й страх за власну кволу репутацію... А що буде потім...

Десь через годину знизу долинув стукіт парадних дверей. Натаніель аж застиг, прислухаючись зі страхом, чи не лунають на сходах кроки наставника, але до нього довго ніхто не йшов. А коли нарешті в замку клацнув ключ, Натаніель уже зрозумів з тихенького засапаного дихання, що за дверима стоїть пані Андервуд. Вона тримала невеличку тацю зі склянкою молока й бутербродом з нарізаними помідором та огірком.

— Пробач, що я так пізно, Джоне, — мовила господиня. — Я давно вже приготувала тобі вечерю, та не встигла принести, бо твій наставник повернувся додому, — вона зітхнула. — Я мушу йти. Там унизу все аж кипить.

— А що... що сталося, пані Андервуд?

— Будь хорошим хлопчиком, їж свій бутерброд. Тобі треба попоїсти, бо щось ти надто блідий. Я певна, що наставник скоро покличе тебе.

— Він щось казав про...

— Лишенько, Джоне! Коли вже ти припиниш чіплятися із запитаннями? Він багато чого сказав, але нічого такого, чим я ділилася б з тобою зараз. У мене на вогні каструля з окропом — мені треба щось швиденько приготувати йому. Їж собі бутерброд, любий.

— А наставник?..

— Він замкнувся в кабінеті й наказав, щоб його не турбували. Крім вечері, зрозуміло. Там коїться щось надзвичайне.

Щось надзвичайне... Цієї миті Натаніель прийняв несподіване рішення. Пані Андервуд єдина, кому він може довіритися, хто посправжньому про нього піклується. Саме їй він усе розповість — і про Амулет, і про Лавлейса. Вона допоможе йому все залагодити з Андервудом, а якщо треба — то й з поліцією. Вона все владнає, — думав Натаніель, хоч і не знав, як саме.

— Пані Андервуд...

Вона підняла руку.

— Ні, не зараз, Джоне. Я мушу поспішати.

— Пані Андервуд, мені справді треба...

— Ані слова більше! Мені пора йти.

Утомлено всімхнувшись, вона пішла. Двері зачинились.

У замку клацнув ключ. Натаніель сидів і дивився їй услід. На мить йому здалося, що вона готова заплакати, але потім у його душі знялася хвиля гніву. Хіба він якийсь неслухняний хлопчисько, що його замикають на горищі, поки дорослі радяться, як його покарати? Ні. Він чарівник! Із ним повинні рахуватися!

У нього відібрали все. Залишилося тільки магічне дзеркало — він може лише спостерігати. Щоправда, спостереження може дати йому знання. А знання — це сила.

Натаніель куснув бутерброд і вмить пошкодував про це. Відставивши тарілку вбік, він підійшов до вікна й подивився на Лондон — цілий килим жовтих вогників, що розкинулися під нічним небом. Безперечно, якби Бартімеус виказав ім'я свого хазяїна, Андервуд або поліція вже схопили б Натаніеля за горло. Цікаво... А ще й ця надзвичайна подія... Чи пов'язана вона з Бартімеусом, чи ні?

Андервуд зараз унизу, біля телефону. Вихід вельми простий: трохи простежити за ним, і все буде ясно.

Натаніель знову дістав дзеркало.

— Мій наставник зараз у своєму кабінеті. Підберися до нього ближче — так, щоб мені все було видно. А найголовніше — слухай і переказуй мені все, що він говорить.

— Ну, й хто тут тепер нишпорка?.. Та годі, годі, пробач! Мені байдуже до твого морального обличчя. Нумо, вперед...

Середина диска прояснилась, і там з'явилося чітке й виразне зображення кабінету наставника. Андервуд сидів у шкіряному кріслі, спершись ліктями об стіл. В одній руці він тримав слухавку, а другою вимахував у такт власним словам. Бісеня підбралося ближче: тепер було видно тривогу на чарівниковому обличчі. Андервуд кричав у телефон.

Натаніель постукав по диску:

— Що він говорить?

Бісів голос залунав тільки з середини речення. Звук надходив з невеличким запізненням, та хлопець бачив, що слова передаються точно:

—... ви кажете? Всі троє втекли? Є жертви — цілі дюжини?! Це нечувано! Вайтвел з Дювалем повинні за це відповісти!

Так, я *справді* не тямлю себе, Грегорі! Це серйозний удар по моему розсліду! Я мав намір сам допитати цього демона. Так, сам! Бо я певен, що це пов'язано з крадіжками артефактів... з тим, що останнім часом вони так почастишали. Всі знають, що найкращі зразки зберігаються в Пінна; демон напевно збирався викрасти їх... Так, так, це означає, що тут замішаний якийсь чарівник... Так, я розумію, що це навряд... і все таки, то була моя найкраща ниточка... щиро кажучи, навіть *єдина*... А чого ви ще сподіваєтеся з таким фінансуванням?! Їхніх осіб не встановили? *Зовсім?!* Оце то буде ляпас для Джесіки! Хоч одна приємна річ в усій оцій сумній історії... Так. Гадаю, що так. До речі, Грегорі, я саме пригадав — я хотів би порадитися з тобою з одного особистого питання...

Бісеня зненацька замовкло, хоч Андервуд говорив далі, щільно притиснувши слухавку до вуст. Натаніель щосили струснув диск, і в ньому з'явилося личко немовляти:

— Агов, чого це ти?!

— Звук! Де звук?!

— Він говорить пошепки! Я нічогосінько не чую. А ближче підбиратися небезпечно.

— Я мушу це почути!

— Хазяїне, ти ж знаєш про межі безпеки! Чарівники часто ставлять захисні сенсори. Ти ж розумієш, що навіть *цей* чолов'яга...

Натаніелеві з нетерплячки звело обличчя. Міркування безпеки зараз його не займали.

— Кажу тобі — передавай. І не змушуй мене повторювати це.

Біс не відповів. У дзеркалі з'явилося Андервудове лице — тепер воно заповнювало мало не всю середину диска. Було чітко видно кожну волосинку, що стирчала з ніздів чарівника. Наставник кивав:

— Так, я згоден. Мабуть, я й справді *повинен* відчувати втіху... Так, якщо поглянути з цього боку, хлопчик і справді втілює гідний наслідок моєї тяжкої праці. Тепер *мій* старий наставник...

Андервуд не закінчив. Він скривився, ніби його торкнулося щось холодне:

— Пробачте, Грегорі. Я відчуваю, що це буде справедливо...

Натаніель побачив, як чарівник примружив очі: знайомі брови зійшлися на переніссі. Зображення в дзеркалі зненацька розширилось — так, ніби бісеня перескочило до іншого кутка кімнати. Андервуд щось вигукнув. Біс спробував повторити це слово, та його голос ніби щось вимкнуло. Зображення залишилось, але якимось по—дивному затремтіло.

— Що сталося, бісе? — голос Натаніеля зірвався.

Бісеня не відповідало.

— Я наказую тобі покинути кабінет і повернутися до мене!

Відповіді не було.

Зображення в дзеркалі аж ніяк не заспокоювало Натаніеля. Хоч воно й тремтіло, хлопчина бачив, як Андервуд поклав слухавку, поволі встав і обійшов довкола столу. Його погляд, чіпкий і недобрий, ніби когось вишукував. Зображення затремтіло ще дужче — біс, напевно, щосили намагався вирватись і втекти, та в нього нічого не виходило. Натаніель у паніці кілька разів відчайдушно вдарив по дзеркалу — все було марно. Біс заляк, не в силах поворухнутись чи вимовити хоч слово.

Андервуд підійшов до шафи, що стояла біля дальньої стіни, понишпорив у ній, і повернувся назад з металевим циліндром у руках. Він труснув циліндра: з чотирьох невеличких отворів у його верхній частині посипався білий порошок, який невдовзі заповнив усю кімнату. Порошок подіяв умить: Андервуд здригнувся й поглянув угору, просто на Натаніеля — так, ніби дзеркало перетворилося на вікно. На мить хлопчині здалося, ніби наставник і справді бачить його, але потім він зрозумів, що той просто помітив бісеня.

Скутий жахом, Натаніель дивився, як його наставник нахилився й потяг за стрічку, пришиту до килима. Килим скрутився й покотився вбік. Під ним було намальовано два пентаклі. Чарівник ступив до меншого з них, не зводячи очей із застиглого біса. Андервуд щось промовив, і за кілька секунд у більшому пентаклі з'явилась примарна постать. Андервуд віддав якийсь наказ. Привид уклонився й пропав. На превеликий Натанієлів подив, тіло наставника ніби замерехтіло й ковзнуло вбік. Андервуд досі стояв у пентаклі, але поряд із ним був його двійник — прозорий, немовби зітканий з туману.

Привид, відштовхнувшись ногами, злетів у повітря й полинув уперед просто до безпорадного біса, що досі передавав зображення кабінету на диск. Натаніель, вигукуючи команди, заходився люто трусити дзеркало, та все було марно: зупинити наставника не вдавалося. Привид поволі наближався: брови були насуплені, очі дивилися просто на бісеня. Тепер примарний Андервуд заповнив собою всю поверхню диска. Здавалося, що зараз він пройде крізь дзеркало...

Аж тут привид зник. Натаніель побачив у дзеркалі лише тіло наставника, що нерухомо стояло посередині пентакля.

Незважаючи на страх, хлопець чудово зрозумів, що сталося. Виявивши шпигуна й заморозивши його, Андервуд вирішив пройти астральною ниткою біса до джерела, щоб розпізнати свого ворога. Такі джерела могли перебувати за багато миль від об'єкта спостереження; можливо, наставник сподівався на довгу подорож в астральному тілі, керованому джином. Якщо це справді так, на нього чекає несподіванка.

Надто пізно Натаніель збагнув, що йому тепер робити. Вікно! Якщо викинути дзеркало надвір, то наставник, можливо, не здогадається...

Він двічі ступив у напрямі вікна, коли крізь підлогу без жодного звуку почала з'являтися примарна голова Артура Андервуда. Вона мерехтіла яскраво-зеленим світлом. Ось із підлоги визирнув кінчик скуйовдженої бороди... Глова повільно обернулася на дев'яносто градусів і нарешті побачила Натаніеля, що досі стояв над нею, стискаючи бронзове дзеркало в руках.

Обличчя наставника скривилося так, як Натаніель ніколи ще не бачив. Ні, то не була знайома нетерпляча зневага, що так довго характеризувала Андервуда як учителя. І не лють, яку він виявив уранці, викривши свого учня. Ні. Спершу на лиці чарівника виступив крайній подив, який відразу змінився такою злобою, що в Натаніеля підігнулись коліна. Дзеркало випало з його рук. Хлопець безсило сповз по стіні. Він спробував заговорити, але не зміг вимовити ні слова.

Примарна голова дивилася на нього з середини кімнати. Натаніель дивився на неї. А потім з перекинутого дзеркала долинув глухий, далекий — мабуть, через те, що його видавало фізичне тіло, яке перебувало внизу в кабінеті, — Андер— вудів голос:

— Зраднику!..

З Натаніелевих вуст вилетіло здушене хрипіння. Голос пролунав знову:

— Зраднику! Я з'ясую, хто наказав тобі підглядати за мною.

— Ніхто... ніхто мені... — ледве чутно прошепотів Натаніель.

— Готуйся! Я йду до тебе!

Голос ущух. Примарна голова наставника закрутилась і зникла. Натаніель, тремтячи, підняв диск і зазирнув туди. За кілька секунд зображення кімнати розпливлося — дух чарівника пройшов крізь біса. Потім він полинув над килимом туди, де стояло тіло. Підібравшись упритул, дух прибрав ту саму позу і злився з тілом. Ще за мить Андервуд зробився звичайним, а в більшому пентаклі з'явився привид. Лягнувши в долоні, Андервуд відпустив джина; той уклонився й щез. Чарівник вийшов з пентакля — очі його палали — і поспіхом покинув кабінет.

Закляття, що скувало біса, розвіялось, і в диску знову з'явилось личко немовляти. Бісеня з полегшенням видихнуло:

— Ху-у! Тобі навіть не уявити, як мені було гидко! Коли оцей бридкий дідуган проходив просто крізь мене і моєю ниткою... Мене аж трусить, їй-право!

— Замовкни! Замовкни! — Натаніель, збожеволівши зі страху, намагався щось придумати.

— Послухай-но, зроби мені ласку! — провадило бісеня. — Часу в тебе залишилося обмаль. Звільни мене зараз, поки ти ще живий! Жити в цім дзеркалі так нудно, тобі й не уявити, як тут самотньо... Ну ж бо, хазяїне. Я буду вельми вдячний тобі!

Немовля хотіло було спокусливо всміхнутись, та Натаніель люто пожбурихв диском у стіну.

— Ой! Гаразд, бажаю тобі щиро натішитись тим, що на тебе чекає!

Натаніель підбіг до дверей і заходився відчайдушно смикати ручку. Знизу вже лунали швидкі наставникові кроки.

— Він *по-справжньому* розлючений, — обізвався біс. — Навіть його астральна форма мало не вбила мою сутність, коли проходила крізь мене. Шкода, що я лежу ниць, бо охоче помилувався б тим, що станеться, коли він увійде сюди.

Натаніель кинувся до шафи і рвонув її на себе. Він хотів підперти шафою двері, однак та була заважка. Хлопцеві забракло сил. Він гарячково й переривчасто дихав.

— Чого ти нервуєшся? — поцікавився біс. — Ти ж тепер могутній чарівник. Виклич когось, і він тебе порятує. Скажімо, африта — це робота саме для нього. Чи свого любого Бартімеуса, про якого ти так піклуєшся. Чому його немає, коли він тобі потрібен?

Натаніель, схлипнувши, пошкунтильгав на середину кімнати й поволі обернувся до дверей.

— Що, прикро? — кепкувало бісеня. — Прикро віддаватися на чийсь милість? Тепер ти сам це знаєш, хлопче. Довідаєшся зараз на власній шкурі. Тепер ніхто не допоможе тобі.

Аж тут хтось постукав у віконце.

Натаніелеві на мить зупинилося серце. Він поглянув туди — біля шибки сидів розтріпаний голуб і вимахував обома крилами відразу. Хлопчина нерішуче ступив до вікна:

— Бартімеусе?..

Голуб кілька разів стукнув дзьобом у шибку. Натаніель простяг руку до засувки...

У замку клацнув ключ. Двері з грюкотом відчинились. На порозі стояв Андервуд з червоним від люті лицем, облямованим сивою

гривою волосся та бородою. Натаніель, опустивши руку, обернувся до наставника. Голуб зник з вікна.

Відсапнувши за кілька секунд, Андервуд скрикнув:

— Негіднику! Хто керує тобою? Хто з моїх ворогів?

Натаніеля трусило, але він стояв нерухомо й не зводив з чарівника очей.

— Ніхто, сер. Я...

— Дюваль? Мортенсен? Чи, може, Лавлейс?

Почувши останнє ім'я, Натаніель не стримав глузливої посмішки.

— Ні, сер, не вони.

— Хто навчив тебе, як зробити дзеркало? Хто наказав тобі підглядати за мною?

Попри страх, у Натаніелевім серці палахкотів гнів.

— Хіба ви не чуєте? — із запалом відповів він. — Я ж кажу вам — ніхто.

— Ти брешеш мені навіть зараз! Гарзд! Поглянь на цю кімнату востаннє. Більше ти сюди не повернешся. Зараз ми підемо до мого кабінету, й тебе тішитиме товариство моїх бісів — аж доти, доки ти розв'яжеш собі язика. Ану, ходи зі мною!

Натаніель завагався, але це йому не допомогло. Рука наставника, мов лещатами, стисла його плече. Хлопець вилетів з дверей і помчав сходами вниз.

Дорогою їх зустріла захекана пані Андервуд. Побачивши безпорадного Натаніеля й розгніване чоловікове обличчя, вона аж виричила очі, та нічого з цього приводу не сказала.

— Артуре, — натомість промовила вона, — до тебе відвідувач.

— Мені нема часу. Цей хлопчисько...

— Він каже, що в нього вкрай термінова справа.

— Хто? Хто каже?

— Саймон Лавлейс, Артуре. Він просто-таки вдерся до нас.

Андервуд насупив брови.

— Лавлейс? — буркнув він. — А йому чого треба? От уже звичка — завжди з'являтися невчасно! Гаразд, зараз я вийду до нього. Ану, не викручуйся! — гаркнув він Натаніелеві, що досі силкувався вирвати плече з чіпких пальців чарівника. — Сидітимеш у коморі, поки я вирішу, що з тобою робити!

— Сер...

— Ану, замовкни! — Андервуд потяг Натаніеля сходами. — Марто, завари гостеві чаю. Я буду за кілька хвилин. Мені треба причепуритися.

— Гаразд, Артуре.

— Сер! Будь ласка, вислухайте мене! Це надзвичайно важливо! В кабінеті...

— Замовкни! — Андервуд відчинив вузькі двері й штовхнув Натаніеля до невеличкої холодної кімнатки, повної старих тек і стосів урядових паперів. А тоді, навіть не глянувши на хлопця, замкнув комору. Натаніель гарячково затарабанив по дерев'яних дверях:

— Сер! Сер!

Ніхто не озивався.

— Сер!..

— Ти дуже люб'язний, — з-під дверей виліз великий жук— рогач. — Як на мене, звертання «сер» трохи церемонне, та все одно краще, ніж «прехитрий демоне».

— Бартімеусе!

Натаніель вражено позадкував. Просто перед ним жук почав рости, мінятись... і ось уже на його місці, взявшись у боки й схиливши набік голову, стояв смагливий хлопчисько. Демонова подоба була, як завжди, бездоганна: і розкуйовджене волосся, й блискітки світла на шкірі. Хлопчисько нічим не відрізнявся від тисяч справжніх людей. І все-таки щось — може, лагідний погляд його темних очей — просто волало про його інакшість. Натаніель кліпнув і спробував опанувати себе. Ця зустріч геть спантеличила його — так само, як і попередня.

Хлопчисько оглянув голу підлогу та купи всілякого непотребу.

— Ну, й куди подівся мій знайомий бридкий маленький чарівник?
— сухо поцікавився він. — Як я бачу, Андервуд нарешті спіймав тебе.
Тепер він візьме своє.

Натаніель не звернув уваги на його слова.

— То це все-таки був *ти* — отам, у вікні! — почав він. — Як тобі вдалося...

— Димарем. Що тут дивного? І можеш даремно не розводитись — я знаю, що зараз ти не викликав мене. Просто події розвиваються надто швидко, щоб чекати. Амулет...

Натаніелеві сяйнула моторозна думка:

— То це ти... ти привів сюди Лавлейса?!

— Що?! — щиро здивувався хлопчисько.

— Не бреш мені, демоне! Ти зрадив мене! Ти привів його сюди!

— Кого? Лавлейса? — ця звістка, схоже, здивувала самого джина.

— Де він?

— Унизу. Щойно прийшов.

— Я тут ні до чого. Ти що, язика розпустив?

— Хто — я?! Ти сам...

— Я нічого нікому не говорив. Мене стримувала думка про одну бляшанку з-під тютюну.. — хлопчисько спохмурнів і немовби замислився: — Хоча збіг, мушу визнати, трохи дивний.

— *Трохи?!* — Натаніель аж підскочив від обурення. — Це ти його привів сюди, бовдуре! Негайно забери Амулет! Забери його з кабінету, поки Лавлейс не знайшов його!

Хлопчисько огидно захихотів:

— Це не допоможе. Якщо Лавлейс тут, він напевно розставив довкола дому з дюжину куль. Вони помітять ауру Амулета й накинуться на мене, тільки—но я вийду звідси.

Натаніель опанував себе. Тепер, коли його слуга повернувся, він уже не такий безпорадний, як досі. Біді можна запобігти, якщо змусити демона слухатися.

— Я наказую тобі коритися! — почав він. — Вирушай до кабінету..

— Облиш, Нате, — втомлено махнув рукою хлопчисько. — Зараз ти не в пентаклі. І не можеш примусити мене виконувати нові накази. Втеча з Амулетом стане фатальною, повір мені. Яка сила в Андервуда?

— Що?.. — спантеличено перепитав Натаніель.

— Яка в нього сила? Якого він рівня? Судячи з бороди, він — не з могутніх, хоч я можу й помилятися. Чи добрий він майстер? Чи зможе він подолати Лавлейса? Ось де питання...

— Що? Ні! Ні, навряд... — жодних доказів Натаніель не мав, та він добре пам'ятав, як його наставник плазував перед Лавлейсом. — Ти вважаєш...

— У тебе є лиш одна-єдина надія: що Лавлейс, відшукавши Амулет, захоче вирішити це все без зайвого галасу. Тоді він спробує розібратися з Андервудом самотужки. Якщо ж він не...

Натаніель аж похолов:

— Ти вважаєш, що він...

— Стривай! Через увесь цей шарварок я майже забув розповісти тобі, про що довідався! — хлопчисько заговорив низьким, тягучим голосом: — Знай, що я віддано виконав твій наказ. Я стежив за Лавлейсом. Я намагався розвідати таємниці Амулета. Я ризикував заради тебе, мій господарю. І як наслідок, — тут він знову повернувся до насмішкуватого тону, — я дізнався, що ти — бовдур. Ти сам не розумієш, що ти накоїв. Цей Амулет такий могутній, що кілька десятиліть перебував у власності уряду — аж поки його поцупив Лавлейс. Отак. Його найманець заради цього прикандичив одного чарівника високого рангу. За таких обставин, я гадаю, він цілком наважиться вбити Андервуда, аби повернути собі Амулет. Еге ж?

Довкола все закрутилося. Хлопець відчув, що зараз знепритомніє. Такого він навіть уявити не міг.

— Нам не можна сидіти тут! — прожебонів він. — Треба щось робити!..

— Твоя правда. Я піду й подивлюся, що там коїться. А ти будь хорошим хлопчиком, посидь поки що тут, і приготуйся швиденько тікати, якщо справи будуть кепські.

— Нікуди я не тікатиму! — тихо промовив Натаніель. Йому паморочилось у голові. Пані Андервуд...

— Дозволь, я дещо пораджу тобі зі свого багатого досвіду. Якщо йдеться про твоє дороге життя, втеча завжди доречна. Звикай до цієї думки, приятелю.

Хлопчисько обернувся до дверей комори і притулив до них свою долоню. Двері затріщали, розкололися біля замка і прочинилися.

— Вирушай до своєї кімнати й чекай. Скоро я розповім тобі про все. І будь готовий негайно накивати п'ятами.

Сказавши це, джин зник. Коли Натаніель вийшов з комори, на сходах уже нікого не було.

— Пробачте за вторгнення, Артуре, — мовив Саймон Лавлейс.

Я наздогнав Андервуда, коли він тільки—но зайшов до своєї довгої, темної їдальні: кілька хвилин перед тим він простовбичив біля дзеркала, пригладжуючи бороду й поправляючи краватку. Щоправда, це мало чим зарадило: порівняно з молодим чарівником — той холодний і напружений стояв біля каміна, роздивляючись власні нігті, — старий здавався скуйовдженим і побитим міллю.

Андервуд навмисно гарячково замахав руками:

— Що ви! Почувайтеся як удома. Пробачте, що затримався, Лавлейсе. Сідайте, будь ласка.

Лавлейс, однак, не сів. На ньому був вузенький темний костюм з густо—зеленою краваткою. Окуляри ловили світло лампи під стелею й виблискували за кожним порухом голови. Очей видно не було, та шкіра під ними помітно набрякла.

— Здається, ви схвильовані, Андервуде, — зауважив він.

— Ні, ні! Я просто спускався згори. Трохи захекався.

Я перетворився на павука, перебрався через одвірок і поліз стіною до найдальшого і найтемнішого кутка. Там я хутенько сплів павутиння — так, щоб воно краще ховало мене. Річ у тім, що Лавлейс узяв із

собою біса; той сидів на другому рівні й зирив на всі боки, нишпорячи своїми очима по всіх закапелках і щілинках.

Мені не хотілося міркувати, як саме Лавлейс відшукав цей будинок. За всієї моєї огиди до хлопчиська, цей збіг — що чарівник прибув водночас зі мною — був, звичайно ж, вельми неприємний. Міркування могли й зачекати. Майбутнє хлопця — а отже, й моє — тепер залежало від моєї здатності швидко думати й діяти.

Андервуд тим часом сів у своє звичне крісло й силувано всміхнувся.

— Отже... — почав він. — Ви певні, що не хотіли б сісти?

— Ні, дякую.

— Тоді принаймні скажіть цьому вашому бісові, щоб він не метушився. Мене від нього аж нудить, — несподівано сердито зауважив Андервуд.

Саймон Лавлейс цокнув язиком. Біс, який ширяв у нього над головою, вмить завмер: його пика скривилася в жалюгідному виразі — чи то в гримасі, чи то в посмішці.

Андервуд старанно вдавав, ніби нічого не помітив.

— Сьогодні я маю ще кілька справ, — мовив він. — Скажіть мені нарешті, чим я можу стати вам у пригоді?

Саймон Лавлейс похмуро схилив голову.

— Кілька днів тому, — пояснив він, — мене обікрали. Скориставшись моєю відсутністю, в мене викрали... одну невеличку, але вкрай потужну річ.

— Який жаль, — промовив зі співчуттям Андервуд.

— Дякую. Ця річ особливо дорога мені. Природно, що я хочу одержати її назад.

— І справді природно. Ви гадаєте, що це Спротив?

— Саме в цьому питанні я й завітав до вас, Андервуде.

Він говорив повільно, обережно, заходячи здалеку. Можливо, він навіть сподівався, що йому не доведеться висувати безпосереднього звинувачення. Чарівники завжди висловлюються обачно, бо кожне поспіхом кинуте слово — навіть за надзвичайних обставин — може призвести до біди. Старий, однак, не зрозумів натяку.

— Звичайно, ви можете сподіватись на мою підтримку, — відповів Андервуд. — Ці крадіжки — огидна річ. Деякий час тому ми дізналися про чорний ринок, на якому торгують краденими артефактами; я,

скажімо, вважаю, що спротив нашій владі з'явився значною мірою завдяки цій торгівлі. Усі ми вчора бачили, до яких наслідків це може призвести, — брови старого піднялися мовби в радісному подиві. — Правду кажучи, я вражений, що їхньою жертвою стали саме ви. Досі від цього страждали — пробачте мою щирість—хіба що найслабкіші з чарівників. Є думка, що ці крадіжки коїть молодь — чи навіть діти. Я дозволю собі припустити, що ваш захист упорається з ними заввиграшки.

— Авжеж, — процідив крізь зуби Лавлейс.

— Як ви гадаєте, чи пов'язано це з нападом на Парламент?

— Зачекайте, будь ласка, — підняв руку Лавлейс. — Я маю причину підозрювати, що крад іжка моєї... гм—м... речі—справа не так званого Спротиву, а одного з моїх колег-чарівників.

Андервуд спохмурнів:

— Ви справді так гадаєте? Чому ж?

— Бо мені відомо, хто її здійснив. Такий собі Бартімеус. Джин середнього рівня, надмірного нахабства й досить обмежених розумових здібностей^[75]. Нічого особливого. Його може викликати будь—який півголовок, звичайно, з чарівників, а не з простолюду.

— Але ж водночас, — спокійно заперечив Андервуд, — цей Бартімеус спромігся викрасти вашу річ^[76].

— Він напартолив! Дозволив, щоб його впізнали! — Лавлейс ледве—ледве зберігав самовладання. — Проте ваша правда... Йому пощастило втекти.

— А щодо того, хто його викликав...

Лавлейсові окуляри блиснули.

— Саме тому я й тут. Артуре. Щоб побачитися з вами.

Запанувала мовчанка. Андервудів мозок силкувався второпати. який між усім цим зв'язок. Аж нарешті це йому вдалося. Обличчям старого промайнула ціла вервечка почуттів, та він хутко опанував себе і прибрав бундючний, незворушний вираз. У кімнаті війнуло холодом.

— Пробачте, — неприродно спокійно промовив Андервуд. — Що ви сказали?

Саймон Лавлейс посунувся вперед, ухопившись за краєчок обіднього стола. Його чудові нігті аж вигравали блискітками.

— Артуре, — пояснив він. — Бартімеус останнім часом поведився аж надто зухвало. Лише цього ранку його ув'язнили в Лондонському

Тауері за напад на крамницю Пінна, що на Пікаділлі.

Андервуд аж відсахнувся з подиву.

— Це той самий джин?! Як ви... як ви про це довідались? Вони ж не могли дізнатись його ім'я! І він... він сьогодні ж утік!

— Саме так, — підтвердив без жодних пояснень Лавлейс. — Після його втечі мої агенти... гм-м... натрапили на його слід. Пройшли ним через увесь Лондон, і врешті цей слід привів сюди^[77].

Андервуд приголомшено труснув головою:

— Сюди?! Ви брешете!

— Менш ніж десять хвилин тому він хмаркою просочився крізь ваш димар. Невже ви здивовані тим, що я тут-таки завітав до вас, аби забрати назад свою річ? І тепер, коли я тут... — Лавлейс ворухнув головою, ніби зачув якісь чарівні пахощі. — Я впізнаю її ауру. Вона десь поруч.

— Але ж...

— Мені й на думку не спало б, що це ви, Артуре. Ні, навряд чи я гадав би, що вас приваблюють мої скарби. Я просто вважав, що вам бракуватиме вміння викрасти їх.

Старий роззявив рота, наче рибка, яку витягли з акваріума. Й промугикав щось невиразне. Лавлейсів біс на мить скривив пику, а потім знову заляк. Його хазяїн постукав пальцем по столу:

— Я міг би вдертися до вас силоміць, Артуре. І мав би цілковите право зробити так. Та я волю вирішити цю справу без шарварку. До того ж — як ви й самі, сподіваюся, розумієте, — ця моя річ... одне слово, ситуація тут дражлива. Ні вам, ні мені не хотілося б, аби хтось провідав, що ця річ тут. Авжеж? Отже... якщо ви негайно повернете її мені, я певен, що ми домовимось про все. — він випростався й поправив манжету. — Я чекаю.

Якби старий до ладу зрозумів хоч одне Лавлейсове слово, він міг би врятуватися. Якби він згадав, що накоїв його учень, і зіставив очевидне — все обійшлося б^[78]. Та спантеличений Андервуд не розумів нічого — крім звинувачень у тому, чого він не робив, — і роздратовано підскочив з крісла.

— Зухвалий вискочко! — крикнув він. — Як ти смієш казати, ніби я — злодій?! Я не брав твоєї речі і нічого про неї не знаю й знати не хочу! Я не такий підлабузник і блюдолиз, як ти! Я не пхаюся до влади, як свиня до корита! А якби пхався, то не переймався б тим, аби щось у

тебе вкрасти. Всі знають, що твоя зірка вже спадає за обрій! Ти не вартий того, щоб тобі шкодили. Твої агенти схибили чи радше збрехали. Бартімеуса тут немає! Я нічого не знаю про його витівки. І твого мотлоху в моєму домі теж нема!

Поки він говорив це, обличчя Саймона Лавлейса ніби поринало в темряву, хоч на скельцях окулярів досі вигравали ясні блискітки. Молодик поволі хитнув головою.

— Не вдавайте дурника. Артуре, — промовив він. — Мої агенти не брешуть мені. Ці могутні істоти, цілком покірні Моїй волі.

Старий з викликом настовбурчив бороду:

— Геть із мого дому.

Саймон Лавлейс провадив:

— Навряд чи варто нагадувати про те, які в мене можливості. Якщо ви вгамуетесь і розмовлятимете спокійно, ми обійдемося без непотрібних сцен.

— Мені нема про що розмовляти з тобою. Всі твої звинувачення — брехня!

— Ну, коли вже так...

Саймон Лавлейс лягнув пальцями. Його біс зіскочив на обідній стіл з червоного дерева і, кривляючись, напружився. Кінчик його хвоста збільшився і врешті перетворився на зазублені вила. Біс замислено крутнув хвостом: вила увійшли в поліровану дошку, наче ніж у масло, й простромили її наскрізь. Біс весело помчав столом, тягнучи хвоста за собою і розтинаючи дошку навпіл. Андервуд вибалушив очі. Лавлейс посміхнувся:

— Що, Артуре? Сімейна коштовність? Так я й думав...

Біс уже добіг до протилежного кінця стола, коли в двері зненацька постукали. Чарівники озирнулися. Біс зупинився. Увійшла пані Андервуд із тацею.

— Ось і чай! — сказала вона. — З пісочним печивом. Артур дуже любить його, пане Лавлейсе. Я поставлю тацю, гаразд?

Чарівники й біс мовчки дивилися, як господиня наближається до столу. Вона обережно поставила важку тацю між тріщиною, що розколола дошку, й тим краєм, біля якого стояв Андервуд. У тяжкій мовчанці пані Андервуд переставила з таці на стіл великого порцелянового чайника (невидимому бісові довелося трохи позадкувати), дві чашки, дві тарілки, кошичка з печивом і срібні

ложечки з найкращого її набору. Край стола помітно нахилився під вагою посуду й тихенько затріщав.

Пані Андервуд забрала тацю і всміхнулася до гостя.

— Призволяйтеся, пане Лавлейсе. Ви такий худорлявий, що вам не завадить трохи поповнішати.

Під її пильним поглядом Лавлейс узяв з кошичка коржик. Стіл хитнувся. Молодик відповів господині кволою усмішкою.

— От і чудово. Якщо захочете ще чаю, покличте мене.

Забравши тацю, пані Андервуд хутко рушила до дверей. Обидва чарівники дивились їй услід.

Двері зачинилися.

Чарівники й біс водночас обернулися назад до столу.

Останній уцілілий шматок дерева, що з'єднував дві половини дошки, гучно розколовся. Цілий край стола — з чайником, чашками, тарілками, кошичком на печиво та срібними ложечками — осів аж до підлоги. Біс пурхнув у повітря і майнув на камінну полицю, за букет із засушених квітів.

На мить запанувала тиша.

Саймон Лавлейс пожбурих коржика до купи на підлозі.

— Те, що сталося зі столом, я можу зробити і з твоєю довбешкою, Артуре, — сказав він.

Артур Андервуд позирнув на нього, а тоді промовив здушеним, ніби віддаленим, голосом:

—То був мій найкращий чайник.

І тричі пронизливо свиснув. Пролунав клич у відповідь — низький, гучний, — і з-під кахлів, якими було викладено підлогу перед каміном, з'явився дужий синьопикий гоблін. Андервуд змахнув рукою і свиснув ще раз. Гоблін стрибнув, розвертаючись у повітрі. Він кинувся на Лавлейсового біса, який ховався за букетом, схопив його своїми лабетами без пальців і заходився душити, не звертаючи жодної уваги на зазублений хвіст, що хлистав його по ногах. Біс затремтів і почав розтоплюватись, наче віск. За мить він перетворився на сплющену жовтаву кулю, що поглинула й хвіст, і все інше. Гоблін міцно стиснув кулю, підкинув її, спіймав роззявленою пащею й ковтнув.

Андервуд обернувся до Лавлейса. Той дивився на цю сутичку, міцно стуливши губи.

Мушу визнати, що стариган мене здивував. Він виявив себе краще, ніж я сподівався. І все ж напруження, з яким він викликав гобліна, далось взнаки. Апдервудова шия вкрилася потом.

Лавлейс так само помітив це.

— Даю вам останній шанс, — гаркнув він. — Поверніть мені мою річ, інакше я підвищу ставку. Ведіть мене до свого кабінету!

— Нізащо! — Андервуд не тямив себе з натуги й гніву. Він геть забув про всякий здоровий глузд.

— Тоді дивіться, — Лавлейс пригладив волосся й тихо, самими губами, прошепотів кілька слів. їдальня аж здригнулася. Дальня стіна зробилася примарною. Вона почала віддалятися — аж доти, доки зникла зовсім. На її місці відкрився коридор нескінченної довжини. З глибини коридору з'явилася постать і рушила до нас, швидко більшаючи. Судячи з того, що її ноги не ворушились, вона пливла в повітрі.

Андервуд закашлявся й позадкував. І налетів на власне крісло.

Еге ж, тут було чого злякатись! Я відразу впізнав цю постать — кремезну, з шакалячою головою.

— Стійте!

Андервудове обличчя пополотніло. Він ухопився за крісло, щоб не впасти.

— Що? — Саймон Лавлейс удав, ніби чистить собі вухо. — Я вас не чую. [\[79\]](#)

— Зупиніться! Гаразд, ви перемогли! Я проведу вас до кабінету просто зараз! Приберіть його!

Постать тим часом росла далі. Андервуд немовби меншав, шулячись перед нею. Гоблін, скорчивши сумну гримасу, хутко відступив крізь кахлі. Я засовався в кутку, міркуючи, як же мені вчинити, коли Джабор нарешті увійде до кімнати [\[80\]](#).

Аж ось Лавлейс подав знак. Нескінченний коридор і дужа постать зникли. Стіна знову стала звичайною, навіть пожовкла фотографія усміхненої Андервудової бабусі висіла на місці.

Сам Андервуд стояв навколішки серед друзок свого чайного посуду. Старого так трусило, що він навіть не міг підвестися.

— То як пройти до вашого кабінету, Артуре? — запитав Саймон Лавлейс.

Натаніель

Натаніель стояв сам-один на сходах, ухопившись за перила, ніби боячись упасти. Знизу, з їдальні, лунали невиразні голоси — то гучнішали аж до крику, то знову вщухали, та хлопець майже не чув їх. Страх, що огорнув його, приглушував усі звуки. «По-справжньому поганим можна назвати лише невмілого чарівника.» А що таке невміння, як не втрата самовладання? Упродовж кількох останніх днів Натаніель поволі, але невблаганно втрачав її. Насамперед, Бартімеус дізнався його справжнє ім'я. Це вдалося виправити за допомогою бляшанки з-під тютюну, та спокій тривав недовго. Біда полинула за бідою. Бартімеуса схопила влада. Андервуд спіймав учня на гарячому. Натаніелева кар'єра пропала, так і не розпочавшись. А тепер демон не хоче виконувати його наказів, а на порозі стоїть Лавлейс. А сам він, Натаніель, безпорадно стоїть і дивиться. Його віддано на милість подій, які він сам зрушив з місця. І змінити тут нічого не можна...

Тихий звук пробився крізь пелену Натаніелевого бідкання й змусив хлопця оговтатись. То пані Андервуд, наспівуючи, пройшла з кухні до їдальні. Вона несла чай: Натаніелеві було чути брязкіт порцеляни на таці. Далі пролунав стукіт у двері, знову брязкіт — господиня увійшла до кімнати, — й запанувала тиша.

Цієї миті Натаніель геть забув про власні прикрощі. Пані Андервуд у небезпеці. В домі ворог. Хлопчина був певен, що Лавлейс от—от змусить або переконає Андервуда провести його до кабінету. Там він

знайде Амулет. А потім... що Лавлейс може зробити з паном Андервудом та його дружиною?!

Бартімеус порадив хлопцеві залишатися тут, готуючись до найгіршого. Ні, не можна більше стовбичити на сходах і безпорадно чекати. Становище скрутне, та він ще спроможний діяти. Чарівники зараз у їдальні. Андервудів кабінет порожній. Якщо Натаніелеві пощастить прослизнути туди й забрати Амулет, то, можливо, вдасться й кудись переховати його, хай що там каже Бартімеус.

Натаніель хутко й тихо рушив сходами вниз — туди, де були кабінет і майстерня його наставника. Глухі голоси з долішнього поверху стали виразнішими. Хлопцеві здалося, що він чує Андервудів крик. Часу було обмаль. Натаніель підбіг до дверей, за якими починалися сходи, що вели до кабінету, і зупинився. Востаннє він проходив тут, коли йому було шість років. Давні спогади огорнули його і змусили здригнутися, та хлопчина швидко прогнав їх. Він ступив за поріг, на сходи...

І остовпів.

Перед ним були двері Андервудового кабінету — з намальованою червоною пентаграмою. Натаніель застогнав. Він упізнав вогняне закляття. Варто йому торкнутися дверей, і ця пентаграма спопелить його. Без захисту йому тут не пройти, а для цього потрібні пентакль, ритуал виклику, старанна підготовка...

Він не має на це часу. Він безпорадний! Безпорадний і нікчемний! Натаніель грюкнув кулаком у стіну. Звідкілясь із дому долинув вигук, що нагадував крик страху.

Хлопець помчав назад, нагору, й дорогою почув, як відчинилися двері їдальні. В коридорі залунали кроки.

Вони наближалися!

А потім знизу долинув стривожений голос пані Андервуд, що пронизав хлопчині серце справжнім болем.

— Що сталося, Артуре?

Їй відповів інший голос — глухий і стомлений, майже невпізнаний:

— Мені просто треба дещо показати панові Лавлейсу в кабінеті. Не хвилюйся, все гаразд.

Вони рушили сходами вгору. Натаніеля терзали сумніви. Що йому робити? Тієї самої миті, коли хтось із чарівників показався з-за рогу,

хлопець майнув до найближчих дверей і зачинив їх за собою. І, засапаний, аж прикипів оком до малесенької тріщинки, крізь яку було видно сходи.

Повз нього пропленталась процесія. Її очолював пан Андервуд. Його одяг і зачіска були в безладді, погляд — шалений, спина — горбилася, ніби під важким тягарем. За ним ступав Саймон Лавлейс: очі сховані за окулярами, губи похмуро стулені. А за Лавлейсом найтемнішими закутками крався павук.

Процесія подалася до кабінету. Натаніель притулився до стіни. Його аж нудило зі страху та почуття провини. Обличчя Андервуда... Хоч як Натаніель не любив свого наставника, такий його вигляд аж ніяк не відповідав тому, чого вчили хлопця. Душа його бунтувалася. Так, Андервуд слабкий. Так, він — натура дріб'язкова. Він завжди знущався з Натаніеля. Проте все-таки він міністр, один з трьохсот членів уряду. Він не крав Амулет. Це зробив Натаніель.

Хлопчина прикусив язика. Лавлейс — злочинець! Хтозна, на що він здатен? Нехай Андервуд прийме всю ганьбу на себе — він цього заслуговує. Він ніколи не заступався за учня, звільнив панну Лютієнс... нехай тепер він теж постраждає. Зад ля того Натаніель і заховав Амулет у кабінеті наставника — щоб захиститись, якщо з'явиться Лавлейс. Отож найкраще буде просто відійти вбік, як і радив джин. І в разі потреби приготуватись тікати...

Натаніель знесилено затулив очі долонями.

Він не міг тікати. Не міг ховатися. Це порада демона — зрадливого й підступного. Чесний чарівник не тікає й не ховається. Якщо він покине свого наставника наодинці з Лавлейсом, як йому самому далі жити? Якщо його наставник постраждає, пані Андервуд теж страждатиме, а цього Натаніель дозволити не міг. Ні, втечею тут не зарадиш. Тепер, коли настала критична мить, хлопець — на свій жах та подив — раптом зрозумів, як йому діяти. Він має втрутитись, і хай там що.

Від самої думки про те, що йому зараз треба зробити, Натаніелеві стало зле. І все-таки він змусив себе зрушити з місця й, хитаючись поплентався вперед. Крок через поріг, крок до сходів, по кроку на кожну сходинку..

За кожним кроком здоровий глузд аж благав Натаніеля обернутись і кинутись навтьоки. Та хлопець не піддавався. Його втеча згубить пані

Андервуд. Він повинен піти й сказати правду, хоч би до чого це призвело.

Двері кабінету було відчинено, вогняне закляття — розряджено. Зсередини лінуло жовте світло.

Натаніель закляк на порозі, його розум ніби щось вимкнуло. Хлопчина не усвідомлював, що саме він робить.

Він штовхнув двері й ступив усередину — саме тієї миті, коли Амулет було знайдено.

Лавлейс з Андервудом стояли біля шафи, спинами до Натаніеля. Дверцята шафи було відчинено. Просто перед хлопцем Лавлейс нетерпляче подався вперед, наче кіт на полюванні, щось ухопив у шафі й переможно скрикнув. А потім поволі обернувся і тицьнув свою здобич під ніс мертвотно—блідому Андервуду.

У Натаніеля поникли плечі.

Яким маленьким і мізерним здавався Амулет Самарканда на тоненькому золотому ланцюжку, що його стискав у руці Лавлейс! Амулет гойдався в повітрі й виблискував.

Лавлейс посміхнувся:

— Так, так. Ну, й що це в нас таке?

Спантеличений Андервуд затрусив головою, не вірячи власним очам. За ці кілька секунд він немовби постарів.

— Ні, — прошепотів він. — Це чиїсь хитрощі... Ви кепкуєте з мене...

Лавлейс навіть не поглянув на нього. Він дивився тільки на свою здобич.

— Не можу уявити, про що ви думали, коли зважились на таке, — промовив він. — Самого виклику Бартімеуса вистачило б, щоб висотати з вас усі сили.

— Я ж казав, — прошепотів Андервуд у відповідь, — я нічого не знаю ні про цього Бартімеуса, ні про цю річ, ні про те, як вона сюди потрапила.

Аж тут Натаніель почув ще один голос, тонкий і кволий, — свій власний.

— Він каже правду, — мовив хлопчина. — Це я взяв Амулет. Вам потрібен я.

Тиша, що запанувала після цих слів, тривала майже п'ять секунд. Обидва чарівники рвучко обернулись і вражено вирячились на хлопця,

роззявивши роти. Брови пана Андервуда поповзли вгору, потім — униз, тоді — знову вгору, віддзеркалюючи крайнє приголомшення. На Лавлейсовому обличчі застигло нерозуміння.

Натаніель скористався цією нагодою і підійшов ближче.

— Це я, — повторив він. Тепер, коли все було зроблено, голос його лунав упевненіше.—Він нічого про це не знає. Облиште його.

Андервуд кліпнув і хитнув головою. Здавалося, що він не вірить ні власним очам, ні вухам. Лавлейс стояв непорушно, не зводячи з хлопця очей. Амулет Самарканда погойдувався в його нерухомих пальцях.

Натаніелеві пересохло в горлі і він кахикнув. Він боявся навіть думати, що буде далі. Коли він наважився зізнатися, то не думав про наслідки цього кроку. Десь у кімнаті причаївся його слуга, тож він не цілком беззахисний. Якщо знадобиться, Бартімеус напевно допоможе йому.

Аж нарешті його наставник заговорив:

— Що ти тут торочиш, дурню? Ти навіть не знаєш, про що ми сперечаємось! Негайно забирайся геть! — Аж тут йому сяйнула думка: — Стій... Як це ти вибрався з комори?

Похмуре Лавлейсове лице зненацька скривилося у дивній посмішці. Він тихенько засміявся:

— Хвилинку, Артуре. Можливо, ви надто поспішаєте з висновками.

На мить до Андервуда повернулася його звичайна дратівливість:

— Не кажіть дурниць! Цей шмаркач не може бути злочинцем! Він не зміг би обминути навіть мого вогняного закляття, що вже казати про вашу систему захисту.

— І викликати джина чотирнадцятого рівня, — пробурмотів Лавлейс. — Це теж занадто.

— Еге ж. Це просто нісеніт... — Андервуд закашлявся на півслові. В очах його майнули блискітки. — Стривайте—но... може... невже таке можливо? Саме сьогодні, Лавлейсе, я спіймав цього вилупка з обладнанням для виклику демона, а на підлозі його кімнати було намальовано пентакль Адельбранда! А ще я знайшов там хитромудрі книжки, скажімо, «Вуста Птолемея»... Я думав, що його взяла нетерплячка, і він зазнав невдачі... Чи, може, я помилився?

Саймон Лавлейс не відповів нічого. Він пильно дивився на хлопчину.

— А годину тому, — провадив Андервуд, — я виявив, що він підглядав за мною в кабінеті. У нього було магічне дзеркало, хоч я йому ніколи не давав подібних речей. Якщо він здатен на таке, то хтозна, які ще злочини він міг скоїти?

— Навіть якщо так, — спокійно зауважив Лавлейс, — навіщо йому красти в мене цю річ?

Натаніель бачив з поведінки свого наставника, що той не впізнав Амулет Самарканда. Це незнання могло врятувати Андервуда. Та чи повірить Лавлейс, що він, Натаніель, теж нічого не знає про Амулет? Хлочина поспіхом заговорив — так, щоб його голос лунав по—дитячому:

— Це... це просто жарт, сер. Жарт. Я хотів помститись вам за те, що ви мене тоді відлупцювали. Я звелів демонові взяти щось у вас... що він тільки зможе. Хотів заховати цю річ у себе, аж доки підросту... і з'ясую, для чого вона і як нею користуватися. Я думав, що вона не дуже цінна, сер. Мені щиро жаль, якщо я завдав вам якихось прикрощів...

Він замовк, із болем відчуваючи, як непереконливо все це звучить. Лавлейс мовчки зирив на нього, і Натаніель ніяк не міг зрозуміти, що ж той думає.

Зате наставник повірив йому відразу, і тут-таки вихлюпнув свій гнів.

— Це остання крапля, Мендрейку! — крикнув він. — Я віддам тебе під суд! Навіть якщо тебе не ув'язнять, я вижену тебе геть! На вулицю! Ніхто не візьме тебе на роботу! Ти перетворишся на жебрака, на простолюдина!

— Так, сер.

Натаніель зараз погоджувався на *будь-що*, аби тільки Лавлейс пішов собі.

— Я можу лише попросити у вас пробачення, Лавлейсе, — Андервуд трохи опанував себе й гордовито випнув груди. — Ми обидва постраждали. Мене він зрадив, а у вас украв цей могутній скарб, цей амулет...

Він поглянув на невеличкий овальний медальйон, який звисав з Лавлейсового кулака, і в несподіваному фатальному усвідомленні зрозумів, що це за річ. І коротко, гарячково вдихнув крізь зуби повітря.

Звук вийшов тихий, але Натаніель виразно розчув його. Лавлейс не поворухнувся.

Андервудове обличчя зблідло. Він хутко позирнув на Лавлейса, щоб переконатись, чи помітив той що-небудь. Натаніель мимоволі зробив те саме. У його скронях пульсувала кров, та хлопець усе одно почув, як Андервуд намагається говорити далі:

— І ми... ми обидва повинні тепер простежити, щоб його було належно покарано. Так, покарано. Він шкодуватиме за тим днем, коли все це замислив...

Молодий чарівник підняв руку. Андервуд умить замовк.

— Гаразд, Джоне Мендрейку, — мовив Саймон Лавлейс. — Тобі *майже* вдалося вразити мене. Так, я справді постраждав. Останні кілька днів були вельми клопіткі для мене. Проте, як бачиш, я повернув собі все, що хотів, і все тепер буде гаразд. Не треба просити вибачення. Для твого віку виклик такого джина, як Бартімеус, — неабияке досягнення. А те, що ти зумів кілька днів тримати його в покорі, — ще дивовижніше. Ти змусив мене хвилюватися — це мало кому вдасться, й пошив Андервуда в дурні — це вдалося б кожному. Усе чудово. Тільки наприкінці ти схибив. Що це з тобою сталося, що ти вирішив в усьому зізнатися? Я міг тихенько розібратися з Андервудом і не чіпати тебе, — Лавлейсів голос лунав спокійно та розважливо.

Андервуд спробував щось сказати, та Лавлейс обірвав його:

— Зачекайте, друже. Я хочу послухати, що скаже хлопець.

— Просто він не був винен, — холодно промовив Натаніель. — Він нічого не знав. Ворожнеча була між вами та мною, навіть якщо ви про це не підозрювали. А він тут ні до чого. Ось чому я втрутився.

Хлопчина знітився, і йому здалося, що всі його зусилля були марні. Лавлейс зареготав:

— Що це, така собі дитяча щирість? Подібного, власне, я й сподівався. Вчинок нівроку шляхетний, авжеж. Героїчний, хоч і дурний. Звідки ти понабирався такого? Напевно, не від Андервуда.

— Я вас обікрав, бо ви скривдили мене, — провадив Натаніель. — Я сам хотів помститись вам. От і все. Покарайте мене, якщо хочете. Мені байдуже.

З-під понурої покори в Натаніелевій душі визирнув паросток надії. Може, Лавлейс усе—таки не зрозуміє, що вони знають про Амулет?

Призначить якесь покарання й піде собі.

Андервуд, вочевидь, плекав ту саму надію. Він нетерпляче вхопив Лавлейса за руку:

— Саймоне, ви ж самі бачите, що я тут ні в чому не винен! Це все отой хитрий, підступний хлопчисько. Робіть з ним, що хочете. Карайте за злочин, як вважаєте за потрібне. Я надаю вам тут цілковиту волю.

Лавлейс спокійно визволив руку.

— Дякую, Андервуде. Я визначу йому міру покарання якнайшвидше.

— Чудово!

— Відразу після того, як упораюся з вами...

— Що?

Андервуд на секунду остовпів, а тоді розвернувся й, незвично швидко для людини його віку, кинувся до прочинених дверей. Тієї самої миті, коли він мчав повз Натаніеля, несподіваний порив вітру зачинив двері. Андервуд ухопився за ручку й почав щосили смикати її. Двері не піддавалися. Загарчавши зі страху, старий обернувся. Тепер вони з Натаніелем дивилися на Саймона Лавлейса, а той зирив на них, стоячи в дальшому кутку кімнати. Натаніелеві ноги підгиналися. Він шалено озирався на всі боки, шукаючи Бартімеуса, але павука ніде не було видно.

Лавлейс витонченим порухом надяг ланцюжок з Амулетом Самарканда собі на шию.

— Я не дурень, Джоне, — сказав він. — Цілком можливо, що тобі справді невідомо, що це за річ. Та мені, щиро кажучи, не дуже в це віриться. А бідоласі Артурові це відомо достеменно.

Почувши це, Андервуд простяг руку й схопив Натаніеля за комір. Голос його зривався зі страху:

— Так, але я нікому нічого не скажу! Будьте певні, Лавлейсе! Зберігайте Амулет у себе хоч довіку — я не скажу ні слова! А з цим малим бовдуром слід покінчити, доки він нічого не розбалакав. Убийте його на місці, і справу буде скінчено!

Він боляче стиснув Натаніелеві шию і штовхнув його вперед. Хлопчина скрикнув з болю. Лавлейс самовдоволено посміхнувся:

— Яка відданість наставника своєму учневі! Як зворушливо! Бачиш, Джоне, ми з Андервудом дали тобі останній урок магічного мистецтва. Можливо, завдяки нам ти зрозумієш, як помилився, коли

прийшов до мене зі своїм щирим зізнанням. Ти вірив у честь чарівника, який мусить відповідати за свої вчинки. Це все — лише пропаганда. Такого не буває — ні честі, ні шляхетності, ні справедливості. Кожен чарівник піклується тільки про себе й не гребує жодною змогою заради власної вигоди. Поки він слабкий, він уникає небезпеки. Саме тому нездари із шкіри пнуться, щоб відшукати собі місце в системі. Артур знає про це все — авжеж, Андервуде? Та коли чарівник могутній, він завдає удару. Як, гадаєш, Руперт Деверо прийшов до влади? Його наставник двадцять років тому вбив попереднього прем'єр-міністра під час державного перевороту, а Деверо успадкував його титул. Це істина. Це життя! Коли я наступного тижня скористаюсь цим Амулетом, я продовжуватиму велику традицію, започатковану ще Гледстоном! — блиснули окуляри, і Лавлейсова рука почала підніматися. — До речі, хочу тебе трохи втішити: ще до того, як ти зайшов, я вирішив, що вб'ю всіх у цьому домі. Я не можу дозволити собі ані найменшого ризику. Отож твоя дурість, що змусила тебе прийти сюди, насправді нічого не змінила.

Перед очима в Натаніеля постала пані Андервуд, що хазяйнувала на кухні. Очі його наповнилися слізьми:

— Будь ласка...

— Ти надто слабкий, хлопчику. Як і твій наставник.

Лавлейс лягнув у долоні. Світло в кабінеті згасло. Підлога здригнулася. Натаніель відчув, як у дальшому кутку щось з'явилося, але зі страху заляк на місці. Він не смів навіть поглянути в той бік. Андервуд, що стояв біля нього, пробурмотів захисне закляття. Його оточила мерехтлива зелена сітка. Безпорадний Натаніель залишився за її межами.

— Наставнику!..

Тієї самої миті — ніби в копальні обвалився штрек, — кімнатою прокотився моторошний голос:

— ЧОГО ТИ ХОЧЕШ?

Лавлейс відповів:

— Убий їх обох. І все живе, що знайдеш у домі. А потім спали цей дім дощенту, з усім його вмістом.

Андервуд відчайдушно скрикнув:

— Беріть хлопця! Не чіпайте мене!

Він люто штовхнув Натаніеля. Хлопчина полетів уперед, перечепився і впав. Сльози заливали йому очі. Він спробував підвестись, не відчуючи нічого, крім власного безсилля. Деся поряд щось гучно затріщало. Натаніель уже ладен був закричати, аж тут чийсь пазурі зімкнулись на його шиї.

Я зробив ставку на Андервудів письмовий стіл. Він був старомодний, міцно збитий, і Джабор, на щастя, матеріалізувався по інший його бік. Джинові знадобилося три секунди, щоб проломитися крізь стіл, і це дозволило мені виграти трохи часу. Досі я ховався на стелі, в щілині за колом світла від лампи. Тепер я полетів униз, дорогою перетворившись на химеру, як робив уже не раз. Я впав просто на свого хазяїна, безцеремонно схопив його за шию і, оскільки підхід до вікна блокував Джабор, кинувся до дверей.

Моє втручання залишилось майже непоміченим: чарівники були заклопотані іншим. Андервуд, закутаний своєю захисною сіткою, жбурнув у Лавлейса яскраво—блакитну блискавку. Блискавка вдарила молодика просто в груди і зникла. Амулет Самарканда поглинув усю її силу.

Я з хлопчиськом на руках пропхався крізь двері й помчав сходами вгору. Ще не добіг до горища, коли ззаду гримнув страшний вибух. Нас аж припечатало до стіни. Сила вибуху приголомшила мене. Поки я отямився, пролунало ще кілька потужних вибухів. Джабор, мабуть, перестарався: підлога кабінету провалилася просто під ним^[81].

Мені не знадобилося багато часу, щоб довести до ладу свою сутність і підхопитися. Та за ці кілька секунд — хочете вірте, хочете ні — цей недолугий хлопчисько встиг утекти. Краєм ока я помітив, як він помчав сходами вниз.

Я труснув головою, не вірячи власним очам. Я ж попереджував, щоб він не встрявав у халепу! І що ж? Він сам потрапив до Лавлейсових лабет, ризикуючи й своїм, і моїм життям. А тепер він біжить назустріч Джаборові. Тікати щодуху, рятуючи власне мізерне життя, — це мені зрозуміло, але тікати треба в належному напрямку. Змахнувши крилами, я сердито полинув навздогін.

Друге золоте правило втечі каже: не видавай зайвих звуків. Коли хлопчисько дістався до першого поверху, він злісно порушив його. Я почув, як він репетує так, що аж відлуння котиться коридором:

— Пані Андервуд! Пані Андервуд! Де ви?!

Його крики перекривали навіть гуркіт вибухів, від яких здригався цілий будинок.

Я безпорадно подивився на хлопця й подолав останні сходи. У передпокої вже курився дим. У коридорі видніли червоні язички полум'я. Хлопчисько випереджував мене — я побачив, як він шкутильгає прямісінько до цього полум'я.

— Пані Андервуд!

Серед диму щось заворушилося. Якась постать скорчилася в кутку за вогняною стіною. Хлопчисько теж її помітив і подався туди. Я наставив кігті й піддав ходу.

— Пані Андервуд! Ви...

Постать підвелася. В неї була шакаляча голова.

Хлопчисько вже роззявив рота, щоб закричати, аж тут я наздогнав його і вхопив упоперек тулуба. Він закашлявся.

— Це я, бовдуре! — я хутко потяг його назад до сходів. — Він збирається тебе вбити. Тобі так кортить померти разом з наставником?

Хлопчисько зблід. Мої слова його спантеличили. Здається, він досі ще не розумів, що тут діється, — хоч це все коїлося просто в нього перед очима. Я був тільки радий усе йому розтлумачити. Нехай побачить, яких він наламав дров.

З-за вогняної стіни з'явився Джабор. Шкіра його блищала, ніби натерта олією, і поки він ступав передпокоєм, на ній вигравали блискітки полум'я.

Ми рушили сходами вгору. Мені довелося неабияк напружитись під вагою свого хазяїна: хлопчисько, здається, не міг ступити й кроку.

— Нагору!— гаркнув я. — Цей будинок однієї висоти з сусідніми. Спробуймо втекти дахами.

— Мій наставник... — пробурмотів він.

— Мертвий, — обірвав я. — Його ковтнули живцем.

Я намагався відповідати якнайкоротше.

— А пані Андервуд...

— Там само, де й чоловік. Ти вже нічим не допоможеш їй.

І тоді — хочете вірте, хочете ні — цей дурник заходився гамселити мене своїми дитячими кулачками.

— Ні! — скрикнув він. — Це я винен! Я мушу знайти її!..

Він крутився, наче вугор, і вивертався з моїх рук. Ще одна мить — і він перевалиться через перила, прямісінько Джаборові в лабети! Я добірно вилаявся^[82], захопив хлопця за вухо й потяг за собою:

— Ану, не борсайся! Мало тобі на сьогодні дурниць?

— Пані Андервуд...

— Не хотіла б, щоб ти теж помер! — наважився я сказати^[83]. — Так, ти винен, але... не картай себе. Живі повинні жити... гм—м... ну, й таке інше.

Це було все, на що я спромігся^[84].

Не знаю, чи подіяли на нього ці мудрі слова, проте хлопчисько заспокоївся. Я знову захопив його за шию й поволик за собою. Сам я наполовину біг, наполовину летів — так швидко, як дозволяв мені додатковий тягар. Діставшись до третього поверху, ми рушили далі — на горище. А сходи вниз уже тріщали під Джаборовими ногами.

Тим часом мій хазяїн уже оговтався й міг пересуватися майже самостійно. Таким чином ми — ніби учасники якихось перегонів триногих істот, що останніми, під поблажливими оплесками, досягають фінішу, — добігли до мансарди живими. Це, правду кажучи, вже було певним досягненням.

— До вікна! — наказав я. — Нам треба вибратись на дах!

Я штовхнув Натаніеля в потрібному напрямі й відчинив вікно. До кімнати увірвалося холодне повітря. Вилетівши з горища, я вмовстився на даху та простяг хлопцеві руку:

— Вилазь мерщій!

Та клятий хлопчисько, на превеликий мій подив, забарився. Він поплентався в куток кімнати, нахилився і щось підібрав. То було його магічне дзеркало. Ти диви! Його наздоганяє смерть із шакалячою головою, а він марнує час на дрібниці! Лише після цього він поволі підійшов до вікна. Обличчя його досі було збайдужіле, ніби застигле.

Джабор має одну чудову рису — він неповороткий. На те, щоб подолати викрутаси сходів, йому знадобилося кілька хвилин. Якби на його місці був Фекварл, він би випередив нас і зачинив, а може, навіть і замурував вікно. Та мій хазяїн досі ледве плентався, мов сновида, і на той момент, коли на сходах нарешті з'явився Джабор — від нього на всі боки летіли іскри, підпалюючи все довкола, — хлопець тільки-но встиг підійти до мене на відстань витягнутої руки. Джабор помітив його й ступив уперед.

І вдарився довбешкою об низький одвірок.

Це подарувало мені таку потрібну мить. Я майнув у вікно сторч головою — вчепившись, наче мавпа, ногами за дах, — схопив хлопчину за руку й шарпонувся назад. Ми впали на черепицю, і тут-таки з вікна вибухнув згусток полум'я. Будинок здригнувся.

Якби не я, хлопчисько так і пролежав би цілу ніч на даху. Він отетерів. Мабуть, його вперше всерйоз намагалися вбити. Я ж, навпаки, мав умовні рефлексії, породжені тривалою практикою. За секунду я знову підскочив, підхопив свого хазяїна й помчав дахом, міцно чіпляючись кігтями за черепицю.

Діставшись до найближчого димаря, я закинув хлопчину за нього і озирнувся. Полум'я робило свою справу: черепиця відскакувала від своїх місць, і крізь щілини визирали язички вогню. Десь нижче було чути, як ламаються сволоки.

У вікні щось промайнуло. Я сховався за виступом даху і швидко перемінив вигляд: величезний чорний птах залопотів крилами. Джабор озирнувся. Я пурхнув за димар і обережно роздивився на всі боки.

Інших Лавлейсових рабів — джинів чи куль—шпигунів — довкола помітно не було. Мабуть, тепер, коли Амулет повернувся до Лавлейса, чарівник вирішив, що достатньо буде й самого Джабора.

Усі будинки на вулиці мали однакову висоту, й тому перед нами відкривалася чудова дорога до втечі. Ліворуч дахи тяглися темним прискалком над ліхтарями, що заливали вулицю світлом. Праворуч під ними розкинулися густі садки, повні розложистих кущів та дерев.

Одне з найвищих дерев росло майже впритул до будинку. Це дещо обіцяло.

Але хлопчисько досі був кволий. Даремно було сподіватися, що під час утечі він пожвавішає. Ми й п'яти метрів не подолали, коли Джабор дістав нас Вибухом.

Я наважився визирнути з укриття. Джабор наближався, схиливши голову й нюхаючи наші сліди. Зараз він знайде нашу схованку й перетворить цей димар на хмаринку пари. Час скористатись якимось надійнішим планом.

Не маючи жодного такого плану, я заходився імпровізувати.

Залишивши хлопця лежати, я в подібі химери знявся над димарем. Джабор побачив мене. Коли він вистрілив, я згорнув на мить крила і рвучко знизився. Закляття пролетіло над моєю головою, спустилося вниз на вулицю і там вибухнуло, не завдавши ніякої шкоди^[85]. Я знову змахнув крилами й підлетів вище. Під Джаборовими ногами танцювало полум'я: то горіли сволоки, що підтримували дах. Черепиця тріскалася.

Я примирливо підняв лапу.

— Може, домовимось? Може, твій хазяїн хоче дістати хлопця живим?

Джабор ніколи не любив балачок: ще один його Вибух мало не скінчив нашу бесіду назавжди. На щастя, він промахнувся. Я закружляв довкола Джабора, силкуючись утримувати його на одному місці. Щоразу, коли він жбурляв у мене Вибухом, ця частина даху хиталася раз по раз дужче. Мені вже бракувало сили, й було дедалі важче ухилитися. Врешті один такий Вибух обпik мені крило, і я впав на черепицю.

Джабор рушив до мене.

Я підняв руку й вистрілив у відповідь. Постріл був слабкий і пройшов надто низько, щоб зачепити Джабора. Він влучив у черепицю, прямісінько джинові під ноги. Джабор навіть не потурбувався відступити. Натомість він переможно зареготав...

... і його регіт обірвався, коли завалилась велика частина даху. Головний сволок, що проходив уздовж усієї будівлі, переломився. Крокви попадали; бруски, черепиця й тиньк посипалися вниз, у вогняне пекло, на яке перетворився будинок, і потягли за собою Джабора. Падати йому, вочевидь, довелося довго — крізь чотири

охоплені вогнем поверхи аж у підвал. Більша частина будинку обвалилася згори.

У проломі заревіло полум'я. Мені — я саме вхопився за край димаря й перекинув своє тіло через нього — цей рев здавався гучними оплесками.

Хлопчина скорчився за димарем. Невидючими очима він дивився в темряву.

— Я виграв кілька хвилин, — повідомив я, — та часу все одно обмаль. Ну ж бо, ворушися!

Чи подіяв на нього мій дружній тон, чи щось інше — цього вже не знаю, але хлопчисько відразу підхопився. А потім зашкунтильгав дахом зі швидкістю розбудженого мерця. Йому знадобився б, напевно, тиждень, щоб дістатися до дерев. Його спіймав би навіть стариган, сліпий на обидва ока, не те що розлючений джин. Я озирнувся. Гонитви поки що видно не було, лише полум'я стугоніло в проломі. Не марнуючи ані миті, я зібрав увесь залишок сил і підхопив хлопця на плече, а тоді щодуху помчав дахом.

Десь через чотири будинки ми дісталися до дерева — високої ялини. До найближчих її гілок було менше ніж п'ять метрів — цілком можна доскочити. Та спершу я мусив перепочити. Скинувши хлопця на черепицю, я знов озирнувся. Нікого й нічого. Джаборові, мабуть, вистачає власного клопоту. Я уявив, як він силкується вибратися з розжареного льоху, заваленого тоннами охоплених вогнем руїн...

Аж тут у полум'ї щось заворушилося. Пора було тікати.

Я не дав хлопчині нагоди для паніки. Просто схопив його і стрибнув. Поки ми летіли — від вогню все довкола стало жовтогарячим — хлопець навіть не зойкнув. Я гарячково лопотів крильми і таки зумів досить довго протриматись у повітрі. А потім ми врізалися в крону ялини. Гілля хльоскало й лупило нас зусібіч.

Учепившись у стовбур, я зупинив наше падіння. Хлопчина вхопився за гілку. Я озирнувся на будинок — крізь вогонь до нас поволі наближалася чорна постать.

Я поставив хлопця на ноги.

— А тепер мовчи! — прошепотів я. — І не висувайся з-під дерев.

І ми, крадучись, рушили вологим темним садком. А вулицю вже заповнили сирени пожежних машин. Тріскотіли сволоки — догоряв будинок наставника мого хазяїна.

Частина
тврета

Натаніель

Небо за розбитою шибкою розвиднілося. Упертий нудний дощ нарешті вщух. Натаніель чхнув.

Лондон прокидався. Дорога вниз поволі оживала: похмурі червоні автобуси, гаркаючи моторами, везли до центру міста перших простолюдинів; нечисленні автомобілі пронизливо сигналили, коли хтось намагався перебігти їм дорогу; з'явилися й велосипеди — їхні господарі сутулились, ховаючи лиця в коміри, й завзято крутили педалі.

Почали відчинятися крамниці по той бік вулиці. Крамарі з гуркотом піднімали металеві жалюзі, доводили до ладу вітрини: різник кинув на емальовану тацю рожеві шматки м'яса, тютюнник вивісив над прилавком кілька часописів. З пекарні, де ще кілька годин тому затопили печі, повіяло теплим хлібом та свіжими пампушками. Натаніель, голодний і змерзлий, відчував цей аромат навіть крізь вікно.

Запрацював вуличний ринок. У повітрі бриніли вигуки — то радісні й бадьорі, то хрипкі й сердиті. Гучно тупали ногами хлопці, котячи повантажені овочами візки. Дорогою проїхав поліцейський автомобіль. Він зупинився біля ринку, тоді гордовито піддав газу і помчав далі.

Над дахами зависло сонце — блідий яєчний жовток, наполовину схований у тумані. Цієї години пані Андервуд зазвичай поралася зі сніданком.

Натаніель просто-таки бачив її — низеньку, працьовиту, незмінно веселу, що клопочеться на кухні, бряжчить каструлями. ріже помідори, закладає до тостера скибочки хліба... Чекає, поки він, Натаніель, спуститься вниз.

Раніше це так і було б. Але кухні більше немає, як і будинку. І пані Андервуд... пані Андервуд — теж...

Хлопцеві хотілося плакати. Йому аж зводило обличчя. Його почуття нагадували весняну річку, ладну прорвати греблю. Проте очі залишалися сухими. Полегшення не приходило. Натаніель дивився на вуличний шарварок, нічого не розбираючи й не відчуваючи холоду, що пронизував його аж до кісток. Тільки—но він заплющував очі, як перед ним у темряві танцювали світлі язички полум'я.

Пані Андервуд...

Натаніель нервово зітхнув, сунув руку до кишені штанів і відчув під пальцями гладеньку поверхню бронзового дзеркала. Він негайно витяг руку назад. Його аж трусило від холоду. І його розум теж ніби заляк.

Наставник... Натаніель зробив для нього все, що міг. А господиня... він мусив її попередити, вирядити з дому, поки цього всього не сталося! А натомість він...

Треба над цим поміркувати, але зараз немає часу.. Краще подумати, що робити далі. Інакше йому кінець.

Половину ночі Натаніель, мов божевільний, гасав дорогами й садками Північного Лондона, роззявивши рота й нічого довкола не розбираючи. Він пам'ятав хіба що біганину в темряві, мури, які він перелазив, перегони через освітлені ділянки, тихі накази, яким мав коритися... Він пам'ятав, як тулився до холодних цегляних стін, як ломився крізь живопліт, роздираючи шкіру до крові. А ще якийсь час він ховався за купою гною, припавши до неї щокою. Все це відбувалося ніби вві сні.

Під час утечі перед його очима стояли обличчя Андервуда, спотворене жахом, і шакаляча голова, що підіймається з полум'я. Це теж здавалося несправжнім. Ніби сон уві сні.

Він не пам'ятав гонитви — хоч часом їх наздоганяли. Гудіння куль —шпигунів, невідомий хімічний запах... Більше він не міг пригадати нічого. А потім, уже вдосвіта, вони опинилися серед завулків,

забудованих вузькими цегляними домами, і знайшли серед них один заколочений будинок.

Тут — принаймні ненадовго — він був у безпеці. Тут був час подумати, обміркувати, що робити далі.

Але ж пані Андервуд...

— Змерз, еге ж? — запитав чийсь голос.

Натаніель, що стояв біля вікна, озирнувся. Посередині розореної кімнати стояв смаглявий хлопчина, що насправді не був ніяким хлопчиною, й дивився на нього вогняними очима. На ньому було щось на кшталт зимового вбрання — куртка, новенькі сині джинси, міцні брунатні черевики й вовняна шапочка. Зовні цей одяг видавався досить —таки теплим.

— Ти аж тремтиш, — провадив цей хлопчина. — Та й одягнений ти, нівроку, не для зимових походів. Що в тебе під светриком? Сама сорочка? А черевички які блаженські! Ще, напевно, й промоклі.

Натаніель не слухав його. Подумки він був далеко звідси.

— Тут не годиться сидіти голяком, — не вгавав хлопчисько. — Тільки поглянь! Стіни потріскані, стеля дірява... Ми відкриті всім стихіям. Бр-р-р! От холодрига!

Вони сиділи на горішньому поверсі будинку, де раніше, вочевидь, містилася якась установа. Схожа на печеру кімната була порожня, вибілені стіни — в жовто-зеленій плісняві. Вздовж стін тяглися дерев'яні полиці, вкриті порохом, брудом і пташиними капками. По кутках громадилися уламки столів і стільців. Високі вікна виходили на вулицю. Вниз вели широкі, облицьовані під мармур сходи. Смерділо вогкістю й гнилизною.

— Хочеш, я допоможу тобі зігрітися? — запропонував хлопчина, позираючи скося в бік Натаніеля. — Тільки попроси мене.

Натаніель не відповів. Кожен його подих осідав на шибці паморозю. Джин підійшов ближче.

— Я можу викликати вогонь, — сказав він. — Чудовий теплий вогонь. Я володію цією стихією. Поглянь! — на його долоні замерехтів маленький вогник. — Скільки тут деревини пропадає марно... Цікаво, що тут було? Бібліотека? Мабуть, так. Напевно, простоліду більше не дозволяють багато читати. Все, як завжди... — вогник розгорівся яскравіше. — Тільки попроси мене, господарю. Я зроблю це для тебе — просто—так, по—дружньому.

Натаніель цокотів зубами. Тепла йому хотілося навіть більше, ніж їжі, хоч голод по—собачому гриз його нутрощі. Вогник пританцьовував і крутився.

— Так, — хрипко промовив він. — Розпали вогонь.

Вогник умить згас. Хлопчисько спохмурнів.

— Щось ти *не надто* чемний.

Натаніель заплющив очі й зітхнув:

— *Будь ласка.*

— Отак уже краще.

Искорка стрибнула до найближчої купи уламків, і та запалала. Натаніель пошкандибав до неї й зіщулився поруч, простягти руки мало не в полум'я.

Кілька хвилин джин мовчав, походжаючи туди—сюди кімнатою. Натаніелеві пальці помалу зігрілись, хоч обличчя й досі було заціпеніле від холоду. Лиш тепер хлопець усвідомив, що джин сидить біля нього навпочіпки й ліниво ворухить багаття довгою палицею.

— Як відчуваєшся? — запитав він. — Оклигуєш потроху?

Кілька хвилин джин чемно ждав відповіді, проте Натаніель мовчав.

— Ось що я скажу тобі, — провадив хлопчисько. — Ти — цікавий тип. Я знався з багатьма чарівниками, але такі самогубці мені ще не траплялися. Інший зрозумів би, що з'являтися до могутнього ворога з повинною — це я, мовляв, поцупив твій скарб, — ідея не найкраща. Надто коли ти сам беззахисний. А ти? Це ж треба було стільки напартолити за один день.

— Треба, — коротко відповів Натаніель. Розмовляти йому не хотілося.

— Гм-м... План, безперечно, в тебе був чудовий, тільки я — та й Лавлейс теж — чомусь не зрозумів його. Може, поясниш, що тут і до чого?

— Замовкни!

Джин зморщив носа:

— І це все? Щось небагато... До речі, не забувай: моїм життям ти теж ризикував через оцей раптовий напад докорів сумління, — він засунув руку у вогнище, дістав звідти жаринку й заходився крутити її в пальцях. — У мене був колись хазяїн, такий, як ти. Теж упертий, мов віслик, і раз по раз сам собі шкодив. Довго він не прожив... — джин,

зітхнувши, кинув жаринку назад у вогнище. — Та вже годі. Добре все, що добре скінчилося.

Натаніель уперше за цей час поглянув на джина:

— Добре?!

— Ти живий. Хіба це погано?

На мить Натаніелеві здалося, ніби з полум'я на нього дивиться пані Андервуд. Він потер очі.

— Не хотілося б цього говорити, — провадив джин, — та Лавлейс казав правду. Увечері ти поведився вкрай нерозумно. Чарівники так не чинять. Довелося неабияк попрацювати, щоб урятувати тебе. Куди ти вирушиш тепер? До Праги?

— Що?

— Лавлейс знає, що ти втік. Він тебе шукатиме. Сам розумієш, що йому хочеться заспокоїти тебе навіки. Єдина твоя надія — покинути Лондон і заховатися. Найбезпечніше — за кордоном. Скажімо, в Празі.

— Чому саме в Празі?

— Тамтешні чарівники можуть допомогти тобі. Та й пиво там непогане.

Натаніель скривився:

— Я не зрадник!

Хлопчисько стенив плечима:

—Тоді тобі доведеться розпочинати тут нове життя. Тихеньке й непомітне. Можливостей, нівроку, чимало. Стривай—но... ні, про тяжку фізичну працю не йдеться — ти надто хирлявий. Робітника з тебе не вийде.

Натаніель обурено насупився:

— Я й не збираюся...

Джин, одначе, його не слухав:

— До речі, ти можеш скористатися саме цим. Піти, скажімо, в помічники до сажотруса. Їм завжди потрібні худорляві хлопці, щоб лазити по димарях...

— Зачекай! Я не...

— Або в помічники до водопровідника. Береш вантуз, багор, щітку, лізеш у найближчу трубу — шукати, що там засмітилося...

— Я не...

— Цілісіньке море можливостей! Кращих, ніж бути мертвим чарівником.

— Замовкни! — від власного крику Натаніелеві мало не луснула голова. — Не треба мені твоїх порад!

Він помалу підвівся. Його очі аж палали гнівом. Нескінченні джинові кпини пронизали завісу втоми й горя, і хлопця зненацька обійняла лють, що досі ховалася десь у глибині серця. Лють, породжена провинною, стресом та нестерпними душевними муками. Лавлейс казав, що честі не існує, що кожен чарівник піклується тільки про себе... Що ж, гаразд. Натаніель візьме ці слова до уваги. Більше він таких помилок не робитиме.

Проте Лавлейс помилився й сам. Він недооцінив свого ворога. Посміявся з Натаніеля, потім спробував убити його. А Натаніель уцілів.

— Ти радиш мені тікати? — скрикнув він. — Ні, я не можу! Лавлейс убив єдину людину, що опікувалася мною...

Хлопець замовк. На мить йому стиснуло горло, але очі залишалися сухими.

— Кого? Андервуда? Жартуєш! Він тебе ненавидів! Оце був справді розважливий чоловік!

— Ні. Його дружину. Я хочу помститись за неї. За все, що накоїв Лавлейс.

Джинове пирхання трохи зіпсувало ефект від цих гордовитих слів. Смаглявий хлопчисько встав, сердито хитнувши головою, ніби під тягарем великої мудрості.

— Хлопчику, ти прагнеш не помсти, а забуття. Минулої ночі, у вогні, ти втратив усе. Тепер тобі нема чого втрачати. Я читаю твої думки, як свої власні. Ти просто хочеш виступити проти Лавлейса і здобути славу.

— Ні. Я хочу помсти.

Джин зареготав.

— Це найлегше — податися за своїм наставником та його дружиною до вічної темряви. Легше, ніж почати життя спочатку. Гордощі запаморочили тобі голову. Вони ведуть тебе до смерті. Невже минула ніч так нічого й не навчила тебе? Ти його не подолаєш, Нате. Облиш цю думку.

— Ніколи!

— Річ у тім, що ти, власне, більше не чарівник, — джин повів рукою вздовж пошкоджених стін. — Озирися! Де ми? Це тобі не

теплий будиночок, повний книжок та паперів! Де свічки? Де пахощі? Де *затишок*? Чи до вподоби це тобі, Натаніелю, чи ні, але ти втратив усе, що треба чарівникові. Багатство, безпеку, самоповагу, наставника!.. Поглянь правді в очі: в тебе немає нічого!

— У мене ще є магічне дзеркало, — заперечив Натаніель. — І ти.

Він поспіхом підсів до багаття. Холод, що панував у кімнаті, досі пронизував його тіло.

— Еге ж. До цього я й збирався перейти, — джин заходився розгрібати ногою мотлох на підлозі. — Коли ти трохи заспокоїшся, я роздобуду для тебе шматок крейди. Намалюєш тут коло і звільниш мене.

Натаніель вирячився на нього.

— Я виконав своє завдання, — провадив смаглявий хлопчисько. — Навіть більше. Я вистежив для тебе Лавлейса. Розвідав про Амулет. Урятував тобі життя.

Натаніелеві напрочуд полегшало в голові, мовби її напхали ватою.

— Тільки не треба мені дякувати! — вів далі хлопчисько. — Я дуже сором'язливий. Просто намалюй пентакль — І це все, що мені треба.

— Ні, — відповів нарешті Натаніель. — Поки що ні.

— Перепрошую? — перепитав хлопчисько, — після вчорашніх драматичних подій мене, напевно, зраджує слух... Мені здалося, ніби ти сказав «ні».

— Так я й сказав. Я не звільню тебе. Поки що.

Запанувала тяжка мовчанка. Натаніель побачив, як багаття почало згасати, ніби всмоктуючись у підлогу. Ось воно зникло, й дерев'яні уламки, що секунду тому так чудово палахкотіли, почали з тріскотінням укриватися кригою. Натаніелева шкіра вмить почервоніла від холоду, а дихання стало хрипким та болісним.

Хлопець підхопився.

— Припини негайно! — вигукнув він. — Поверни вогонь!

Джинові очі блиснули.

— Це лише заради твого добра, — зауважив він. — Я тільки тепер зрозумів, що вчинив нечемно. Тобі так тяжко бачити полум'я після того, що ти наробив уночі. Тебе, напевно, дуже мучить совість.

Перед очима Натаніеля постав вогонь, що жер зруйновану кухню...

— Пожежу влаштував не я, — прошепотів він. — Це не моя провина.

— Та невже? Ти сховав у будинку Амулет. Ти підставив Андервуда.

— Ні! Я не думав, що Лавлейс прийде туди. Це... задля безпеки...

Хлопчисько пирхнув:

— Еге ж, задля твоєї безпеки.

— Якби Андервуд був чогось вартий, він би вцілів! Відбився б від Лавлейса... чи здійняв тривогу!

— Ти сам не віриш своїм словам. Подивися правді в очі — це ти вбив їх обох.

Натаніелеве обличчя скривилося з люті.

— Я збирався викрити Лавлейса! Хотів спіймати його за допомогою Амулета. І здати владі!

— Кого це тепер турбує? Ти запізнився. Ти програв.

— Лише через тебе, демоне! Якби ти не привів Лавлейса за собою, нічого не сталося б! — Натаніель ухопився за цю думку, наче потопельник за соломинку. — Це все твоя провина! І я з тобою за це поквитаюсь! Ти хочеш свободи? Ба ні — ти назавжди в полоні. На тебе чекає Вічне Ув'язнення!

— Справді? Тоді, — хлопчисько несподівано ступив до Натаніеля, — я чудово можу вбити тебе сам, просто зараз. Чого мені втрачати? Однаково я опинюся в тій бляшанці, то спершу хоч натішуся — скручу тобі в'язи, — його рука м'яко лягла Натаніелеві на плече.

Хлопцеві аж мороз пішов поза шкірою. Йому вкрай хотілося викрутитись і кинутись навтьоки, та він змусив себе залишитися на місці й пильно подивився в темні, байдужі джинові очі.

Нескінченно довгий час ніхто з них не говорив ані слова. Аж нарешті Натаніель облизав сухі губи.

— У цьому немає потреби, — ледве промовив він. — Я звільню тебе ще до кінця місяця.

Джин підтяг його до себе.

— Звільни мене зараз!

— Ні, — Натаніель ковтнув слину. — Спочатку ми повинні дещо зробити.

— Зробити? — спохмурнів джин. — Що саме?

Натаніель стояв непорушно.

— Мій наставник і його дружина мертві. Я мушу за них помститись. Лавлейс заплатить за свій злочин.

Джинові губи зашепотіли біля самісінького лица Натаніеля, хоч хлопець не відчував жодного подиху повітря.

— Я ж казав тобі: Лавлейс надто могутній. Ти з ним не впораєшся. Забудь про це, як забув я. Відпусти мене й викинь з голови свої клопоти.

— Не можу.

— Чому?

— Я... я винен перед своїм наставником. Він був хорошою людиною...

— Ні. не був. — тепер джин шепотів просто в вухо Ната— ніелеві:
— Тебе веде не честь і не справедливість, хлопчику, а почуття провини. Ти не в силах відповісти за наслідки свого вчинку. Ти намагаєшся забути про все. що зробив із своїм наставником та його дружиною. Якщо вам. людям, так до вподоби страждати — як собі хочете. Тільки облиште мене.

— Як хочеш стати вільним, корися мені до кінця місяця, — твердо промовив Натаніель, хоч насправді почувався не дуже впевнено.

— Полювання на Лавлейса — це самогубство й для тебе, й для мене, — бридко посміхнувся хлопчисько. — Тож я не бачу причин, чому б тебе не вбити просто зараз...

— Повинен бути спосіб викрити його! — гарячково заговорив Натаніель, уже не в змозі зупинитись. — Нам просто треба подумати як слід. Пропоную тобі угоду. Ти допоможеш мені помститись Лавлейсові. а я після того негайно тебе звільню. Це чітко визначить наші взаємини. Ми обидва зацікавлені в успіху.

Джин блиснув очима.

— Усе як завжди. Похвальна чесна угода, продиктована з позиції сили. Що ж, гаразд. Вибору в мене немає. Тільки пам'ятай: якщо ти піддаватимеш нас зайвому ризику, я негайно здійснию свою відплату.

— Згоден.

Хлопчисько відступив і відпустив Натаніелеве плече. Натаніель, вирячивши очі, позадкував. Джин замуликав пісеньку, підійшов до вікна, а дорогою, ніби мимоволі, знову розпалив багаття. Натаніель тим часом намагався опанувати себе. Його знов огорнула безмежна

туга, але цього разу він не піддався. Горювати нема часу. Не можна бути слабким перед своїм рабом.

— То навчи мене, господарю, — попросив джин. — Що нам робити?

— По-перше, мені потрібна їжа, — якнайсуворіше відповів Натаніель. — І, якщо можна, новий одяг. Потім ми зведемо до купи все, що знаємо про Лавлейса та Амулет. А ще ми повинні дізнатися, що думає влада про... про події минулої ночі.

— Це останнє дуже легко, — мовив Бартімеус, показуючи у вікно. — Поглянь—но сюди.

— Таймс!»! Ранковий випуск!

Хлопчина—газетяр помалу штовхав тротуаром свого візка і зупинявся, коли хтось із перехожих кидав йому монетку. Натовп був щільний, тож хлопчина просувався повільно. Коли Натаніель з Бартімеусом вислизнули з покинутої бібліотеки й перебігли вулицю, візок тільки—но порівнявся з пекарнею.

У Натаніелевій кишені залишилося кілька монеток — рештки того, що він кілька днів тому витяг з глечика пані Андервуд. Хлопець поглянув на візок, загромаджений стосами «Таймса» — офіційної урядової газети. Газетяр був убраний у широкий картатий кашкет, рукавички з обрізаними пальцями й довге, майже до п'ят, темне пальто. Кінчики його пальців майже посиніли від холоду. Він раз по раз повторював свій хрипкий клич:

— «Таймс!»! Ранковий випуск!

Натаніель майже не мав досвіду спілкування з простолюдом. Він гукнув газетяреві, намагаючись говорити якомога впевненіше:

— Скільки коштує «Таймс»?

— Сорок пенсів, малий.

Натаніель холодно кинув йому гроші й одержав газету.

Газетяр поглянув на нього спочатку байдуже, а потім з несподіваною цікавістю. Натаніель уже хотів йти, аж тут почув газетярів голос:

— Оце так вигляд у тебе, друже, — весело сказав він. — На вулиці, мабуть, ночував?

— Ні, — суворо відповів Натаніель, сподіваючись угамувати цікавість хлопчини.

Проте це не допомогло.

— Еге ж, еге ж, — погодився газетяр. — А якщо й так, і ти просто не хочеш говорити, то я тебе розумію. Тільки будь обережний, як почнеться комендантська година. Поліція тепер так і нишпорить.

— Яка комендантська година? — перепитав джин.

Газетяр вирячився на нього:

—Ти що, друже, з неба впав? Після того ганебного нападу на Парламент із восьмої вечора запровадили комендантську годину. На цілий тиждень! Це, звичайно, дурниці, тільки всюди повно куль—шпигунів, та й поліція теж не дримає. Доводиться ховатися, а то ще зжеруть. Вам, мабуть, досі щастило... Тільки я от що скажу: коли треба, я можу знайти вам прихисток на ніч. Безпечний, нівроку, закапелок. А ще, — хлопчина помовчав, озирнувся й зашепотів, — там можна що-небудь продати, коли вам потрібно.

Натаніель байдуже відповів.

— Дякую. Мені нема чого продавати.

Газетяр почухав потилицю:

— Як собі хочеш. Тільки щось ми забалакалися. Мені працювати пора. Бувай, — він штовхнув візок і рушив далі. Однак Натаніель помітив, що хлопчина кілька разів озирнувся.

— Дивна річ, — обізвався Бартімеус. — Чого йому треба?

Натаніель стеноу плечима. Він уже забув про пригоду з газетярем.

— Іди й принеси мені чогось попоїсти. І теплий одяг. А я піду до бібліотеки й прочитаю, що тут пишуть.

— Гаразд. Тільки не встрягай у всілякі халепи, доки я не повернуся, — джин крутнувся і зник у натовпі.

Потрібна стаття відшукалася на другій сторінці між щомісячним оголошенням Міністерства працевлаштування про набір нових учнів і коротким репортажем про перебіг італійської кампанії. Стаття займала аж три колонки. У ній зі скорботою повідомлялося, що міністр внутрішніх справ Артур Андервуд і його дружина Марта загинули під час пожежі. Пожежа розпочалася близько чверті на одинадцять вечора: пожежній команді та магічній службі з надзвичайних ситуацій вдалося загасити її лише через три години, коли будинок уже вигорів дощенту. Два сусідні будинки зазнали серйозних пошкоджень, їхніх мешканців довелося евакуювати. Причина пожежі невідома, однак поліція розшукує учня пана Андервуда — дванадцятилітнього Джона Мендрейка, чийого тіла не було знайдено. Є поодинокі свідчення, ніби він утік з місця пригоди. За чутками, Мендрейк відзначався невірноваженою вдачею: відомо, що рік тому він намагався вчинити напад на кількох визначних чарівників, тому з ним слід поводитися обережно. Насамкінець у статті йшлося, що смерть пана Андервуда стала тяжкою втратою для уряду. Небіжчик усім своїм життям

прислужився міністерству і зробив великий внесок у його діяльність — який саме, не зазначалося. Вочевидь, через брак місця в газеті.

Натаніель, що сидів біля вікна, випустив газету з рук. Схиливши голову на груди, він заплющив очі. Надруковане підтвердження вже відомих фактів просто—таки приголомшило хлопця. Натаніелеві хотілося плакати, але горе несподівано тікало й ховалося в глибині серця. Погано. Він дуже втомився. Йому вже нічого не хочеться, тільки спати...

Хтось не дуже ввічливо копнув Натаніеля носакон черевика. Хлопчина здригнувся й прокинувся.

Джин стояв перед ним з посмішкою на обличчі. В руках він тримав паперовий пакунок, над яким курилася струменець запашної пари. Голод подолав гідність: Натаніель вихопив у джина пакунок і мало не перекинув картонну філіжаночку з кавою собі на коліна. На його радість, під кавою були ще два пакунки — гарячий біфштекс і бутерброд із салатом. Хлопчині здалося, що він ніколи в житті не їв нічого смачнішого. За якісь дві хвилини від харчів і сліду не лишилось. Натаніель сидів, важко дихаючи й погойдуючи в змерзлих пальцях філіжаночку кави.

— Оце так видовище, — зауважив джин.

Натаніель ковтнув кави.

— Де це ти роздобув?

— Украв. Зайшов до кулінарії й попросив продавця спакувати, а поки той вибивав чек — утік. Нічого цікавого. Продавець викликав поліцію.

Натаніель застогнав:

— Цього ще нам бракувало!

— Не хвилюйся. Вони шукатимуть високу білявку в манто... Ось поглянь, — джин показав на речі, що лежали на підлозі серед сміття, — тут ти знайдеш собі кращий одяг. Куртку, штани, шапку та рукавички. Сподіваюсь, вони підійдуть тобі. Я взяв найменший розмір, який тільки знайшов.

Через кілька хвилин Натаніель, ситий і добре вбраний, трохи пожвавішав. Він сидів і грівся біля вогню. Джин присів поруч і дивився на полум'я.

— Вони думають, що це зробив я, — Натаніель показав на газету.

— А чого ж ти чекав? Що Лавлейс в усьому зізнається? Хороший чарівник таких дурниць не вступне, — Бартімеус значуще оглянув хлопця. — Для того він і влаштував пожежу, щоб знищити сліди свого візиту. Вбити тебе йому не вдалося, тож він спробує хоча б запроторити тебе за ґрати...

— Мене розшукує поліція!

— Отож. З одного боку — поліція, з другого — Лавлейс. Будь певен, він напустить на тебе всіх своїх нюхачів. З цього вийдуть чудові «кліщі». Саме це йому й потрібно — щоб ти рятувався від переслідувань і забув про нього самого.

Натаніель скреготнув зубами:

— Ще подивимось. А може, мені самому піти до поліції? Нехай вони обшукають Лавлейсів будинок і знайдуть там Амулет...

— Невже ти думаєш, ніби вони тебе послухають? Тебе ж розшукують. Підозрюють у злочині. А якби й не підозрювали, то я б на твоєму місці не поспішав зв'язуватися з владою. Лавлейс діє не сам— один. Є ще його наставник — Скайлер...

— Скайлер? — Натаніель пригадав старого чарівника з червоним зморшкуватим обличчям. — То Скайлер—його наставник? Так... я знаю його. Я підслухав, як вони в Парламенті розмовляли про Амулет. Із ними був ще один, на прізвище Лайм...

Джин кивнув.

— Це, мабуть, тільки верхівка айсберга. Тієї ночі, коли я викрав Амулет, за мною ганялася ціла зграя куль—шпигунів: там, напевно, працював не один чарівник. Можливо, це дуже широка змова. Якщо ти звернешся до влади, то цілком можливо, що той, до кого ти звернешся, або попередить Лавлейса, або сам уб'є тебе. Ось, скажімо, Шолто Пінн — власник магічної крамниці. Вочевидь, заодно з ними. Він — один з найближчих Лавлейсових друзів. Тільки вчора вони обідали разом. Я дізнався про це невдовзі після того, як мене схопили в Пінновій крамниці.

Натаніель розсердився:

— Ти надто необачно поводився! Я просив тебе більше довідатись про Лавлейса, а не підставляти мене!

— Заспокойся. Саме це я й виконував. У Пінна я дізнався про Амулет. Лавлейс украв його в Бічема — чарівника, що працював на уряд. Під час крадіжки Бічему перерізали горлянку. Уряд дуже хоче

повернути Амулет. Я міг би розвідати більше, аж тут за сигналом тривоги з'явився африт і запроторив мене до Тауера.

— Але ти втік звідти? Як?

— Тут сталося дещо цікаве, — провадив Бартімеус. — Мене витяг звідти сам Лавлейс. Мабуть, почув від Пінна чи від когось іншого, що влада зловила надзвичайно спритного джина, і зразу припустив, що це і є викрадач Амулета. Він послав своїх джинів — Фекварла та Джабора — мені на допомогу. Як ти гадаєш, навіщо він це зробив?

— Щоб дістати Амулет назад. Це зрозуміло.

— Отож. І цей Амулет скоро буде йому потрібен. Він сам говорив про це минулого вечора. Те саме згадував і Фекварл: у найближчі два дні. мовляв. Амулетом скористаються для чогось надзвичайного. Казав, що часу в них обмаль.

Натаніелеві спливли в пам'яті якісь призабуті спогади:

— У Парламенті я чув, ніби Лавлейс невдовзі щось влаштуватиме. Чи то бал, чи конференцію. Десь в околицях Лондона.

— Так, про це я теж дізнався. Лавлейс має якусь знайому — чи то дружину, чи то приятельку — на ім'я Аманда. Саме вона приймає в себе цю конференцію, нібито у власній садибі. Туди запрошено навіть прем'єр-міністра. Я бачив цю Аманду в Лавлейса вдома ще тоді, коли викрадав Амулет. Він щосили намагався викликати її симпатію — отже, вона йому не дружина. Радше за все, вони й знайомі віднедавна.

Натаніель трохи замислився.

— Я чув, як Лавлейс говорив Скайлерові, що він хоче скасувати конференцію. То було, коли він залишився без Амулета.

— Так. Але ж тепер він знову заволодів Амулетом. Натаніелеву душу огорнув крижаний гнів.

— Амулет Самарканда... Чи з'ясував ти його властивості?

— Здебільшого те саме, що знав і раніше. Цей Амулет давно вже славиться як надзвичайно потужна річ. Шаман, який виготовляв його, був справді могутній чарівник—могутніший за будь—кого з цих нинішніх нікчем. Його... чи її... плем'я було неписьменне. Усі їхні знання зберігались у пам'яті й передавались тільки усно. Одне слово. Амулет захищає свого власника від магічного нападу, принаймні, це зрозуміло. Це не талісман, його не можна використовувати для нападу на суперників. Він працює тільки на захист. Усі амулети...

— Облиш цю лекцію! — різко обірвав його Натаніель. — Я знаю, як діють амулети.

— Це я про всяк випадок. Хтозна, як вас нині навчають... Я сам мав нагоду переконатися в силі цього Амулета, коли за твоїм наказом підкинув його до кабінету Андервуда.

Натаніель знову скривився:

— Я його не підкидав!

— Еге ж. еге ж. Однак Амулет напрочуд легко впорався з поганеньким вогняним закляттям, яким було захищено двері. Просто всотав у себе увесь заряд. А вчора зробив те саме з тією жалюгідною атакою Андервуда — ти й сам міг це бачити, коли я тяг тебе під пахвою. Один мій агент сказав мені: подекують, ніби Амулет містить сутність із самісінького серця Іншого Світу. Якщо так. то це справді могутня річ.

Натаніелеві боліли очі. Він потер їх. Тепер йому найбільше хотілося спати.

— Хоч які в цього Амулета властивості, — провадив тим часом джин, — зрозуміло, що Лавлейс збирається скористатись ним найближчими днями, на отій конференції. Як саме скористатись? Важко сказати... Навіщо? А оце сказати легко: він прагне влади, — джин позіхнув. — Давня історія.

— От зрадник! — вилаявся Натаніель. — Відступник!

— Звичайнісінький чарівник. Такий самий, як ти.

— Що? Як ти смієш! Я...

— Ну, може, поки що не такий. Почекаймо кілька років... — джин ніби трохи занудьгував. — І що ж ти пропонуєш?

Натаніелеві раптом сяйнула думка.

— Стривай-но... — почав він. — На Парламент напали два дні тому. Як ти гадаєш: тут теж замішаний Лавлейс?

Джин помітно завагався.

— Навряд. Надто вже невмілий був напад. До того ж, судячи з Лавлейсового листування, вони зі Скайлером тоді такого не сподівалися.

— Мій наставник думав, що це Спротив. Оті люди, які ненавидять чарівників.

Бартімеус посміхнувся:

— Оце вже схоже на правду. Будь обережний. Зараз вони ще недостатньо організовані, та врешті візьмуть гору. Поглянь хоча б на Єгипет, на Прагу..

— Прага в занепаді.

— Празькі *чарівники* в занепаді. Вони більше не при владі. Подивися—но сюди...

В одному місці гнилі бібліотечні полиці завалились, і стіну було пописано різноматіними написами — аж до кількох старанно виписаних ієрогліфів.

— Прокльони Давнього царства, — пояснив Бартімеус. — Серед тутешніх злочинців є вельми освічені люди. Он той ієрогліф означає: «Смерть хазяям». Це й тебе стосується, любий Наті, якщо я не помиляюсь.

Натаніель не звернув на це жодної уваги. Він намагався впорядкувати свої думки.

— Виходить, що звертатися до влади небезпечно, — поволі промовив він. — Залишається тільки одне. Я сам проберуся на цю конференцію і викрию там змову.

Джин значуще кахикнув:

— Ми ніби домовилися щодо зайвого ризику... Будь обережний. Ця думка видається мені справжнісіньким самогубством.

— Ніяке це не самогубство, якщо ми все старанно сплануємо. Насамперед треба дізнатися, де й коли відбудеться конференція. Це буде не так просто... Зараз ти вирушиш і все це розвідаєш, — Натаніель вилаявся. — Хай йому дідько, на це потрібен час! Якби я мав хоч кілька книжок і потрібні пахоці, то зібрав би ціле військо бісів — вистачило б приставити до кожного міністра! Проте ні, бісів важко контролювати. Або можна...

Джин підхопив газету й хутко перегорнув її.

— Або можна просто прочитати, що тут написано.

— Що?

— Ось розділ «Парламентський вісник». Послухай-но: «У середу, другого грудня, Аманда Кеткарт приймає в себе, в Гедлгем— Голлі, щорічну парламентську конференцію й дає традиційний зимовий бал. Серед гостей очікуються вельмишановний Руперт Деверо, Ангус Неш, Джесіка Вайтвел, Хлоя Баскар. Тім Гілдік, Шолто Пінн та інші високоповажні особи».

Натаніель вирвав у джина газету й пробіг її очима.

— Аманда Кеткарт... Це, мабуть, та сама Лавлейсова приятелька. Безперечної Виходить, це відбудеться саме там...

— Шкода, що ми не знаємо, де цей Гедлгем-Голл.

— Нам допоможе моє магічне дзеркало.

Натаніель дістав з кишені бронзовий диск. Бартімеус підозріло поглянув на нього.

— Навряд. Ніколи не бачив такої кривої штучки.

— *Я сам зробив* його.

— Тоді зрозуміло.

Натаніель двічі провів рукою над диском і пробурмотів закляття виклику. За третім разом у дзеркалі, крутячись, ніби на каруселі, — з'явилося личко немовляти. Бісеня здивовано підняло брови:

— То ти ще не помер?

— Ні.

— Шкода.

— Припини крутитись! — гримнув Натаніель. — У мене для тебе завдання.

— Хвилиночку, — відповів біс і рвучко зупинився. — А це хто з тобою?

— Це Бартімеус, інший мій раб.

— Тобто йому до вподоби так думати, — обізвався джин.

Біс спохмурнів.

— Бартімеус? Той самий, з Тауеру?

— Так.

— То він теж не помер?

— Ні.

— Шкода!

— Сам ти шкода, — Бартімеус позіхнув. — Скажи йому, нехай буде обачніший. Бо мені такі біси — на один зуб.

Немовля недовіжливо скривилося.

— Та невже? Таких джинів, як ти, я на сніданок їв, друже!

Натаніель тупнув ногою:

— Замокніть обидва й не заважайте мені! Головний тут я! Отак буде краще. Бісе, я хочу, щоб ти показав мені будинок, відомий як Гедлгем-Голл. Це десь недалеко від Лондона. Належить жінці на ім'я Аманда Кеткарт. Іди й виконуй наказ!

Диск укрився туманом. Натаніель терпляче ждав, поки туман розвіється. Ждати довелося довго.

— Ну й глючить це дзеркало, — зауважив Бартімеус. — Ти справді певен, що воно працює?

— Звичайно! Просто завдання важке, його відразу не виконаєш. А ти не думай, що легко відбувся. Коли ми знайдемо цю садибу, ти вирушиш туди і все там розвідаєш. Подивишся, що там коїться. Лавлейс, напевно, приготував якусь пастку.

— Як на мене, потрібна надто вже хитра пастка, щоб пошити в дурні всіх тих чарівників, які завітають туди в середу.. Може, хоч труснеш своє дзеркало?

— Я кажу тобі — воно працює! Ось!

У дзеркалі знову з'явилося вкрай захекане бісеня.

— Що це з тобою? — пропихкотіло воно. — Інші чарівники користуються дзеркалами, щоб підглядати за якоюсь красунею у ванній, — аж ні! Для тебе це надто просто! Я ще зроду не бачив місця, яке так пильно охороняють. Незгірше за Тауер. Зведені ловецькі сітки, вартові, що довільно матеріалізуються, й багацько всього іншого. Тільки—но я підібрався туди, як довелося тікати. Ось найкраще, що я можу показати.

Посередині дзеркала виступило розпливчате зображення. На ньому ледве видніла бура споруда з кількома башточками, оточена лісом. З одного боку до неї вела під'їзна дорога. У небі над будівлею стрімко кружляли дві чорні цятки.

— Бачили? — обізвався бісеня. — Це вартові. Вони відчули мене, тільки—но я з'явився. Ось вони мчать до мене. Бачите, як швидко? Тож не дивуйтеся, що я відразу кинувся навікача.

Зображення зникло. Його місце зайняло личко немовляти.

— Ну то як?

— Марно, — мовив Бартімеус. — Ми так і не знаємо, де цей Голл.

— Отут ти помиляєшся, — дитяче личко аж розцвіло пихатою усмішкою. — П'ятдесят миль на південь від Лондона і дев'ять миль на захід від Брайтонської залізниці. Величезна садиба. Її не проминеш. Працюю я, може, й повільно, зате старанно.

— Можеш відпочити. — Натаніель провів рукою над диском, стираючи зображення. — Тепер нам є з чого починати. Такий потужний

магічний захист підтверджує, що саме там і відбудуватиметься конференція. Середа... Ми маємо два дні, щоб дістатися туди.

Джин непоштиво пирхнув:

— То через два дні ми знову віддамося на милість Лавлейса, Фекварла, Джабора та сотні клятих чарівників, що вважають тебе за палія? Чудово. Ніяк не дочекаюсь цієї миті.

Натаніелеве обличчя скам'яніло:

— Ми уклали угоду. Хіба ти забув? Нам лише треба все ретельно спланувати. А тепер вирушай до Гедлгем—Голлу, підберися до нього якнайближче і знайди спосіб пробратися всередину. Я почекаю тебе тут. Мені треба виспатись.

— Які ж ви все-таки хирляві, люди... Ну, гаразд. Я вирушаю.

Джин підвівся.

— Скільки часу тобі знадобиться?

— Кілька годин. Надвечір я повернуся. Не забувай про комендантську годину та про кулі—шпигуни. Краще взагалі не виходь надвір.

— Годі вже мені наказувати! Іди собі, й квит! Ні, стривай... Як мені підтримувати вогонь?

Через кілька хвилин джин вирушив. Натаніель уместився просто на підлозі, біля самісінького вогнища. Горе і почуття провини огортали його, мов тінь, однак утома була дужча. За хвилину він уже спав.

Уві сні Натаніель сидів у літньому садку поруч із якоюсь жінкою. Хлопцеві було спокійно та легко: жінка щось говорила, він її слухав, і звук її голосу зливався зі співом пташок і доторком сонячних промінців до лица. На колінах у Натаніеля лежала закрита книжка, він не звертав на неї уваги: чи йому не треба було читати її, чи просто не хотілося. Голос жінки то гучнішав, то вщухав: Натаніель засміявся й відчув, як її рука лягла йому на плечі. Аж тут на сонце набігла хмарина, повіяло холодом. Раптовий порив вітру перекинув палітурку книжки і заходився з шурхотом гортати сторінки. Жінчин голос зробився густішим, і Натаніель уперше поглянув на неї... І побачив під копицею довгого білявого волосся джинові блискучі очі й вишкірену пащу. Пальці на плечі зімкнулись, і його потягло до ворога. Джин роззявив пащу...

Натаніель прокинувся й відчув, що лежить скулений, затуливши зі страху обличчя долонею.

Багаття догоріло, й денне звітно вже згасало. В бібліотеці сутеніло. Судячи з усього, хлопець проспав кілька годин, проте нітрохи не відпочив, лише закляк та змерз іще дужче. Живіт аж судомило з голоду. Натаніель спробував підвестися, але кволі ноги не тримали його. Очі були сухі й гарячі.

Хлопчина підійшов до вікна і глянув на годинник. За двадцять хвилин четверта: день майже минув. А Бартімеус ще не повернувся.

Коли звечоріло, з крамничок повиринали люди з довгими гаками і почали закривати на ніч вітрини. Кілька хвилин з вулиці було чути брязкіт і ляскіт металу, ніби в сотнях замків спускали ґрати на воротах. Один за одним спалахували жовті вуличні ліхтарі, й Натаніель побачив, як вікна над крамницями затуляються шторами. Вулицею з гуркотом проїздили автобуси — їхні віконця так само світилися. Тротуарами поспішали додому пішоходи.

А Бартімеуса досі не було. Натаніель нетерпляче походжав темною холодною кімнатою. Це чекання неабияк сердило його. Він знову почувався безсилою іграшкою в руках долі. Знову все. як завжди.

Щоразу в критичний момент — від минулорічного Лавлейсового нападу до вчорашнього вбивства пані Андервуд — хлопчина був безпорадний, і це дорого йому коштувало. Однак відтепер усе зміниться. Більше його ніщо не стримує — йому нема чого втрачати. Коли джин повернеться, він...

— Вечірній випуск! Останні новини! — долинуло з вуличної темряви.

Натаніель притулився обличчям до крайнього зліва вікна й побачив, як над тротуаром, погойдуючись, пливе кволий вогник ліхтарика. Ліхтарик висів на довгій жердині, прилаштованій до візка. Той самий хлопчина—газетяр.

Якусь хвилину Натаніель стежив за ним і вагався. Власне, в купівлі нового номера газети не було жодної рації: навряд чи за день щось змінилося! Та водночас «Таймс» залишався єдиною ниточкою між Натаніелем та довколишнім світом. Можливо, з газети він дізнається щось нове — про розшук його самого чи про конференцію. До того ж читання — хоч якесь заняття, інакше він тут збожеволіє з нудьги. Хлопець пошукав у кишені і перевірів, скільки в нього є дрібних. Наслідок перевірки остаточно зміцнив його рішення. Обережно ступаючи — в будинку вже було темно, — хлопчик дістався до сходів, спустився на перший поверх, відсунув погано прибиту дошку й вислизнув до провулку.

— Газету, будь ласка!

Натаніель спіймав хлопчину—газетяра, коли той завертав із своїм візком за ріг. Кашкет у нього був відсунутий на потилицю, й на чоло спадало пасмо білявого волосся. Хлопчина озирнувся і всміхнувся щербатим ротом.

— О, це знову ти! Ще досі тиняєшся вулицями?

— Дай мені газету, — Натаніелеві здалося, що хлопчина придивляється до нього, й він швидше простяг монети. — Не хвилюйся, гроші в мене є.

— Ти сам не хвилюйся, друже. Біда тільки в тому, що я вже спродався, — газетяр кивнув на порожній візок, — Щоправда, тобі пощастило: може, щось залишилось у мого приятеля. В нього місце не таке вигідне, як у мене.

— Гаразд, не треба. — Натаніель зібрався йти.

— Стривай—но! Він зараз прийде. Зачекай хвилинку. Ми з ним бачимося щовечора біля «Кінської голови». Це трохи далі, за рогом.

— Ну.. — Натаніель знову завагався. Щомиті міг повернутися Бартімеус, а він наказував хлопцеві не встрявати в халепи. *Наказував? Хто?!* Хто з них, власне, хазяїн? Урешті, тут тільки й діла, що завернути за ріг. Нічого не станеться.

— Гаразд, — сказав Натаніель.

— От і добре. Ходімо.

Хлопчина—газетяр рушив уперед. Колеса його візка рипіли й підстрибували на нерівній бруківці. Натаніель простував поруч.

Провулок був майже безлюдний, і дорогою хлопцям ніхто не зустрівся. Вуличка за рогом виявилась іще тихішою. На ній стояла таверна — потворна приземкувата будівля з пласким дахом та сірими тинькованими стінами. Над дверима бовваніла не менш потворно намальована вивіска з такою ж приземкуватою конякою. Біля входу Натаніель помітив кулю— шпигуна і зупинився.

Хлопчина-газетяр, здається, помітив це.

— Не бійся, до шпигуна ми не підемо. Він стежить лише за дверима... ну, ще й для страху тут висить. Тільки це все одно марно, бо до «Кінської голови» заходять із чорного ходу. А ось і мій друзяка Фред.

Від вулиці відходив ще один затиснутий між двома будинками провулочок. Біля нього розташувався інший візок. За ним у затінку стояв, притулившись до стіни, довготелесий парубійко в чорній шкірянці. Він замислено гриз яблуко й поглядав на хлопців примруженими очима.

— Привіт, Фреде! — радо гукнув газетяр. — Ось я привів до тебе одного хлопця.

Фред нічого не відповів. Куснувши яблуко, він поволі прожував шматок і ковтнув. А тоді вже оглянув Натаніеля з голови до ніг.

— Йому потрібна вечірня газета, — пояснив хлопчина.

— Газета? — перепитав Фред.

— Так. Я вже спродався. Це той самий, що про нього я казав тобі, — хутко додав газетяр. — Тільки в новому одязі.

Почувши це, Фред випростався, жбурнув недогризок геть і обернувся до хлопців. Шкірянка його зарипіла. Фред виявився плечистим, високим парубчаком — на цілу голову, а може, й більше,

вищим за Натаніеля. Навіть вугрі на щоках та підборідді не пом'якшували його погрозливого вигляду. Натаніель трохи збентежився, але швидко опанував себе й безцеремонно заговорив:

— То що, в тебе є газета? У мене нема часу на балачки.

Фред подивився на нього:

— Я так само спродався.

— Ну, то гаразд. Обійдуся й так, — Натаніелеві кортіло негайно накивати звідси п'ятами.

— Постривай—но... — Фред схопив його своєю лабетою за рукав.
— Куди ти побіг? До комендантського часу ще довго.

— Пустити мене! Забери руки! — пронизливо скрикнув Натаніель, шарпаючись.

Хлопчина—газетяр по—дружиньому ляснув його по плечу:

— Не бійся. Ми тебе не займатимемо. Ми не такі, як оті чарівники. Еге ж, Фреде? Ми тільки хочемо дещо в тебе спитати.

— Авжеж, — Фред потяг Натаніеля за собою в провулок, подалі від вулиці й таверни. Хлопець ледве тамував страх.

— Чого вам треба? — запитав він. — Грошей у мене немає.

Газетяр зареготав:

— Друже, ми не збираємось тебе грабувати. Ми справді хочемо в тебе дещо спитати. Як тебе звуть?

Натаніель ковтнув слину:

— Е-е... Джон Лютієнс.

— *Лютієнс? Ти диви!* Що ж ти робиш тут, Джоне? Де ти живеш?

— Е-е... в Гайгейті.

Лише тепер Натаніель зрозумів, як прикро він помилився.

Фред аж свиснув. А газетяр недовіриливо, хоч і ввічливо, додав:

— Отакої! Джоне, це ж район чарівників! Хіба ти чарівник?

— Ні.

— А твій друг?

— Мій... мій друг? — розгубився Натаніель.

— Отой чорнявий красунчик, що був з тобою вранці!

— Хто? Красунчик? Ми з ним зустрілися випадково. Я й гадки не маю, куди він подівся.

— А звідки в тебе новий одяг?

Це було вже занадто.

—А вам що до цього?! — гиркнув Натаніель. — Чого ви до мене чіпляєтесь? Облиште мене!

До хлопця почасти вернулася колишня пиха. Щоб якийсь простолюд отак його допитував? Що за дурниці!

— Заспокойся, — відпові газетяр. — Ми просто цікавимось тобою... ну, й тим, що в твоїх кишнях.

Натаніель закліпав. У нього в кишнях не було нічого, крім бронзового дзеркала. Але ж ніхто не бачив, як він ним користувався! Це Натаніель знав напевно. Він діставав диск тільки раз — отам, у бібліотеці.

— В кишнях? Там немає нічого.

— Ні, є, — заперечив Фред. — Стенлі знає, що каже. Еге ж?

— Умгу, — кивнув газетяр.

— Він бреше! Він нічого не бачив!

— Бачити я й справді *не бачив*, — підтвердив газетяр.

Натаніель спохмурнів:

— Чого ж ти мелеш дурниці?.. Відпустіть мене. Будь ласка!

Це було нестерпно. О, якби поряд опинився Бартімеус! Він навчив би цей простолюд шанувати чарівників.

Фред позирнув на годинник:

— Стенлі, нам треба впоратись до комендантської години. Може, просто забрати в нього цю штучку?

Газетяр зітхнув.

— Послухай-но. Джоне. — сказав він. — Ми просто хочемо подивитись на ту річ. яку ти поцупив. Ми — не поліція й не чарівники, тож побалакаймо щиро. Хтозна, може, нам вдасться зробити так, щоб ти не залишився в дурнях. Що, до речі, ти збирався робити з цією штучкою? Користуватися? Краще буде так: ти просто покажеш нам оту цяцьку з твоєї лівої кишені. А якщо не покажеш, то Фред подивиться сам.

Натаніель зрозумів, що вибору в нього немає. Діставши з кишені дзеркало, він мовчки подав його Стенлі.

Хлопчина заходився крутити диск під ліхтарем, повертаючи його то сяк, то так.

— Ну, що там, Стенлі? — поцікавився Фред.

— Сучасне, — обізвався той нарешті. — Роботи дуже грубої. Я сказав би, кустарної. Нічого цікавого, проте не завадить.

Він передав дзеркало Фредові.

Натаніелеві саянула несподівана підозрілива думка. Останнім часом міністрів турбували крадіжки артефактів. Про це згадував у своїй промові Деверо, а Натанієлів наставник пов'язував ці крадіжки — як і нещодавній напад на Парламент — із таємничим Спротивом. Припускалося, що до крадіжок причетний простолюд, і що саме таким чином магичні речі потрапляють до ворогів уряду... Натаніель пригадав юнака з шаленими очима — того самого, з тераси у Вестмінстері, — й кулю з елементалями, яка мчить у повітрі. А це, напевно, й сам Спротив у дії. В Натанієля тьохнуло серце. З ними слід поводитися вкрай обережно.

— А це... цінна річ? — запитав він.

— Ще б пак. — підтвердив Стенлі. — Дуже корисна в умілих руках. Де ти роздобув її?

Натаніель довго не думав над відповіддю.

—Твоя правда, — сказав він. — Я... поцупив її. Мене занесло до Гайгейта... сам я, звичайно, там не живу., і я проходив повз один великий будинок. Там було відчинене вікно, і я побачив, як усередині на стіні щось блищить. Ну, я заліз туди і вкрав цю штучку. Мене ніхто не помітив. Я просто подумав, що її можна буде вигідно продати, ось і все.

— Можна, Джоне, — погодився газетяр. — Цілком можливо. А ти знаєш, що це таке?

— Ні.

— Це диск для віщування. Його називають магичним дзеркалом.

Натаніель підбадьорився. Як легко пошити цих хлопців у дурні! Вдавши подив, він навіть роззявив рота—як і личило б приголомшеному простолюдинові.

— І в ньому справді можна побачити майбутнє?!

— Можливо.

— А ти вмієш користуватися ним?

Стенлі роздратовано плюнув:

— Ти, шмаркачу! Зараз як дам тобі за твої балачки.

Натаніель аж позадкував:

— Пробач, я не хотів... е-е... Якщо воно таке цінне, то, може, ти знаєш, хто купив би його? Мені до біса потрібні гроші.

Стенлі позирнув на Фреда. Той тихенько кивнув.

— Так, тобі пощастило! — бадьоро відповів Стенлі. — Фред згоден, а я завжди згоден з ним. Ми справді знаємо одну людину, що дасть тобі за цю штучку добру ціну. Ще й допоможе, якщо тебе скривдить доля. Ходімо, ми зведемо тебе з цією людиною.

Пропозиція була цікава, однак незручна. Зараз Натаніель не міг тинятися Лондоном, щоб зустрічатися невідомо з ким. Він і так уже надовго покинув бібліотеку. Пробратись на Лавлейсову конференцію було важливіше. До того ж, коли вже плутатися з цими злочинцями, то краще взяти з собою Бартімеуса.

Хлопець хитнув головою:

— Зараз я не можу. Скажіть мені, що це за людина й де її шукати. Я прийду пізніше.

Обидва приятелі вирячилися на нього.

— Пробач, — зауважив Стенлі. — Ця справа не з дурних. Та й людина теж. А що там у тебе скоїлося, що ти зараз не можеш?

— Ну, мені треба побачитися з другом, — бовкнув Натаніель і подумки вилаявся. Ще одна помилка.

Фред поворухнувся. Його шкірянка знову рипнула.

— Ти ж тільки—но казав, ніби не знаєш, куди твій друг подівся.

— Отож. Мені треба знайти його.

Стенлі позирнув на годинник.

— Вибачай. Джоне. Або зараз, або ніколи. Твій друг зачекає. Ти ж сам хочеш продати цю штучку!

— Хочу. Тільки не зараз. Ви мене справді зацікавили, але зараз я не можу. Зустрінемося краще завтра. Цієї години на цьому ж місці.

З відчаю Натаніель заговорив надто швидко. Він відчував, як у хлопців зростає недовіра. Треба негайно це залагодити.

— Ні, не вийде, — поправив кашкета газетяр. — Треба це якось вирішувати. Фреде. Нам щось заважає?

Фред хитнув головою. Натаніель спантеличено дивився, як той ховає його магічне дзеркало до кишені своєї шкірянки.

— Це моє! — гнівно скрикнув він. — Віддай!

— Ти програв, Джоне... Якщо тебе справді так звать. Відчепися.

Стенлі нахилився, беручи свій візок за ручки. А Фред штовхнув Натаніеля, й хлопець аж розпластався на мокрій кам'яній стіні.

Цей удар остаточно розлютив його. Із здушеним криком Натаніель кинувся на Фреда, гамселячи його куди попало.

— Віддай... моє... дзеркало!

Він боляче копнув Фреда носакон черевика в гомілку, й той заревів. А потім замахнувся і зацідив Натаніелеві в зуби. Наступної миті хлопець відчув, що він лежить на брудному тротуарі, голова йому йде обертом, а Фред і Стенлі поспішають до виходу з провулку, з брязкотом тягнучи за собою свої візки.

Шаленство переважило біль. Натаніель підхопився й хитаючись вирушив навздогін.

Швидко бігти він не міг — було вже поночі. Стіни будинків перетворились на сірі завіси, трохи світліші за чорну пітьму попереду. Натаніель пробирався навпомацки, тримаючись за цегляний мур і дослуховуючись до брязкоту візків. Фред і Стенлі, здається, теж сповільнили крок — тупіт і брязкіт не вщухали, й це дало Натаніелеві змогу стежити за їхнім пересуванням.

Його знову розлютила власна безпорадність. Клятий джин! Щоразу, коли він украй потрібен, його немає! Тільки б упіймати цих крадіїв... До речі, де вони?

Натаніель зупинився біля високого брудного заграбованого вікна. Здалека долинув стукіт коліс об бруківку. Так, ліворуч... Він звернув туди.

Невдовзі хлопець почув, що гуркіт візків змінився глухим бурмотінням. Натаніель пішов обережніше, тулячись до муру і постійно пробуєчи перед собою дорогу, щоб не здійняти плюскоту, потрапивши ногами в калюжу.

Провулок вивів його до вузької брукованої вулиці, вздовж якої тяглися вбогі майстерні, покинуті й заколочені. На дверях павутинками коливалися тіні. Ледве відчутно пахтіло дерев'яними стружками.

Посеред вулиці хлопець побачив візки. Ліхтарик на жердині зняли з візка Стенлі, й тепер він освітлював якийсь ганок. У непевному колі світла стояли й тихо розмовляли троє: Фред, Стенлі і хтось незнайомий — худорлявий, у чорному. Натаніель не бачив його обличчя.

Хлопець затамував подих, щоб розчути їхні слова. Це не допомогло — він стояв надто далеко. Ні, битися з ними він зараз не міг, але будь-яка дрібка відомостей могла стати йому в пригоді надалі. Це було вартє ризику. Натаніель підібрався трохи ближче.

Тут йому знову не пощастило. Він лише зрозумів, що Фред і Стенлі здебільшого мовчать, а говорить незнайомиць. Голос у нього був

молодий — високий і пронизливий.

Ще трохи ближче...

За наступним кроком він потемки зачепив порожню пляшку з-під вина, яка стояла біля самісінького муру. Пляшка тихенько брязнула, хоч і не впала. Та й цього виявилось досить. Вогник ліхтаря шарпонувся: три обличчя рвучко обернулись до нього — Стенлі, Фред і...

Третє обличчя Натаніель бачив лиш одну мить, але воно навіки закарбувалось у його пам'яті: дівоче, юне й бліде, облямоване темним прямим волоссям. Очі дівчини вирячилися — не зі страху, тільки з люті. Хлопець почув, як вона вигукнула якусь команду. Фред вискочив уперед. Щось світле й блискуче майнуло до Натаніеля з темряви. Він зігнувся... і вдарився скронею об мур. До горла підкотилася жовч, перед очима спалахнуло світло. Натаніель сповз у калюжу біля підніжжя муру.

Він лежав напівпритомний, не в силі поворухнутись. Очі його були заплющені, тіло задеревіло, а мозок ледве розумів, що коїться довкола. Натаніель відчув, як хтось дрібними кроками підійшов до нього: скреготнув метал, рипнула шкіра. Щось легенько торкнулося його лиця.

— Ти не влучив. Він живий, хоч і непритомний, — промовив дівочий голос.

— Хочеш, Кіті, я переріжу йому горлянку? — відповів Фред.

Скільки після того тривала мовчанка, Натаніель не міг би сказати.

— Ні... Не треба. Це просто дурний хлопчисько. Ходімо.

Темна вулиця занурилася в тишу. Натаніелеві поволі перестало паморочитись у голові, а куртка промокла наскрізь, і холодна вода проймала його аж до кісток. Проте хлопець іще довго лежав на місці — боявся поворушитись.

Я просидів у бібліотеці майже п'ять годин, аж доки нарешті рипнула відірвана дошка й до будинку ввалився мій смутний, замурзаний і надзвичайно смердючий хазяїн. Залишивши за собою брудний слід — сподіваюся, що це все— таки був звичайнісінький бруд із калюжі, — ніби якийсь величезний слимак, він дошкутильгав до другого поверху, де й сповз на підлогу. Сповнившись наукової допитливості, я запалив невеличке Полум'я і уважно оглянув хлопчину. Добре, що я маю досвід спілкування зі стигійськими бісенятами та іншою дрібною нечистю, — видовище було нівроку гарненьке. Здавалося, що його добряче потягали якимось болотом чи хлівом, а потім занурили в бочку з гноєм та солом'яною січкою. Волосся його злиплося в затверділі пасма, що нагадували дикобразові голки. На вилиці виднів здоровенний синець, а над вухом — потворна рана. При цьому, однак, його очі аж палали люттю.

— Чи добре провели вечір, сер? — поцікавився я.

— Вогонь! — гаркнув він. — Розпали вогонь. Я змерз.

Такий пихатий хазяйський тон дивно було чути з вуст істоти, якою зараз погребував би навіть шакал. Проте я не сперечався — надто вже це мене тішило. Я набрав перших ліпших дерев'яних трісок, запалив

Животворний Вогонь і, прибравши Птолемеєву подобу, сів поруч із хлопцем. Так близько, як дозволяв мені сморід від нього.

— Цікава зміна, — бадьоро зауважив я. — Вона мені до вподоби, бо зазвичай устрявати в халепи й викачуватись у бруді з голови до ніг, доводиться джинам, а не чарівникам... Що ж змусило тебе покинути бібліотеку? Тебе знайшли Лавлейсові прихвосні? Чи сюди вдерся Джабор?

— Я вийшов купити газету, — процідив хлопець крізь зуби.

Ще кумедніше! Я скрушно хитнув головою:

— Ти краще доручив би таке небезпечне завдання комусь досвідченішому. Скажімо, якійсь бабусі. Чи якомусь дошколярику..

— Замовкни! — блиснув очима хлопець. — Це все отой газетяр! І його приятель Фред. Два *простолюдини*! Вони вкрали моє дзеркало — те саме, що я зробив, — і виманили мене звідси. Я подався за ними, а вони на мене напали! І вбили б, якби не оте дівчисько...

— Дівчисько? Яке дівчисько?

—... і я все одно мало не розбив собі голову! І впав у калюжу! А потім, коли вони вже пішли, ніяк не міг знайти дорогу назад. А тут саме почалася комендантська година — всюди повно куль—шпигунів, і мені довелось від них ховатися. Врешті я казна—скільки пролежав у болоті під мостом, поки вулицю прочісували прожекторами. А коли патруль забрався геть, я *знову* почав шукати дорогу. Кілька годин шукав. Ще й коліно розбив.

Хоч це, звичайно, й не Шекспір, та мені давно вже не розповідали на ніч таких казочок. Я натішився досхочу.

— Вони із Спротиву, — провадив хлопчисько, дивлячись у вікно. — Я певен! Вони збираються продати моє дзеркало! Віддати його тим людям, що напали на Парламент! Ох! — він стиснув кулаки. — Ну чому там не було тебе? Я спіймав би їх і змусив сказати, хто в них головний.

— Дозволь нагадати тобі, — холодно зауважив я, — що я тим часом виконував *твій* наказ. А що то за дівчисько?

— Не знаю. Я бачив її одну—єдину мить. Вона командувала хлопцями. Ні. коли—небудь я поквітаюся з цією злодюжкою!

— Ти ж ніби казав, що ця дівчина врятувала тобі життя!

—Так. але вона забрала моє дзеркало! Злодійка і зрадниця!

Когось це дівча мені нагадало... Мені зненацька сяйнула думка:

— А звідки вони дізналися про дзеркало? Ти їм його показував?

— Ні. Гадаєш, я такий дурень?

— Це тут ні до чого... Ти певен, що не діставав його, коли шукав по кишенях гроші?

— Певен. Газетяр просто знав це, й квит. Ніби він сам — джин чи біс.

— Цікаво...

Усе це вкрай скидалося на компанію, що накинулася на мене тієї ночі, коли я вкрав Амулет Самарканда. Тій дівчині з приятелями теж не треба було бачити Амулет, щоб *знати*, що він у мене. А потім вони розшукали мене під моїми чарами маскуванн... Корисні здібності, й ними, вочевидь, користуються вже давно. Якщо ця молодь справді частина Спротиву, то рух проти чарівників потужніший і серйозніший, ніж мені здавалося. Еге ж, на Лондон чекають зміни...

Я не став ділитися цими думками з хлопчиною. Врешті, він мій ворог. Застерігати чарівників я аж ніяк не прагнув.

— Гарзд. Забудь на секунду про свої злигодні, — запропонував я, — і вислухай мою розповідь.

Хлопчина буркнув:

— Ти знайшов Гедлгем-Голл?

— Знайшов. Якщо хочеш, я доправлю тебе туди. Уздовж Темзи в той бік іде залізнична колія, та спершу я розкажу тобі, який захист довкола будинку своєї приятельки спорудив Лавлейс. Захист, правду кажучи, вельми потужний. З повітря околицю патрулюють фоліоти, а на землі — в довільних місцях — раз по раз з'являються дужчі сутності. Над самою садибою встановлено якнайменше два захисні куполи — вони так само міняють своє місце. Я не зміг пробратися всередину. А з баластом на буксирі — таким, скажімо, як ти, — це буде ще важче.

Хлопець не піддався на мої кпини. Він надто втомився.

— І все-таки, — провадив я. — здається мені, що вони в тій садибі щось ховають. Завчасно, за два дні, спорудили захист — а це потребує величезної витрати сил. А отже, й капость визріває так само величезна.

— Чи довго туди їхати?

— Ранковим потягом можна встигнути до вечора. Потім ще чималенька відстань пішки. Нам доведеться вийти просто зараз.

— Гарзд.

Він звівся на ноги. В черевиках у нього зачлюпало.

— Ти певен, що нам потрібен цей план? — поцікавився я. — Може, краще їдьмо в порт? Там на кораблях завжди потрібні стюарди. Робота хоч і важка, та нівроку цікава. Тільки подумай — свіже морське повітря...

Хлопчина не відповів — він уже вийшов. Я зітхнув, загасив вогнище й подався за ним.

***

Обрана мною дорога проходила пустищем, що простягалось на південний схід — між фабриками й складами, вздовж притоки Темзи. Мілка річка виляса своєю мініатюрною долиною, утворюючи справжній лабіринт із пагорбів, боліт та озерець; залишок ночі ми змарнували на те, щоб подолати цю плутанину. Наші черевики грузли в мулі й воді, гостра осока різала ноги та руки, над головами дзижчали комарі, а поруч зі мною незгірше за комарів пхінькав хлопчисько. Після сутички з членами Спротиву він був не в гуморі.

— Мені, до речі, гірше, ніж тобі, — врешті не витримав я, коли він надто вже розрюмсався. — Я міг би подолати цей шлях за п'ять хвилин, а натомість плентаюсь тут у твоїй компанії! Качатися в бруді — це *ваш*, людський, привілей!

— Я не бачу, куди ступати! — поскаржився хлопець. — Зроби хоч яке—небудь світло. Ти ж можеш!

— Можу., тільки якщо тобі кортить повернути увагу якогось нічного джина. Вулицями нишпорять шпигуни — ти сам у цьому переконався. І не забувай, що нас досі шукає Лавлейс. Тому я й вибрав цю дорогу, що вона така бридка й темна!

Навряд чи це пояснення втішило хлопця, але пхінькати він став менше^[86].

Спотикаючись, ми посувалися вперед. А я тим часом обмірковував становище, як і завжди, за допомогою своєї бездоганної логіки. Відтоді, як цей шмаркач уперше мене викликав, минуло шість днів. Шість днів я почувуюся препогано. А кінця й досі не видно.

Цей хлопчисько... Яке місце він посяде в моєму реєстрі найгірших людей усіх часів та народів? Ні, як господар він не найгірший — з-поміж тих, кого мені доводилось терпіти^[87], — та проблему він являє

собою досить—таки своєрідну. Всім розважливим, розумно жорстоким чарівникам відомо, коли треба битися, а коли — тікати. Вони нечасто ризикують і собою, й своїми слугами. А цей хлопчина не має жодної гадки про розважливість. Він приголомшений бідною — яку сам на себе здуру й накликав, — а тепер, немов поранена змія, силкується куснути супротивника. Хоч які були початкові причини його ворожнечі з Лавлейсом, колишня його обачність змінилася відчаєм, який підсилило горе. Така проста річ, як самозахист, поступилася місцем гордоцям і люті. Він прямує назустріч власній смерті. Що ж, щасливої дороги. Тільки він навіщось тягне з собою й мене. Отут я вже не знав, що вдіяти. Я був прикутий до свого хазяїна. Єдине, що міг, — робити все, щоб він залишився живий.

На світанку ми дійшли цим пустищем від Північного Лондона майже до Темзи. Тут притока трохи ширшала, а потім по кількох водозливах єдналася з Темзою. Пора було вибиратися на дорогу. Крутим берегом ми вилізли до дротяної сітчастої огорожі (у ній я випалив акуратний отвір), пробралися крізь неї і опинилися на брукованій вулиці. Ліворуч був центр міста, праворуч — Тауер, попереду — Темза. Комендантська година давно минула, але навкруги досі не було нікого.

— Отже, — сказав я, зупинившись, — станція вже близько. Та перш ніж рушити туди, нам треба вирішити одну проблему.

— Яку?

— Щоб ти не виглядав і не смердів, як свинопас.

Після походу через пустище хлопець укрився новим брудним візерунком. Таким, що хоч бери його в рамці і вішай на стіну.

Хлопчисько спохмурнів:

— Гаразд. Спочатку вичисти мене. Придумай який—небудь спосіб.

— Атож.

Можливо, мені не слід було хапати його й занурювати в річку. Навряд чи Темза чистіша за болото, яке ми щойно подолали. Проте найгірший бруд усе-таки вдалося змити. Десь із хвилину я полоскав хлопця, а потім відпустив. Хлопчина підскочив, відпльовуючись і кашляючи, й щось пробулькотів. Я витлумачив це булькотіння по-своєму:

— Ще хочеш? Ну, це вже *занадто!*

Я ще раз сполоснув хлопця, й він зробився як новенький. Тоді я потяг його в затінок бетонної набережної і, обережно орудуючи Полум'ям, висушив йому одяг. Пахнути він став краще, а от настрої у нього чомусь не поліпшав. Та добре вже — не все одразу.

Покінчивши з миттям, ми вирушили в дорогу і дісталися до залізниці саме вчасно, щоб сісти на перший потяг у південному напрямку. Я вкрав у касі два квитки і, доки станційна охорона шукала по всіх платформах ошатну червонолицю даму—проповідницю, спокійненько зайняв своє місце саме в ту мить, коли потяг рушив. Натаніель сів від мене якнайдалі — мабуть, і досі сердився за Імпровізовану ванну, яку я влаштував йому.

Перші півгодини дороги були напрочуд спокійні — найспокійніші від моменту мого першого виклику. Риплячи всіма зчепами і з'єднаннями, ніби хворий на артрит, потяг тихенько посувався нескінченними лондонськими передмістями — кам'яними джунглями, що найбільше скидалися на морену, залишену велетенським льодовиком. Ми їхали повз покинуті фабрики й занедбані бетонні майданчики; за ними тяглися вузькі вулиці, заставлені однаковими будиночками, з димарів яких подекуди курився димок. Одного разу я навіть побачив у небі на тлі світлої хмаринки цілий загін джинів, що поспішав на захід. Навіть з такої відстані було видно, як виблискують на сонці їхні панцери.

У потяг майже ніхто не сідав і ніхто з нього не виходив. Я вирішив відпочити. Джини не сплять, та я занурився в якусь подобу дрімоти — полинув думками в минулі століття, споглядаючи найкращі моменти свого життя: помилки чарівників, помсту ворогам...

Мої спогади обірвав хлопчисько — він саме перебрався на сидіння навпроти мене.

— Треба придумати план, — понуро мовив він. — Спосіб, як нам пройти крізь увесь цей захист.

— З оцими всіма куполами й вартовими, що доволіно переміщуються, безпечного способу не існує, — зауважив я. — Нам потрібно щось на зразок троянського коня.

Хлопець спантеличено вирячився на мене.

— Ну, розумієш... таке щось зовні цілком невинне, що вони пропустили б через ворота. А всередині заховаємось ми. Скажи щиро: теперішніх чарівників хоч чого—небудь навчають?^[88]

— Виходить, нам треба десь заховатися, — буркнув хлопчина. — Є ідеї?

— Ні.

Він насупився й замислився. Я просто—таки чув, як його мозок аж рипить від зусиль.

— Гості прийдуть завтра, — бурмотів він. — Їх пускатимуть усередину... отже, до воріт раз по раз заїжджатиме всілякий транспорт. Може, попросимо когось, щоб нас підвезли?

— Можна, — погодився я. — Тільки всі чарівники будуть з ніг до голови заслонені Щитами й пообсаджувані запопадливими бісами. Прослизнути повз них непомітно буде важко.

— А слуги? — питав далі хлопчисько. — Вони ж якимось чином потрапляють усередину?

Мушу віддати йому належне — думка була непогана.

— Більшість із них уже будуть там, — сказав я. — Хоча твоя правда — дехто ще прибуватиме. І свіжі харчі теж підвозитимуть. А ще прийдуть артисти — жонглери там чи музики...

Хлопчисько презирливо поглянув на мене.

— *Жонглери?!*

— Хто з нас краще знає чарівників — ти чи я? Жонглери бувають завжди.^[89] Річ у тім, що до садиби заходитиме сторонній люд — не чарівники. Якщо ми зайmemo вигідну позицію на підступах, то нам, може, й пощастить пробратись всередину в чийсь компанії. Спробувати варто обов'язково. А поки... поки що спи. Нам ще довго йти пішки від станції.

Повіки в хлопця були наче олив'яні. Чи не вперше він не став зі мною сперечатися.

Мені траплялися льодовики, що пересувалися швидше за цей потяг, тож хлопчисько встиг поспати як слід. Та врешті ми все ж доїхали до станції, найближчої до Гедлгем—Голлу. Я розбудив свого хазяїна й ми вискочили з пагона на платформу. Платформа ніби поверталася назад у лоно природи. Крізь бетон рясно проростала різноманітна трава, а ветху залу очікування оповили спритні лози. На іржавих ліхтарних стовпах гніздилися птахи. Каси тут не було, зрештою, як і жодного іншого знаку людського життя.

Потяг вирушив далі — так, ніби готувався померти під першим—ліпшим парканом. Поблизу колії стояли білі ворота, за якими

починався сільський путівець. Обабіч путівця розкинулося поле. Я підбадьорився: добре все-таки вирватись із злих лабет міста і опинитися серед лісів та полів.^[90]

— Підемо путівцем, — сказав я. — До садиби миль принаймні з дев'ять, тож боятись поки нема чого. Я... Що там у тебе сталося?

Хлопчина зблід і немовби стривожився.

— Нічого. Просто я... не звик до такого... простору. Тут немає жодного будинку!

— От і чудово. Немає будинків — значить, немає людей. І чарівників теж.

— Мені якось... ніяково. Тут так тихо.

Нічого дивного — раніше він ніколи не бував на селі. Навіть у парку не бував. Тож простір його й лякає.

Я перейшов колію й відчинив ворота.

— Отам, за деревами, село. Там тобі дадуть попоїсти, і ти досхочу попригортаєшся до будинків.

***

Моєму господареві знадобився час, щоб угамувати свій страх. Він ніби чекав, що порожні поля чи зимові кущі підскочать, мов вороги, й накинуться на нього, і без упину озирався на всі боки, щоб не прогавити цього нападу. Він здригався від найменшого пташиного свисту.

Я ж, навпаки, почувався пречудово — саме через те, що довкола було безлюдне село. Тут не відчувалося жодної ознаки магії, навіть далеко в небі.

Діставшись до села, ми натрапили на єдину тутешню бакалійну крамничку й поцупили досить їжі, щоб наповнити хлопцеві шлунок до завтра. Це було навіть не село, а хутірець — кілька хатинок довкола зруйнованої церкви — такий маленький, що тут навіть не було чарівників. Нечисленні люди, яких ми зустрічали, неквапом ішли дорогою, й жоден не мав з собою навіть бісеняти. Мого хазяїна це просто—таки приголомшило.

— Хіба їм незрозуміло, які вони вразливі? — пирхнув він, коли ми проминули останню хатинку. — Зовсім беззахисні! Найменший магичний напад — і вони безпорадні.

— Може, для них це не головне, — зауважив я. — Їм вистачає про що турбуватися. Скажімо, про те, як заробити собі на прожиток. Боюся, що саме цього тебе й не вчили.^[91]

— Ну то й що? — обурився хлопець. — Чари — найкраще покликання! Наші вміння й самопожертва стримують країну від розпаду. Ці бовдури повинні нам дякувати.

— Дякувати? Таким людям, як Лавлейс?

Хлопчина спохмурнів, однак промовчав.

Після полудня ми опинилися в небезпеці. Мій хазяїн дізнався про це завдяки тому, що я кинувся на нього, й ми полетіли до неглибокої придорожньої канави. Я притис його до землі — трохи міцніше, ніж це справді було потрібно.

З повним ротом землі хлопчина пробурмотів:

— Що ти робиш?!

— Мовчи! Попереду патруль. Летить із півночі на південь.

Я показав на щілину в живоплоті. Вдалині серед хмар було видно зграйку шпаків.

Хлопчисько нарешті виплюнув землю з рота:

— Я не бачу їх.

— На п'яти рівнях помітно, що це фоліоти^[92]. Довір'яй мені. Далі нам слід бути обачнішими.

Шпаки зникли в південному напрямку. Я тихенько звівся на ноги, оглянув обрій і зауважив:

— Краще нам зійти з дороги. Тут ми надто помітні. Коли смеркне, підберемося ближче до садиби.

Якнайобережнішим чином ми прослизнули крізь дірку в живоплоті, обійшли краєм поле й заховалися під деревами, в сязкій—такій безпеці. Тут не було видно ніяких загроз на жодному рівні.

Через ліс пройшли без пригод. Невдовзі ми вже причаїлися на галявині й розглядали долину, що простелялася перед нами. Долина попереду трохи западалася вниз, і нам було чудово видно осінні поля — зорані, пурпурово—бурі.

Поля тяглися десь із милю, а далі височів старий цегляний мур, пошарпаний і поруйнований, що означав собою межу володінь. За ним видніли темні сосни — то починалася садиба Гедлгем. Над соснами здіймався червоний захисний купол — його було помітно на п'ятому

рівні. Поки я спостерігав за ним, купол зник — і за секунду, посинівши, з'явився вже на шостому рівні.

Серед дерев стриміла висока арка — напевно, головна брама садиби. Крізь арку проходила дорога — пряма, наче, стріла.

За півмилі від місця нашої засідки, біля дубового гайка, було перехрестя: там сходилися дорога до садиби, наш путівець і ще два шляхи, що вели невідомо куди.

Краєчок сонця ще визирав з-за сосен. Хлопчисько зіщулився. ніби до чогось приглядаючись:

— Це і є вартовий?

Він показав на пень, що стирчав між нашим місцем і перехрестям. На пні вместилося щось непевне — чорна нерухома примара.

— Еге ж. А ще один тільки—но з'явився — отам, біля трикутного поля.

— Ой! А перший уже зник!

— Я ж казав тобі, що вони переміщуються довільно. Ми не можемо передбачити, де й коли вони з'являться. Бачиш захисний купол?

— Ні.

— То твої лінзи не варті й шеляга.

Хлопчисько вилаявся:

— А ти чого сподівався? У мене зір не такий, як у тебе, демоне! Де той купол?

— Не скажу. Лайка до добра не доводить.

— Не мели дурниць! Я мушу це знати!

— А що до того демоніві?

— Де він?!

— Дивися краще під ноги. їй он на щось наступив.

— Скажи вже нарешті!!!

— Здається, колись я вже нагадував тобі: я не люблю, коли мене називають демоном. Доп'яв?

Хлопчина зітхнув:

— Так.

— Це так, щоб ти не забував.

— Гаразд.

— Я — джин.

— Гаразд, *гаразд!* Де той купол?

— У лісі. Зараз він на шостому рівні. Але скоро переміститься.

— Нам буде важко пробратися.

— Авжеж. Для цього й ставлять захист.

Обличчя хлопчини було геть сіре від втоми, та, як і раніше, рішуче:

— Наша мета зрозуміла. Ця арка — головна брама садиби, єдина прогалина в захисних шарах. Саме там перевіряють усіх, хто заходить. Якщо ми проберемося за браму, то опинимося всередині садиби.

— Готові до того, що нас зараз схоплять і прикандичать, — додав я.
— Ура!

— Питання в тому, — провадив хлопець, — як нам туди потрапити...

Він замовк. Прикривши очі зверху долонею, хлопець дивився, як сонце сідає за ліс, а поля огортає холодна зелена тінь. Вартові то з'являлися, то зникали: ми сиділи надто далеко й не чули від них сірчаного запаху.

Аж ось нашу увагу привернув шум, що лунав з дороги. Десь за милю від нас — на одній із двох доріг, які йшли невідомо куди, — з'явився автомобіль, схожий на чорну сірникову коробочку. Він петляв між живоплотом і владно сигналив на кожному повороті. Під'їхавши до перехрестя, водій загальмував — щоб переконатися, що ніхто не прямує назустріч, — і повернув праворуч, до Гедлгема. Коли автомобіль рушив до брами, двоє вартових стрімко майнули до нього через темне поле: їхній одяг теліпався позаду них, наче лахміття. Вартові дісталися до живоплоту, що тягся вздовж дороги, але не перескочили його, а рушили вслід за автомобілем, який тим часом наближався до арки. Вже сутеніло, й не можна було нічого розгледіти до ладу. Автомобіль зупинився перед брамою. До нього щось наблизилося. Вартові заціпли під деревами. Машина проїхала крізь арку і зникла з очей. Вартові полинули назад, у поле.

Хлопець випростав спину й потягся, розминаючи руки.

— Ось і підказка, — мовив він. — Тепер зрозуміло, що нам робити.

За місце засідки ми обрали перехрестя. Автомобілям, щоб не зіткнутись, тут доводилося гальмувати, а дубові й лаврові зарості, ховаючи дорогу від воріт садиби, обіцяли нам чудове укриття.

Звичайно ж, ми вирушили туди вночі. Хлопець повз уздовж дороги, під живоплотом, а я — в кажанячій подобі — летів попереду.

Жодного вартового не з'являлося поблизу. Жодна куля— шпигун не пролетіла над нашими головами. Хлопчина доліз до перехрестя й заховався в гайку, за найбільшим дубом, а я причепився до гілки, щоб стежити за дорогою.

Мій хазяїн спав, чи принаймні намагався заснути. Я ж тим часом спостерігав за нічним життям — стрімкими порухами сови та мишеняти, шурхотінням їжаків у кущах, никанням неспокійного джина. Ще задовго до світання хмари розійшлись, і в небі засяяли зорі. Мені було цікаво: може, Лавлейс зараз сидить на даху садиби і намагається зрозуміти, про що ці зорі йому говорять? І що вони можуть казати йому?.. В повітрі стало холодніше. Землю вкрила блискуча паморозь.

Мені зненацька спало на думку, що мій хазяїн неабияк мучиться від холоду.

Десь із годину це мене тішило, та потім я зрозумів інше. Хлопець насправді може замерзнути в своєму укритті. А це вже погано — тоді мені нізащо не обминути тієї клятої бляшанки. Я неохоче пурхнув у кущі і оглянув хлопчину.

На моє превелике полегшення, він був живий, хоч його обличчя вже посиніло. Закутавшись у куртку, він заховався в купі опалого листя. Листя без упину шурхотіло — хлопця били дрижаки.

— Може, зігріти тебе? — прошепотів я.

Хлопчина хитнув головою: важко було сказати, чи це відмова, чи він просто тремтить від холоду.

— Не хочеш?

— Ні.

— Чому?

Він ледве розімкнув міцно стиснуті зуби:

— А що, як вони помітять нас?

— А може, ти гордуєш? Може, гребуєш допомогою прехитрого демона^[93]? Ти з цим холодом не жартуй — ще відморозиш собі що-небудь. Мені доводилося таке бачити.

— В—відчепися!

— Ну, як собі знаєш.

Я повернувся на дерево. Невдовзі небо на сході почало розвиднятися. Хлопчина разочок чхнув, але решту часу вперто мовчав, замкнувшись у своїй добровільній недолі.

На світанку кажаняча подоба видалась мені недоречною. Сховавшись у кущах, я перетворився на польову мишу. Хлопчина сидів там само: він геть промерз і в нього текло з носа. Я притулився на сусідній галузці.

— Чи не треба тобі носовичка, о мій господарю? — поцікавився я.

Хлопець ледве звів руку, щоб витерти рукавом носа. А тоді шморгнув.

— Щось уже сталося? — запитав він.

— Так. Ти не дуже добре витер ліву ніздрю.

— Та ні! На дорозі.

— Ні, ще зарано. Якщо в тебе зосталася їжа, поснідай зараз. Коли з'явиться перший автомобіль, ми повинні бути напоготові.

Нам, проте, зовсім не треба було поспішати. Всі чотири дороги залишалися тихі й порожні. Хлопчина доїв рештки своїх харчів, потім сів під кущем — просто на росяну траву — й заходився стежити за однією з доріг. Він, напевно, таки застудився, бо його били дрижаки й він ніяк не міг їх погамувати. Я оббіг нашу схованку довкола, щоб переконатись, чи немає тут якої пастки, а потім вернувся до хлопця.

— Не забувай, — нагадав я, — що автомобіль, який зупиниться, не повинен зникати з очей більше ніж на кілька секунд. Інакше вартіві тут-таки запідозрять непевне. Нам треба пробратися до машини відразу, як вона з'явиться на перехресті. Діяти слід дуже швидко.

— Так, я готовий.

— Я маю на увазі — *по-справжньому* швидко.

— Я ж сказав тобі, що я *готовий*.

— Так, але я бачив навіть слимаків, прудкіших за тебе. А тепер ти ще й хворий, бо відмовився від моєї допомоги.

— Я не хворий.

— Вибачай, але щось не віриться. Надто вже гучно ти цокотиш зубами.

— Зі мною все гаразд. Просто облиш мене.

— Ця твоя застуда наробить нам шкоди, коли ми проберемося до будинку. Лавлейс вистежить нас за капками з твого но... Цить! Чуєш?

— Що?

— Автомобіль! Наближається. Чудово! Він загальмує саме тут. Чекай мого наказу.

Я поспіхом промайнув крізь високу траву на той бік гайка і причаївся на брудному крутому схилі при дорозі, за каменюкою. Рев мотора лунав дедалі гучніше. Я оглянув небо: шпигунів видно не було, а дерева затуляли автомобіль від садиби. Я приготувався до стрибка...

... і знову хутко сховався за камінь. Нічого не вийде! Блискучий чорний лімузин — автомобіль чарівника. Ризик надто вже великий. Машина промчала повз мене — з-під коліс сипнуло гравієм і порохом, зарипіли гальма, блиснув капот. Краєм ока я помітив пасажира: незнайомий чоловік, губатий, одутлий, з прилизаним чорним волоссям. Ні біса, ні іншого охоронця я не побачив, однак це ні про що не свідчило. Ні, влаштувати засідку на чарівника я не згоден.

Я повернувся до хлопця. Той застиг, зіщулившись під кущем.

— Не те, — промовив я. — Це чарівник.

— Я не сліпий! — ображено пирхнув мій хазяїн. — Я його знаю. Це Лайм. один з Лавлейсових приятелів. Не розумію, чого він уплутався в цю змову: він не дуже могутній. Колись я напустив на нього кілька демонів—комашок — його потім рознесло, наче повітряну кульку.

— Та невже? — це мене, правду кажучи, вразило. — І що ж було далі?

Хлопчисько стенув плечима:

— Вони відлупцювали мене. А це хто їде?

З-за рогу з'явився велосипед. На ньому сидів присадкуватий гладкий чолов'яга, що крутив ногами, наче пропелером. Над переднім колесом велосипеда було припасовано здоровенний кошик, накритий білим полотном.

— Різник, — припустив я.

Хлопець знову стенув плечима.

— Можливо. Ну що, беремо його?

— Ти влізеш в його одяг?

— Навряд.

— Тоді хай собі іде. В нас ще буде вибір.

Розчервонілий, спітнілий велосипедист доїхав до перехрестя, загальмував, витер лоба і рушив у бік садиби. Ми дивилися йому вслід, тобто хлопчина пильно зирив на кошик.

— Мабуть, таки треба було його взяти, — сумно зауважив він. — Я зголоднів.

Минуло трохи часу, і різник поїхав назад. Він крутив педалі й насвистував. Кошик його спорожнів, а от гаманець, напевно, поважчав. За різником стежив один з вартових, що посувався вздовж живоплоту великими нерівномірними стрибками; в сонячному світлі і його тіло, й пошматований одяг здавалися майже прозорими.

Різник подався своєю дорогою. Хлопчина ледве тамував чхання. Вартовий зник. Я виліз на верхівку колючого куща і озирнувся. Небо було безхмарне, осіннє сонце гріло по— весняному. Дороги спорожніли.

Впродовж наступної години на перехресті з'явилися ще два автомобілі. Перший — квіткарський фургон, який вела нечупарна жінка з цигаркою в роті. Я вже хотів кинутися на неї, аж тут помітив скоса трьох вартових у подібі дроздів, що неквапом пролітали над гайком. Вони напевно помітили б усе. Я сховався й пропустив жінку.

Дрозди зникли, та наступний проїжджий нам теж не підійшов. То знову був чарівник — у дорогому автомобілі з відкритим верхом, що їхав від садиби. Обличчя водія було майже повністю сховане під капелюхом та окулярами. Я встиг розгледіти лише коротку, ошатно підстрижену руду борідку, як автомобіль уже помчав геть.

— Хто це такий? — поцікавився я. — Ще один змовник?

— Я вперше його бачу. Може, той самий, що приїхав минулого вечора.

— Будь-що в садибі він не затримався.

Хлопець із відчаю вдарив кулаком по землі.

— Якщо ми не проберемось туди якнайшвидше, почнуть прибувати всі інші гості! А нам ще треба з'ясувати, що тут коїться. Ох! Якби я був могутніший!

— Вічний крик душі всіх чарівників, — утомлено зауважив я. — Май терпіння.

Він люто позирнув на мене й гиркнув:

— Для терпіння потрібен час. А ми його не маємо!

Та насправді нам пощастило лише через двадцять хвилин.

Знову заревів автомобіль. Знову я промайнув на інший край гайка і визирнув з-за гребеня насипу. І відразу зрозумів, що наш час настав. То був темно-зелений фургон бакалійника — високий, прямокутний, щойно вимитий, із акуратними чорними крилами. На боці в нього виднів гордовитий чорний напис: «СКВОЛЗ І СИН, КРОЙДОН, СМАКОТА ДЛЯ ВСІХ». Із неабияким полегшенням я побачив, що в кабіні, здається, сидять самі Скволз і син. За кермом сидів підстаркуватий лисий чоловік, а поруч — бадьорий юнак у зеленому кашкеті. Обидва були в доброму гуморі й помітно причепурилися з нагоди великого дня. Лисина старшого блищала, ніби виглянцювана. Польова миша, що причаїлася за каменюкою, почала розминати м'язи.

Фургон під'їхав ближче: з-під капота ревів і торохтів мотор.

Я поглянув у небо — ні дроздів, ні іншої небезпеки. Все чисто. Фургон наблизився до гайка. Від брами тепер його видно не було. Скволз і син повідчиняли віконця, щоб подихати свіжим повітрям. Син мугикав веселу пісеньку.

Коли вони майже виїхали з гайка, син почув збоку тихенький шурхіт. Він поглянув праворуч і побачив, як у повітрі просто на нього — в позі каратиста—нападника, витягши задні лапи, — мчить польова миша.

Миша влетіла прямісінько у віконце. Ні Скволз, ні син не встигли й пальцем ворухнути. В кабіні здійнявся вихор — такий, що її аж захитало на всі боки. Фургон трохи звернув убік, під'їхав до земляного насипу скраю дороги й забуксував. Мотор чхнув і заглух.

На мить запанувала мовчанка. Далі відчинилися дверцята біля пасажирського місця. З машини вискочив чоловік, напрочуд подібний до Скволза, майнув назад і витяг звідти непритомні тіла Скволза й сина. На синові не було більшої частини одягу.

Перетягти цю пару через дорогу, на насип і вглиб гайка було справою однієї секунди. Я сховав їх в ожинових кущах і повернувся до фургона^[94].

Отут і почалося найгірше. Джини несумісні з автомобілями. Надто вже незвично, коли ти сидиш у бляшаному ковпаку, оточений зусібіч пахощами бензину, мастила, штучної шкіри, людей та їхніх виробів. Мимоволі думаєш, яка ж це немічна й мізерна істота — людина, якщо для далеких подорожей їй потрібні такі жалюгідні засоби.

До того ж, я просто не вмію водити автомобіль^[95].

Одначе я все-таки завів мотор і примудрився якось виїхати з узбіччя на середину дороги, а далі й до перехрестя. Усе це забрало одну хвилину, та я, правду кажучи, вже сердився: якого—небудь пильного вартового могло здивувати, що фургон так довго не виїздить із-за дерев. На перехресті я загальмував, хутко озирнувся й нахилився до віконця:

— Сюди! Мерщій!

Кущі гарячково зашурхотіли, хлопчисько рвонув на себе дверцята і опинився в кабіні, пихкочучи, мов захеканий слон. Дверцята лягнули. За секунду ми вже рушили далі й звернули на дорогу, що вела до Гедлгем—Голлу.

— Це ти? — здивувався хлопчина, вирячившись на мене.

— А хто ж іще? Перевдягайся якнайшвидше! Вартові зараз доберуться до нас.

Хлопець засовався на сидінні, здираючи свою куртку й намагаючись дотягтися до вбрання Скволза—молодшого — сорочки, зеленої куртки й штанів. Ще п'ять хвилин тому це все було напрочуд чистеньке, а тепер — геть пожмакане.

— Мерщій! Вони наближаються!

І справді, через поле з обох боків, підстрибуючи, мчали вартові. Їхнє чорне лахміття лопотіло в повітрі. Хлопець тим часом порався з сорочкою.

— Гудзики надто тугі! Не можу розстебнути!

— Надягай через голову!

Вартовий з лівого боку наближався швидше. Я бачив його очі — два чорні овали з крихітними вогниками в глибині. Я спробував піддати газу, але натиснув не на ту педаль: фургон здригнувся й зупинився. Хлопчисько саме просовував голову в комір сорочки й тепер зарив носом у консоль.

— Ой! Ти що, зумисне?!

Я відшукав потрібну педаль. Ми знову рушили вперед.

— Одягай куртку, або нам гаплик. І кашкет не забудь.

— А штани?

— Облиш їх. Нема часу!

Хлопчина впорався з курткою й тільки—но встиг натягти кашкет на розкуйовджене волосся, як двоє вартових наздогнали нас. Вони трималися того боку живоплоту, але їхні блискучі очі були просто-таки прикуті до нас.

— Не забувай — ми їх не бачимо, — нагадав я. — Дивися лише вперед.

— Я й дивлюся... — Аж тут йому сяйнула чергова думка: — А вони не здогадаються, хто ти такий?

— Ні, вони для цього заслабкі.

Я щиро сподівався, що це правда. Мені здалося, що то були гулі^[96], хоч за наших днів ні в чому не можна бути певним^[97].

Деякий час ми їхали в напрямку гайка і дивилися тільки вперед. Вартові й далі спостерігали за нами.

Раптом хлопчисько знову заговорив:

— Що ж робити зі штаньми?

— Нічого. Обійдемося тим, що вже маємо. Зараз під'їдемо до брами. Будь-що твоя верхня половина цілком пристойна.

— Але ж...

— Поправ краще куртку. Порозгладжуй усі зморшки... Запам'ятай: я — Скволз, а ти — мій син. Ми веземо до Гедлгем-Голлу — на відкриття конференції свіжі харчі. До речі, нам годилося б поглянути, що ж ми таке веземо. ГЛЯнеш?

— Але...

— Не хвилюйся. Якщо разок озирнешся, ніхто нічого не запідозрить.

Посередині задньої стінки кабіни виднів металевий люк. Я показав на нього.

— Подивись-но швиденько. Я глянув би й сам, та я за кермом.

Хлопчина став колінами на сидіння, відкрив люк і засунув голову всередину.

— Тут зовсім темно... й ціла купа всякої їжі...

— Можеш що-небудь дістати?

Я поглянув на хлопця й мало не випустив кермо. Фургон шалено крутнувся — я ледве встиг його вирівняти.

— Штани! Сядь негайно! Де твої штани?!

Хлопчина сів. Ліворуч від мене стало помітно світліше.

— Свої я скинув. А нові... ти ж сам сказав: «Облиш їх!»

— Я ж не знав, що ти викинув свої! Негайно одягнися!

— Так вартові ж побачать...

— Вони вже побачили, повір мені. Одягайся, й квіт!

Він знову проїхався черевиками по консолі. Я хитнув своєю лисою головою.

— Наша єдина надія на те, що гулі не дуже знаються на людському вбранні. Можливо, їх не здивує, що тобі закортіло перевдягатись просто зараз. А от охорона біля брами, напевно, проникливіша.

Ми вже наблизилися до межі садиби. Попереду її затуляли дерева. Дорога неквапом обігнула їх, і відразу після цього перед ними з'явилася величезна арка. Збудована з масивних брил жовтого пісковика, вона пихато здіймалася з придорожніх кущів — так само, як тисячі інших арок по всьому світу^[98]. Зараз, напевно, ніхто вже й не пам'ятав, який голопузий лордик заплатив за цю арку, з якої причини він надумав звести її... Обличчя каріатид, що підтримували склепіння, давно вже стерлись, як і написи на арці. А плющ, який обвивав її, вперто працював над тим, щоб урешті зруйнувати саму споруду.

Над аркою височіла червоняста баня захисного купола, що заодно накривала й частину лісу. Єдиний вільний прохід вів крізь саму арку.

Вартові, що не відставали від нас, вирячились уперед.

Я зупинив фургон за кілька метрів від арки, проте вимикати двигун не став. Мотор тихенько гарчав. Ми сиділи в кабіні й чекали.

В основі арки відчинилися дерев'яні двері, і звідти вийшов якийсь чоловік. Хлопчина здригнувся. Я поглянув на свого хазяїна: він і дотепер був блідий, а зараз побілів, наче крейда. Очі його аж вибалушилились зі страху.

— Що таке? — прошепотів я.

— Це він... той самий, кого я бачив у дзеркалі. Той, що приніс Лавлейсові Амулет.

Ні відповідати, ні щось придумувати не було часу. Вбивця з легенькою посмішкою вже крокував до фургона.

Отже, це був він — той самий незнайомец, який украв Амулет Самарканда й зник без сліду, який перерізав горло зберігачеві Амулета й покинув його мертвим у калюжі крові. Лавлейсів найманець.

Як на людину, він був справжній велетень — на голову вищий за звичайного чоловіка, й до того ж ширший у плечах. На ньому були довга темна куртка на гудзиках і білі штани східного стилю, заправлені у високі шкіряні черевики; борода — вугільно-чорна, ніс — широкий, очі — проникливі, блакитні, під густими бровами. Попри свою комплекцію, він рухався напрочуд граційно, недбало змахуючи однією рукою й заткнувши за пояс великого пальця другої.

Найманець обігнув капот і підійшов до віконця з мого боку, ні на мить не зводячи з нас очей. Наблизившись, він ще раз махнув рукою. Краєм ока я побачив, як гулі-вартові помчали назад у поле.

Я визирнув у віконце.

— Доброго ранку! — весело привітався я, намагаючись якнайкраще відтворювати лондонський говір. — Ернест Скволз і син. Бакалія, для Гедлгем-Голлу.

Чоловік зупинився й кілька секунд оглядав нас.

— Скволз і син... — голос у нього був низький і тягучий, блакитні очі ніби пронизували мене наскрізь. Правду кажучи, це мене збентежило, та й хлопчисько мимоволі ковтнув слину: я мовчки сподівався, що він не панікуватиме. — Скволз і син... Так, на вас чекають.

— Так, начальнику.

— Що ви везете?

— Бакалію, начальнику.

— Що саме?

— Е-е... — я й гадки не мав, що сказати. — Різноманітну, начальнику. Чи бажаєте оглянути?

— Вистачить і списку.

Хай йому біс!

— Як собі хочете, начальнику. У нас там... е-е... коробки, бляшанки — безліч бляшанок, сер, — пакунки, пляшки...

Найманець зіщулився:

— Якось це все непевно.

Несподівано в мене з-під ліктя пролунав високий голос — із-за моєї спини визирнув Натаніель:

— Він не складав список, сер. Це робив я. Ми веземо балтійський кав'яр, яйця сивки, свіжу спаржу, сиров'ялену болонську салямі, сирійські оливки, черешкову ваніль з Центральної Америки, желе з язичків жайворонків, свіжі макарони, маринованих у мушлях гігантських слимаків, свіжомелений чорний перець і кам'яну сіль, віррелські устриці, страусове м'ясо...

Найманець підняв руку.

— Досить. Тепер мені справді хочеться це оглянути.

Я понуро вийшов з кабіни й подався до задньої частини фургона, кленучи хлопця з його багатою уявою. Про те, що станеться, коли найманець побачить там зовсім інше, я намагався не думати. Але тут уже нічого не можна було вдіяти. Найманець холодно височів наді мною, і я відчинив задні двері.

Найманець із хвилину вивчав наш вантаж.

— Чудово. Можете їхати далі.

Сам собі не вірячи, я оглянув фургон. Мені відразу впав в око дерев'яний ящик з пляшечками — сирійські оливки. З-за ящика визирали коробки з жайворонячими язичками, пакунки з макаронами... Зачинивши двері, я повернувся до кабіни.

— Куди нам їхати, начальнику?

Найманець опустил руку на край мого відчиненого віконця. Зовнішній бік його долоні перетинали тоненькі білі шрами.

— Доїдете до роздоріжжя. Далі — праворуч, до дверей на кухню. Там вас зустрінуть. Завезете вантаж — і повертайтеся. До того ж, мушу вас попередити: ви в приватному володінні великого чарівника. Якщо вам дороге життя, не лізьте, куди не треба. Кара буде швидка й сувора.

— Так, начальнику.

Найманець кивнув, позадкував і порухом руки пропустив нас. Я піддав газу, й ми в'їхали під арку, а потім — під захисні куполи: мою

сутність аж било дрижаками. Опинившись нарешті всередині, ми рушили піщаною звивистою дорогою між деревами.

Я поглянув на хлопця. Обличчя його було незворушне, але скронею повзла крапля поту.

— Звідки ти про все це дізнався? — запитав я. — Ти ж дивився туди менше, ніж дві секунди.

Хлопчина кволо всміхнувся.

— Мене дечого-таки вчили. Я швидко читаю й точно запам'ятовую. А що ти думаєш про нього?

— Про цього Лавлейсового найманця? Цікавий тип. Він — не джин, і навіть, здається, не чарівник. Від нього не тхне протухлим, як від вас^[99]. Але ми знаємо, що він зумів заволодіти Амулетом, тож певна сила в нього є... До того ж, він аж випромінює самовпевненість. Ти помітив, як його слухаються гулі?

Хлопчина зморщив лоба.

— Якщо він — не демон і не чарівник, то звідки в нього така сила?

— Не дури сам себе, — похмуро відповів я. — Сили бувають різні...

Мені пригадалася дівчина зі Спротиву та її приятелі.

Від подальших запитань мене врятувала дорога: вона рвучко повернула й виринула з-під дерев. Перед нами постав Гедлгем-Голл.

Хлопцеві перехопило подих. Проте на мене ця садиба не справила помітного враження. Після того, як ти брав участь у спорудженні кількох найвеличніших будівель світу, й до того ж давав їхнім будівничим корисні поради^[100], тебе вже не дивуватиме поганенький вікторіанський особняк, стилізований «під готику». Вам, звичайно, відомі такі споруди: безліч усіляких візерунків, оздоб та башточок^[101]. Будівлю оточував широкий травник: ним спокійно гуляли павичі й кенгуру^[102].

Серед травника стояли два смугасті шатра, а терасою вже снували слуги, що розносили таці з пляшками й келихами. Перед будинком височів міцний давній тис, під його розлогим гіллям починалося роздоріжжя. Ліва стежка примхливо вигиналася перед фасадом, а права скромно повертала за будинок. Туди, як нам було наказано, ми й поїхали.

Мій хазяїн жадібно озирає всю цю спокусливу картину.

— Забудь про свої зворушливі мрії, — сказав я. — Щоб дочекатись їхнього здійснення, треба спочатку пережити нинішній день. Отже, ми в садибі. Тепер нам треба сформулювати наш план. Що ми збираємося робити?

Хлопчисько вмить зосередився.

— Виходячи з того, що сказав нам Лавлейс, — почав він, — припустімо, що він має намір завдати якогось удару міністрам. Якого саме — ми не знаємо. Це станеться, щойно гості прибудуть, поки вони ще неухажні й нічого не підозрюють. Для Лавлейсового задуму — якого-не-якого — украй потрібен Амулет.

— Так, згоден, — я затарабанив пальцями по керму. — А як щодо нашого задуму?

— У нас є дві мети: знайти Амулет і з'ясувати, що за пастку готує Лавлейс. Амулет, напевно, він триматиме при собі, щоб за будь-яких подій убезпечити себе. Нам корисно дізнатися, де Амулет, але відбирати його в Лавлейса — аж поки не з'їдуться всі гості — не варто. Треба показати міністрам, хто він такий. Довести, що він — зрадник. А якщо ми водночас викриємо підготовлену ним пастку, то буде ще краще. Ми дістанемо всі потрібні докази.

— Як тебе послухати, то це все дуже просто... — Я подумав про Фекварла, Джабора та інших рабів, що їх Лавлейс напевно тримає напоготові, й зітхнув. — Гаразд. Насамперед нам треба позбутись фургона й цього вбрання.

Стежка раптом закінчилася круглим, посиляним гравієм майданчиком позаду будинку. Тут уже стояв фургон квіткарки. Поряд видніли прочинені білі двері; перед ними на ганку стояв довготелесий чолов'яга в темній лівреї. Він порухом звелів нам під'їхати ближче й зупинитися.

— Добре, — мовив хлопець. — Розвантажуймо фургон і користаймося першою-ліпшою нагодою. Чекай моїх наказів.

— А що ж я увесь цей час роблю?

Я ледве не в'їхав у живопліт, та врешті дивом спромігся зупинити фургон. Довготелесий лакей підійшов до нас.

— Пан Скволз?

— Так, начальнику. А це... мій син.

— Ви спізнюєтесь. Кухареві потрібні ваші харчі. Будь ласка, негайно занесіть їх на кухню.

—Так. начальнику.

Мою сутність пронизало неприємне відчуття, й кілька волосків на лисині стали дибки. Кухар... Ні, це неможливо! Він, звичайно, десь в іншому місці. Я відчинив дверцята фургона:

— Ану. синку, ворущися, бо зараз дістанеш прочуханки!

З похмурою зловтіхою я навантажив хлопця сирійськими оливками та гігантськими слимаками і спрямував його на кухню. Він пішов, хитаючись під своїм тягарем, наче Сімпкін у Пінновій крамниці^[103]. Сам я вибрав невеличку коробку жайворонячих язичків і рушив за хлопцем у двері, до прохолодного вибіленого коридору. Безліч слуг різноманітної подоби, статі та розміру гасали довкола, мов перелякані зайці, виконуючи сотні наказів. Звідусюди лунали гамір та гвалт. Пахтіло свіжим хлібом і смаженим м'ясом: ці пахощі линули з широкої арки, яка вела на кухню.

Я зазирнув туди. Кілька дюжин кухарчат у білих халатах щось різали, терли, приправляли, промивали. Щось смажилося на рожні. Купи овочів громадились по столах, готові до випічки булочки начинялися зацукрованими фруктами. Робота кипіла. Диригував цим усім гладкий шеф-кухар, що саме горлав на хлопчину в синій уніформі. Рукави в кухаря були засукані, а одна рука щільно перебинтована.

На мить я зазирнув на сьомий рівень — і відразу майнув назад. Поза всяким сумнівом, ці щупальця були мені аж надто знайомі.

Мій хазяїн увійшов до кухні, мало не вивалив жужмом свій вантаж на перший-ліпший стіл і зібрався вже йти, так нічого й не довідавшись. Коли він ступив за двері, я сунув йому коробку з жайворонячими язичками.

— Занеси й це, — прошепотів я. — Я не можу туди увійти.

— Чому?

— Роби, що кажу!

Йому вистачило глузду послухатись, і до того ж швидко, бо в коридорі знову виріс лакей у темній лівреї й заходився пильно стежити за нами. Отож ми рушили назад до автомобіля. по нову порцію вантажу.

— Тутешній шеф-кухар. — шепотів я, дістаючи з фургона ящик із вепровим паштетом, — це джін Фекварл. Не питай мене, чому він так

полюбляє цю подобу, — я й гадки не маю. Просто мені не можна потикатись на кухню. Він умить упізнає мене.

Хлопчисько примружив очі:

— Звідки мені знати, що ти не брешеш?

— Просто повір мені цього разу, й квит. Може, візьмеш іще один пакунок страусового м'яса? Ой, здається, не візьмеш... — я допоміг йому піднятися. — Я розвантажуватиму фургон, а ти позаношиш це все на кухню. А тим часом поміркуймо, як нам бути.

Хлопець кілька разів збігав туди й назад, і за цей час ми хутко склали план наших дій. Та перше ніж дійти згоди, ми добряче погиркалися. Він хотів, щоб ми вдвох прослизнули через кухню й вирушили оглядати будинок, та мені аж ніяк не хотілося проходити повз Фекварла. Я пропонував розвантажити фургон, покинути його десь у лісі і потай пробратися назад, а тоді вже братися до нашого розслідування. Хлопчину, однак, моя пропозиція анітрохи не влаштувала.

— Тобі добре! — вередував він. — Ти можеш перелетіти цей травник хоч вітерцем, хоч хмаринкою! А я й півдороги не подолаю, як мене схоплять. Ні, коли я вже тут, мені треба пробратися якнайдалі.

— Але ж ти — хлопець-бакалійник. Що ти скажеш, коли тебе помітять?

Хлопчина неприємно посміхнувся:

— Не хвилюйся. Я недовго залишатимуся бакалійником.

— Ну, для мене будь-що небезпечно проходити кухнюю, — зауважив я. — Мені й так пощастило. Зазвичай Фекварл чує мене за милію. Ні, краще вже я знайду інший спосіб потрапити всередину.

— Мені це не до вподоби, — заперечив хлопець. — Як нам тоді зустрітись?

— Я знайду тебе. Просто подбай, щоб тебе за цей час не спіймали.

Він стенив плечима. Якщо хлопець і був переляканий до краю, то майстерно це приховував. Я подав йому останні кошики з яйцями сивки й подивився, як він шкандибає до будинку. Потім зачинив дверцята фургона, жбурнув ключі на водійське сидіння й замислився. Свою власну ідею — покинути фургон у лісі — я швидко облишив: там він приверне більше уваги, ніж тут, на стоянці. Врешті-решт, тут нікого не турбує, скажімо, фургон квіткарки.

В цьому будинку було забагато вікон і за кожним з них міг причаїтися спостерігач. Я рушив до дверей, ніби збираючись зайти всередину, й дорогою перевіряв сусідні рівні. Вдалині під деревами — під внутрішнім захисним куполом — промайнув патруль гулів. Вони нічого не помітили. Це чудово. Та й сам будинок ніби чистий.

Я ступив на поріг, ховаючись від чужих очей, і перемінив подобу. Пан Скволз перетворився на ящірку, що впала на землю, вискочила надвір і полізла найближчою стіною на другий поверх. Моя світло—бура шкірка була майже непомітною на тлі каменів. Дрібненькі ворсинки на лапках пречудово чіплялися до стіни. Круглі очі оглядали довколишній простір з усіх боків. Як на мене, то був найкращий вибір подоби. Отож я спритно дерся вгору, міркуючи, що робитиме мій хазяїн з його набагато обтяжливішим маскуванням.

Натанієль

Поставивши кошика з яйцями на вільний стіл, Натанієль оглянув кухню в пошуках своєї можливої жертви. Люду довкола юрмилося стільки, що він спочатку ніяк не міг знайти хлопчину в синій уніформі і злякався, що той уже пішов. Аж раптом побачив його за спиною в гладкої старої кондитерки. Він розкладав маленькі канапки на срібному двоярусному тарелі.

Судячи з усього, хлопчина збирався нести цей таріль кудись усередину будинку. Натанієль вирішив приєднатися до нього.

Він прокрався кухнею, вдаючи, ніби викладає харчі з кошиків та ящиків, і чекав на сприятливу мить. А хлопець мляво — аж до болю! — розкладав на тарелі канапки з вершковим сиром та креветками.

Раптом хтось важко ляснув Натанієля по плечу. Він озирнувся.

Над ним височів шеф-кухар, розчервонілий і спітнілий. Він зирив на хлопця чорними блискучими очима. Товста його рука стискала різницький сікач: саме ним — незагостреним боком — кухар і стукнув Натанієля по плечу.

— Ну, — спокійно поцікавився кухар, — і що ти робиш у мене на кухні?

Ніщо в цій людині — на жодному з доступних Натанієлеві рівнів — не наводило на думку про її нелюдську сутність. І всетаки, пам'ятаючи Бартімеусові застереження, хлопець вирішив не ризикувати.

— Просто збираю батькові кошики, — чемно відповів він. — У нас їх не дуже багато. Якщо я вам завадив, то пробачте.

Кухар показав сікачем на двері.

— Іди собі.

— Так, сер. Уже йду.

Натаніель вийшов у коридор, притулився до стіни біля дверей і заходився чекати. Коли з кухні хтось виходив, хлопець умить нахилився і вдавав, ніби зашнуровує черевик. Він хвилювався, боявся, що кухар з'явиться знов, і водночас його проймало дивовижне завзяття. Побачивши біля брами того самого найманця, Натаніель злякався, та страх скоро пропав і змінився відчуттям, якого хлопцеві нечасто доводилося зазнавати: азартом дії. Будь-що він більше не сидітиме безпорадний, не дозволятиме ворогам чинити що заманеться! Тепер він сам володіє ситуацією. *Він* вийшов на полювання. Він наступає!

Долинули легенькі кроки. З арки вийшов хлопчина-служник, що ніс на голові таріль з канапками. Підтримуючи таріль однією рукою, він повернув праворуч. Натаніель наблизився до служника.

— Привіт! — нарочито дружньо промовив він і оглянув хлопчину з ніг до голови. Чудово! Розмір саме той, що треба.

Природно, що служник теж звернув на нього увагу.

— Е-е... ти чогось хотів?

— Так. Де тут у вас убиральня? Бо ми довго їхали і... ну, ти розумієш.

Хлопчина зупинився біля підніжжя широких сходів і показав на бічний коридор.

— Отам.

— Може, проведеш мене? Я боюся помилитися дверима...

— Друже, я й так запізнююся.

— Ну, *будь ласка!*

Невдоволено зітхнувши, хлопчина обернувся й повів Натаніеля потрібним коридором. Він ішов так швидко, що таріль почав небезпечно сповзати в нього з голови. Служник зупинився, поправив таріль і рушив далі. Натаніель сповільнив хід, щоб дістати з верхнього кошика вкрадену на кухні важку качалку. Хлопчина спинився біля четвертих дверей.

— Тобі сюди.

— Ти певен, що сюди? Я не хочу лізти, куди не треба.

— Кажу тобі — сюди! Ось подивися!

Хлопчина копнув двері ногою. Двері відчинилися. Натаніель уперішив хлопця качалкою. Служник і таріль гепнули на підлогу вбиральні з гуркотом, що нагадував рушничний постріл. Канапки з сиром та креветками посипалися з тареля градом. Натаніель хутенько майнув усередину й зачинив двері.

Служник лежав непритомний, тож Натаніель легко здер з нього уніформу. Позбирати розсипані канапки було важче: вони порозліталися по всіх кутках і тріщинах. Вершковий сир був м'який, і Натаніель просто мастив його назад на хліб, а от частину креветок урятувати так і не вдалося.

Упорядкувавши, наскільки це було можливо, таріль, Натаніель розірвав свою сорочку на смужки, скрутив хлопчину й заткнув йому рота. Потім затяг служника до однієї з кабінок, замкнув двері зсередини, а сам виліз через верх, ставши на бачок.

Приховавши отак сліди злочину, Натаніель оглянув себе в дзеркалі, розправив пожмакану уніформу, поставив на голову таріль і покинув убиральню. Зміркувавши, що в частині будинку, призначеній для челяді, навряд чи трапиться щось варте уваги, він повернувся назад і вирушив сходами вгору.

Повз нього то сюди, то туди снували численні слуги, що розносили таці з пляшками, та жоден з них не окликнув Натаніеля.

Нагорі хлопчина побачив двері, що вели до світлого коридору з високими склепінчастими вікнами. Підлоги тут були вистелені мармуровими плитами й покриті розкішними перськими килимами. Вздовж вибілених стін, по нішах, стояли алебастрові погруддя славетних історичних діячів. Навіть у кволomu промінні листопадового сонця цей коридор здавався сліпучим. Натаніель прокрався ним, нашорошивши вуха.

Спереду долинули гучні привітання й сміх. Хлопець вирішив, що розумніше буде обійти цих людей. Крізь відчинені двері він побачив книжкові полиці, ступив туди...

... і опинився в чудовій круглій бібліотеці заввишки в два поверхи, зі скляною банею, що правила за стелю. Над головою Натаніеля вздовж стін тяглася металева галерея, до якої вели кручені сходи. Крізь скляні двері та вікно над ними було видно травники й віддалений

декоративний ставок. Кожен дюйм стін було заставлено книжками — великими, дорогими, старовинними, зібраними з усього світу. Натанієлеве серце тьохнуло від захоплення. Колись і в нього буде така сама бібліотека...

— Ти що тут робиш?

Панель з книжками ковзнула вперед, відчиняючи влаштовані за нею двері. На цих дверях стояла чорнява насуплена молода жінка. Вона чимось нагадала Натанієлеві пані Лютієнс. Завзяття вмить покинуло хлопця, він безпорадно роззявив рота.

Жінка ступила до нього. На ній була ошатна сукня, а тоненьку шию обвивало діамантове намисто. Натаніель опанував себе.

— Е-е... хочете канапку?

— Хто ти такий? Досі я тебе не бачила, — в голосі жінки лунали металеві нотки.

Натаніель гарячково шукав відповіді:

— Я Джон Скволз, мадам. Ми з батьком привезли вам замовлені харчі. Одному хлопцеві-служникові зробилося погано. Щойно, мадам, — тож мене попросили його замінити. Такого дня, як тепер, зайва пара рук не зашкодить. Якщо я потрапив не туди, пробачте. Я не знаю цього будинку...

— Годі! — жінка досі дивилася на нього вороже. Тепер вона, напружившись, розглядала таріль. — Ач! Як ти наважився принести сюди...

— О, Амандо! — вслід за жінкою до бібліотеки увійшов якийсь молодик. — *Ось де ти!* О, дякувати Богові — *їжа!* Ану, дозволь... — він ступив до Натанієля і взяв з тарелі три-чотири понівечені канапки.

— Ти врятував мене! Я *ледь не помер* з голоду, поки ми їхали з Лондона... О-о, які креветки! — він завзято жував. — Які пахощі! М-м, свіженькі. Скажи-но мені, Амандо... це правда, про вас із Лавлейсом? Усі тільки про це й говорять...

Аманда Кеткорт дзвінко засміялась і показала Натанієлеві на двері.

— Візьми це й занеси до вестибюлю. Нехай наступного разу приготують краще.

— Слухаюсь, мадам!

Натаніель легенько вклонився — він бачив, як це роблять слуги в Парламенті, — і вийшов з бібліотеки.

Він розумів, що дивом урятувався, й серце його шалено тріпотіло, однак розум залишався спокійним. Почуття провини, яке палило його вогнем, змінилося холодним усвідомленням становища. Пані Андервуд загинула, бо він украв Амулет. Вона померла, а він, Натаніель, живий. Так сталося. А тепер він, у свою чергу, знищить Лавлейса. Натаніель знав, що навряд чи йому суджено пережити нинішній день. Проте йому було байдуже. Перевага на боці ворога. Що ж, гаразд. Він або переможе, або помре, намагаючись перемогти.

Ця формула вабила хлопця своїм героїзмом. Вона була ясна й проста, допомагала позбутися плутанини в думках.

Натаніель відшукав вестибюль за жвавим гомоном. Гості прибували цілими натовпами; їхня весела балаканина гучно відлунювала від мармурових колон. Міністри поспіхом заходили, стягали рукавички, розмотували довгі шовкові шалики; їхнє дихання в прохолоді вестибюлю клубочилось хмаринками. Чоловіки були у смокінгах, жінки — в елегантних сукнях. Слуги, що шикувалися вздовж стін, приймали пальта і пропонували гостям шампанське. Натаніель на мить розгубився, а потім, піднявши тарелю вище, пірнув у натовп.

— Сер, мадам, чи не бажаєте?..

— Канапки з сиром і креветками, мадам?..

— Чи бажаєте?..

Хлопець крутився на всі боки, протискався то сюди, то туди, а простягнуті зусібіч руки ширяли над його тарелем, мов ті чайки над морськими хвилями. Ніхто не говорив до нього. Хлопчину просто, здається, не помічали: кілька разів гості, беручи канапки або вже кидаючи їх у рот, боляче зачіпали Натаніелеві голову. За кілька секунд переповнений таріль спорожнів, залишилися самі крихти та ще дві-три канапки з нижнього ярусу. Натаніеля, розпатланого й засапаного, виштовхнули з натовпу гостей.

Довготелесий похмурий лакей, що стояв поряд, розливав по келихах вино.

— Наче та звірота, еге ж? — ледь чутно зауважив він. — От клятві чарівники!

— Умгу.

Натаніель не слухав лакея. Він дивився на міністрів, що юрмилися у вестибюлі: магичні лінзи дозволяли йому оцінити істинний розмір

натовпу. Майже над кожним чоловіком чи жінкою літав біс; поки господарі вели світську бесіду чи вихвалялись коштовностями, їхні слуги-демони спілкувалися по-своєму. Кожен біс приндився, бундючився і вряди-годи намагався поставити на місце когось із супротивників, тихенько штрикаючи його в бік своїм гострим хвостом. Дехто з бісів змінював колір, переливаючись геть усіма відтінками веселки і врешті зупиняючись на застережливій червоній чи жовтогарячій барві. Ще дехто копіював обличчя й порухи своїх господарів та їхніх суперників. Якщо чарівники й помічали це, то намагалися не звертати уваги, проте в Натаніеля від цього сполучення силуваних усмішок хазяїв та кривляння їхніх слуг аж паморочилось у голові.

— Ти їх розносиш чи просто гуляєш собі?

Це обізвалася гладка сердита жінка зі ще товстішим бісом позаду. А біля неї... Натаніелеві тьохнуло серце — він упізнав ці водянисті очі, це риб'яче обличчя! Так, це пан Дайм, Лавлейсів приятель, а з-за вуха у нього визирає найменший і найнезграбніший біс, якого тільки можна уявити. Натаніель з байдужим лицем уклонився і простяг таріль.

— Пробачте, мадам.

Жінка взяла дві канапки. Лайм — одну. Натаніель покірно вступився в підлогу, відчуваючи, що чарівник пильно оглядає його.

— Де я бачив тебе раніше? — запитав цей слизький тип.

Жінка смикнула свого супутника за рукав.

— Ходімо, Руфусе! Ото ще вигдав — розмовляти з простолюдином, коли тут стільки *справжніх* людей... Ой, це ж Аманда!

Чарівник, стеновши плечима, дозволив жінці відтягти себе вбік. Натаніель крадькома позирнув їм навздогін і стривожено помітив, що біс Руфуса Лайма й далі дивиться на нього, повернувши голову на дев'яносто градусів.

Лакей, що стояв поруч, не звернув на цю сцену жодної уваги. А вже бісів він не міг бачити й поготів.

— Якщо канапки в тебе скінчилися, — запропонував він, — бери оцю тацю з напоями. Тутешні гості п'ють, як верблюди. А поведуться здебільшого ще гірше.

Частина гостей вирушила вглиб будинку, тож Натаніель, радо скориставшись нагодою, подався за ними. Він мусив якимось чином відірватися від натовпу, щоб оглянути інші кімнати. Хлопець досі не

бачив ані Лавлейса, ні Амулета, і нічогосінько не дізнався про можливу пастку. Поки, щоправда, думати про неї було зарано, адже прем'єр-міністр ще не приїхав.

У коридорі серед гостей стояла та сама жінка з бібліотеки і про щось захоплено говорила. Натаніель зупинився поряд, надавши гостям змогу перемінити спорожнілі келихи на повні.

— Ви самі все побачите за кілька хвилин, — запевняла жінка. — Сама я ще ніколи не бачила такого дива! Саймон привіз його з Персії заради цього вечора.

— Він дуже ласкавий до тебе, — сухо зауважив якийсь чоловік, відсърбнувши вина.

Аманда Кеткарт почервоніла.

— Так, він дуже ласкавий до мене. Але те, що я кажу вам, — дивовижна річ! Це започаткує нову моду. Тільки майте на увазі, що дотримуватись цієї моди буде непросто — Саймонові люди працювали тут цілий тиждень. Я сама тільки нинішнього ранку вперше побачила цю залу. Саймон казав, що мені перехопить дух... і це правда!

— Прем'єр-міністр! — вигукнув хтось. Гості, схвильовано загомонівши, на чолі з Амандою Кеткарт ринули до входу. Натаніель, як і решта слуг, покiрно виструнчився біля колони, чекаючи наказів.

Увійшов усміхнений Руперт Деверо, легенько ляскаючи скинутими рукавичками собі по долоні. Він вирізнявся в захопленому натовпі не тільки завдяки власній ошатності й витонченості (а це, як пам'ятав Натаніель, справляло на інших неабияке враження), а й завдяки своїм супутникам — чотирьом суворим чарівникам—охоронцям у сірому вбранні та здоровенному двометровому афритові з блискучою темно-зеленою шкірою. Африт стояв за хазяйською спиною, і погляд його невблаганних червоних очей без упину пронизував гостей.

Біси аж затрусилися зі страху. Гості заціпеніли в шанобливому поклоні.

Натаніель зрозумів, що прем'єр-міністр навмисне демонструє свою міць зібранню урядовців, частина яких, напевно, давно вже мріяла посісти його місце. Хлопця це видовище по-справжньому вразило. Навже Лавлейс сподівається подолати такого могутнього духа, як цей африт? Навіть думати про таке — божевілля, та й годі.

Аж тут з'явився сам Лавлейс. Він біг до вестибюлю, щоб привітати голову уряду. Натаніелеве обличчя не ворухнулось, але все його тіло

аж скрутила ненависть.

— Ласкаво просимо, Руперте!

Міністри палко потиснули руки. Лавлейс ніби не помічав африта, що височів над ним.

Він обернувся до натовпу.

— Пані й панове! Тепер, коли наш любий прем'єр-міністр тут, я оголошую конференцію відкритою! Дозвольте мені від імені леді Аманди привітати вас у Гедлгем-Голлі. Почуйтеся як удома!

Він позирнув у бік Натаніеля. Хлопець заховався в тінь колони. Лавлейсів погляд ковзнув повз нього.

— Невдовзі ми вислухаємо перші промови у Великій вітальні, якій леді Аманда надала нового блиску саме заради нинішнього дня! А тим часом прошу вас до кімнат для гостей, де ви зможете втамувати спрагу й голод.

Він махнув рукою. Гості помалу рушили в зазначеному напрямку.

Лавлейс ступив уперед, щоб поговорити з Деверо. З-за колони Натаніель почув його слова:

— Мені треба зібрати деякий реквізит для своєї вступної промови, сер. З вашої ласки, я повернуся через кілька хвилин.

— Звісно, Лавлейсе, звісно. Як вам завгодно.

Деверо зі своїм почтом покинув вестибюль: останнім плив у повітрі блискучо-зелений африт. Лавлейс якусь мить дивився їм услід, а потім рушив у протилежний бік. Натаніель залишився на місці, вдаючи, ніби збирає порожні келихи, покинуті на старовинних меблях і мармуровому цоколі вздовж стіни. А потім, коли останній лакей пішов, хлопець спокійно поставив тацю на стіл і тихо, мов привид серед ночі, подався навздогін за Лавлейсом.

Саймон Лавлейс хутко прямував коридорами й галереями величезного будинку. Він ішов, нахиливши голову, не звертаючи уваги на гобелени та інші твори мистецтва, що траплялися йому дорогою. І жодного разу не озирнувся.

Натаніель перебігав від колони до постамента скульптури, від книжкової шафи до письмового стола й ховався там доти, доки переконувався, що чарівник уже далеко. Серце його шалено калаталося, кров стугоніла в скронях — точнісінько як тоді, коли він лежав у лихоманці. Тільки тепер він почувався не хворим, а переповненим завзяття.

Наближалася мить, коли Лавлейс мав завдати удару. Натаніель знав про це так чітко, ніби сам усе це замислив. Він досі ще не мав ані гадки, який то буде удар, але відчував готовність до нього і в скам'янілих плечах чарівника, і в його напруженій, гарячковій ході.

Якби скоріше з'явився Бартімеус! Джин тепер був єдиною зброєю хлопця.

Лавлейс піднявся вузькими сходами і зник під аркою. Натаніель пробрався за ним, тихо ступаючи слизькими мармуровими сходишками.

Перед аркою хлопчина озирнувся. Він побачив щось на зразок невеличкої бібліотеки чи галереї — світло проникало сюди лише через вікна в даху. Лавлейс ішов центральним проходом між книжковими стелажми. То тут, то там стояли невисокі вітрини, заповнені всілякими чудернацькими речами. Натаніель ще раз заглянув усередину, переконався, що чарівник уже біля дверей протилежної стіни, — і навшпиньки прокрався до кімнати.

Аж тут Лавлейс покликав:

— Морісе!

Натаніель майнув за найближчий стелаж і причаївся там, ледве дихаючи. Він почув, як відчинилися дальші двері. Хлопчина потихеньку, дюйм за дюймом, повернув голову й виринув з-за книжок. Інший стелаж затуляв від нього дальшу частину галереї, проте

Натаніель помітив крізь проміжок між двома полицями червоне зморшкувате обличчя старого Скайлера. Самого ж Лавлейса видно не було.

— Що сталося, Саймоне? Навіщо ти прийшов?

— Приніс тобі подарунок, — безжурно відповів Лавлейс. — Того самого хлопця.

Приголомшений Натаніель мало не впав без тями. Він напружився, готовий дременути геть. Аж тут позад нього з-за стелажа вийшов Лавлейс.

— Навіть і не думай. Живим ти з цієї кімнати не вийдеш.

Натаніель з переляку заляк.

— Ходи-но сюди, до Моріса, — з удаваною чемністю промовив Лавлейс. Натаніель рушив до нього. — Отак. Молодець. І не тремти, наче хворий. Ось іще один урок тобі: чарівник ніколи не показує, що йому страшно.

Натаніель увійшов у головний прохід і зупинився перед старим чарівником. Хлопця справді трусило, та не від страху, а від гніву. Він хутко озирнувся, шукаючи шляху до втечі, однак тікати було нікуди. Лавлейс поплескав його по плечу. Від цього доторку Натаніель здригнувся.

— Боюся, що розмовляти мені зараз ніколи, — сказав Лавлейс. — Тому залишаю тебе на Морісову ласку. Він має до тебе пропозицію... Перепрошую, що ти кажеш?

— Як ви дізналися, що я тут?

— Тебе впізнав Руфус Лайм. Я не думав, що ти поспіхом утнеш щось унизу. Тебе й так уже шукає поліція через оту... нещодавню пожежу. Тож я вирішив, що тебе краще буде відвести далі від натовпу, поки ти нічого не влаштував. А тепер пробач — у мене термінові справи. Морісе, нам пора.

Скайлер задоволено зморщився.

— То Руперт уже приїхав?

— Приїхав. І його люди викликали потужного африта. Як ти гадаєш, Руперт щось підозрює?

— *Пхе!* Навряд. Звичайнісіньке божевілля, що загострилося після того нападу на Парламент. Нічого, Спротив за це відповість. Якби не вони, нам сьогодні було б куди легше... Щойно ми прийдемо до влади.

Саймоне. треба буде викоренити цю гидоту. Цих дурних шмаркачів. Повішати їх на мурах Тауера!

Лавлейс буркнув:

— Африт буде в залі під час промови. Рупертові люди наполягають на цьому.

— Доведеться тобі стати ближче до нього, Саймоне. Він повинен відразу зреагувати на повну силу.

— Атож. Сподіваюся, що Амулет...

— Пхе! Годі марнувати час! Ми про це вже говорили. Ти ж знаєш, що Амулет витримає.

Щось у голосі старого нагадало Натаніелеві холодну дратівливість його власного наставника. Зморшкувате обличчя огидно скривилося.

— Ти, сподіваюсь, не дуже дорожиш цією жінкою?

— Амандою? Авжеж, ні! Мені до неї байдуже. Отже, — Лавлейс глибоко зітхнув, — чи все готово?

— Пентакль готовий. Залу видно чудово. Руфус зараз несе туди ріг — за це не хвилюйся. Я стежитиму звідси. Якщо хтось із них пручатиметься, ми знаємо, що нам робити. Тільки я не думаю, що це знадобиться... — старий захихотів. — Я так чекаю на цю хвилину!

—Тоді — до скорої зустрічі.

Лавлейс обернувся й вирушив до арки. Він ніби геть забув про Натаніеля. Аж тут старий окликнув молодика:

— Амулет Самарканда... Ти вже надяг його?

Лавлейс навіть не озирнувся.

— Ні, він у Руфуса. Африт неодмінно зачеє його, навіть за милю. Тому я надягну Амулет перед тим, як увійти.

— Щастя тобі, хлопчику.

Лавлейс не відповів. Натаніель почув лише його кроки на сходах.

***

Скайлер усміхнувся. Довкола його очей видніла сітка зморщок; самі ж очі нагадували порожні щілини. Під тягарем літ він так згорбився, що був лиш трохи вищий за Натаніеля. Воскову шкіру його рук укривали старечі плями. І все ж хлопець відчував у ньому неабияку силу.

— Джоне, — мовив Скайлер. — Здається, тебе звать саме так? Джон Мендрейк? Ми були справді здивовані, коли побачили тебе в цьому будинку. А де ж твій демон? Невже ти загубив його? Це вельми необачно.

Натаніель стиснув губи. Він поглянув у найближчу вітрину. Там лежали химерні речі: кам'яні чаші, флейта з кістки й великий, побитий міллю індіанський головний убір, можливо, з тих, що їх носили шамани. Нічого корисного.

— Я вбив би тебе просто зараз, — вів далі Скайлер. — Та Саймон прозорливіший за мене. Він порадив мені звернутися до тебе з пропозицією.

— З якою?

Натаніель перевів очі на дальшу вітрину. Там він побачив кілька маленьких металевих кубиків, загорнутих у смужки вицвілого паперу.

Чарівник перехопив його погляд.

— Що, милуєшся колекцією панни Кеткорт? Ні, тут ти не знайдеш нічого потужного. Серед багатих дурних простолюдинок зараз мода на магічні предмети, тільки знатись на них аж ніяк не модно. Пхе! Неуцтво — ось де справжнє щастя! Шолто Піннові завжди набридають отакі світські дурепи, жадібні до всілякого мотлоху.

Натаніель стенив плечима.

— Ви хотіли щось запропонувати?

— Так. Через кілька хвилин сто наймогутніших і найвидатніших міністрів нашого уряду будуть мертві — зокрема й наш обожнюваний прем'єр. Коли до влади прийде Саймонова адміністрація, нижні верстви чарівників підкоряться нам, бо ми сильніші. Одначе нас небагато і ми й досі маємо вакансії в уряді. Нам потрібна талановита молодь. На наших спільників чекають велике багатство і всі вигоди влади. Ти молодий. Мендрейку. але ми розпізнали твої здібності. Ти маєш усі здібності великого чарівника. Долучайся до нас. і ми надамо тобі змогу вчитися так. як ти сам завжди хотів. Подумай: тобі більше не доведеться експериментувати наодинці й навмання, вклонятись перед нікчемами, що негідні навіть лизати твої черевики! Ми випробуватимемо й надихатимемо тебе, ми допоможемо твоєму таланту розвинутись на повну силу! І. можливо, згодом, коли ми з Саймоном підемо на спочинок, ти станеш найвищим...

Голос старого увірвався, залишаючи простір для уяви. Натаніель мовчав. Шість років пригніченої пихи позначились на його свідомості. Шість років нездійсненого бажання — бажання заслужити визнання, відкрито показати свою силу, увійти до Парламенту, стати міністром... І ось тепер вороги пропонують це все йому.

Хлопець тяжко зітхнув.

— Я бачу, що тобі цього хочеться, Джоне. Що скажеш? Натаніель подивився просто в очі старому чарівникові.

— Саймон Лавлейс і справді гадає, ніби я прилучуся до нього? — Так, справді.

— Після всього, що сталося?

— Навіть і так. Він відчуває плин твоїх думок.

— Тоді Саймон Лавлейс — звичайнісінький дурень.

— Джоне...

— Зарозумілий дурень!

— Ти повинен...

— Після всього, що він зі мною зробив? Нехай він пропонує мені цілий світ — я все одно відмовлюся. Пристати до нього? Та краще вже померти!

Скайлер кивнув, ніби вдовольнившись почутим.

— Так. Я знаю. Саме так я відразу й сказав Саймонові. Я добре бачу, що ти собою являєш: недолугий, нетямкуватий хлопчисько. Пхе! Тебе виховували не так, як слід. Твій розум затьмарений. Із таких нам немає користі.

Старий ступив уперед. Черевики рипнули об начищену підлогу.

— Ну хлопчику, ти вже не збираєшся тікати? Твій джин наживав п'ятами. А іншої сили в тебе немає. Може, все-таки спробуєш утекти?

Натаніель не ворушився. Він знав, що втеча буде фатальною. Він хутко оглянув решту вітрин, але не зумів розгледіти, що в них лежить. Ворог стояв на його дорозі.

— Знаєш, — провадив старий, — під час першої зустрічі ти дуже вразив мене. Такі знання в такому юному віці... Як на мене, Саймон надто суворо повівся з тобою. Навіть ця витівка з комашками була дотепна, вона свідчила про твою кмітливість. За інших обставин я вбив би тебе потихеньку, щоб натішитись як слід. Та зараз у нас нагальні справи, й мені ніколи марнувати час.

Чарівник підняв руку й промовив коротке слово. Його пальці оточив блискучий, мерехтливий чорний ореол.

Натаніель відсахнувся.

Я сподівався, що хлопчина не стряне в халепу доти, доки я знову повернуся до нього. Та моє проникнення до будинку забрало більше часу, ніж я гадав.

Ящірка снувала стіною — то вниз, то вгору, круг карнизів, над арками, через пілястри. Біганина її ставала дедалі гарячковіша й безладніша. Всі вікна, до яких вона наближалась — їх у будинку було нівроку чимало — виявлялись міцно зачинені, і ящірка сердито висолоплювала язичок. Невже Лавлейсова компанія ніколи не чула про користь свіжого повітря?

Хвилини збігали. Мені досі не щастило. Правду кажучи, мені не хотілося вдиратись до будинку силоміць — хіба що за крайньої потреби. У будь-якій із кімнат міг перебувати спостерігач, що звернув би увагу на щонайменший сторонній звук. Якби знайти хоч щілинку, хоч тріщинку!.. Та будинок було надійно запечатано.

Гаразд, нічого не вдієш. Доведеться лізти крізь димар.

З цією думкою я подерся на дах, аж тут мою увагу привернув ряд великих візерунчастих вікон недалеко від крила будівлі, що виступало вбік. Це дозволяло припустити, що за ними якась велика кімната. До того ж, на сьомому рівні ці вікна було міцно заграбовано. На інших

вікнах садиби я не бачив такого потужного захисту. Мене це вкрай зацікавило.

Ящірка зашурхотіла лускою по каменю, прямуючи ближче до вікон. Нарешті вона вчепилася за колону й витягла голову, намагаючись не наближатися до мерехтливих ґратів. Усередині й справді виявилось дещо цікаве. Крізь вікна було видно велику круглу залу, яскраво освітлену люстрами, що звисали зі стелі. Посередині містився невеличкий подіум, зтягнутий червоною матерією, а поряд півколом стояла сотня крісел. На подіумі височіла трибуна доповідача, а на ній — склянка та карафка з водою. Саме тут, вочевидь, і мала відбуватися конференція.

Усе оздоблення кімнати — від кришталевих люстр до розкішної позолоти на стінах — мало справляти враження багатства й престижу (в розумінні чарівників, тобто в най-вulgарнішому розумінні). Та найдивовижніша тут була підлога, немовби цілковито зроблена зі скла. Вона блищала й мерехтіла, відбиваючи світло люстр у найрізноманітніших відтінках. Але цього замало: під склом простелився величезний, напрочуд гарний килим. Килим, схоже, був перський, і на ньому серед численних драконів, химер, мантикор і птахів було виткано чудову мисливську сцену. Принц — натурального людського зросту — їхав лісом, оточений своїм почтом, а також собаками, леопардами, соколами та іншими мисливськими тваринами. Сурмили сурми, майоріли прапори. То був двір із східних чарівних казок, і він неабияк мене вразив би, якби я не звернув увагу на обличчя двох вельмож. Один з них мав бридку Лавлейсову пику, а другий скидався на Шолто Пінна. Тут-таки я розгледів і портрет своєї нещодавньої мучительки — Джесіки Вайтвел, що їхала верхи на білій кобилі. Еге ж, зіпсувати такий чудовий твір мистецтва такою майстерно прихованою мерзотою — цілком у Лавлейсовому дусі^[104].

Безперечно, в подобі принца був зображений сам прем'єр — міністр Деверо, а довкола купчились найповажніші з чарівників.

Химерна підлога була не єдиною цікавинкою в круглій залі. Всі вікна, що виходили надвір, світилися магічним захистом, як і те, крізь яке дивився я. Що ж, це розумно: скоро тут збереться більша частина уряду, тож треба забезпечити залу від нападів. Проте в каменях довкола мого вікна навіщось були сховані залізні ґрати — навіщо, я поки зрозуміти не міг.

Я саме міркував над цим, коли двері в кінці зали відчинились. і звідти поспіхом вийшов якийсь чарівник. То був той самий слизький тип. якого я бачив в автомобілі: зі слів хлопчини я знав, що то Лайм, один з Лавлейсових спільників. Він ніс у руках невідому річ, загорнуту в полотно. Гарячково й нервово озирнувшись, Лайм підійшов до подіуму, піднявся на нього й наблизився до трибуни доповідача. Усередині трибуни була поличка, невидима для публіки. Саме туди Лайм і поклав цю таємничу річ.

Та перш ніж це зробити, він розгорнув полотно, і моя луска взялася дрижаками.

То був той самий ріг для виклику духів, який я бачив у Лавлейсовому кабінеті ще тієї ночі, коли викрадав Амулет Самарканда. Слонова кістка з часом пожовкла, ріг було скріплено тонкими металевими обідками, але чорні відбитки пальців досі видніли на ньому збоку^[105].

Ріг для виклику духів...

Я зрозумів усе. Магічні ґрати на вікнах... магічні ґрати, сховані в каменях і готові будь-якою миті висунутись... Захист зали призначався не для того, щоб нікого не пустити туди, а для того, щоб нікого не випустити звідти.

Еге ж, мені справді пора було потрапити всередину.

Майже не думаючи про вартових, що снували вгорі, я хутко видряпався стіною будинку на червоний череп'яний дах і помчав до найближчого димаря. Там я стрілою кинувся до отвору, націлився майнути в нього... і відсахнувся. Димар перекривала сітка з мерехтливих ниток. Зачинено.

Я помчав до сусіднього димаря. Те саме! Я шалено забігав дахом Гедлгем-Голлу, зазираючи в кожний димар. Усі вони були запечатані. Хтось попрацював як слід, щоб убезпечити садибу від шпигунів, і то напевно був не один чарівник.

Урешті я зупинився й заходився міркувати, як бути далі.

Увесь цей час до будинку один за одним під'їздили автомобілі^[106], висаджували пасажирів і вирушали до відведеної для них стоянки. Більшість гостей уже прибули — конференція мала от-от розпочатися.

Я оглянув травник. До будинку наближались останні запізнілі гості. І не тільки вони.

Посеред травника був ставок, оздоблений фонтаном із зображенням якогось закоханого грецького бога, що намагався поцілувати дельфіна^[107]. За ставком проходила дорога, вона вигиналась і йшла між деревами до брами. Цією дорогою прямували троє: двоє — хутко, а третій — ще хутчіше. Як на людину, яку нещодавно нокаутувала польова миша, пан Скволз, можна сказати, мчав щодуху. Син посувався ще швидше — мабуть, через брак одягу (здалеку мені здавалось, ніби він геть укритий гусячою шкірою). Та жоден з них не міг дорівнятися до бородатого найманця, чий плащ просто-таки лопотів у нього за спиною.

Так... Справи, здається, кепські.

Я видерся на край димаря, кленучи себе за те, що так лагідно повівся зі Скволзом та сином,^[108] і міркуючи, чи можу я просто не звертати уваги на цю трійцю. Та вкотре позирнувши в їхній бік, я позбувся будь-яких сумнівів. Бородань наближався навіть швидше, ніж мені здавалося. Дивна річ: кроки його були звичайнісінькі, та відстані він долав з неймовірною швидкістю. Зараз він перебував уже на середині дороги, біля ставка. Ще хвилина — і він дістанеться до садиби і здійме тривогу.

Що ж, із проникненням до будинку доведеться зачекати. Час обачності минув. Я перекинувся на чорного дрозда і пурхнув з даху.

Чоловік у чорнім тим часом підійшов ще ближче. Я помітив і тріпотіння повітря довкола його ніг, і якусь дивну невідповідність, ніби його кроки не перебувають на жодному з рівнів. Тільки тепер я зрозумів: на ньому семимильні чоботи^[109]. Ще два-три кроки, і його не наздоженеш — у цих чоботях він може долати по кілька миль за крок! Я надав швидкості й собі.

Ставок був гарненький, якщо не рахувати тієї бридкої статуї бога з дельфіном. Молодий садівник порпався з сапкою на бережку. Кілька ні в чому не винних качок сонно гойдалися на воді. Хтось поставив біля ставка альтанку, оповиту жимолостю, й листя її приємно, мирно зеленіло в промінні денного сонця...

Це так собі, опис на пам'ять.

Першим Вибухом я не влучив у найманця (швидкість людини в семимильних чоботях вирахувати досить-таки важко), зате попав в альтанку, яка вмить щезла. Садівник із вереском стрибнув у ставок — качки загойдалися на хвилях. Очерет на бережку спалахнув.

Найманець підняв голову: досі він не помічав мене — напевно, був заклопотаний тим, щоб утримувати під контролем свої чоботи, — тож це вийшло не дуже спортивно. Та що тут удієш—я запізнювався на конференцію. Другий мій Вибух поцілів йому просто в груди. Найманець зник у смарагдовому полум'ї.

От якби всі мої проблеми вирішувалися так просто!

Я швиденько зробив у повітрі коло, оглядаючи обрїй, та навкруги не було видно ні спостерігачів, ні ще чогось небезпечного. крім хіба що рожевих сідниць Скволза-молодшого. Синок із татусем обернулись і помчали назад до брами. Чудово! Я вже хотів був повернутися до будинку, аж тут дим від Вибуху розвіявся. І я побачив найманця. Той сидів у воронці з метр завглибшки, геть обліплений брудом. Розгублений, але живісінький.

Гм-м! На таке я нібито не розраховував.

Я рвучко загальмував, розвернувся й завдав ще одного, більш зосередженого удару. Від такого Вибуху навіть Джабор не встояв би на ногах, а більшість людей перетворилися б на хмаринки.

Бородань, проте, до цієї більшості не належав. Після того, як полум'я згасло, він невимушено підхопився, хоч і здавався трохи запамороченим. Більша частина його плаща згоріла, але тіло залишалось міцним і здоровим.

Я не став пробувати ще раз. Я розуміюсь на натяках.

Найманець сунув руку під обгорілий плащ і витяг з потаємної кишені срібний диск. Тоді розмахнувся — і з несподіваною швидкістю жбурнув його. Він пролетів на відстані волосинки від мого дзьоба і спокійно повернувся до рук господаря.

Отакої! За останні кілька днів мені чимало довелося пережити. Всякий, хто траплявся мені, немовби бажав урвати шматок мене самого: джини, чарівники, звичайні люди... немає різниці. Мене викликали, били, в мене стріляли, мене ловили, садовили до магічної кулі і вважали це за цілком природну річ. І тепер, на додачу, цей тип так само приєднався до моїх ворогів, хоч я тільки й намагався, що вбити його.

Мені увірвався терпець.

Найрозлюченіший дрізд, який лиш існував у світі, майнув на статую серед фонтану. Він сів на хвіст дельфіна, огорнув камінь крилами й перетворився на химеру. Дельфін з богом^[110] відкололися

від постаменту. Заскреготіло роздерте оливо, й статуя сповзла вниз. Із розірваних труб вибухнули струмені води. Химера схопила статую за голову, рвонула її і перенесла на берег ставка, недалеко від того місця, де стояв найманець.

Він не здавався таким збентеженим, як мені хотілося, І вдруге кинув диск. Диск уп'явся мені в руку отруйним дотиком срібла.

Незважаючи на біль, я жбурнув статую, як шотландці на змаганні жбурляють колоди. Статуя зо два рази витончено перекинулась і, гупнувши, впала на найманця.

Нарешті я здолав його! Щоправда, його не розплющило, як я сподівався. Я бачив, як він борсається, силкуючись ухопити поваленого бога хоч за що-небудь і стягти статую з себе. Це вже почало набридати мені. Гаразд, якщо вже я не зупинив його, то принаймні затримав. Поки найманець борюкався зі статуєю, я підскочив до нього впритул і зняв семимильні чоботи. А потім розмахнувся як слід і пожбурих їх на середину ставка — туди, де жваво кружляли качки. Чоботи плюснули й тут-таки пішли на дно.

— Ти за це заплатиш! — буркнув найманець, що потроху зсував із себе статую.

— А ти так і не навчився визнавати своїх поразок, — зауважив я, сердито чухаючи собі ріг. Я саме думав, що б такого мені зробити, аж тут...

... тут я відчув, як у мене всередині геть усе перевертається. Мою сутність забили дрижаки. Я задихнувся й почав зникати просто на очах у найманця.

Він щосили шарпнувся й нарешті скинув статую з себе. Крізь біль я розгледів, як він піднявся на ноги.

— Стій, боягузе! — вигукнув він. — Зупинись і бийся зі мною!

Я махнув йому розпливчастою лапою.

— Вважай, що тобі пощастило, — простогнав я. — Я відпускаю тебе. І не забувай...

Тут я зник, і мій дотеп пропав разом зі мною.

Натаніель

Стріла блискучої чорної плазми вдарила в найближчу вітрину. Головний убір шамана, горщики, флейти, сама вітрина й частина підлоги — все зникло з таким звуком, ніби вода втяглась у злив. З отвору в підлозі вибухнув струмінь пари.

Натаніель подолав десь із метр перевертом і підхопився. Йому наморочилось у голові, та хлопець не вагався ані миті. Він кинувся до наступної вітрини — тієї, що з металевими кубиками. Коли старий чарівник знову підняв руку, Натаніель згріб кілька кубиків і майнув за найближчий книжковий стелаж. Туди, де він щойно стояв, ударила нова стріла плазми.

Хлопець на секунду зупинився. Старий за стелажми цокнув язиком:

— І що ти тепер робитимеш? Знову напустиш на мене комашок?

Хлопчина поглянув на кубики у своїй руці. Не комашки, але нічим не гірші за комашок: Празькі Кубики — дрібний реквізит чарівників—невдах, що заробляють на життя штукарством. У металевій шкаралупі кожного кубика справді сидить демон—комашка разом зі жменькою мінерального порошку. Вивільнюючись водночас, комашка й порошок спалахують чудернацькими язиками полум'я. Дурна іграшка, та й годі. Аж ніяк не зброя.

Кожен кубик було загорнуто в папірець із зображенням реторти — славнозвісною емблемою алхіміків Золотої вулиці. Кубики були старі

— можливо, ще дев'ятнадцятого століття. Хтозна, може, вони взагалі вже на працювали.

Натаніель схопив один кубик і жбурнув як є, не розгортаючи, через стелаж.

І вигукнув закляття Звільнення.

Бісеня, що сиділо в кубуку, спалахнуло, розсипавши з металевим брязкотом шлейф срібних іскор. Галерею наповнив слабкий, але відчутний запах лаванди.

Старий чарівник радо захихотів:

— О, як мило! Будь ласка, ще раз! Я хочу, щоб наш прихід до влади супроводжувався найкращими ароматами. Ти маєш запах горобини? Мій улюблений!

Натаніель вибрав наступний кубик. Реквізит це чи ні — все одно більше в нього немає нічого.

Він почув, як зарипіли черевики старого: той шкутильгав галереєю до краю проходу. Що ж тепер робити? Шлях до втечі перегороджують книжкові стелажі.

А чи справді вони перегороджують його? Полиці були відкриті з обох боків. Хлопець міг зазирнути до сусіднього проходу крізь щілину між книжками та горішньою полицею. А якщо протиснутись...

Натаніель пожбурих ще один кубик і підбіг до полиці.

Моріс Скайлер завернув за ріг. Руки його ховались у мерехтливій силовій кулі.

Натаніель ударився об другий ряд полиць, ніби стрибун, що бере висоту. І пробурмотів закляття Звільнення.

Кубик вибухнув просто в обличчя старого. Пурпурові іскри закрутилися аж до стелі. В повітрі коротко пролунав чеський марш дев'ятнадцятого століття.

Наступної миті з півсотні книжок водоспадом посипалися вниз. Натаніель приземлився прямісінько на цю купу.

Він радше відчув, ніж побачив третю стрілу, що знищила прохід у нього за спиною.

В голосі чарівника з'явилася сердита нотка:

— Хлопчику, в нас обмаль часу! Зупинися, будь ласка!

Однак Натаніель уже встиг підхопитись і майнути до наступної полиці. Він не дозволяв собі зупинитись ні на мить, щоб страх не взяв

над ним гору. Тепер єдиною його метою було дістатися до дверей у дальшому кінці галереї. Старий казав, що там пентакль...

— Джоне, послухай!

Натаніель упав навznak у наступний прохід разом з лавиною книжок.

— Я захоплений твоєю рішучістю!

Згори на хлопця впав словник у шкіряних палітурках, і Натаніелеві з очей посипались іскри. Він ледве знявся на ноги.

— Це ж нерозумно — мститися за свого наставника!

Ще один вибух магичної енергії. Ще один стелаж зник.

— Нерозумно й неприродно! Сам я давно вже *вбив* свого наставника. Я ще зрозумів би тебе, якби твій Андервуд був вартою уваги людиною!

Натаніель жбурнув через плече третій кубик. Кубик упав на вітрину, та не спалахнув: хлопець забув виголосити закляття.

— Він був нікчема, хіба не так, Джоне? Збовдурілий нікчема! А ти готовий віддати за нього життя... Краще відійди вбік!

Натаніель дістався до останнього проходу. Двері були вже близько, залишалося кілька кроків. І вже тут — уперше — хлопчина заляк. У його серці здійнявся гнів, притлумивши страх.

Тихо рипнули черевики. Старий шкандибав галереєю за слідом з розсипаних книжок і зазірав до кожного бічного проходу. Та хлопця не було й духу. Скайлер зайшов в останній прохід, підняв руку..

І роздратовано цокнув язиком. Прохід був порожній.

Натаніель, що мовчки переліз через стелаж до останнього проходу й тепер саме крався за старим чарівником, повною мірою використав ефект несподіванки.

У Скайлера врізались водночас три кубики і так само водночас. за єдиним наказом, вибухнули. То було ясно-зелене «Колесо Святої Катерини», «Віденська гармата» з рикошетом і «Ультрамаринове вогнище». Хоч поодиноці кожен з цих кубиків справляв вельми скромне враження, разом вони виявилися досить потужними. Пролунала мішанина з популярних дешевих пісеньок, і повітрям поплив насичений запах горобини, білотки та камфори. Старого вибухом збило з ніг і відкинуло до дверей — тих самих, у кінці галереї. Скайлер тяжко вдарився в двері головою. Двері завалилися всередину, й старий

упав за поріг. Його шия неприродно викривилась. Чорна куля, що мерехтіла в його руці, відразу згасла.

Натаніель потихеньку пішов до нього крізь дим, стискаючи в руці останній кубик.

Чарівник не ворушився.

Можливо, він хитрує? Будь-якої миті він може підскочити й кинутись у бік. Може... Натаніель був готовий до цього.

Ще ближче... Старий так і не ворушився. Натаніель був уже поряд із його шкіряними черевиками.

Ще крок... Зараз він напевно підскочить.

Проте Моріс Скайлер лежав непорушно. Він скрутив собі в'язи. Обличчя його змертвіло, губи розтулилися. Натаніель стояв уже так близько, що міг перелічити всі зморшки на щоці старого. Він бачив тоненькі червоні судини, що виступили на носі й під оком.

Розплющене око було невидюче, наче в риби на прилавку. Над оком звисало сиве пасмо волосся.

В Натаніеля затрусилися плечі. На мить йому здалося, що він от-от заплаче.

Та хлопець таки змусив себе стояти нерухомо, чекаючи, поки сповільниться подих і вгамується лихоманка. Врешті, опанувавши себе, Натаніель переступив через труп старого.

— Ти помилився, — тихо сказав він. — Я роблю це не заради свого наставника.

За дверима виявилась невеличка кімнатка без вікон — мабуть, колишня комірчина. Посередині підлоги був намальований пентакль, а довкола акуратно розставлені свічки й посудинки з пахощами. Дві свічки збило дверима: Натаніель обережно повернув їх на місце.

На одній із стін на гвіздку висіла позолочена рама. У ній не було ні картини, ні навіть полотна, та її заповнювало чудове зображення великої, круглої, осяяної сонцем кімнати, якою пересувалися численні людські фігурки. Натаніель умить зрозумів, що це за рама: величезне магічне дзеркало, набагато краще й потужніше за його втрачений бронзовий диск. Хлопець підійшов ближче. Дзеркало показувало простору залу, заставлену кріслами; покрита килимом підлога якимось химерно блищала. До зали, зі сміхом і балачками, заходили міністри; вони відсьорбували з келихів вино і приймали в лакеїв, що шикувалися біля входу, акуратні чорні ручки й теки. Прем'єр-міністр був уже там,

серед гомінкого натовпу; похмурий африт досі простував за ним. Лавлейс поки що не з'являвся.

Та будь-якою миті він міг увійти до зали і заходитися здійснювати свій намір.

Натаніель помітив сірникову коробочку, що лежала на підлозі. Він поспіхом запалив свічки, двічі перевірів пахощі і ступив у пентакль, мимоволі захопившись витонченістю його малюнка. Потім заплющив очі, зосередився й пригадав закляття виклику.

Через кілька секунд хлопець відчув, що він готовий. Дим дер йому горло. Зо два рази кахикнувши, він прочитав закляття.

Наслідок не забарився. Натаніель давно вже нікого не викликав, тож тепер трохи здригнувся, побачивши джина. Той з'явився в подібі химери, помітно роздратований.

— Ти ніяк не міг вибрати кращого часу? — спитав він. — Я щойно загнав цього найманця в пастку, а тобі раптом закортіло мене викликати!

— Зараз усе почнеться! — від зусиль, спрямованих на виклик Бартімеуса, Натаніелеві паморочилось у голові. Щоб не впасти, він притулився до стіни. — Поглянь — отам, у дзеркалі! Вони вже збираються! Лавлейс зараз іде туди. Він хоче надягти Амулет, тож йому ніщо не зашкодить. В-він, здається, збирається... когось викликати!

— Та невже? Я й сам уже це вирахував. Гьразд, тоді ходи-но сюди, до моїх ніжних пазурів! — Джин потягся, і його лабети аж затріщали.

Натаніель зблід. Химера вибалушила очі.

— Я просто хочу перенести тебе туди. Перенести! — мовив джин. — Якщо ми хочемо зупинити Лавлейса, треба поспішати! Щойно він увійде туди, як залу буде запечатано. Не сумнівайся!

Натаніель боязко ступив уперед. Химера нетерпляче тупнула ногою.

— За мене не хвилюйся! — гиркнув джин. — Я не надірвуся. Я розгніваний, і до мене повернулася сила!

Сказавши це, він схопив Натаніеля і вже обернувся до виходу, аж тут спіткнувся об мертве тіло на дверях.

— Ти хоч не розкидайся трупами своїх ворогів! Я собі пальця на нозі забив!

Джин перескочив через уламки дверей і помчав галереєю, допомагаючи собі помахами кам'яних крил.

З кожним його кроком Натаніелеві мало не вивертало шлунок.

— Тихше! — ледве промовив він. — Мене нудить!

— Що, така подорож тобі не до смаку? — Бартімеус майнув крізь арку, що вела до галереї, і, обминувши сходи, приземлився в коридорі десятима футами нижче. В повітрі відлунював Натанієлів крик.

Таким самим чином химера подолала й наступний коридор.

— Отже, ти здійснив своє перше вбивство, — поцікавився джин. — Як ти після цього почувашся? Справжнім чоловіком, еге ж? Може, це трохи затамувало твої спогади про смерть пані Андервуд?

Натанієля так нудило, що він не міг навіть слухати — не те, що відповідати.

Через хвилину подорож закінчилася так несподівано, що Натанієля шарпонуло, мов ганчір'яну ляльку. Химера зупинилася на розі довгого коридора, поставила Натанієля на підлогу й показала вперед. Хлопець труснув головою, щоб оговтатись, і подивився туди.

В іншому кінці коридора були двері, які вели до зали. На дверях стояли трое: бундючний лакей. Руфус Лайм — той самий слизький чарівник — і Саймон Лавлейс, що застібав собі комірця. Під сорочкою на мить блиснуло золото, а потім Лавлейс нарешті впорався з гудзиком і поправив краватку. Покінчивши з цим, молодик лягнув приятеля по плечу і увійшов у залу.

— Ми спізналися! — прошепотів Натаніель. — Може, ти?..

Він здивовано озирнувся: химера зникла.

Аж тут йому на вухо зашепотів тоненький голосок:

— Пригладь волосся й заходь. Удай, ніби ти служник. Ну ж бо!

Натаніель ледве вгамував настійливе бажання почесати в себе за вухом — там ворушилося щось маленьке й лоскотливе. Він випростався, прибрав волосся з лоба й хутко попрямував коридором.

Лайм саме вийшов. Лакей уже збирався зачинити двері.

— Зачекайте! — Натаніелеві хотілося, щоб голос його пролунав якнайвеличніше. — Пустіть мене! Їм потрібен зайвий хлопець, щоб розносити напої!

— Щось я не впізнаю тебе, — насупився лакей. — А де Вільям?

— Йому розболілася голова. Замість нього відрядили мене. Щойно.

В коридорі залунали кроки. Долинув наполегливий голос:

— Зачекайте!

Натаніель озирнувся. І почув, як Бартімеус вилаявся в нього над вухом. Коридором до них швидко наближався бородатий найманець — босий, у пошматованому вбранні, — і його блакитні очі аж палали.

— Мерщій! — наказав джин. — Двері відчинено. Вперед!

Найманець прискорив кроки.

— Зупиніть цього хлопчиська!

Проте Натаніель уже наступив закаблуком лакеєві на ногу. Лакей, скрикнувши з болю, відпустив хлопця. Натаніель штовхнув двері й протиснувся до зали.

Комаха на його вусі аж підскочила:

— А тепер зачини двері!

Натаніель ще раз штовхнув двері — тепер уже назад, однак лакей налягав на них усім тілом. Двері поволі почали відчинятися.

А потім до хлопця долинув найманців голос, лагідний і запобігливий:

— Облиш. Хай собі йде. Він заслужив цю долю.

Лакей відійшов, і Натаніель нарешті зміг зачинити двері. Клацнули й крутнулися замки.

Над вухом у хлопця знову зашепотів голосок:

— Це недобрий знак.

Фатімеус

Відтоді, як ми увійшли до фатальної зали і її було запечатано, події почали розгортатися з шаленою швидкістю. Хлопчисько, гадаю, навіть не зумів оцінити ситуації, перш ніж вона невідворотно змінилася, але мої відчуття, звичайно ж, набагато досконаліші. За одну найкоротшу мить я взяв до уваги всі подробиці.

Насамперед, де ми опинилися? За замкненими дверима, скраю круглої скляної підлоги: скло не дуже гладеньке, щоб по ньому не ковзало взуття, та водночас досить прозоре, щоб під ним було видно чудовий килим. Хлопчисько стояв просто над краєм килима — обляміркою, прикрашеною переплетеними виноградними лозами. Уздовж стін на рівній відстані один від одного стовбичили байдужі лакеї з переносними столиками, заставленими тістечками й напоями. Далі півколом стояли крісла — ті самі, що я бачив у вікні: тепер вони порипували під вагою сидниць чарівників. Самі ж чарівники відсьорбували з келихів і неуважно слухали оту жінку — Аманду Кеткарт, що стояла на подіумі в центрі зали й вітала гостей. З-за її плеча виглядало невиразне обличчя Саймона Лавлейса.

Жінка тим часом провадила:

—... і, нарешті, я хочу звернути вашу увагу на килим у вас під ногами. Ми замовили його з Персії. Думаю, що це найбільший килим в усій Англії. Також я сподіваюся, що кожен з вас, уважно придивившись, відшукає на цьому килимі себе самого.

Схвальний гамір. Поодинокі вигуки.

— Отже, сьогодні дебати триватимуть до шостої вечора. Потім, у перерві, ми повечеряємо в шатрах надворі. Там ви зможете побачити виступ латиських жонглерів мечами.

Захоплений гомін.

— Дякую. Тепер я передаю слово нашому справжньому господареві — панові Саймону Лавлейсу!

Напружені, гучні оплески.

Поки жінка бубоніла на подіумі, я був заклопотаний — шепотів хлопцеві на вухо^[111]. Зараз я прибрав подобу воші — найдрібнішої тварини, що спала мені на думку. Чому? Бо я волів не потрапляти на очі афритові доти, доки без цього можна було обійтися. Вона (то була афритка) зараз являла собою єдину істоту з Іншого Світу в цьому залі (з міркувань чемності на час зібрання бісів інших чарівників порозпускали), але згідно з умовами виклику вона сприйняла б мене як загрозу.

— Це наша остання нагода, — зауважив я. — Хай там що Лавлейс задумав, він зробить це зараз, поки африт не зачув ауру Амулета. Амулет висить у Лавлейса на шиї. Може, підкрадешся до нього й витягнеш цяцьку з-під його сорочки? Це підбадьорить чарівників.

Хлопець кивнув і почав краєчком обходити натовп. Лавлейс тим часом завів свою облесливу промову:

— Пане прем'єр-міністре, пані й панове, дозвольте сказати вам, яка це честь для мене...

Ми були вже скраю аудиторії, й перед нами відкрився шлях до подіуму. Хлопчина чвалом рушив уперед, а мені довелося бути за вершника на старанному, хоч і недолугому коні.

Та щойно він проминув перше крісло, як чиясь сухорлява рука вхопила його за комір.

— Куди це ти мчиш, служко?

Я впізнав цей голос, він пробудив у мене прикрі спогади про Кулю Скорботи. Так, то була Джесіка Вайтвел, з її запалими щоками й підстриженим білявим волоссям. Натаніель шарпонувся. Я, не гаючи часу, виліз із його вуха й поповз м'якою білою шкірою до руки, що вчепилася хлопцеві в комір.

— Пустіть... мене! — крутячись, вигукнув Натаніель.

— ... яка це честь і радість для мене... — Лавлейс нічогосінько не чув за своєю промовою.

— Як ти смієш переривати це зібрання?

Гострі нігті Джесіки жорстоко впилися хлопцеві в шкіру. Воша тим часом поволі наближалася до її тонкого блідого зап'ястка.

— Ви нічого... не розумієте! — кричав Натаніель. — У Лавлейса...

— Замокни, виродку!

—... радий бачити вас усіх. Шолто Пінн просить у вас пробачення: він нездужає...

— Накинь на нього Пута, Джесіко, — порадив чарівник із сусіднього крісла. — Поговоримо з ним пізніше.

Я вже був на її зап'ястку, на його зовнішньому боці з синіми прожилками вен.

Воша була замалою для мого наміру. Я перетворився на жука-рогача і смачно вщипнув своїми гострими рогами Джесіку.

Від її вереску задзеленчали підвіски на люстрах. Вона відпустила Натаніеля, і той кинувся вперед, та так рвучко, що я мало не звалився з його шиї. Лавлейс, перервавши промову, обернувся й вирячив очі.

Всі поглянули в наш бік.

Натаніель підняв руку.

— Подивіться! — прохрипів він: пальці Джесіки мало не задушили його. — У Лавлейса Аму..

Хлопця накрила сітка, сплетена з білих ниток. Джесіка опустила руку й піднесла скривавлений зап'ясток до вуст.

—... лет Самарканда! Він хоче вбити вас усіх! Не знаю як, але це буде щось жахливе і...

Жук—рогач утомлено лягнув хлопця по плечу.

— Не марнуй сил, — сказав я. — Ніхто тебе не чує. Вона запечатала нас^[112].

Хлопчисько спантеличено поглянув на мене.

— Що, ніколи не потрапляв у таку халепу? А іншим частенько завдавав її.

Я заходився спостерігати за Лавлейсом. Він пильно дивився на хлопця, і я помітив у його погляді сумнів та гнів. А потім він поволі відвернувся, щоб продовжити промову. Кахикнув, чекаючи, доки вщухне гомін у залі. А сам тим часом нишпорив у схованці на трибуні...

Хлопчина в паніці гамселив кулаками по пружній стіні Пут.

— Заспокойся, — порадив я. — Зараз я перевірю їх. У Путах часто трапляються слабкі ланки. Якщо я знайду таку ланку, то ми вийдемо на волю.

Перетворившись на муху, я закружляв усередині Пут, шукаючи в них прогалини.

— У нас обмаль часу!..

— Просто дивись і слухай, — лагідно сказав я, щоб заспокоїти хлопця.

Та мені й самому було тривожно, хоч я цього й не показував. Хлопчина казав щиру правду: часу нам справді бракувало.

Натаніель

— У нас обмаль часу!.. — почав Натаніель.

— Замовкни й дивись!

Муха з шаленим дзижчанням закружляла їхньою в'язницею. У цьому дзижчанні справді було чути тривогу.

В Путах було так тісно, що Натаніель ледве міг поворушити пальцями: місця для чогось більшого просто не вистачало. Так, ніби ти опинився всередині саркофага чи «залізної діви». Щойно хлопець про це подумав, як його огорнув шалений страх перед замкненим простором. Ледве тамуючи крик, Натаніель глибоко зітхнув і зосередився на тому, що відбувалося довкола.

Після того, як несподівану перешкоду було усунуто, увагу чарівників знову привернув Лавлейс, що спокійненько вів далі:

— Своєю чергою, я хотів би подякувати леді Аманді за те, що вона ласкаво надала нам для конференції цю чудову залу... До речі, дозволю собі звернути вашу увагу на цю дивовижну стелю з її колекцією безцінних люстр. Їх було знайдено в руїнах Версаля після Французьких воєн. Зроблено їх із кристалів адамантину. Їхній творець...

Лавлейс довго розводився про ці люстри. Чарівники позадирали голови, поодинці висловлюючи захоплення. Розкішна стеля справді

неабияк зацікавила їх.

— Ти ще не знайшов слабку ланку? — запитав у мухи Натаніель.

— Ще ні. Пута нівроку міцненькі, — сердито задзижчала муха. — Ну чому ти дозволив схопити себе? Тепер ми безпорадні!

Знову безпорадні. Натаніель прикусив губу.

— Здається, Лавлейс збирається когось викликати, — зауважив він.

— Авжеж. У нього є рiг, тож читати закляття йому не доведеться. Це заощаджує час.

— І хто ж то буде?

— Хтозна? Напевно, щось досить велике, щоб упоратись із цим афритом.

Паніка знову здушила Натаніелеві горло, прагнучи вибухнути плачем.

Тим часом Лавлейс далі вихваляв розкішну стелю. Натаніель озирає залу, сподіваючись упіймати погляд хоч кого-небудь із чарівників, та всі вони зачудовано зирили на коштовні люстри. Хлопчина з відчаю потупився.

І краєм ока помітив дещо химерне.

Підлога... Блискітки світла на склі заважали йому дивитися, проте все ж таки Натаніелеві здалося, ніби під склом щось ворухнулось — так, наче біла хвиля прокотилась від дальшої стіни всією залою. Натаніель зіщулився. Пута не давали йому розгледіти все як слід, і хлопець не дуже розумів, що саме він бачить. Та схоже було, ніби килим чимось накривають.

Муха покружляла довкола голови Натаніеля.

— Втішає тільки одне, — зауважила вона. — Це не може бути хтось надто могутній, бо Лавлейсові довелося б скористатися пентаклем. Амулет, звичайно, захистить його, але зі справжніми потужними сутностями треба поводитись вельми обережно. Не можна дозволити їм розбігтися, бо вони потрощать тут геть усе. Пригадай хоча б Атлантиду.

Натаніель і гадки не мав, що там сталося з Атлантидою. Він далі дивився на підлогу, і зненацька помітив, що відчуття руху передалося всій залі. Здавалося, ніби пересувається сама підлога, хоч скло залишалось так само твердим і нерухомим. Глянувши собі під ноги, хлопець побачив, як під ним швидко промайнуло усміхнене обличчя молодої чарівниці, а за ним — кінська голова й листя дерева.

Тільки тепер Натаніель зрозумів, що й до чого. Килим нічим не накривали. Його відсували хутко й мовчки. Поки чарівники, роззявивши роти, оглядали стелю, підлога під ними змінилася.

— Е-е... Бартімеусе... — покликав хлопець.

— *Чого* тобі? Мені треба зосередитись.

— Підлога...

— Ого! — муха сіла Натаніелеві на плече. — Оце вже *погано*.

Поки Натаніель дивився вниз, під ним пропливла облямівка з виноградних лоз, а потім — край килима, оздоблений бахромою. Під килимом відкрилася світла поверхня — можливо, тиньк — і величезні руни, виписані блискучим чорним чорнилом. Натаніель умить зрозумів, що це таке, і йому вистачило одного-єдиного погляду, щоб переконатись у цьому остаточно. Він побачив частини бездоганно накреслених кіл, дві прямі лінії, що утворювали промінь зірки, витончено вигнуті червоні й чорні рунічні написи.

— Велетенський пентакль, — прошепотів він. — І всі ми всередині нього.

— Натаніелю, — мовила муха. — Пам'ятаєш, я велів тобі зберігати спокій і не панікувати?

— Так.

— Тепер забудь про це. Панікуй щосили. Можливо, цим ми привернемо увагу когось із цих телепнів.

Натаніель заскакав на місці, махаючи руками й крутячи головою. Він репетував, аж поки йому заболіло горло. Муха гасала довкола, переливаючись найяскравішими кольорами. Та чарівники поблизу нічого не помічали. Навіть Джесіка Вайтвел, що сиділа найближче, дивилася на стелю.

Натаніеля знов огорнуло страшне відчуття безпорадності — те саме, що і в ніч пожежі. І його рішучість, і завзяття геть розвіялись.

— Чому вони не бачать нас?! — простогнав він.

— Чистісінька жадібність, — відповіла муха. — Їх теж тримають Пути — пути багатства. Кепська річ. Я міг би спробувати Вибух, але в такому тісному просторі він тебе вб'є.

— Еге ж, краще не треба, — погодився Натаніель.

— *Хіба що* ти звільниш мене від Нескінченного Ув'язнення... — пробурмотіла муха. — Тоді я міг би вибратися звідси і взятися за Лавлейса. Ти, звичайно, загинеш, але я — слово честі! — врятую всіх

інших, а потім розповім їм про твою самопожертву. Це буде... Дивися! Починається!

Натаніель і сам уже дивився на Лавлейса. Той більше не показував на стелю. Він гарячково сунув руку під кафедру, витяг звідти якийсь предмет, скинув полотно, що огортало його, на підлогу й підніс цей предмет до вуст. То був стародавній, увесь у плямах і тріщинах, ріг. На Лавлейсовому чолі виступили краплі поту й заблищали у світлі люстр.

Десь у натовпі пролунав гнівний нелюдський крик. Чарівники вражено опустили голови.

Лавлейс засурмив у ріг.

Коли з-під килима з'явився велетенський пентакль, я зрозумів, що ми потрапили в рідкісну халепу. Лавлейс усе розрахував. Усі ми, разом з ним самим, опинилися всередині кола, в якому він закликав до Іншого Світу. На вікнах — ґрати, у стінах, вочевидь, теж, тому ніхто з нас не має ані найменшої змоги втекти. У Лавлейса — Амулет Самарканда. Завдяки цій силі йому ніщо не загрожує, а всі інші будуть віддані на милість того, кого він зараз викличе.

Я не брехав хлопцеві. Є істоти, яких жоден чарівник не наважиться викликати без пентакля. Наймогутніші сутності в такій ситуації шаленіють украй, тільки надай їм хоч найменшу волю^[113]. Таємно підготовлений Лавлейсом пентакль означав, що викликана ним сутність матиме свободу тільки в межах однієї кімнати — саме цієї зали.

Цього, власне, й треба було чарівникові. Коли його раб піде геть, він виявиться єдиним членом уряду, що виживе. І буде готовий узяти владу в свої руки.

Лавлейс засурмив. На жодному з семи рівнів буття він не видав ані звуку, та в Іншому Світі цей сигнал зараз мав пролунати якнайгучніше.

Як я й сподівався, афритка відчула його першою. Щойно вона помітила ріг, як заревіла, схопила за плечі Руперта Деверо і ринула з ним до найближчого вікна, поволі набираючи швидкість. Афритка врізалася в шибку: магичні ґрати спалахнули електрично-синіми іскрами, вдарив грім, і афритка полетіла назад до зали, тулячи до грудей непритомного прем'єр-міністра.

Лавлейс припинив сурмити і тихенько посміхнувся.

Найрозумнішим чарівникам усе стало ясно ще тоді, коли вони побачили ріг. У спалахах різнобарвного полум'я у декого над плечима з'явилися біси. Інші зверталися до дужчих помічників: ота білява жінка — Джесіка — бурмотіла закляття, що прикликала джина.

Лавлейс крадькома зійшов з подіуму, без упину дивлячись кудись угору. Скельця його окулярів мерехтіли. Вбрання залишалось бездоганно ошатним, як і завжди. Він не звертав жодної уваги на довколишній шарварок.

У повітрі щось блиснуло.

Я відчайдушно борсався всередині павутиння, що оточувало нас. Я шукав прогалини й не знаходив її.

Щось блиснуло вдруге. Моя сутність аж здригнулася.

Натаніель

Більшість чарівників з вигуками підхопилися з місць і тепер розгублено озиралися на всі боки. Тим часом міцні срібні й залізні ґрати висунулись із стін, перекривши всі двері й вікна. Натаніель давно вже заспокоївся. Він зрозумів, що на нього ніхто й не погляне. Він міг тільки дивитись, як один з чарівників, що сиділи в першому ряді, відсунув убік своє крісло, підняв руку і з відстані якихось двох метрів жбурнув у Лавлейса жовту вогняну кулю. На його превеликий подив,

посередині дороги куля змінила свій курс, торкнулася Лавлейсових грудей і зникла. Сам Лавлейс, який не зводив очей зі стелі, немовби нічого й не помітив. Муха з дзижчанням гасала туди-сюди, б'ючися головою об Пута.

— Це дія Амулета. — пояснила вона. — Він поглинає все, що вони кидають.

Джесіка Вайтвел тим часом завершила свій виклик. Біля неї в повітрі з'явився низенький кремезний джин, що прибрав подобизну бурого ведмедя. Вона показала на Лавлейса і вигукнула закляття. Ведмідь рушив уперед, гребучи лапами, наче плавець у воді.

Інші чарівники так само накинулись на Лавлейса. Якусь хвилину він перебував у самісінькому серці бурі — така шалена енергія вирувала круг нього — та Амулет Самарканда врешті поглинув усю цю енергію. Лавлейс нітрохи не постраждав, лише акуратно поправив зачіску.

Афритка тим часом оговталась, обережно посадила непритомного Деверо в крісло і ринула в бій. Вона мчала, розтинаючи повітря блискучими крилами, однак Натаніель помітив, що афритка підлітає до Лавлейса якимось химерним півколом, старанно обходячи подіум.

Деякі чарівники підбігли до дверей і тепер марно смикали клямки.

Афритка вдарила Лавлейса потужним магічним зарядом. Чи то все сталося надто швидко, чи воно відбулося на невидимому рівні, та хлопець побачив тільки струмінь диму, що полинув до чарівника. І більше нічого. Афритка спантеличено схилила голову набік.

З іншого боку до Лавлейса наблизився джин-ведмідь. Він уже випустив кігті, схожі на криві кинджали.

Чарівники перелякано бігали залом, намагаючись висадити двері й вікна, а за ними з вереском гасали їхні біси.

Аж тут із африткою сталося щось нечуване. Натаніелеві здалося, ніби він бачить її відбиток у воді й цю воду хтось несподівано збурих. Афритка ніби розсипалась на тисячу розпливчастих уламків, і всі ці уламки затягало в простір над подіумом. Ще мить — і вони зникли.

Джин-ведмідь зупинився, втяг кігті й тихенько позадкував.

Над вухом у Натаніеля знову тривожно задзижчала муха:

— Починається! Ти бачиш?

Проте Натаніель не бачив нічого.

Повз нього, репетуючи зі страху, промчала жінка з блідо-блакитним волоссям.

Фартішус

Першим, що помітили майже всі, було зникнення афритки. Надто вже яскрава вийшла картина — справжнісінька врочиста увертюра. Та насправді на той час відбулося вже багато чого. Афритці просто не пощастило, та й годі. Прагнучи усунути загрозу для свого хазяїна, вона занадто близько підбралася до краю щілини.

Щілина мала метри з чотири завдовжки, й видно її було тільки на сьомому рівні. Дехто з бісів, можливо, бачив її як слід, та людям це однаково було не під силу^[114]. Щілина аж ніяк не була рівна та вертикальна. Ні, вона йшла навкоси і мала надірвані краї, ніби повітря перетворилось тут на товсте цупке полотно. Із свого ув'язнення я спостерігав, як вона з'являється. Після першого спалаху над подіумом повітря здригнулося, дико викривилося й нарешті луснуло вздовж усієї цієї лінії^[115].

Відразу після появи щілини все почало мінятися.

Передовсім подіум. Матеріал, з якого його було зроблено, з дерева перетворився на глину, потім — на якийсь дивний жовтогарячий метал, а далі — на щось вельми подібне до воску. Подіум трохи осів убік, немовби підтанувши. Крізь його поверхню проросло кілька билинок.

Кришталеві підвіски люстри над подіумом обернулися на водяні краплі; на мить вони завмерли, виграючи різними барвами, а тоді пролилися дощем.

Якийсь чарівник у смугастому вбранні біг до вікна. Кожна смужка його піджака взялася хвилями, ніби під вітром.

Цих перших невеличких змін, як і десятків Інших, не помітив ніхто. Лише після того, що сталося з африткою, чарівники второпали, що тут коїться.

Зала перетворилася на пекло. Люди та біси верещали й горлали, а ми з Лавлейсом попри цей гармидер стежили за щілиною. Ми чекали на того, хто виступить з неї.

А потім це відбулося. Всі рівні довкола щілини втратили будь-яку узгодженість між собою, ніби їх потягло в різні боки з різною швидкістю. Все довкола попливло так, ніби мене добряче вперіщили по голові. Я несподівано побачив сім рядів вікон, трохи зміщених один щодо одного. Це неабияк пантеличило мене.

Якщо вже Лавлейс викликав таку могутню сутність, що здатна отак перемішувати рівні, то всім нам, хто зараз усередині пентакля, буде непереливки. І ця сутність, напевно, вже поряд. Я не зводив очей зі щілини.

Повз нас із криком промчала Аманда Кеткарт. Її підстрижене волосся набуло чарівного блакитного кольору. Водночас сталося ще кілька змін, які помітили всі. Два чарівники, що підійшли до подіуму з марною спробою атакувати Лавлейса, раптом виявили, що їхні тіла неприємно видовжилися. До того ж, в одного з них кумедно витягся ніс, а в другого — він просто зник.

— Що це таке? — прошепотів хлопець.

Я не відповів. Щілина відкривалася.

Всі рівні перемішалися, наче варення під черпаком куховарки. Щілина розширилась, і з неї з'явилося щось на зразок руки. Рука була цілком прозора, ніби змайстрована з найкращого скла. Вона була б невидимою, якби не хвилі, якими бралися рівні довкола неї. Рука нерішуче засовалась туди-сюди, ніби звикаючи до химерного відчуття перебування в матеріальному світі. На кінці руки я помітив чотири тонкі чи то виступи, чи то пальці; вони так само не мали власної плоти, й форму їм надавали тільки довколишні повітряні хвилі.

Фартішес

Лавлейс позадкував, нервово мацаючи гудзик сорочки в пошуках заспокійливого дотику Амулета.

Тепер, коли рівні переплутались, чарівники нарешті побачили цю руку^[116]. Вони жалібно заволали — всі, від найдужчого бородатого чоловіка до найкволішої істеричної жінки, — утворивши гармонійний діапазон з кількох октав.

Дехто з найхоробріших кинувся до центру зали й наказав своїм слугам-джинам закидати щілину Вибухами та іншою зброєю. Це була помилка. Жоден Вибух чи блискавка навіть не наблизилися до руки. Вони порозліталися і врзались у стіни чи стелю — або спливли на підлогу, мов вода з водогінного крану, втративши геть усю енергію.

Хлопчисько так роззявив рота, що на його щелепі могла б погойдатися миша.

— Ц-це... — прожебонів він. — Що це?

Гарне, нівроку, питанячко! Що це за істота, яка перемішала всі рівні і зруйнувала однією рукою найпотужнішу магію? Я міг би сказати щось лиховісне й драматичне — скажімо, «Ще наша смерть!», та це не стало б нам у великій пригоді. До того ж, хлопець просто повторив би своє запитання.

— Достеменно не знаю, — відповів я. — Судячи з того, як боязко воно проникає сюди, раніше його викликали нечасто. Воно здивоване, розгніване, але, безсумнівно, могутнє. Ось поглянь! Тут, усередині пентакля, магія діє не так, як треба, речі й істоти спотворюються... Всі звичайні закони викривились чи припинили діяти. Найбільші з нас

завжди несуть із собою хаос Іншого Світу. Не диво, що Лавлейсові знадобився для захисту Амулет Самарканда.^[117]

Тим часом услід за велетенською рукою з'явилося міцне прозоре плече завдовжки з метр. А потім із щілини вистромилася голова — так само прозора. Крізь неї було добре видно вікна й далекі дерева за ними. Рівні довкола щілини знову шалено зануртували.

— Лавлейс не зміг би викликати це сам. — зауважив я. — У нього мусив бути помічник. Не оте старе опудало, яке ти вбив, і не отой слизький тип на дверях. Тут доклав рук хтось по-справжньому вмілий^[118].

Величезна істота далі протискалася крізь щілину. З'явилася друга рука, а за нею щось подібне до тулуба. Чарівники здебільшого юрмилися вздовж стін, але ті нечисленні, які стояли біля вікон, помітили хвилю, що пробігла всіма рівнями, їхні обличчя змінилися: чоловіки перетворилися на жінок, а жінки — на дітей. Збожеволівши від такої переміни, один чарівник наосліп кинувся до подіуму і його тіло вмить стало мовби рідким. Його зтягло до щілини, наче до зливу, й він пропав з очей. Моєму господареві зі страху перехопило подих.

Ось до щілини просунулася велетенська примарна нога — обережним, майже котячим порухом. Та все ж таки я потайки сподівався на краще. Я помітив, що хвилі, які відходили від цієї істоти, змінювали природу всіх заклять, до котрих вдавалися чарівники. Це дало мені певну надію.

— Натаніелю! — покликав я. — Послухай-но мене!

Спочатку хлопець не відповів. Його бентежили перші лорди й леді держави, які метушилися, наче перелякані курчата. Після всього, що трапилося за кілька останніх днів, я майже забув, який він — мій хазяїн — ще юний. Зараз він анітрохи не скидався на чарівника — звичайнісінький малий хлопчисько.

— Натаніелю!

— Що? — кволо обізвався він.

— Послухай-но. Якщо ми виберемось із цих Пут, що нам робити далі?

— Але як ми зможемо вибратись?

— Про це не турбуйся. Якщо ми виберемось, що нам тоді робити?

Він стеноу плечима.

— Тоді я підкажу тобі. Насамперед слід зробити дві речі. По-перше, відібрати в Лавлейса Амулет. Це твоя робота.

— Чому?

— Бо тепер, коли Лавлейс надяг його, я не можу торкнутися Амулета. Амулет поглинає всі довколишні прояви магії, й мені щось не хочеться, щоб мене ковтнуло заодно. Я відверну Лавлейсову увагу, щоб ти підібрався до нього ближче.

— Гарзд.

— А по-друге, — провадив я, — ми повинні обернути магію виклику й повернути цього здорованя назад. Це теж твоя робота.

— *Теж* моя?!

— Так. Я допоможу тобі — поцуплю в Лавлейса ріг. Щоб упоратися з цим велетнем, ріг треба знищити. Тільки тобі доведеться знайти помічників, щоб виголосити закляття Вигнання. Кого-небудь досить обізнаного й потужного, якщо, зрозуміло, такі люди ще не знепритомніли. Не хвилюйся — сам-один ти це не робитимеш.

Хлопчина спохмурнів:

— Але ж *Лавлейс* збирався вигнати цю істоту сам.

У голосі хлопця з'явилася звична нотка завзяття.

— Так, але він — чарівник найвищого рівня, вельми майстерний і могутній... Гарзд, із цим ми визначились. Зараз нам потрібен Амулет. Як тільки зробиш це, тікай і шукай допомоги в інших чарівників, поки я займатимусь Лавлейсом.

Я так і не дізнався, що мій хазяїн хотів відповісти мені, бо величезна істота нарешті вибралась із щілини, по-справжньому збуривши всі рівні. Хвиля промчала по розкиданих кріслах — деякі з них розтопилися, деякі спалахнули, — й дісталася до мерехтливих білих Пут, де ми увесь цей час були ув'язнені. Коли хвиля торкнулася Пут, вони вибухнули з оглушливим гуркотом. Я полетів в один бік, хлопець — в інший.

Упав він невдало, розбивши собі обличчя.

Недалеко від нас повільно оберталася велетенська примарна голова.

— Натаніелю! — заволав я. — Вставай!

У голові йому гуло від вибуху, по губах щось текло. Крізь гамір, що знявся в залі, пробився чийсь голос. Хтось кликав Натаніеля на його істинне ім'я. Хлопець, хитаючись, піднявся на ноги.

Істота вже з'явилася цілком. Натаніель не так бачив, як відчував її величезну постать, що височіла аж до стелі. За її спиною, на певній відстані, беспорядно юрмилися чарівники зі своїми бісами. А перед істотою гордовито стояв Саймон Лавлейс, вигукуючи накази своєму рабові. Одну руку він тулив до грудей, а в другій, простягнутій, досі тримав рiг.

— Бачиш, Рамутро? — крикнув він. — У мене Амулет Самарканда, тому ти нічого зі мною не зробиш. А решта живих істот у цій залі — чи то люди, чи то духи, — твої! Я велю тобі знищити їх!

Істота покiрно схилила голову й повернулася до найближчої купки чарівників. Залою ніби прокотилася вибухова хвиля. Натаніель рушив до Лавлейса. І помітив недалеко потворну муху, що летіла над самісінькою підлогою.

Лавлейс теж побачив муху. Спохмурнівши, він стежив за її польотом: муха спершу наблизилася до нього, тоді відступила, потім знову наблизилась, — і увесь цей час Натаніель підкрадався до чарівника ззаду.

Ближче, ближче...

Муха люто кинулася Лавлейсові в обличчя. Чарівник відсахнувся. й цієї ж миті Натаніель скочив на нього. Стрибнувши молодикові на спину, він рвонув його комір. Муха тим часом перетворилася на мавпу, яка спритно й жадібно вхопилася за рiг, що його Лавлейс тримав у руці. Чарівник скрикнув і так ударив мавпу, що та покотилася геть. Тоді перекинув Натаніеля через себе, і хлопець важко впав на підлогу.

Натаніель

Натаніель з мавпою лежали поряд, а над ними стояв Лавлейс. Окуляри чарівника звисали з вуха. Хлопчині все-таки пощастило наполовину відірвати йому комір, і тепер золотий ланцюжок, на якому висів Амулет Самарканда, було добре видно.

— Отже, — мовив Лавлейс, звертаючись до Натаніеля й поправляючи окуляри, — ти відкинув мою пропозицію. Шкода... До

речі, як тобі вдалося вислизнути від Моріса? Тобі допомогла ця тварюка? — він показав на мавпу. — Це, вочевидь, і є Бартімеус?

Натаніель ледве переводив подих. Коли він спробував підвестись, тіло пронизав біль.

Мавпа підскочила, її постать розпливлась і немовби побільшала.

— Нумо! — прошепотіла мавпа Натаніелеві. — Доки він не...

Лавлейс махнув рукою й вимовив одне-єдине слово. За його плечем з'явився дужий велетень із шакалячою головою.

— Я не збирався викликати тебе, — сказав чарівник. — Хорошого раба — людину чи джина — знайти нелегко. А я підозрюю, що буду єдиним, хто вийде з цієї кімнати живим. Та побачивши Бартімеуса, я вирішив, що буде нечесно позбавити тебе змоги особисто покінчити з ним.

Лавлейс недбало показав на химеру, що причаїлася поруч із Натаніелем.

— Не підведи мене цього разу, Джаборе, — додав він.

Демон з шакалячою головою ступив уперед. Химера, вилаявшись, майнула стрілою в повітря. Джабор розправив крила, помережані червоними прожилками, махнув ними — пролунав звук, що нагадував хрускіт переламаних кісток, — і полинув навздогін.

***

Лавлейс із Натаніелем залишилися наодинці. Біль у грудях хлопця трохи вщух, і Натаніель зумів підняти на ноги. Тепер він пильно дивився на золоту блискітку, що *висіла* на чарівниковій шії.

— Знаєш, Джоне, — мовив Лавлейс, постукуючи рогом об долоню, — якби тобі пощастило і ти з самого початку потрапив до мене в учні, разом ми могли б творити великі справи. Я відчуваю в тобі себе. Ти — ніби моє відображення за юних літ. Ми обидва маємо волю до влади. — він усміхнувся, вишкіривши білосніжні зуби. — *Але* тебе зіпсувала Андервудова м'якість. І його посередність.

Аж тут його перервали. Якийсь чарівник із виттям пронісся між ними: шкіру цього чарівника вкривала дрібна блакитна луска. По всій залі лунали безладні тривожні звуки — гомін викривленої магії; їх було чути гучніше з кожною хвилиною, що відходила від Рамутри. Більшість чарівників та їхніх бісів скупчилися біля дальшої стіни і

мало не лізли один одному на голову, шукаючи порятунку. Величезна істота неквапом прямувала до них, залишаючи за собою слід з усякого сміття — потрощених крісел, розкиданих портфелів і торбинок, усе це поскручувалось, порозтягалось, вигравало неприродними барвами й відтінками. Натаніель силкувався викинути це все з голови. Він дивився на ланцюжок Амулета і готувався до наступної спроби.

Лавлейс посміхнувся.

— Ти й тепер не здаєшся? — запитав він. — Про це я й кажу — про твою залізну волю, твоє прагнення діяти. Це чудово. Та якби ти був моїм учнем, я навчив би тебе тамувати це прагнення аж доти, доки з'явиться змога його здійснити. Справжній чарівник, якщо він хоче вижити, повинен бути терплячим.

— Так, — хрипко відповів Натаніель. — Мені про це вже казали.

— Ти мусив послухатися цих слів. Тепер уже пізно: ти завдав мені надто багато шкоди. Навіть якби я й хотів допомогти тобі, це неможливо. Амулетом не можна поділитися.

Лавлейс позирнув на Рамутру. Демон саме загнав кількох чарівників у куток і тепер тяг до них руку. Пролунав чийсь дикий крик і відразу обірвався.

Натаніель ледь помітно ворухнувся. Лавлейс умить перевів погляд на нього.

— Ще й *досі* хочеш боротися? Гаразд, якщо вже тобі неохота чекати, поки тебе разом з цими дурнями й боягузами спіткає смерть, мені доведеться покінчити з тобою передусім. Вважай це за комплімент, Джоне.

Він підніс риг до вуст і коротко дмухнув. Натаніелеві пробіг мороз поза шкірою. Він відчував, що за його спиною відбуваються якісь зміни.

Почувши звук рога, Рамутра зупинився. Хвилювання рівнів, що окреслювало його обриси, подужчало, ніби істота випромінювала якийсь потужне почуття — можливо, лють. Натаніель стежив, як демон обертається; здавалося, що він дивиться на Лавлейса через залу.

— Не вагайся, рабе! — вигукнув чарівник. — Ти мусиш коритися моїм наказам! Цей хлопчисько повинен померти перший!

Натаніель відчув, як погляд демона зупинився на ньому. З якоюсь дивною, байдужою чіткістю хлопець помітив над головою у велетня

чудовий золототканий гобелен. Він здавався більшим, ніж насправді, немовби сутність демона якимось чином розтягала його.

— Ну ж бо! — Лавлейсів голос зробився різкий і сухий.

Від Рамутри полинула нова потужна хвиля, що перетворила найближчу люстру на зграйку маленьких жовтих пташок; пташки розлетілись і запурхали під кроквами, а потім зникли. Демон обернувся спиною до чарівників і важкими кроками рушив до Натаніеля.

Хлопцеві аж скрутило шлунок з жаху. Він позадкував.

І почув з-за плечей Лавлейсове хихотіння.

Ми з Джабором знову закружляли, наче партнери в танці: я відступав, він наздоганяв, і так раз по раз. Ми летіли крізь хаос, на який перетворилася зала, уникаючи зіткнень з переляканими людьми, безладними спалахами магії та хвилями, що виходили від велетенської істоти, яка велично ступала серединою зали. Джабор скорчив гримасу: це могло свідчити і про лють, і про ненависть, адже тутешнє докільля стало випробуванням навіть для його надзвичайної живучості. Я вирішив трохи підірвати його бойове завзяття.

— Ну і як це тобі — почуватись нижчим за Фекварла? — вигукнув я, майнувши під одну з небагатьох уцілілих люстр. — Його життям, здається мені. Лавлейс дорожить більше — його він сьогодні не викликав.

Джабор з-за люстри спробував пожбурити в мене закляттям Чуми, та нова хвиля енергії викривила його, і до підлоги попливла хмарка запашних квітів.

— Чудово! — зауважив я. — Тепер навчися складати з цього букети. Подарувати тобі гарну вазочку?

Навряд чи Джабор здатен оцінити такий тонкий дотеп. Мій образливий тон він, однак, уловив і навіть наважився відповісти.

— **ВІН ВИКЛИКАВ МЕНЕ, БО Я ДУЖЧИЙ!** — заревів він, зірвав зі стелі люстру й кинув нею в мене. Зробивши майже балетний пірует, я ухилився — і люстра розбилася об стіну, засипавши голови чарівників кришталевими друзками.

Здається, мій витончений маневр так само не дуже вразив Джабора.

— **БОЯГУЗЕ!** — гаркнув він. — **ТИ ТІЛЬКИ Й УМІЄШ, ЩО ВИСЛИЗАТИ, КРАСТИСЯ, ТІКАТИ Й ХОВАТИСЯ!**

— Це називається «кмітливість», — відповів я, зробив ще один пірует, схопив уламок сволока й метнув ним у Джабора, наче списом. Джабор навіть не поквапився відбити удар; сволок розтрощився об його плечі й відлетів геть. Джабор кинувся вперед. Попри мою дотепну відповідь, усе моє вміння вислизати, крастися, тікати й ховатися зараз аж ніяк не ставало мені в пригоді. Поглянувши вниз, я помітив, що становище хутко погіршується. Рамутра^[119] розвернувся й подався назад — туди, де стояли Лавлейс і мій хазяїн. Лавлейс задумав просту річ: хлопчисько надто вже його дратував, тож він вирішив негайно покінчити з ним. Я цілком розумів чарівника.

Лавлейс досі стискав у руці ріг, і Амулет досі висів на його шиї. Ми не добилися нічого. Чарівникову увагу слід було якось відвернути, доки Рамутра не підібрався так близько, щоб знищити хлопця. Аж тут мені сяйнула несподівана думка. Цікаво... Та спершу слід було хоч ненадовго позбутися Джабора.

Це легше було сказати, ніж зробити. Джабор — парубійко нівроку впертий.

Ухилившись від його простягнутої руки, я майнув униз і помчав до центру зали. Сусідство зі щілиною давно вже перетворило подіум на бланманже. Довкола були порозкидані крісла й черевики, та жодної живої душі поряд не зосталося.

Я знову полинув униз. Позаду, зі свистом, за мною мчав навздогін Джабор.

Що ближче я підлітав до щілини, то дужче напружувалась моя сутність. Я відчував, що мене починає засотувати всередину. Це скидалося на той неприємний момент, коли тебе викликають. Коли ж мій терпець увірвався, я зупинився в повітрі, швидко пішов перевертом

і опинився просто перед Джабором. Він наближався, витягши руки вперед, палаючи гнівом і не думаючи про будь-яку обачність. Він жадав тільки одного — встромити свої пазурі в мою сутність, роздерти мене, як оті свої жертви в давнім Омбосі^[120] чи у Фінікії.

Та я не якась там людина, що корчиться від жаху в темряві храму. Я — Бартімеус, і я не боягуз! Я стояв непорушно^[121].

Джабор спускався вниз. Я прибрав борцівську позу.

Він уже роззявив пащу, щоб завити по-шакалячому..

Я змахнув крилами і рвучко підлетів. А коли Джабор пролітав повз мене, я обернувся й щосили дав йому стусана. Він надто розігнався, щоб тут-таки зупинитись—надто тепер, після моєї дружньої допомоги. Джабор гарячково молотив крилами, силкуючись загальмувати. Ось він сповільнив хід... почав з гарчанням розвертатися...

Аж тут на нього подіяло тяжіння щілини. На його шакалячому писку з'явився вираз сумніву. Він знову змахнув крилами, але ті не дуже його слухалися. Збоку скидалось, ніби Джабор пірнув у потік із потоки: з його пер спадали краплі якоїсь темно-сірої речовини, і їх несло геть. Це почала розчинятися його сутність. Джабор щосили шарпнувся — і справді трохи наблизився до мене. Я підняв угору великого пальця.

— Молодець! — вигукнув я. — Ти подолав аж п'ять сантиметрів. Ану, ще раз!

Джабор застосував ще одне титанічне зусилля.

— Ще сантиметр! Чудова спроба! Ще трохи, і я буду в твоїх руках!

Щоб підбадьорити Джабора, я витяг ногу й зухвало помахав нею просто в нього під носом. Джабор, гаркнувши, спробував ударити мене. Та потоки сутності струменіли вже і з його кінцівок; його м'язевий тонус змінювався щосекунди — і до того ж, не на краще. Сили його меншали, а тяжіння щілини дужчало, і Джабор почав задкувати, спершу — повільно, а потім швидше й швидше.

Якби він мав хоч краплю розуму, то перетворився б на комара чи щось подібне. Зменшившись, він зумів би вирватись із зони тяжіння. Можливо, моя дружня порада врятувала б його, та я, слово честі, був такий заклопотаний спостереженням, що навіть не подумав про це, аж поки стало запізно. Його ноги й крила вже перетворились на струмені масної темно— сірої рідини, й ця рідина, згортаючися спіраллю, текла в щілину — і далі, геть від Землі. Навряд чи це було приємно

Джаборові — надто коли врахувати, що Лавлейсів наказ досі тримав його тут, — та на його обличчі не було жодної гримаси болю, сама лише ненависть. Ось такий він — вірний собі до кінця. Навіть коли його потилиця розпливлася, блискучі червоні очі продовжували мене свердлити. А потім зникли й вони: я залишився сам і ласкаво махнув йому ручкою.

Одначе марнувати час на довге прощання я не міг. У мене була ще сила-силенна справ.

— Дивовижна річ цей Амулет Самарканда.

Чи то зі страху, чи з жорстокого прагнення вкотре насолодитися своєю владою, Лавлейс далі вів розмову з Натаніелем, ніби й не звертаючи уваги на Рамутру, що невблаганно наближався до них. Натаніель повільно й приречено задкував. Він розумів, що вже не зможе нічого зробити.

— Рамутра, як бачиш, руйнує стихії, — вів далі Лавлейс. — Там, де він проходить, стихії збурюються. А це порушує світовий порядок — основу будь-якою магії. Навіть і не намагайся боротися з ним — жодна магія тут не спрацює. Ти не завдаш мені шкоди і не зможеш утекти. Рамутра все одно схопить тебе. Та Амулет має силу, рівну й протилежну Рамутриній. Тому я в безпеці. Навіть якщо Рамутра піднесе мене до рота й на мене спаде все шаленство хаосу, я не відчую нічого.

Демон тим часом подолав уже половину дороги й тепер прискорював кроки. Він уже витяг свою величезну прозору руку в бік Натаніеля. Можливо, Рамутрі кортіло скуштувати, який хлопець на смак.

Натаніель

— Цей план запропонував мій любий наставник, — додав Лавлейс. — Він був, як і завжди, його натхненником. А зараз він спостерігає за нами.

— Ви про Скайлера? — навіть на порозі смерті Натаніеля огорнула зловтіха. — Навряд. Він лежить мертвий — отам, нагорі.

Почувши це, Лавлейс уперше втратив самовладання. Посмішка зникла з його обличчя.

— Ось так, — підтвердив Натаніель. — Я не просто втік від нього. Я його вбив.

Чарівник зареготав:

— Не бреш мені, хлопчику..

Аж тут із-за Лавлейсової спини пролунав жіночий голос — сумний і лагідний:

— Саймоне!

Чарівник озирнувся. Позаду, зовсім поруч, стояла Аманда Кеткарт. Її елегантна сукня була брудна й пошматована, зачіска розтріпалася, волосся набуло вишневого відтінку. Вона простягала руки до Лавлейса у відчайдушному благанні:

— О, Саймоне! Що ти робиш?

Геть поблідши, Лавлейс обернувся до жінки.

— Відійди! — крикнув він із панічним страхом. — Геть від мене!

З очей Аманди Кеткарт заструменіли сльози:

— Як ти міг, Саймоне! Невже я теж помру?

Вона похитнулася. Чарівник підняв руки, намагаючись відштовхнути її. Йому було вкрай ніяково.

— Амандо... М-мені шкода. Але так... так треба.

— Ні, Саймоне! Ти ж обіцяв мені!

Забутий усіма Натаніель тихенько підступив до чарівника. Лавлейсова зніяковілість тим часом обернулася на гнів.

— Геть від мене, жінко! Зараз я накажу демонові розірвати тебе на клапті! Поглянь — він уже біля тебе!

Аманда Кеткарт не поворухнулася. Здавалося, що їй до всього байдуже.

— Як ти міг так учинити зі мною, Саймоне? Після всього, що ти казав... Ти безчесний!

Натаніель підступив ще на крок. Над ним уже височіли Рамутрині обриси.

— Амандо, попереджаю тебе...

І тоді Натаніель стрибнув. Його пальці ковзнули Лавлейсовою шиєю і зімкнулись на чомусь твердому, холодному й гнучкому. На

ланцюжку Амулета. Натаніель щодуху рвонув його. Голова чарівника хитнулась назад, а потім якась ланка не витримала, й ланцюжок залишився в Натаніелевій руці.

Лавлейс несамовито скрикнув.

Натаніель відскочив і покотився підлогою. Ланцюжок опинився просто в нього перед очима. Хлопець обома руками вчепився в маленький тонкий овальний медальйон, що висів посередині розірваного ланцюжка, і відчув, що тягар, який досі гнітив його, зник — так, ніби чийсь нещадний погляд, обернений на нього, перейшов на когось іншого.

Лавлейс, оговтавшись від нападу, кинувся на хлопця... тобто хотів кинутись, але його стримали тонкі жіночі руки.

— Саймоне, зачекай! Невже ти хочеш ударити цього бідолашного, милого хлопчика?!

— Амандо, ти збожеволіла! Відчепися! Амулет... мені треба...

Якусь мить він борсався, видираючись із обіймів жінки, що вчепилася в нього з відчайдушною силою, а тоді помітив істоту, яка височіла над ними. Лавлейсові підкосилися ноги: Рамутра був уже поряд — від його сусідства одяг і волосся людей лопотіли в примарному буревії. Повітря довкола затріскотіло, ніби наелектризоване.

Лавлейс позадкував і мало не впав.

— Рамутро! Я наказую тобі... Хапай цього хлопця! Він украв Амулет! Він не має права на його захист!

Та в голосі його не було переконання. Велетенська прозора рука потяглася вперед. Аж зненацька Лавлейс передумав:

— Облиш хлопчиська! Хапай цю жінку! Візьми її першою!

Рука на мить зупинилася. Лавлейс шаленим зусиллям вирвався з Амандиних обіймів.

— Ось! Бачиш? Ось вона! Хапай її!

Аж тут нізвідки і водночас звідусіль долинув голос, мовби величезний натовп говорив хором:

— Я НЕ БАЧУ НІЯКОЇ ЖІНКИ. ТІЛЬКИ ДЖИНА, ЩО ШКІРИТЬСЯ.

Лавлейсове обличчя скам'яніло. Він обернувся до Аманди Кеткорт: та дивилася на нього з мукою й благанням в очах. Однак під Лавлейсовим поглядом її риси почали змінюватись. На її вустах

заграла посмішка — зловтішна й переможна. А потім жінка блискавично витягла магічний ріг із заціпенілих Лавлейсових пальців. Далі Аманда Кеткорт підскочила, зникла — і під самісінькою стелею, зачепившись хвостом за люстру, загойдалась мавпа. І заходилась вимахувати рогом, дражнячи переляканого чарівника.

— Можна, я візьму його собі? — обізвалась мавпа. — Там, куди ти зараз вирушиш, він тобі не знадобиться.

Сили враз покинули Лавлейса. Він зблід, мов попіл. Плечі його поникли. Він ступив до Натаніеля, немовби прагнучи забрати Амулет назад... Та ось велетенська рука опустилася, зімкнулася й підняла чарівника в повітря. Що вище піднімався Лавлейс, то помітніше змінювалось його тіло. А Рамутрина голова нахилилася до нього. Видно було, як у ній відкрилося щось таке, що могло бути ротом.

За мить Саймон Лавлейс зник.

Демон зупинився, щоб поглянути на втішену мавпу, та вона зникли тієї самої секунди. Тоді Рамутра, не звертаючи жодної уваги на Натаніеля, що досі лежав на підлозі, повільно обернувся до чарівників, які юрмились у протилежному кінці зали.

Над вухом у Натаніеля пролунав знайомий голос:

— Двоє готові. Залишився один.

Мене так надихнула моя чудова витівка, що я наважився прибрати подобу Птолемея, коли Рамутра відвернувся. З Джабором та Лавлейсом було покінчено; зоставалося дати собі раду тільки з цією великою сутністю. Я копнув свого хазяїна черевиком у бік. Він лежав на спині й тулив Амулет Самарканда до своїх брудних грудей, наче мати — дитину. Я поклав ріг біля нього.

Хлопчина з зусиллям сів.

— Лавлейс... ти бачив?

— Умгу, не дуже приємне видовище.

Хлопець встав. Його очі палали дивним блиском — наполовину страхом, наполовину радістю.

— Я здобув його! — прошепотів він. — Амулет у мене!

— Так, — хутко відповів я. — Молодець. Однак Рамутра і досі тут, і нам не можна гаяти ані хвилини, якщо ми хочемо щось зробити.

Я поглянув у дальній кінець зали. Моя радість умить померкла. Міністри, що зібралися тут, тепер являли собою жалюгідну купку бідолах. Дехто закляк, заціпенів і зіщулювався; дехто висаджував двері чи

бився з колегою за можливість знайти місце якомога далі від Рамутри. Огидна картина. Все одно, що спостерігати за бійкою щурів у каналізації.

Крім огиди, ця сцена навіяла мені серйозний неспокій. Здавалося, що жоден з них не зміг би зараз прочитати складне закляття Звільнення.

— Ну ж бо! — сказав я. — Поки Рамутра забере ще кількох, решті ми допоможемо отямитись. Хто з них якнайшвидше пригадає закляття?

Хлопчина скривився:

— Судячи з їхнього вигляду, *ніхто*.

— І все ж таки треба спробувати, — я смикнув його за рукав. — Нумо! Все одно ми з тобою не знаємо цього за-кляття^[122].

— Не розписуйся за Інших, — відповів хлопець. — Я його знаю.

— Ти?! — правду кажучи, він мене трохи приголомшив. — Ти певен?

Він сердито позирнув на мене. Зовні хлопчина був геть кволий — блідий, увесь у крові й синцях. Та й хитало його на всі боки. Зате очі аж палали яскравим вогнем рішучості.

— Хіба це тобі й на думку не спадало? — обізвався він. — Так, я його вивчив!

Та водночас у його словах проступала якась нотка непевності, навіть не нотка, а дещо дужче — і в очах так само. Я помітив, як ця непевність бореться з рішучістю.

— Це закляття найвищого рівня, — застеріг я, намагаючись говорити не надто вже недовірливим тоном. — І до того ж, складне. І риг треба розбити саме в належний момент. Хлопчику, фальшиві гордощі зараз недоречні. Ти ще можеш...

— Попросити допомоги? Навряд.

Не знаю вже, чи то були гордощі, чи розрахунок, але він казав правду. Рамутра майже дістався до чарівників. Допомоги від них не варто було сподіватися.

— Відійди-но, — мовив хлопець. — Мені потрібне місце, щоб подумати.

На хвилину я завагався. Так, мене захоплювала сила його духу, та я виразно бачив, куди вона може завести. Амулет чи не Амулет, але наслідки помилки в заклятті Звільнення завжди страшні, й цього разу я постраждаю разом з хлопчиною. Але нічого натомість я запропонувати не міг.

Я безпорадно відступив. Мій хазяїн підібрав ріг і заплющив очі.

Він заплющив очі, щоб не бачити шарварку в залі, і спробував дихати якомога глибше та повільніше. Йому досі було чути крики страждань і жаху, але хлопець змусив себе не звертати на них уваги.

Це виявилось досить легко. Проте в його думках лунав власний хор голосів, і йому ніяк не вдавалося заглушити їхній гомін. Настала його мить! Мить, коли слід забути й відкинути колишні образи та негаразди! Хлопець знав це закляття — він давно його вивчив. Зараз він покаже його, й тоді всі зрозуміють, що його — Натаніеля — не можна зневажати. А його зневажали завжди, *завжди!* Андервуд мав його за дурника, неспроможного накреслити коло. Він не хотів вірити, що його учень здатен самотійно викликати джина будь-якого рівня. Лавлейс думав, що він — слабка, м'якосердна дитина, яку можна спокусити першою-ліпшою пропозицією сили та кар'єри в суспільстві. Цей молодик відмовлявся вірити, що Натаніель убив Скайлера, — не вірив аж до самісінької смерті. А тепер навіть Бартімеус — його власний слуга — сумнівається, що він, Натаніель, знає закляття Звільнення! Так, його завжди, завжди зневажали.

А тепер настала мить, коли все в його руках. Надто вже часто його робили безпорадним — замикали в кімнаті, виносили з пожежі, відбирали магічне дзеркало, ув'язнювали в Путах... Спогади про ці кривди пекли Натаніелеве серце вогнем. Ні, тепер він діятиме — зараз він покаже їм усім!..

Цей крик ущемленої гордині майже переповнював хлопця, стугонів у скронях разом з кров'ю. Та з глибин Натаніелевої душі виринало ще одне бажання, навіть глибше за прагнення власного успіху. Він почув,

ніби здалека, чийсь болісний вигук. .. і здригнувся з жалощів. Якщо він не пригадає закляття, всі ці безпорадні чарівники загинуть! Їхнє життя залежить від нього. А в нього є знання, щоб допомогти їм. Закляття Звільнення... Куди ж воно пропало? Адже він читав це закляття! Знав, що читав, що вивчив його напам'ять ще кілька місяців тому! Однак тепер він ніяк не міг зосередитись і пригадати його.

Натаніель

Кепська річ. Вони зараз помруть — так само, як пані Андервуд. — а він укотре не зможе нічого вдіяти! Натаніелеві вкрай хотілося врятувати чарівників, та самого бажання було замало. Адже йому й тоді так хотілося врятувати пані Андервуд, винести її з вогню. Він віддав би за неї життя, якби міг. Але нічого не вийшло. Джин поніс його геть, а пані Андервуд зникла назавжди. Уся його любов до неї виявилась марною...

Біль колишньої втрати й сила нинішнього бажання перемішалися і переповнили Натаніелеву душу. По його щоках потекли сльози.

«Терпіння, Натаніелю.»

Терпіння...

Він повільно зітхнув. Скорбота відступила, і серед моря цієї скорботи з'явився острівець спокою — садок його наставника. Натаніель ніби знову побачив кущі азалій, їхнє темно-зелене листя, що виблискувало на сонці. Побачив яблуні, що губили свої білі пелюстки; kota, який дрімав на червоному цегляному мурі. Намацав пальцями лишайник, побачив мох на статуї — і відчув себе в безпеці від величезного зовнішнього світу. Уявив панну Лютієнс — як вона тихо сидить біля нього й щось малює. Спокій опанував серце хлопця. Думки його очистились, і пам'ять повернулася...

Потрібні слова самі прийшли до нього — достеменно такі, які він вивчив рік тому, в садку, сидячи на кам'яній лаві.

Хлопець розплющив очі й вимовив ці слова вголос — виразно, гучно й дзвінко. Після п'ятнадцятого слова він ударив рогом об коліно.

Коли слонова кістка тріснула й закляття скінчилося, Рамутра остовпів. Повітряні хвилі довкола нього затріпотіли. Спочатку тихенько, а потім дужче й дужче. Щілина в центрі зали трохи розширилась. А потім демон несподівано зіщулився, позадкував до щілини і зник.

Щілина пропала. Навіть шрам на її місці блискавично затягся.

Коли вона щезла, зала раптом здалася порожньою, наче велика печера. Єдина вціліла люстра й кілька світильників по стінах досі горіли, розвіюючи морок. За вікнами надвечірнє небо вже стало сірим — надворі сутеніло. Було чути, як вітер шурхотить у кронах дерев.

А в залі панувала цілковита тиша. Натовп чарівників та кілька побитих, потріпаних бісів не ворушилися. Тільки один хлопчина шкутильгав до центру зали, несучи в руці Амулет Самарканда. Нефритова вставка посередині Амулета невиразно поблискувала.

Серед загальної мовчанки Натаніель підійшов до Руперта Деверо, наполовину придавленого міністром закордонних справ, і обережно поклав у його долоню Амулет.

Ось він, цей хлопчисько. Після того, як він здійснив найбільший подвиг за все своє мізерне життя, природно було б чекати, що він упаде непритомний від знемоги й полегшення. Ба ні! То була його щаслива нагода, і він скористався нею найтеатральнішим чином. Ледве живий, мов поранена пташка, він прошкутильгав розгромленою залою просто до носіїв верховної влади. Що він збирався зробити? Цього ніхто не знав — і навіть не наважився припустити (я сам бачив, як здригнувся прем'єр-міністр, коли хлопчина простяг до нього руку). А потім настав кульмінаційний момент цієї маленької вистави: легендарний Амулет Самарканда — підніми його вище, щоб побачили всі! — повернувся в лоно уряду. Хлопчисько навіть не забув шанобливо вклонитися.

Справжня сенсація, та й годі!

Як вам таке видовище? Насправді це інстинктивне прагнення вразити натовп—навіть більшою мірою, ніж його здатність позбуватися джинів,—змусило мене подумати, що цьому хлопчині судилося добитися в житті рідкісних успіхів^[123].

Усі його дії тут-таки справили належне враження: він умить опинився серед захопленого натовпу.

Скориставшись тим, що в цьому гармидері ніхто не помічав мене, я змінив обличчя Птолемея па подобу бісеняти і скромно завис у хлопця за плечем, коли шарварок трохи вгамувався. Я аж ніяк не хотів виявляти свої справжні можливості. інакше хтось міг би пригадати відчайдушного демона, який нещодавно втік із державної в'язниці.

Натаніелеве плече виявилось чудовим сідалом для спостерігача за наслідками невдалої спроби державного перевороту, бо хлопець ще принаймні кілька годин залишався в центрі уваги. Хоч куди йшли прем'єр та інші міністри, мій хазяїн постійно був поруч із ними, відповідав на їхні незліченні запитання й тамував голод цукерками, які йому догідливо підносила всіляка дрібнота.

Коли нарешті перелічили публіку в залі, виявилось, що пропали четверо міністрів (на щастя, не дуже високого рівня) і один заступник міністра^[124]. До того ж, кілька чарівників зазнали або зовнішніх спотворень, або інших негараздів.

Загальне полегшення швидко змінилось гнівом. Після того, як Рамутра зник, чарівники зуміли нацькувати своїх рабів на магичні ґрати в дверях та вікнах і поспіхом повибігали із зали.

Гедлгем-Голл старанно обшукали, проте так нікого і не знайшли, крім численної челяді, мертвого старого й розлюченого хлопчини-служника, замкненого в убиральні. Руфус Лайм — отой чарівник із риб'ячою пикою — втік, що аж ніяк не дивно; жодних слідів бороданя, який сторожував на воротах, теж не виявили. Обидва ніби розчинилися в повітрі.

Натаніель також допитав кухарів, що поховалися в коморі й тремтіли там зі страху. Вони повідомили, що з півгодини тому^[125] шеф-кухар дико скрикнув, спалахнув синім полум'ям, неймовірно збільшився і зник у сірчаній хмарі. На кухні було знайдено різницький сікач, що міцно застряг у стіні, — останній спогад про Фекварлове рабство^[126].

Оскільки головні змовники загинули або втекли, чарівники заходилися допитувати слуг. Ті, одначе, зуміли довести, що нічого не знали про майбутню змову. Тільки повідомили, що кілька тижнів тому Саймон Лавлейс розпочав у залі ремонт і туди довго нікому не дозволяли заходити. Невидимі робітники — їхню працю супроводжували дивні звуки й барвисті спалахи, — спорудили скляну підлогу й заклали під неї новий килим^[127], а наглядав за ними якийсь ошатно вбраний добродій — круглолиций, із рудою борідкою.

Це дало нову зачіпку. Мій хазяїн негайно повідомив, що цього ранку бачив саме такого чоловіка, який виїздив із садиби. До

лондонської поліції, а також до поліції довколишніх графств, негайно помчали гінці з описом прикмет цього незнайомця.

Коли всіх можливих заходів було вжито, Деверо з міністрами призволилися до шампанського, холодного м'яса та фруктового желе і нарешті вислухали історію мого хазяїна як слід. Що то була за історія! Оце то побрехеньку він вигadaв! Навіть мене — з моєю давньою звичкою до людської нещирості — вразила зухвала брехня цього хлопчини. Правду кажучи, він мав-таки що приховувати: скажімо, те, що він сам поцупив Амулет, чи мою невеличку сутичку з Шолто Пінном. Та без більшої частини цієї брехні можна було пречудово обійтись.

Я тихенько сидів на його плечі й слухав, як мене називають «бісеням» (п'ять разів), «різновидом фоліота» (двічі) або навіть «гомункулом»^[128] (один раз). Тільки уявіть таку образу!

Та й то був ще не кінець. Хлопець повідав (скорботно вирячивши очі), що його любий наставник Артур Андервуд давно вже підозрював Саймона Лавлейса, однак не міг роздобути жодного доказу. Так тривало аж до того фатального дня, коли Андервуд випадково дізнався, що Лавлейс володіє Амулетом Самарканда. Перш ніж він повідомив про це поліцію, Лавлейс та його джин самі завітали до Андервуда з наміром убити його. Андервуд разом зі своїм вірним учнем — Джоном Мендрейком — боронились як могли, і навіть пані Андервуд зробила свій внесок, героїчно намагаючись зупинити Лавлейса. Та все було марно. Подружжя Андервудів загинуло, а Натаніелеві довелося втікати, рятуючи своє життя: йому допомогло одне бісеня. Коли хлопець усе це розповідав, з його очей текли сльози, ніби він і справді вірив в усю цю нісенітницю.

На цьому головна частина його брехні скінчилася. Не маючи змоги довести Лавлейсову провину, Натаніель вирушив до Гедлгем-Голлу, сподіваючись якимось чином запобігти страшному злочинові. І тепер він щасливий, що йому вдалося врятувати життя високоповажних урядовців його країни... й таке інше. Слово честі, біс — і той би заплакав.

Та вони це проковтнули. Прокотнули без жодного слова. Мій хазяїн ще раз швиденько попоїв, сьорбнув шампанського — і його повезли до Лондона міністерським лімузином, назустріч новим допитам.

Я, звичайно, вирушив разом з ним. Ще бракувало, щоб він зник з моїх очей! Він — мій боржник, за ним — невиконана обіцянка.

Кроки служника на сходах затихли. Ми з хлопцем озирнулися.

— Мені більше до вподоби твоя колишня кімната, — зауважив я. — Тут смердить. І навіть поворухнутись місця немає.

— Нічого тут не смердить.

— Смердить. Свіжою фарбою, пластиком та всілякими новими штуkenціями. Хоча тобі, здається, це саме до душі. Авжеж, пане Мендрейку?

Хлопчина не відповів. Він підійшов до вікна і виглянув надвір.

Був другий вечір після великого виклику демона в Гедлгем-Голлі, й відтоді мій хазяїн уперше залишився на самоті. Більшу частину минулої доби він провів за розмовами з міністрами й поліцією, переказуючи свою історію і, безперечно, щоразу додаючи нових побрехеньок. Я тим часом стовбичив на вулиці^[129] і аж тремтів з нетерплячки. Коли хлопця залишили на ніч у Вайтголлі, в особливій спальні — а Вайтголл охороняють нівроку добре, — я хвилювався ще дужче. Поки він там хропів, я мусив тинятися надворі. Треба було переговорити з ним, а нагоди ніяк не траплялось.

Та нарешті ще один день минув, і майбутнє хлопчини було визначено. Службовим автомобілем його відвезли до будинку його нової наставниці — сучасного особняка на південному березі Темзи. Вечерю мали подати о пів па дев'яту; наставниця чекатиме на учня в їдальні о восьмій п'ятнадцять. Отже, ми з Натаніелем маємо вільну годину. Я сподівався, що її нам вистачить.

Меблі в кімнаті були звичайнісінькі: ліжко, письмовий стіл, шафа на одяг (цього разу — вмонтована в стіну), книжковий стелаж, тумбочка й стілець. За дверима — невеличка ванна кімнатка. На біленій стелі — потужний електричний світильник, у стіні — віконце. Надворі місячне світло вигравало на водах Темзи. Хлопчина дивився на будівлю Парламенту, розташовану майже навпроти, і на його обличчі застиг дивний вираз.

— Звідси до нього набагато ближче, — зауважив я.

— Так. Вона б пишалася мною... — він обернувся й виявив, що я тим часом прийняв подобу Птолемея і розлігся на його ліжку. — Ану, забирайся геть! Я не хочу терпіти твої страшні... Ого! — він помітив книжку на полиці, що висіла над ліжком. — «Компендіум Фауста»! Мій особистий примірник! Чудово! Андервуд забороняв мені навіть торкатись цієї книжки.

— Не забувай, що Фаустові вона не принесла нічого хорошого...

Та він не чув мене, тільки перегортав сторінки.

— Дивовижно... Моя наставниця каже, що я можу вправлятись у дрібних закляття просто тут, у своїй кімнаті!

— Еге ж, еге ж... Твоя люба нова наставниця, — я сумно хитнув головою. — Ти задоволений нею?

Хлопчина рішуче кивнув:

— Панна Вайтвел дуже могутня. Вона мене багато чого навчить. І належною мірою мене шануватиме.

— Ти так гадаєш? І справді вважаєш її за шляхетну чарівницю?

Я скривився. Моя давня знайома Джесіка Вайтвел — сухорлява, мов кочерга, голова Служби безпеки й Лондонського Тауера, хазяйка Скорботної Кулі. Еге ж, вона таки могутня. Безперечно, вже те, що Натаніеля доручили їй ласкавій опіці, свідчить про високу думку влади щодо цього хлопчиська.

Звичайно, вона буде не таким наставником, як Артур Андервуд, і подбає, щоб Натаніелеві таланти не пропадали даремно. А от як це вплине на його вдачу — це вже інше питання. Та будь-що він отримав саме те, чого заслуговує.

— Вона каже, що на мене чекає велике майбутнє, — провадив тим часом хлопець, — якщо я поводитимусь як слід і завзято працюватиму. Каже, що сама наглядатиме за моїм навчанням — і врешті, якщо все піде як треба, я невдовзі служитиму десь у міністерстві, щоб набути досвіду.

Його очі знову переможно спалахнули, й мені тут-таки захотілося подратувати його. Я позіхнув на весь рот і вмоствився на подушці, та він заговорив далі:

— Вона казала, що там немає жодних обмежень за віком, тільки за здібностями. Я говорив їй, що хотів би взяти участь у роботі Міністерства внутрішніх справ — того відділу, що займається розшуками Спротиву. Ти чув, що тут скоїли ще один напад, поки нас

не було в Лондоні? Підірвали кабінет у Вайтголлі. Поки що ніхто нічого не виявив, але я присягаюся, що зумію викрити цих негідників. Насамперед спіймаю Фреда, Стенлі... і оте дівчисько. Розв'яжу їм язики, а тоді...

— Не поспішай, — обірвав я хлопця. — Хіба тобі мало подвигів? Подумай: ти вбив двох чарівників, схиблених на владі, врятував сотню чарівників, так само схиблених на владі... Ти й так герой!

Та мої кпини пропали марно.

— От і пан Деверо казав те саме.

Я рвучко підхопився і обернувся до вікна, приставивши до вуха долоню.

— Послухай-но! — вигукнув я.

— Що?

— Захоплений гомін натовпу!

Він спохмурнів:

— Що ти маєш на увазі?

— Те, що уряд воліє мовчати про цю історію. Де фотографі? Де репортери? Я думав, що твій портрет сьогодні прикрашатиме першу сторінку «Таймсу». Їм слід було б розпитувати тебе про твоє життя, урочисто вручити тобі медаль, випустити марки з твоїм обличчям... Де це все, га?

Хлопчина пирхнув:

— Вони мовчать про це з міркувань безпеки. Так мені пояснили.

— Не з міркувань безпеки, а з тих міркувань, щоб не виставити себе за дурнів. «ДВНАДЦЯТИРІЧНИЙ ХЛОПЧИК РЯТУЄ УРЯД» — тільки уяви такий заголовок! Увесь Лондон реготатиме. А цього не хочеться жодному чарівникові — повір мені. Коли з чарівників сміються, це стає початком їхнього кінця.

Хлопчисько самовдоволено посміхнувся. Він був ще надто молодий, щоб це зрозуміти.

— Нам слід боятись не простолюдинів, — сказав він, — а змовників. Тих, кому пощастило втекти. Панна Вайтвел каже, що цього демона мали викликати щонайменше чотири чарівники. Отож, крім Лавлейса, Скайлера та Лайма, там мусив брати участь ще хтось один. Лайм утік, а того чарівника з рудою бородою не бачили ні в портах, ні на аеродромах. Це справжня таємниця. Я певен, що Шолто Пінн тут

теж доклав рук, але сказати цього не можу — після того, що ти влаштував у нього в крамниці.

— Авжеж, — погодився я, закинувши руки за голову й замислено дивлячись на нього. — Тобі, гадаю, й справді є що приховувати. Скажімо, мене — твоє «бісеня» — і всі мої подвиги. І те, що *ти* викрав Амулет і підставив Андервуда...

Хлопець почервонів і вдав, ніби щось терміново шукає в шафі. Я встав і підійшов до нього.

— До речі, я помітив, що ти у своїй версії подій віддав панові Андервуду провідну роль, — додав я. — Цікаво, навіщо? Хотів позбутися докорів сумління?

Він хутко обернувся. Його обличчя почервоніло ще дужче.

— А коли й так, то що? — огризнувся він.

Я серйозно поглянув на нього.

— Ти сказав, що помстишся за себе Лавлейсові, — мовив я, — і ти виконав свою обіцянку. Можливо, це трохи втамує твій біль... я цього щиро сподіваюся, хоч і не знаю напевно. Але ти так само пообіцяв звільнити мене, коли я допоможу тобі впоратися з Лавлейсом. Лавлейс нині мертвий, а ти досяг, принаймні у власних очах, нечуваних раніше висот. Зараз саме час виконати цю обіцянку, Натаніелю. Відпусти мене.

Хлопець якусь хвилину помовчав.

— Так, — нарешті промовив він. — Ти допоміг мені. Ти врятував мене...

— На мій довічний сором.

— І я... — він зупинився.

— Збентежений?

— Ні.

— Задоволений?

— Ні.

— Трохи вдячний?

Він глибоко зітхнув.

— Так. Я вдячний тобі. Але це не скасовує того, що ти знаєш моє істинне ім'я.

Настав час вирішити це питання раз і назавжди. Я втомився. Після дев'ятьох днів, проведених у матеріальному світі, мою сутність мучив біль. Я мусив звідси піти.

— Це правда, — погодився я. — Я знаю твоє ім'я, а ти — моє. Ти можеш викликати мене, а я — завдати тобі шкоди. Ми з тобою квити. Але кому я можу сказати твоє ім'я, перебуваючи в Іншому Світі? Нікому. Отож ти сам зацікавлений якнайшвидше відпустити мене. Якщо нам обом пощастить, мене більше ні разу не викличуть за твого життя. Будь—що, навіть якби... — я скрушно зітхнув. — Я обіцяю не виказувати твого імені.

Хлопець не відповів нічого.

— Ти хочеш урочистої присяги? — вигукнув я. — Як щодо такої: «Якщо я порушу цю обіцянку, нехай верблюди затопчуть мене в пісок і нехай мене розкидають полями разом із гноєм.»^[130] Тепер ти віриш мені, еге ж?

Хлопчина завагався. Здається, він уже ладен був погодитись.

— Не знаю... — пробурмотів він. — Ти ж де... джин. Для тебе присяга нічого не важить.

— Не плутай мене з чарівниками! Гаразд. Тоді... — я розлючено підскочив з ліжка. — Тоді, якщо ти зараз не відпустиш мене, я піду до твоєї любої панни Вайтвел і розповім, як усе було насправді. Їй буде дуже цікаво побачити мою справжню подобу.

Хлопець прикусив губу й потягся по книжку.

— Я можу..

— Еге ж, ти багато чого можеш, — відповів я. — Оце і є твоя біда. Ти надто розумний — самому собі на шкоду. Багато що сталося через те, що ти був надто хитромудрий, щоб не втручатись у події. Ти хотів помститись, ти викликав шляхетного джина, ти викрав Амулет, ти змусив інших за це розплачуватись. Ти робив усе, що хотів, а я допомагав тобі, бо мусив допомагати. Звичайно ж, ти з твоєю кмітливістю можеш накласти на мене нове закляття, однак не накладеш його так швидко, щоб я не встиг розповісти твоїй наставниці правду — про тебе, про мене, про Амулет і Андервуда.

— Просто зараз? — тихо перепитав він.

— Просто зараз.

—Тоді ти потрапиш до бляшанки.

—То гірше буде для нас обох.

Кілька секунд ми дивились один одному в очі — здається, вперше. Потім хлопчина зітхнув і відвернувся.

— Відпусти мене, Джоне, — сказав я. — Я вже досить попрацював. Я втомився. І ти так само.

Хлопчина всміхнувся.

— Я нітрохи не втомився, — заперечив він. — Мені ще стільки хочеться зробити!

— Атож, — підхопив я. — Спротив... Змовники... Ти мусиш вивільнити собі руки, щоб полювати за ними без перешкод. Подумай про інших джинів, які тобі знадобляться, коли ти розпочнеш свою велику кар'єру. Вони мені, звичайно, не рівня, зате вони завдадуть тобі меншого клопоту.

Ці слова, здається, зачепили належну струну в його серці.

— Гарзд, Бартімеусе, — сказав він. — Я згоден. Тільки тобі доведеться зачекати, поки я намалюю коло.

— Нічого! — я аж палав завзяттям. — Я тебе розважатиму, поки ти цим займатимешся. Що тобі до вподоби? Я можу заспівати тобі соловейком, заграти якнайкращу мелодію, викликати сотні чудових ароматів... Можу навіть трохи пожонглювати!

— Дякую, не треба.

Один куток у кімнаті навмисне було не прикрито килимом. Там хлопець і намалював шматком чорної крейди, знайденим у шухляді письмового столу, простий пентакль — дуже чітко й точно, лише двічі зазирнувши до своєї книжки з формулами, — і два кола. Поки він це робив, я сидів тихо, мов горличка: мені не хотілося, щоб він зробив хоч найменшу помилку.

Нарешті хлопчина завершив роботу і розігнувся, тримаючись за стан.

— Готово, — сказав він. — Заходь.

Я уважно оглянув руни.

— Це завершить дію пентакля Адельбранда?

— Так.

— І розірве закляття Нескінченного Ув'язнення?

— Так! Бачиш оцей ієрогліф? Саме він розриває його. То ти хочеш, щоб я тебе відпустив, чи ні?

— Я просто хочу переконатися.

Я заскочив до більшого кола і обернувся до хлопця. Він приготувався, подумки повторив закляття, а тоді суворо глянув на мене.

— Годі вже отак по—дурному усміхатись, — зауважив він. — Ти заважаєш мені.

— Пробач, — я скривив обличчя в безмежній скорботі.

— Це аж ніяк не краще.

— Гаразд, гаразд, пробач.

— А тепер — приготуйся, — він глибоко вдихнув.

— Хвилинку, — додав я. — Якщо тобі знадобиться найближчим часом когось викликати, я раджу тобі Фекварла. Він хороший слуга. Доручи йому якусь творчу роботу — скажімо, черпати озеро ситом чи рахувати піщинки на березі річки. Йому це припаде до вподоби.

— Слухай, ти хочеш, щоб тебе відпустили?

— Хочу. Дуже хочу.

— Ну, тоді...

— Натаніелю, остання порада.

— Невже?

— Послухай мене. Як на чарівника, у тебе непогані здібності. Я маю на увазі зовсім не те, про що ти думаєш. По—перше, ти завзятіший за більшість чарівників; але якщо ти не будеш обачний, вони тебе розчавлять. По—друге, ти маєш совість — ту рідкісну річ, яку так легко втратити. Бережи її. От, власне, і все... О, до речі! Я б на твоєму місці поведився обережніше з твоєю новою наставницею.

Кілька секунд він дивився на мене, ніби хотів щось сказати. А тоді нетерпляче хитнув головою.

— Все буде добре. Не переймайся мною. Це твоя остання нагода. Мені за п'ять хвилин пора вечеряти.

— Я готовий.

Хлопчисько швидко, без зволікань, виголосив закляття. З кожним його словом я відчував, як слабшає тягар, що прив'язував мене до Землі. А коли він наблизився до кінця, моя подоба розпливлася і вийшла за межі кола. В магічних рівнях відчинилися незліченні двері, ваблячи мене до себе. Перетворившись на щільну хмару диму, я з ревом поринув геть, заповнивши кімнату, що з кожною миттю ставала дедалі при— марнішою.

Хлопець завершив своє закляття. Замок. Остання ланка нашого зв'язку обірвалася.

І я зник, залишивши по собі їдкий сірчаний запах. Просто так, на пам'ять.

*Готується до друку друга книга «Трилогії Бартімеуса»:
«Око Голема»*

Минуло два роки після подій «Амулета Самарканда». Юний чарівник Натаніель швидко просувається по службовій драбині. Його теперішнє завдання ох і нелегке: Лондон піддається лютим атакам на кількох фронтах, тож мета юнака — відшукати джерело цих потрясінь і покласти їм край.

Захопливе продовження роману «Амулет Самарканда» аж ніяк не розчарує численних шанувальників таланту Джонатана Страуда. Ця історія знову — неймовірним та небезпечним чином — зводить разом Натаніеля і Бартімеуса. До того ж, у боротьбу вступає Кіті — уперта юна натхненниця сил Спротиву.

Примітки

1

Я знаю, що тут зі мною багато хто не погодиться. Дехто вважає це кумедною потіхою. Вони без упину вдосконалюють страхітливі подоби, щоб лякати тих, хто їх викликає. Користі зазвичай із цього жодної — хіба що забезпечити непроханого гостя кошмарами до скону. Та часом ця витівка спрацьовує так успішно, що новачок панікує й виходить із захисного кола. Це, звичайно, нам до речі, та все одно справа ця — ризикова. Частенько ці новачки бувають добре навчені — а потім, коли підростають, прагнуть помститися.

2

Звичайно ж, я був безпорадний, поки перебував у колі. Та потім я міг би з'ясувати, хто він такий, визначити його слабкі місця, дізнатись якісь подробиці, на яких можна було б зіграти... Вони є у всіх. Я маю на увазі — у вас.

3

Один чарівник вимагав, щоб я показав йому найбільшу любов його життя. То я підсунув йому дзеркало.

4

Я маю доступ до семи рівнів буття. Вони частково перекривають один одного, мов шари пом'ятого віденського торта. Семи рівнів

вистачить будь—кому. Ті, хто працюють із більшою кількістю, просто хизуються.

5

На двох рівнях водночас — коти мають таку силу.

6

Об п'ять різних камінців, а не об один і той самий. Це я просто пояснюю. Люди часом бувають напрочуд нетямущі.

7

Травник — газон.

8

Пояснюю для цікавих: мені аж ніяк не важко обернутися жінкою. Так само, як і чоловіком. Жінкою, щоправда, трохи складніше, та зараз я про це не розводитимусь. Жінка, чоловік, кріт, гусінь — усі вони, як на мене, однакові. Є лише невелика різниця в розумових здібностях.

9

Зрозумійте мене як слід: я нітрохи не боявся цього бісеняти. Я міг би розчавити його одним пальцем. Воно перебувало тут із двох причин: через свою безмежну відданість господареві й через свою особливу спостережливість. Він за секунду викрив би мою майстерну мушину подобу.

10

Якби цю розмову почула людина, вона б роззявила рота з подиву, бо чарівник зробив напрочуд докладну доповідь про корупцію в британському уряді. Та мені до того було байдуже. Я бачив, як розсипалися на порох незліченні могутніші цивілізації, й такі дрібніші не займали мене. Тому я, щоб згаяти час, даремно намагався пригадати, які надприродні сили міг поставити собі на службу Саймон Лавлейс. До такого краще підготуватися заздалегідь.

11

Ні, на простолюдина це справило б неабияке враження. Там були кристалеві кулі, магичні дзеркала, черепи з гробниць, моці святих, відібрані в сибірських шаманів жезли для закляття духів, пляшки з кров'ю сумнівного походження, знахарські маски, опудала крокодилів, новомодні чарівні палички, вішак із плащами для різних церемоній — і сила-силенна товстих магичних книжок; здавалося, ніби їх було написано за прадавніх часів і оправлено чи не в людську шкіру, проте цілком імовірно, що їх тиждень тому виготовили на якійсь фабриці в Кетфорді. Чарівники любляють такий мотлох: їм подобається огортати себе штукарською таємничістю. А дехто взагалі мало не вірить в усі ці дурниці. А ще вони просто обожнюють наганяти страх на новачків. До того ж, такі цяцьки відвертають увагу від справжнього джерела їхньої сили. Тобто від нас.

12

Вони просто подуріли на ньому! їздять із автобусними екскурсіями по місцях усіляких магичних подій (чи навіть наймають літаки — коштів їм вистачає). Захоплено зойкають, відвідуючи храми, місця народження славетних магів чи їхньої моторошної смерті. Так і силкуються поцупити уламок статуї чи обнишпорити товчок, сподіваючись дешево купити якийсь чарівний непотріб. Ні, мене

дратує не їхній культурний вандалізм. Просто зазвичай ці туристи вкрай брутальні.

13

Я сам не бозна—який красень, та в Фекварла, як на мене, забагато щупалець.

14

Не зовсім так. Я міг би віддати Амулет, і цим провалити всю справу. Та після цього — навіть якби я зміг утекти від Фекварла — довелося б повернутись ні з чим до того блідого хлопчиська. Моя невдача остаточно віддала б мене на його милість. А це мені чомусь не подобалося.

15

Отакої!

16

Будь—яка жива істота теж має ауру. Вона схожа на барвистий ореол довкола фізичного тіла. Насправді ж аура — це найближчий зоровий відповідник запаху. Аури існують на першому рівні, та для більшості людей вони невидимі. Натомість їх чудово бачать деякі тварини (скажімо, коти), а ще джини й деякі обдаровані особи. Колір аури постійно змінюється — відповідно до настрою її власника: за нею легко визначити, чи терпить людина страх, ненависть, скорботу тощо. Ось чому так важко перехитрити джина, якщо ти бажаєш йому лиха.

17

Я радше негайно з'явився б до цього шмаркача і позбувся Амулета. Та чарівники завжди наполягають, щоб ми з'являлись тільки за викликом, у визначену годину. Це рятує їх від усіляких незручностей — аж до фатальних.

18

Навіть чарівники не можуть до ладу розібратися в нашому нескінченному різноманітті. Демони відрізняються один від одного не меншою мірою, ніж, скажімо, слон від комахи чи орел від амеби. Ширше кажучи, можна виділити п'ять головних різновидів демонів, що перебувають на службі в чарівників. А саме (за порядком зменшення їхньої сили): мари́ди, афр́ити, джи́ни, фолі́оти, бі́си. Є ще й цілий натовп духів, дрібніших за бісів, та чарівники здебільшого не викликають таку дрібноту. Демони ж, могутніші за мари́дів, нечасто трапляються на землі, бо мало кому з чарівників не забракне сміливості дізнатися справжнє ім'я однієї з цих істот. Проте і для чарівників, і для нас надзвичайно важливо знатись на цій ієрархії, бо це знання частенько може врятувати життя. Скажімо, я — зразковий представник джинів — з певною пошаною ставлюся до рівних собі та вищих за себе, але з фоліотами й бісами довго не морочитимусь.

19

Кулі-шпигуни — особливий різновид бісів. Вони мають величезні лускаті вуха і одну волохату ніздрю. Завдяки цьому вони тонко відчують усілякі магичні пульсації, однак не терплять гучного гамору та різкого запаху. Тому мені довелося просидіти частину ночі в бункері серед Розергайтської очисної станції.

20

Цього року в моді були уламки кристалів, що нібито випромінюють життєву силу. Люди носили їх на щастя. Та насправді такі уламки позбавлені будь-якою магичної сили, хоч і виконують певну захисну функцію: кожен, хто надягав такий талісман, яскраво демонстрував, що він нітрохи не розуміється на магії, й численні ворожі між собою фракції чарівників просто не звертали на нього жодної уваги. В Лондоні небезпечно мати навіть найменші магичні знання: ти відразу стаєш корисним і (або) небезпечним, і, як наслідок, інші чарівники намагаються втягти тебе у власні чвари.

21

Хоча... можливо, це багато що пояснює.

22

Часом бувало, що духи відмовлялись виконувати наказ. Найвідоміший випадок — коли хазяїн звелів Асморалові Рішучому знищити джинію Янну. Проте Янна здавна була відданим Асмораловим спільником, і до того ж вони щиро кохали одне одного. Попри найсуворіші веління чарівника, Асморал відмовлявся йому коритись. Та, на жаль, хоча його воля й не поступалася кинутому викликові, його сутність була поневолена нездоланною силою хазяйського наказу. Невдовзі, оскільки Асморал не поступався, його по-справжньому роздерло навіл.

Як наслідок, вибухом розірвало самого чарівника, його палац і найближчу околицю Багдада. Після цієї трагічної події чарівники зрозуміли, що з наказами знищувати духів—супротивників треба бути обережнішими (щодо магів—супротивників — тут інша річ). Ми ж, зі свого боку, навчилися запобігати принциповим сваркам. Урешті наша вірність зробилася тимчасовою й мінливою. А щодо дружби, то це лише питання стратегії.

23

Усупереч поширеній думці, здебільшого ми аж ніяк не жадаємо завдавати зла простолюду. Бувають, звичайно, винятки — скажімо, той самий Джабор. Проте навіть такий лагідний джин, як я, здатен на лиходійство, коли йому занадто вже допекти.

24

У Вестмінстерському абатстві поховані численні видатні чарівники дев'ятнадцятого й двадцятого століть (та й нещодавно, пам'ятаю, там закопали одного чи двох). Майже кожен забрав із собою в могилу хоча б один потужний артефакт. Щоб похизуватися своїм багатством і силою, вони свідомо розтринькували цінні речі. А ще небіжчики писали такі заповіти просто заради знуцання: вони позбавляли своїх наступників усілякої змоги успадкувати артефакт — маги боялися діставати речі з могил, щоб не накликати потойбічної відплати.

25

Якщо чарівник покине своє коло під час виклику духа, він утрачає владу над своєю жертвою. Саме цього я й сподівався. До речі, тоді я теж зміг би покинути свій пентакль — і схопити хлопця.

26

Еге ж — знищивши хлопця раніше, ніж це зроблять вони!

27

Кожен чарівник має два імені — офіційне та істинне, надане при

народженні. Істинне ім'я надають батьки — і, оскільки воно пов'язане зі справжньою сутністю, воно слугує джерелом як величезної сили, так і немочі. Чарівники намагаються зберігати свої справжні імена в таємниці, бо якщо його дізнається ворог, то зможе здобути над чарівником владу — так само й чарівник може викликати джина лише тоді, коли знає його істинне ім'я. Тому всякий чарівник старанно приховує своє справжнє ім'я і, досягаючи повноліття, бере собі нове, офіційне ім'я. Знати офіційне ім'я чарівника завжди корисно, та набагато корисніше знати його таємне ім'я.

28

Як на мене, це було розумно. З такими спритними та хитромудрими істотами, як я, по—іншому не можна. Якщо чарівник зробить паузу для того, щоб передихнути, це часто можна витлумачити як закінчення, — а в такому разі трапляється, що зміст наказу чи міняється, чи перетворюється на нісенітницю. Взагалі, якщо ми можемо перетлумачити щось на власну користь, то неодмінно це робимо.

29

Чарівники — найбільш заздрісні, ревнів і лицемірні люди на світі, навіть якщо врахувати адвокатів та академіків. Вони вклоняються владі — і прагнуть до неї, використовуючи якнайменшу змогу позбутися суперника. За приблизними підрахунками, вісімдесят відсотків викликів духів спрямовані або на шахрайство проти колеги—чарівника, або на захист від такого шахрайства. А в більшості сутичок між духами нічого особистого немає — вже через те, що ці сутички відбуваються не з їхньої волі. Нині, скажімо, я не маю до Фекварла жодних особливих почуттів... Хоча неправда — я його ненавиджу, та не більшою мірою, ніж зазвичай. Проте нашої взаємній ненависті знадобилося багато століть — і навіть тисячоліть, щоб зрости й

зміцнити. Чарівники ж чубляться просто заради втіхи. А нам доводиться на них гарувати.

30

Менші чарівники геть зі шкіри пнуться, щоб відповідати цій традиційній магичній зовнішності. А справжні могутні маги здебільшого скидаються на бухгалтерів — їх це тішить.

31

Амулети — захисні магичні знаряддя, що відганяють зло. Це пасивні артефакти: хоч вони й здатні поглинути чи відбити будь—який різновид шкідливої магії, власник не може впливати на їхню дію. Цим вони й відрізняються від талісманів, що містять активні магичні сили, які власник може використовувати на свій розсуд. Скажімо, підкова — це найпростіший амулет, а семимильні чоботи — талісман.

32

Жабун — боязкувате бісеня, що за своїми виглядом та звичками скидається на недоумкувату жабу.

33

Мулер — бісеня, ще непоказніше за жабуна, хоч у це й неможливо повірити.

34

Озброївшись його істинним ім'ям, я зміг би відбити навіть

найпотужнішу атаку цього шмаркача. Знання імені трохи зрівнює сили: джинові, ув'язненому в пентаклі, його ім'я слугує ніби щитом. Це дуже простий і давній різновид талісманів, і... агов, ви справді марнуєте свій час на ці пояснення? Читайте далі — і все зрозумієте.

35

Незмінна вада будь-якого чарівника — молодого чи старого, дужого чи немічного, — це його надмірні гордощі. Вони не терплять, коли з них кепкують.

Вони так ненавидять кпини, що навіть найрозумніші з них утрачають самовладання і роблять найбезглуздіші помилки.

36

Дія закляття Спрямованого Болю являє собою безліч концентричних пут, що стискаються навколо жертви й обкручують її, наче мумію. Якщо чарівник повторює закляття, пута стискаються дедалі дужче, аж поки безпорадний джин почне просити милості.

37

Тільки єгиптянин, звичайно, був помітно симпатичніший.

38

Сукуб — джин у подібі спокусливої жінки. Має неабияку популярність серед чарівників чоловічої статі.

39

Звичайне чарівницьке хизування. Все це зробив не він, а бідолашне бісеня, ув'язнене в бронзовому диску.

40

Складне каральне закляття, що складається з п'ятнадцяти прокльонів п'ятьма різними мовами. Чарівники можуть застосовувати його лише проти духів, які зумисне порушують наказ — чи відмовляються його виконувати. Той, проти кого звернене це закляття, згоряє на місці. Його використовують у виняткових випадках — по—перше, воно вкрай виснажує чарівника, а по—друге, позбавляє його раба.

41

Торгівля захисними одеколонами й дезодорантами — справа дуже прибуткова. Саймон Лавлейс, наприклад, просто—таки просяк горобиновим дезодорантом.

42

Нескінченне Ув'язнення — добряча гидота. Одна з найгірших витівок чарівників. Через нього можна навіки втрапити до якогось крихітного місця — сірникової коробочки, пляшечки, дамської торбинки... Колись я знав джина, якого запроторили в стару брудну лампу.

43

І не тільки він, будьте певні!

44

У деяких країнах, де я свого часу бував, чарівники залюбки користувалися бісами—посланцями. Дахи й фінікові пальми старого Багдада (де тоді ще не було ні телефонів, ні електронної пошти) після сніданку та надвечір аж роїлися бісенятами — чарівники зазвичай саме тоді листувалися.

45

Цими зірочками я (з уродженої ввічливості) позначив невеличкий епізод, сповнений огидної лайки та певної порції вимушеного насильства. За цей час на сцені нічого не змінилося, хіба що я трохи спітнів, а біс виявив більшу охоту до співпраці.

46

Тієї ночі, коли я викрав Амулет, я чув, як Лавлейс вельми скептично оцінював здібності прем'єр—міністра, і щойно виявлена прогалина в моїх знаннях дозволяла припустити, що він мав рацію. Якби цей Деверо був видатним магом, я неодмінно чув би його ім'я раніше. Чутки про могутніх чарівників, здатних завдати нам шкоди, поширюються швидко.

47

До того ж, під час польоту мені б закололо в боці.

48

Фоліот — такий собі дешевенький різновид джина.

49

Здебільшого ми виконуємо людські накази неохоче — лише через те, що інакше нам буде непереливки. Та дехто — з тих, що прилаштовуються до легкого хліба, як оцей слуга Шолто, — врешті перестають нарікати на своє рабське становище і навіть тішаться своєю долею. Найчастіше їх навіть не доводиться викликати знову: вони радо продовжують служити своїм хазяям — попри біль, якого завдає постійне ув'язнення у фізичному тілі. Більшість із нас щиро зневажають таких лестунів.

50

Розпухла по-справжньому. Ніби зелена повітряна кулька, яку поволі надувають помпою. В окремих фоліотів (найпростіших) розмір та форма міняються відповідно до їхнього настрою.

51

Отут він добряче помилився. Саме я колись приніс цей браслет Нефертіті. Мушу сказати, що вона й без нього була неабияка красуня. (До речі, нинішні чарівники теж помиляються: цей браслет зовсім не робить свою хазяйку красунею. Він просто змушує її чоловіка викопувати будь—яку жінчину примху, отож бідолашний герцог завдав собі халепи.)

52

Тепер ви самі бачите, який це запроданець: він називає смерть чарівника «вбивством». Ще й гадає, ніби це «лихо»! Правду кажучи, після такого починаєш нудьгувати за простою, щирою Джаборовою злобою.

53

Вам таке не уявляється? Напевно, в мені раптом прокинувся поет!

54

За допомогою магічних лінз чарівники добре бачать другий і третій рівні й не дуже добре — четвертий. На щастя, моя бісівська подоба простиралася до четвертого рівня, тож я був у безпеці.

55

Срібло завдає нам відчутного болю: його пекучий холод зачіпає саму нашу сутність. Ось чому Шолто застосував його в своїй охоронній системі. Що відчували джини, ув'язнені в манекенах, мені й подумати страшно.

56

Цей джин мусив виконувати даний йому наказ — захищати крамницю будь— якою ціною. Тут у мене була невеличка перевага, бо я намагався лише врятувати власну шкуру.

57

Звичайно ж, на кількох рівнях свідомості. Люди здебільшого ледве дають собі раду з одним таким рівнем; під ним бовваніють ще зо два більш—менш несвідомі рівні. Це можна порівняти, скажімо, з читанням: можна сказати, що я здатен водночас читати чотири твори, надруковані один поверх одного, пробігаючи їх єдиним порухом очей. Та найбільше, що я можу зробити для вас, — оці коментарі.

58

Сутність — глибинна складова духа (скажімо, мене), що містить його природу та його «я». В людському світі ми змушені поєднувати свою сутність із певною фізичною подобою. А в Іншому Світі, звідки ми всі походимо, наші сутності змішуються вільно й хаотично.

59

Насправді і виглядом, і запахом вона скидалася на калюжу помиїв.

60

Різновид джинів, особливо шанований ассирійськими чарівниками за безглузду та безмежну жадобу насильства. Мені вперше довелося зіткнутися з ними у битві під Аль—Арішем, коли фараон викинув ассирійське військо з єгипетських земель. Зовні вони молодці: чотири метри заввишки, голови звірів чи хижих птахів, кришталеві панцери й вогненні криві мечі. Та всіх їх легко спіймати на стару витівку «небезпека позаду». Рецепт досягнення успіху такий: 1) береш камінь; 2) кидаєш камінь за спину утуку, щоб відвернути його увагу; 3) чекаєш, поки утуку обернеться, вирячивши очі; 4) радо кидаєшся на нього ззаду; 5) святкуєш перемогу будь—яким чином. Дивно, але через свої подвиги я тоді нажив чимало ворогів серед уцілілих утуку.

61

Навряд чи відомостей буде багато. Є одне просте правило: розумовий рівень джина легко визначається за кількістю його подіб. Веселі сутності — такі, як я, — можуть прибирати нескінченне число облич. Що їх більше, то веселіше жити; їхнє різноманіття помітно полегшує наше існування в цьому світі. Натомість усілякі бовдури на

кшталт Джабора чи тих самих утуку обирають одну—єдину подобу й користуються нею тисячі років поспіль. Подоби цих утуку були модні в Ніневії близько 700 року до Христа. Ну хто зараз ходитиме з бичачою довбешкою на плечах? Отож. Тільки відсталий дурень.

62

Несподівано гострий. І вкрай холодний. Бачите, як я стараюся описати для вас усі подробиці!

63

Оце вже правда. Мені частенько заціджували по голові різні люди в різних місцях — від Персеполя до пустелі Калагарі й затоки Чезапик.

64

Як вам відомо, я чесний аж до найменших дрібниць.

65

Дехто міг би заперечити, що Лавлейс викрав Амулет і тим самим порушив закон, а отже, слід було б розповісти про його злочин. Можливо, тоді нас із Натаніелем і справді відпустили б — на знак подяки за нашу послугу. Це так. Та, на жаль, я не знав, хто ще причетний до Лавлейсової змови. Оскільки Шолто Пінн напередодні обідав з Лавлейсом, він насамперед не викликав довіри. Одне слово, ризик тут був вищий за можливу вигоду.

66

І це чистісінька правда. То було вісімсот років тому, а я тоді здебільшого перебував у Північній Америці.

67

У перекладі, звичайно, це дещо втрачає. Я вигукнув це давньоєгипетською мовою — знайомою та ненависною нам обом. Це був спогад про ті часи, коли фараон послав свої війська вглиб Ассирії і влаштував добрячу бійку. Джини вважають за найбільшу нечемність нагадувати про людські війни (в яких ми завжди змушені виступати на тому чи іншому боці). А нагадувати утуку про війни, програні ними, не лише нечемно, а й надзвичайно необачно.

68

Горла — могутній різновид джина. Люди бачать їх як примарні тіні, що несуть із собою хвороби й божевілля. З точки зору решти джинів, вони випромінюють лиху ауру, яка знищує наші сутності.

69

Залізо не приносить джинам добра, хоч і не такою мірою, як срібло. Люди вже з тисячу років користуються ним, щоб захищатись від нас. Навіть кінські підкови вважаються за «щасливі» через те, що вони залізні.

70

Що істота слабша, то швидше й легше її викликати. Більшість магічних імперій тримають на службі певну кількість чарівників саме для того, щоб у разі потреби викликати цілі когорти бісів. Тільки в наймогутніших держав є досить можливостей, щоб створювати війська

з духів вищого рівня. Найбільше таке військо зібрав фараон Тутмос III 1478 року до Христа. До нього входив легіон афритів і група вищих джинів, найвидатнішим серед яких був... Отут уже скромність заважає мені розповідати далі.

71

Дзеркальна ілюзія — надзвичайно хитре й витончене закляття. Воно створює зображення великого об'єкта — скажімо, війська, гори чи замку. Вона пласка і вщент розвіюється, щойно проходиш крізь неї. Одначе дзеркальна ілюзія здатна спантеличити навіть найрозумнішого супротивника, як ви самі щойно переконались.

72

Численні сучасні матеріали — пластмаси, синтезовані метали, вихлопні гази — мають у собі стільки людського, що від тривалого контакту з ними наші сутності страждають. Це, напевно, така алергія.

73

Випадок або моя власна кмітливість, як я волю вважати. Мені справді якимось чином щастило уникнути безпосереднього зіткнення.

74

Тільки мовчки, це зрозумілої

75

Цієї миті істота з гострим слухом могла б почути, як шалено

затріпотіло павутиння в кутку. На щастя, біс був саме заклопотаний — намагався залякати Андервуда, дуже повільно змінюючи вираз своєї пики, — й нічого не почув.

76

Зненацька я відчув приплив теплих почуттів до цього старого бовдура. Проте ненадовго — саме настільки, щоб про це взагалі годилося згадати.

77

Отакої! Здається, Лавлейс підозрював, що я можу втекти від Фекварла. Він, напевно, поставив своїх шпигунів стежити за Тауером, і ті йшли за нами відтоді, як ми звідти втекли. Я привів їх прямісінько до Амулета за найкоротший час. Оце то прикра річ.

78

Він міг би показати Амулет, узгодити умови, і Лавлейс пішов би собі задоволений. Звичайно, після того, як Андервуд дізнався про Лавлейсові злочини, той спробував би прикандичити старого якнайшвидше. Та після торгу Андер— вуду, можливо, вистачило б часу поголити бороду, нап'ясти квітчасту сорочку й податися до якихось теплих країв, щоб урятуватися.

79

Дурна вистана. Які ж вони дешеві лицедії, ці чарівники!

80

Виходить, Фекварл мав рацію. Джабора не змогло зупинити навіть ціле військо горл та утуку. Невесела звістка.

81

Отакий він, Джабор. З тих, хто охоче рубає під собою гілку чи заганяє самого себе в глухий кут.

82

Не хвилюйтеся, я зробив це давньовавилонською мовою. Хлопчисько не зрозумів ані слова.

83

Щоправда, без особливого переконання. Мені здавалося б розумнішим бажати протилежного.

84

Психологія не належить до моїх талантів. Я й гадки не маю, якими мотивами керується більшість людей, проте мене це й не цікавить. Із чарівниками простіше: їх можна поділити на три різновиди — залежно від того, що ними керує: гордощі, жадоба чи божевілля. Андервуд, скажімо, належав до останнього різновиду, судячи з того, що я встиг про нього дізнатися. Лавлейс — від нього аж за милю тхне гордощами. Хлопчисько теж належить до цього різновиду, та він іще надто молодий і недосвідчений. Звідси й цей недолугий вибух співчуття до інших.

85

Мені. Інших я до уваги не беру.

86

Цей маршрут мав ще одну перевагу: хлопчисько був такий заклопотаний, що не мав часу тужити за своїм дорогим магічним дзеркалом. Правду кажучи, він так бідкався, ніби в цьому дзеркалі був ув'язнений його рідний брат, а не звичайнісіньке бісеня в подібі немовляти. Хлопець чомусь узяв його біду надто близько до серця. Можливо, після того, як він утратив свою любу пані Андервуд, це бісеня залишалось для бідолахи єдиним приятелем у цілому світі...

87

Поняття «добрий господар», звичайно, суперечливе як таке. Навіть Соломон був би нестерпний (замолоду він був ще той зануда), та, на щастя, він міг одним обертом свого персня викликати двадцять тисяч духів, тож я мав чимало вільного часу.

88

Історії, як я зрозумів, їх не навчають узагалі. Фекварл щиро засмутився б, побачивши таке нещастя. Він полюбляє хвалитися, що саме він підказав Одиссеєві думку з троянським конем. Я певен, що Фекварл бреше, але довести цього не можу — мене під Троєю не було: я саме тоді перебував у Єгипті.

89

Чарівники — власники найбільшого несмаку в цілому світі. Так було завжди. Так, на людях вони вкрай манірні, та невже ви гадаєте, що хтось із чарівників добровільно вирушив би на концерт камерної музики? Навряд. Вони з більшою охотою зиритимуть на ліліпутів чи виконавиць танцю живота. Ось вам невеличка подробиця з життя Соломона Мудрого: у вільний час між своїми судами він полюбляв дивитись на виступи ліванських пожирачів вогню.

90

Хоч поля розмічені й перекопані людськими руками, вони все-таки не тхнуть магією. Чарівники впродовж усієї своєї історії завжди були міськими істотами: в містах вони процвітають, плодяться, наче щури, й гасають павутинням пліток та інтриг, ніби розжирілі павуки. Чарівники, породжені цивілізаціями, що не знали міст, — скажімо, шамани з Північної Америки чи азійських степів, — діяли так відмінно від сучасних магів, що майже заслужили, аби їх узагалі не звали чарівниками. Та їхні часи вже давно минули.

91

Чистісінька правда! Чарівники за своєю природою паразити. В суспільстві, де їхня роль панівна, вони розкошують за чужий рахунок, а за тих часів і в тих місцях, де вони втрачають владу, і їм доводиться самим заробляти на прожиток, вони зазвичай перебувають у жалюгідному стані й за кілька мідяків тішать натовп фокусами.

92

У цього різновиду фоліотів аж по п'ятеро очей: двоє — на голові, двоє — по боках і одне... Скажемо так: коли такий фоліот нахилиться, до нього не підійдеш непоміченим.

93

Ще й якого прехитрого. Нагадайте мені якось — я вам таке розповім...

94

Фекварл порадив би зжертви їх, а Джабор нічого й не сказав би, а просто зжер. Та я не їм людської плоті — від неї мені болить сутність. Це все одно, що їсти погані морепродукти: увесь накопичений у них мул опиняється в роті.

95

Мій єдиний досвід водіння автомобіля належить до часів Великої війни, коли британська армія стояла за тридцять миль від Праги. Якийсь безіменний чеський чарівник наказав мені викрасти певні документи. Їх охороняли як слід, тож мені, щоб обминути ворожого джина, довелося заїхати до британського табору санітарним автомобілем. Водій з мене препоганий, але таким чином у мене з'явилося хоч трохи переконливе маскування (я заповнив автомобіль вояками, збитими дорогою). Коли заїхав до табору, вояків потягли до шпиталю, а я тим часом утік і поцупив плани майбутньої кампанії.

96

Гуль — досить неприємний різновид джина нижчого рівня. Любить ласувати людьми. Тому з гулів виходять хороші вартові, якщо їх перед тим добре розлютити. Вони бачать лише на п'яти рівнях: я ж прибрав Скволзову подобу на всіх рівнях, аж до сьомого.

97

Просто всім кортить бути вищими: комашкам — мулерами, мулерам — фоліотами, фоліотам — джинами. Деякі джини мріють стати афритами чи навіть маридами. Проте ці мрії — даремні. Перевищити межі власної сутності неможливо. Зате багато хто обожнює прибирати подобу істот, могутніших, ніж вони самі. Ну, а коли ти й без того красень, тобі не захочеться нічого міняти.

98

Їх завжди будують на знак перемоги одного зачуханого племені над іншим. Від Риму до Пекіна, від Тімбукту до Лондона — всюди ці тріумфальні арки попирають землю тягарем праху та смерті. Я ще не бачив жодної такої арки, яка мені сподобалася б.

99

Я не хотів нікого образити... ну, може, й хотів, однак це чистісінька правда. Я — не біс-шпигун (уся їхня сутність — це величезна ніздра), та нюх у мене досить розвинутий, і я завжди здатен помітити чарівника, навіть якщо він силкується зберегти інкогніто. Вони стільки сидять у своїх прокопчених кімнатах, викликаючи різних могутніх істот, що їхня шкіра набуває специфічного запаху, де магичні аромати перемішані з гострим присмаком страху. Якщо й після цього ви не будете певні, то погляньте їм у вічі: там напевно будуть лінзи.

100

Їх, щоправда, не завжди слухались: пригадайте хоча б Пізанську вежу.

101

Що, не дуже докладний опис? Я просто не хотів надовго переривати свою оповідь. Гедлгем-Голл — це величезна двоповерхова споруда з двома присадкуватими крилами — північним та південним, безліччю довгих склапінчастих вікон, похилим фронтоном, різьбленим кам'яним орнаментом (що нагадує радше про бароко), численними цегляними димарями, барельєфом над головним входом, високими стелями і всілякими химерами (та подібними до них статуями). Усе це споруджено з каменю кремового кольору, який сам собою, може, й привабливий, але в такій кількості радше нагадує здоровенну купу підгалої вершкової помадки.

102

Так мальовничо, що я подумав: чи не поприклеювали їх до травника?

103

Не думайте, ніби я забув про нього. Навпаки - в мене чудова пам'ять і багата уява. Щодо Сімпкина я мав власні наміри.

104

Уявляю, як неохоче ткачі з Басри погодилися створити цю бридоту. Давно минули ті часи, коли вони за допомогою складних і жорстоких заклять заплітали до своїх килимів джинів, створюючи тим самим артефакти, здатні носити своїх господарів через увесь Середній Схід. А ще на таких килимах не залишалося плям. Сотні джинів потрапили до таких пасток. Проте магічну силу Багдада вже давно зломлено, й

нині ці ремісники тчуть лише килимки для багатих іноземних замовників. Так їм і треба.

105

Єдине, що залишилось від того, хто першим сурмив у цей рік. Річ у тім, що для виготовлення такої речі треба, щоб той, хто перший скористається нею, віддався на милість того, кого він викличе. Якщо це врахувати, стає зрозумілим, чому роги для виклику духів є такими рідкісними.

106

Відповідно до похмурого стилю сучасних чарівників, усі ці автомобілі були великі, чорні й лискучі. Навіть найменші з них немовби мріяли вирости і зробитися катафалками.

107

Оце вже нерозумно.

108

Я думав, що після моїх ударів вони пролежать непритомні днів зо два. Однак помилився. Ось до чого призводить поспіх у роботі!

109

Потужне магічне знаряддя, винайдене в середньовічній Європі. За наказом свого власника вони переносять його на велику відстань — навіть за найкоротіших кроків. Звичайні (земні) поняття простору й

часу до них не застосовуються. Вважають, ніби в кожному такому чоботі міститься джип, здатний пересуватися на уявному восьмому рівні (щоправда, я про це нічого ніколи не знаю). Тепер зрозуміло, як цей найманець утік від гонитви, коли викрав Амулет для Лавлейса.

110

Вони тісно сплелись один з одним... — не питаєте мене, як саме.

111

Точніше кажучи, просто у вухо. Мені доводилося бувати в багатьох неприємних місцинах, та його внутрішнє вухо може позмагатися з найбридкішими такими місцями.

112

Нитки Пут схоплюють надзвичайно міцно. Вони не випускають ізсередики нікого й нічого, навіть звуки. Це така собі тимчасова в'язниця. Зазвичай її використовують не для джипів, а для невдах-людей.

113

Чи не найгірший приклад — доля Атлантиди, мікенського поселення на острові Санторин, що в Середземному морі. Сталося це, здається, десь із три з половиною тисячі років тому. Атлантидяни хотіли завоювати інший острів (чи щось подібне). Заради цього їхні чарівники зібралися разом і викликали войовничу сутність, і не змогли втримати її під контролем. Я тоді був за якихось кількисот миль звідти — в Єгипті. Я чув вибух і бачив велетенські хвилі, що набігали на африканське узбережжя. Через кілька тижнів, коли все заспокоїлось,

фараонові кораблі підійшли до Санторину. Море поглинуло всю центральну частину острова разом з його чудовою столицею і всім населенням. А все через те, що тамтешні чарівники не потурбувались намалювати пентакль.

114

Вони могли побачити хіба що сіру розпливчасту пляму. Це до щілини витікало світло, його засотував Інший Світ.

115

Давній принцип «жуйки» в дії. Уявіть, ніби ви розтягаєте смужку жувальної гумки. Спочатку вона тягається, довшає, а потім тоншає посередині. Врешті-решт у найтоншій частині з'являється отвір, і тоді жуйка рветься. Лавлейсів ріг саме «розтягав жуйку», а істота з того боку допомагала йому.

116

Звичайно, вони здатні чітко бачити лише на перших трьох рівнях. Та цього виявилось достатньо, щоб помітити обриси руки.

117

Сутність, ув'язнена в Амулеті, принаймні не поступалася силою тому, хто пробирався зараз сюди, якщо Лавлейс витримував його натиск. Навіть я — бувалий у бувальцях джин, мимоволі захопився тим давнім мешканцем Азії, що зумів підкорити цю сутність.

118

Ця істота була дужча за всіх різноманітних маридів, афритів та джинів, яких зазвичай викликають чарівники. Могутній маг може викликати африта сам-один. Для виклику марида потрібні вже двоє, а для цієї сутності, за моїми підрахунками, щонайменше — четверо.

119

Раніше я ніколи не чув про цю істоту. Насправді нічого дивного тут немає, бо хоч маги й жорстоко викликають багато тисяч таких, як я (і тим самим дають нам визначення), набагато більша кількість духів перебуває в Іншому Світі, не відокремлюючи своєї сутності від інших і не маючи жодної потреби в іменах. Схоже, що це був перший виклик Рамутри.

120

Омбос — місто в Єгипті, присвячене Сетові, давньому господареві Джабора. Зо два століття Джабор ховався в тамтешньому храмі й живився жертвами, які йому приносили, а потім до влади прийшов фараон з Нижнього Єгипту і спалив це місто дощенту.

121

Стояв, зрозуміло, в повітрі — в сімох метрах над підлогою.

122

Що я не знаю, то правда. Закляття — це справа чарівників. Джини не можуть вимовити цих слів. Тільки заморочені старі маги-

наставники знають закляття на всяку потребу.

123

Чарівники вдаються до драматичних ефектів не лише для того, щоб налякати простолюд. Вони так само застосовують певні прийоми, аби вразити й перехитрити один одного.

124

Крім того, в Рамутриному роті згинули Аманда Кеткарт, Саймон Лавлейс і шестеро слуг, та ці втрати за таких обставин не дуже турбували чарівників.

125

Саме тоді, коли Лавлейс загинув.

126

Отже, цього разу наша сутичка так нічим і не скінчилася. Шкода. Я вже передбачав, як дам Фекварлові прочухана. Досі якось не вистачало часу.

127

Безперечно, вони спорудили в сусідній кімнаті потаємний механізм, який мусив привести в дію ґрати, що перекривали вікна, й прибрати килим. Деякі фоліоти дуже майстерні будівельники; коли я працював над мурами Праги, то мав під своєю командою загін таких фоліотів. Вони добре працюють, якщо потурбуватися, щоб їм не було

чути церковного дзвону. Інакше вони кидають знаряддя і розсипаються на порох. У свята це перетворювалось на справжній тягар: я мусив найняти цілий натовп бісів з мітлами й совками, щоб вони прибирали все це сміття.

128

Гомункул — малесенький чоловічок, створений за допомогою магії; їх часто запроторюють до пляшок, як чарівні сувеніри. Дехто з них має пророчі здібності, та ви повинні чинити наперекір їхнім порадам, бо гомункули завжди злі і намагаються нашкодити своїм творцям.

129

В урядових установах завжди повно афритів та куль-шпигунів. Я боявся, що вони помітять мене.

130

Це давньоєгипетська присяга. Будьте з нею обережні — вона неодмінно здійснюється.